

370.65 1670

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ

ΜΕΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ

ΥΠΟ

Β. Γ. ΒΥΘΟΥΛΚΑ

ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΥ ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΤΗΝ Α ΚΑΙ Β ΡΑΨΩΔΙΑΝ

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑΣ

26 — ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ — 26

1877

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον αὐτόγραφον ἐνταῦθα τὸ τοῦ
συγγραφέως ὄνομα θεωρεῖται τυποκλοπίας ἔργον.

B. C. Bodley

ΤΩ ΚΥΡΙΩ
ΓΕΩΡΓΙΩ ΖΑΡΙΦΗ
ΑΝΔΡΙ ΦΙΛΟΓΕΝΕΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΣΑΝ ΑΡΕΤΗΝ ΑΓΑΘΩ
ΕΜΜΕΛΩΣ ΚΑΙ ΧΑΡΙΕΤΩΣ
ΤΑΣ ΜΟΥΣΑΙΣ ΠΡΟΣΘΗΛΟΥΝΤΙ
ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ
ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

ΤΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ

Ὡς αἱ ἐποχαὶ γεννῶσι τοὺς ἄνδρας, καὶ οὐχὶ οἱ ἄνδρες τὰς ἐποχάς, οὕτω κατ' ἀναπόφρευκτον ἀνάγκην καὶ κατ' ἀνωτέραν ἐκπλήρωσιν νόμου ὑψηλοῦ καὶ ἱεροῦ, ἕκαστον ἔθνος γεννᾷ τὸν ἐθνικὸν αὐτοῦ ποιητὴν. Τὸν γεννᾷ δὲ ἵνα ἄσῃ καὶ ψάλλῃ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν ἐνιαυτῶν καὶ διαιωνίση τὸ ὄνομα τοῦ ἔθνους του. Διότι ἐν τῷ ἔθνει του εὐρίσκει ποικίλην ὕλην ποιητικοῦ καὶ ἡρωϊκοῦ μαργαρίτου. Ὁ ἐθνικὸς ποιητὴς αἰσθάνεται ἐν αὐτῷ ὅ,τι καὶ τὸ παραγαγὼν αὐτὸν ἔθνος, ἀναπνέει τὴν ἀληθῆ ἐκείνου πνοήν, καὶ τὰ ἔργα του παραμένουσιν ἐσαεὶ θεῖα κειμήλια ἱεράς κιβωτοῦ ἐγκλειούσης ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους αὐτοῦ τὸν βίον. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι γεγραμμένα αἱ ἀρεταὶ καὶ κακίαι, αἱ ἱστορικαὶ περιπέτειαι καὶ αἱ ἀλλοπρόσαλλοι ἰδέαι περὶ τῆς θρησκείας του, οἱ πόθοι καὶ αἱ εὐχαί του περὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀποστολῆς. Ταῦτά εἰσιν αἱ μόναι εἰκόνας ἐξωγραφημέναι ἐν τοῖς ποιήμασί του. Αἱ γενεαὶ διερχόμεναι φέρουσι τὸ ὄνομά του, καὶ τὸ ὄνομά του διαβαῖνον φέρει τὸ τοῦ ἔθνους του. Ἐκεῖνος ζῆ ἐν αὐτῷ καὶ αὐτὸ ζῆ ἐν ἐκείνῳ. Ὁ ἐθνικὸς ποιητὴς δὲν ἀποθνήσκει, ὡς δὲν ἀποθνήσκει καὶ ἡ αὐτὸν ἐμψυχοῦσα αἰωνία ζωὴ. Καὶ ἂν μὲν φαίνεται ἀποθνήσκων, αἰεὶ ὅμως ζῆ. Λέγεται μὲν ὅτι ἀπέθανεν ὁ Μίλων, ἀλλ' ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀπωλεσθέντος Παρα-

δείσου ζή. Λέγεται δὲ ὅτι ἀπέθανεν ὁ Σακεσπῆρος, ἀλλ' ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀμλέτου καὶ τοῦ Βασιλέως Ἀῆρ ζή. Λέγεται ὅτι ἀπέθανεν ὁ Σχίλλερ, ἀλλ' ὁ ποιητὴς τῶν Ἀηστῶν ζή. Λέγεται ὅτι ἀπέθανεν ὁ Βιργίλιος, ἀλλ' ὁ ποιήσας τὴν Αἰνείαδα ὑπάρχει. Διατί λέγομεν ὅτι ζῶσι; Διότι ἐν τοῖς ἔργοις των ζή τὸ ἔθνος των καὶ ἐν αὐτῷ οὗτοι. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ εἶναι μεγίστη, φέρει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους του, ἐξ ἧς φωτίζονται αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί. Καὶ τοιαύτην ἀποστολὴν ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει ἀνέλαβε νὰ ἐκπληρώσῃ δαιμόνιον πνεῦμα. Τὸ πνεῦμα τοῦτο εἶναι ὁ θεῖος δαίμων τῆς ποιήσεως, ὁ ὑψιπέτης τοῦ Διὸς καὶ τῶν Ὀλυμπίων ἀετός, ὁ ἀναδραμῶν εἰς ὕψος ἐκ τῶν πυκνοφύλλων ὄχθων τοῦ Μέλητος, ὁ μεσουρανήσας ὑπεράνω τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Χίου καὶ ἐκεῖθεν διὰ μὲν τοῦ βλέμματος αὐτοῦ περιλαβὼν ὀλόκληρον τὸν κόσμον, τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐξηπλωμένας ἔχων ἀπανταχόσε τῆς Ἰωνίας, ὁ πρῶτος καὶ μέγιστος πάντων τῶν ἐθνικῶν ποιητῶν, ὁ ἀθάνατος ἀοιδὸς τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας, ὁ Ὅμηρος, ὁ οὐδέποτε παύσας νὰ λατρεύηται ὡς ὁ πρῶτος ἄγγελος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ πάσης γραμματολογίας στέφανος. Ἀπὸ τοῦ Ἐννίου, ὅστις ὑμνεῖται ὡς ὁ θεμελιωτὴς τῶν ῥωμαϊκῶν γραμμάτων καὶ ὅστις ἐνόμιζεν ἐντὸς ἑαυτοῦ μετεμψυχούμενον τὸ ὀμηρικὸν πνεῦμα, μέχρι τοῦ Δάντου καὶ τοῦ Ἀλφιέρη, τοῦ συστήσαντος ἱπποτικὸν παράσημον εἰς τιμὴν τοῦ Ὁμήρου, μέχρι τῆς γεραρᾶς ξυνωρίδος τοῦ Σχιλλέρου καὶ τοῦ Goethe, τοῦ Λαμαρτίνου καὶ τοῦ Βίκτωρος Οὐγῶ, τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Τενυσῶνος, ἡ ὀμηρικὴ

αοιδὸς ὑπῆρξε καὶ ἔτι ὑπάρχει καὶ ἔσαι ὑπάρξει τὸ
 φαινὸν κέντρον πάσης ἀνεπτυγμένης διανοίας καὶ
 πάσης ποιητικῆς φαντασίας ἢ στρόφιγγ. Ὡς ἕκαστον
 ἔθνος ἔχει τὸν ποιητὴν του, οὕτω καὶ ἕκαστος ἀγὼν
 ἔσχε τὸν ψάλτην του, καὶ ἕκαστος ἦρως τὸν αοιδόν
 του. Ἄλλ' ὁποῖαν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν αἰσθάνεται
 ὁ φίλος τῆς ἱερᾶς ἐλευθερίας καὶ τῆς πίστεως, ὅταν
 ἀκούσῃ τὴν κλαγγὴν τῶν ὅπλων, τὸν θόρυβον τοῦ πολέ-
 μου, τῆς σάλπιγγος τὸν ἦχον καὶ τὸν ἀλαλαγμὸν τῆς
 μάχης; Νομίζει ὅτι ἀναγεννᾶται καὶ ὅτι ἐγγίζει ἡμέ-
 ρα, καθ' ἣν θέλει πέσει μαχόμενος ὑπὲρ τῆς ἐλευθε-
 ρίας. Ὅταν ὁμως σβεσθῇ ἡ λύσσα τῶν ἀντιπαλαισάν-
 των στρατῶν· ὅταν αἱ πεδιάδες πλημμυρῶσιν ἐκ τοῦ
 αἵματος τῶν μαχεσαμένων στρατῶν καὶ ταφῶσιν ὑπὸ
 τὴν αἱματόφυρτον γῆν τὰ πτώματα τῶν θυμάτων· ὅταν
 συνάξωσι τὰ ἐναπολειφθέντα καὶ στήσωσι τρόπαιον
 οἱ νικηταὶ καὶ χορεύσωσι περίξ ἄδοντες τὸν παιᾶνα
 τῆς νίκης, ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐστίας, οἱ μὲν
 φέροντες τὰ δαφνοστεφῆ λείψανα τοῦ νικηφόρου στρα-
 τοῦ ἐν ἀενάῳ μνήμῃ τοῦ ἐνδόξου ἀγῶνος, οἱ δὲ ἡτ-
 τηθέντες καὶ βαρυσταγεῖντες θάπτουσι τοὺς νεκροὺς
 τῶν ἀναλογιζόμενοι τὴν φοβερὰν ἡττάν των, ἥτις
 ἐνίοτε γίνεται πρόξενος μεγαλειτέρας ἀπωλείας· τότε
 νικηταὶ καθήμενοι παρὰ τοὺς τρίζοντας δαυλοὺς τῆς
 πυρᾶς, ἐγγύς πολυτίμου συζύγου καὶ ἀγαπητῶν τέ-
 κνων διηγοῦνται συγκεκινημένοι πῶς κατέλαβον τὰ
 ὀχυρώματα τοῦ ἐχθροῦ, πῶς κατερρίφθη τοῦ ἵππου ὁ
 δεῖνα στρατηγός, πῶς διεσπάσθησαν αἱ τάξεις τῶν
 ἐναντίων, πόσον μεθυστικὸς ἦν ὁ θόρυβος τῆς συμπλο-
 κῆς καὶ πόσον ἐγεροσίμαχος τῶν ὅπλων ἢ κλαγγῆ. Ὅ

σπόρος οὗτος τῶν ἀφελῶν ἀπομνημονεύσεων πίπτει γόνιμος εἰς τὰ στήθη τοῦ ἔθνους, ζωογονεῖ τὰς ποιητικὰς του ψυχὰς καὶ παράγει οὕτω τὰς πρώτας ποιητικὰς ἀφηγήσεις, μικρὰ καὶ ἀπεσπασμένα ἄσματα, ὧν ἕκαστον κεχωρισμένον καὶ ἴδιον ἔχον κύκλον, σκοπεῖ εἰς ἐξύμνησιν ἑνὸς ἥρωος, τὴν ἀφήγησιν ἑνὸς γεγονότος. Τοιαῦται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπῆρξαν ἐν παντὶ ἔθνει αἱ πρώται ἀρχαὶ τῆς ἐθνικῆς ποιήσεως.

Σκοποῦντες ἀπὸ πολλοῦ, ὅπως παράσχωμεν εἰς τὴν μαθητιῶσαν νεότητα βοήθημά τι καὶ συνάμα ἀπαλλάξωμεν αὐτὴν τοῦ ὀχληροῦ καὶ ὅλως μηχανικοῦ τρόπου τῆς γυμνασιακῆς διδασκαλίας, δι' οὗ καταναλίσκεται ματαίως ὁ πολύτιμος τῆς φοιτήσεως χρόνος ἐν ἀχρήστοις σημειώσεσι τῶν μαθητῶν ἄνευ τῆς δεούσης ἀναπτύξεως, συνελέξαμεν κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν τὰ μάλιστα δοκίμων Γερμανῶν καὶ ἄλλων φιλολόγων σημειώσεις, καὶ δὴ ἐκδίδομεν ταύτας, ἐλπίζοντες ὅτι θέλομεν φανῆ χρήσιμοι, οὐ μόνον εἰς τοὺς μαθητάς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μελετῶντας τὸν Ὅμηρον. Τὸ βοήθημα ἂν δὲν ἦνε μὲν τέλειον, ἐπαρκεῖ τοῦλάχιστον, ὡς νομίζομεν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ γνῶσις παντός συγγραφέως δὲν γίνεται καταληπτὴ ἄνευ τῆς προσηκούσης εἰσαγωγῆς τοῦ τε βίου καὶ τῶν ἔργων του, δι' αὐτὸ προετάξαμεν βραχεῖαν εἰσαγωγὴν περὶ τῆς καθόλου ποιήσεως, καὶ ἰδίως τῆς τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ βίου αὐτοῦ. Οἱ διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι κρινέτωσαν περὶ τοῦ ἔργου ἡμῶν καὶ εἰ μὲν ὠφέλιμον κριθῆ τὸ ἔργον, ὁ ἔπαινος ἔσται τοῖς διδάξασιν ἡμᾶς, εἰ δὲ οὐ, ἀποδοτώσαν τὸν φόγον εἰς τὴν ἀπειρίαν καὶ τόλμην ἡμῶν. Παρατιθέμεθα τοῖς φίλοις ἀναγνώσταις περικοπὴν τοῦ Δυντζέ-

ρου περί τῆς Ὀδυσσεΐας ἀντὶ παντός ἄλλου ἐπιλόγου.

«Τὰ λαμπρὰ Ὀμηρικὰ ἔπη πρέπει τις νὰ μελετᾷ μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ ἀγάπης, ὅπως αἰσθανθῆ τὴν διαύγειαν καὶ ἰλαρότητα τοῦ αἰσθητικοῦ βίου, τὴν ζωηρὰν καὶ καθαρὰν φύσιν ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ποικιλίᾳ, τὸ φαιδρὸν ἐκεῖνο καὶ χάριεν φαντασίας οὐδέποτε παρεκτρεπομένης, ἀλλὰ πανταχοῦ μέτρον καὶ σκοπὸν ἐν ἑαυτῇ ἐχούσης, τὸ αἰείποτε εὐφωνον, τὴν εὐρροίαν καὶ λαμπρότητα τῆς γλώσσης· διὰ τούτων ἐθαύμαζεν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τὸν θεῖον Ὀμηρον, ὃν καὶ ἐκάλει κατ' ἐξοχὴν ποιητὴν· ταῦτα δι' ὅλων τῶν ἐπομένων αἰώνων διέθεσαν τὰς εὐγενεστάτας ψυχάς, καὶ ἐξακολουθοῦσιν ἔτι ἐξασκοῦντα μεγίστην ἐπὶ τῆς ποιήσεως ἐπιρροήν. Παρὰ τῷ πάντοτε νεάζοντι ποιητῇ πρέπει ἡ νεότης νὰ θερμαίνει τὴν καρδίαν τῆς, καὶ νὰ ἐνισχύῃ τὸ πρὸς τὴν καθαρὰν φύσιν αἰσθημὰ τῆς. Τότε ὡς χαρίεις ἡμῶν σύντροφος θὰ ἀναπολῆ ἡμῖν τοὺς λαμπροὺς χρόνους, καθ' οὓς ὁ ἀστὴρ αὐτοῦ κατὰ πρῶτον ἀνέτειλε, καὶ ἡ ἀκαταμάχητος δύναμις, ἣν ἐξασκεῖ ἐπὶ πᾶσαν ἀγνὴν ψυχὴν, θέλει διαφωτίζει πάντα ἡμῶν τὸν βίον.» (Düntzer Einleit in die Odyssee Μεταφρ. Γραμματ. Koppe ὑπὸ Γαλάνη).

Τὰ βοηθήματα ἅτινα εἶχομεν ὑπ' ὄψιν εἰς τὰ ἐξῆς :

Homerus Odyssee von Heinrich Düntzer Padurborn 1863.

Homeri Odyssea edidit et annotatione perpetua illustravit Eduardus Loewe ἐν Λειψία 1828.

Homerus Odyssee von Op. Karl Friedrief Ameis ἐν Λειψία 1856.

Ὀμήρου Ὀδύσεια ὑπὸ Jovan Welker.

ι.

Ὀδύσσεια ὑπὸ Alexis Pierron, Paris 1875.

Ὀμήρου Ὀδύσσεια ὑπὸ Car. Guil Boumcarten-Crusius ἐν Λειψία MDEEEXXIII

Ὀδύσσεια ὑπὸ S. Faesi, 1849.

Joannis Mor. Duncanii Novum Lexicon Graecum Homericum Pindarico.

Ὀμηρικὸν Λεξικὸν ὑπὸ Ἰωάν. Πανταζίδου, ἐν Ἀθήναις 1873.

Βίος καὶ ποιήματα Ὀμήρου ὑπὸ Ἰω. Ν. Βαλέττα, ἐν Λονδίνῳ 1867.

Ὀμηρικὸν ζήτημα ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου βραβευθὲν ἐν τῷ φιλολογικῷ διαγωνίσματι τοῦ 1865, ἐν Ἀθήναις 1866.

Ἰδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὑπὸ Θ. Βενιζέλου, ἐν Ἀθήναις, 1871.

Νύξεις περὶ τοῦ ὀμηρικοῦ ζητήματος ὑπὸ Διον. Θερεϊανοῦ, ἐν Τεργέστη 1866.

Γεωργίου Μιστριώτου ἱστορίαν ὀμηρικῶν ἐπῶν, ἐν Λειψία 1867.

Παλαιὰ Σχόλια ὑπὸ Εὐσταθίου Ἀρχιεπισκ. Θεσσαλονίκης, ἐν Λειψία.

Αἱ καθ' Ὀμηρον ἀρχαιότητες ἐν Μόσχα 1804.

Καὶ αὐταὶ μὲν εἰσιν αἱ κυριώτεραι πηγαί, ἐξ ὧν ἐλάβομεν τὰ πλεῖστα, καθ' ὅσον εἶχομεν ὑπ' ὄψιν καὶ ἐτέρας διατριβὰς ἐν διαφόροις περιοδικοῖς καταχωρισθείσας ὑπὸ διαφόρων λογίων ξένων τε καὶ μῆ.

Ἐγγραφον ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Δεκεμβρίου 1876.

B. F. ΒΥΘΟΥΛΑΣ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΚΑΘΟΛΟΥ

Ἄπαντα τὰ τῶν ἀρχαίων συγγράμματα ἐγγράφησαν ἐμμέτρως καὶ καταλογάδην. Ἀμφότερα τὰ εἶδη τοῦ λόγου διακρίνονται ἀλλήλων διὰ τε τὴν διαφορὰν τοῦ πνεύματος, τῆς ἐποχῆς, τῆς γλώσσης, τῶν ἠθῶν καὶ τῆς φύσεως τοῦ ἔθνους, ἐν οἷς ταῦτα ἀνεπτύχθησαν. Καὶ ὁ μὲν ποιητικὸς λόγος περιέχει σύμβολα φανταστικῶν ἐννοιῶν, δι' ὧν αἱ ἐννοιαὶ ἐνσωματοῦνται ἐν εἰκόνι, ὁ δὲ πεζὸς ἐννοίας καθαρὰς καὶ βαθμηδὸν ἀπογυμνωθείσας τῶν εἰκόνων καὶ τῆς φαντασίας. Ἡ ὕλη δηλαδὴ ἐν ἀμφοτέροις εἶναι κυρίως κοινή, καὶ ἡ ἐννοια ἐπομένως αὐτῶν δὲν εἶναι διάφορος ὡς πρὸς τὴν ὕλην, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς παρατηρήσεως, ἀντιλήψεως καὶ πραγματείας. Τὸ μὲν ὄργανον τοῦ πεζοῦ λόγου εἶναι ὁ νοῦς, ὁ ὁποῖος πραγματεύεται τὸ ἀντικείμενον του διὰ τῆς διασκεπτικῆς διανοίας καὶ διανοήσεως, τὸ δὲ ὄργανον τῆς ποιήσεως εἶναι ἡ φαντασία, ἥτις καταλαμβάνει τὸ ἀντικείμενον διὰ τῆς ἀμέσου κατ' αἴσθησιν ἀντιλήψεως, κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον μεταβάλλεται καὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτό. Διότι ὁ πεζὸς λόγος καταλαμβάνει τὸ ἀντικείμενον ἐν ἐννοίᾳ, ἡ δὲ ποίησις ἐν εἰκόνι, ἢ κατ' Ἀριστοτέλη ἐν μιμῆσει.

Διὸ πᾶσα ποίησις πρέπει νὰ ἔχη τι συμβολικόν, δι' οὗ νὰ παριστᾷ τὸ διανόημα ἢ τὴν ιδέαν ἐν ἀπεικονίσματι. Ἐνεκα δὲ τούτου καὶ ὁ μῦθος εἶναι ἀδιαχώριστος ἀπ' αὐτῆς· καθ' ὅσον ὁ μῦθος εἶναι τὸ ἐμπεδωμένον σύμβολον τοῦ διανοήματος ἐν ἐξωτερικῇ κατ' αἴσθησιν μορφῇ.

Ὁ ποιητικὸς λοιπὸν τῶν Ἑλλήνων λόγος ἔχει τὰς ρίζας καὶ τὴν τροφήν αὐτοῦ ἐν τῷ ἔθνει, εἶναι δηλαδή προῖόν αὐτοῦ τοῦ ἔθνους, γεννᾶται μετὰ τοῦ ἐν τῷ ἔθνει ἐμφύτου χαρακτῆρος, καὶ μορφοῦται κατὰ τὰς ιδιότητας καὶ διαθέσεις αὐτοῦ, μιμεῖται δὲ φανταζόμενος τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ ἐκφράζει ταῦτα εὐρύθμως ἐν αἰσθητοῖς συμβόλοις, τοῦθ' ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης καλεῖ μίμησιν. Ἄλλ' ἢ ποίησις, ὡς ὁ Ὅμηρος παραδίδωσι, παριστᾷ ὅλον τι ἐντελές, περιέχον λόγον οὕτω πλούσιον, οὕτω ποικίλον καὶ θαυμαστόν, ὥστε ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τοιαύτη ἀρχῆθεν ἐμορφώθη, οἷα ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ποιήμασι φαίνεται, ἀλλ' ὅτι πολλοὶ παρῆλθον αἰῶνες ἀπὸ τῆς πρωτογόνου ποιήσεως μέχρι τῆς ὁμηρικῆς. Ὅπως δὲ κατανοήσωμεν τὴν ἀρχικὴν τῆς πρωτογόνου ταύτης ποιήσεως σύστασιν ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν τὴν πρὸς τὸν μυσηριασμόν κλίσιν τοῦ προομηρείου ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὅπερ διὰ συμβόλων τὴν κλίσιν ταύτην ἐξέφρασεν ἐν τῇ μυθολογίᾳ, καὶ ἐντεῦθεν τὸ σύνολον τῆς τότε τῶν Ἑλλήνων ἐπιστήμης. Εἰσὶν οἱ παραδεχόμενοι, ὅτι δηλαδή τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐξετάζον τὸ θεῖον, εἴτε ἐν τῇ φύσει τῶν διαφόρων ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων, εἴτε ἐν τῇ θεωρίᾳ, ἔλαβεν ἐκ τῆς αἰσθήσεως αὐτοῦ κατάστασιν τινα ιδίαν, ἐκ ταύτης δὲ ἐγεννήθη ὁ ἐνθου-

σιασμός, ἤτοι ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς γνώσεως, δι' ἧς τὰς περὶ θεοῦ ιδέας συνέλαβεν ὁ ἄνθρωπος, ὅστις συνδεθείς μετὰ τοῦ μυθικοῦ παρήγαγε τὸν μῦθον· ἐκ τούτου δὲ καταφανὲς γίνεται, ὅτι ὁ μὲν ἐνθουσιασμός ἦν ὁ πατὴρ τοῦ μύθου, ὁ δὲ μῦθος, ὁ τὸ θρησκευτικὸν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αἶσθημα ἐκφράζων, ὁ πατὴρ τῆς ποιήσεως. Ἐδηλώθη δ' ὁ ἐνθουσιασμός οὗτος ἢ διὰ συμβόλων ἢ διὰ σχημάτων, ἅτινά εἰσιν ἢ τοῦ χοροῦ ἀρχή, ἐξ ἧς ἡ ὄρχησις προῆλθεν, ἐνθουσιασμός οὔσα καὶ αὕτη τοῦ πνεύματος. Ταύτην παρηκολούθησεν ἡ ᾠδὴ καὶ ἡ ἀνόργανος μουσική, αὐλός, φόρμιγξ ἢ κίθαρις καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐκ δὲ τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου ἐνθουσιασμοῦ προῆλθον ἔπειτα οἱ ὕμνοι, οἵτινες τὴν πρώτην ἀρχέγονον ποίησιν ἀπετέλεσαν. Ἀλλὰ καθὼς ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ μέρη ἢ εἶδη διακρίνονται, οὕτω καὶ ἐν τῇ ποιήσει δύο εἶδη κυρίως διακρίνονται· εἰς ἐκεῖνο μὲν ἐπικρατεῖ ἡ περιγραφή ἢ ἡ διήγησις τῶν πραγμάτων, εἰς τοῦτο δὲ τὸ αἶσθημα αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ. Τὸ μὲν ἀποτελεῖ τὸ ἔπος, τὸ δὲ τὴν καλουμένην λυρικὴν ποίησιν· ἀμφοτέρω δὲ ταῦτα ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς φαίνονται ἐκπηγάσαντα, ὥστε ἡ πρώτη καὶ ἀρχαιοτάτη τῶν Ἑλλήνων ποίησις ἀποδείκνυται μίγμά τι ἐπικῆς καὶ λυρικῆς ποιήσεως. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐπικὴ αὕτη ποίησις ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν καὶ τῶν περὶ τοῦ βίου διαφορῶν ιδεῶν καὶ ἀντιλήψεων τοῦ ἔθνους ἐπερείδεται, κατὰ φυσικὸν λόγον πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρῶτον ἐξέφρασε τὰ αἰσθήματα, ἅτινα διηγέθησαν αὐτῷ διὰ τῶν ἐσωτερικῶν διαθέσεων, καὶ εἶτα διηγῆθη ταῦτα τοῖς λοιποῖς τῶν ἀνθρώπων, πλάσας

ἢ ἱστορήσας ταῦτα, ὅπως ἡ φαντασία ἐνέπνευσεν αὐτόν. Ἄλλὰ πρὶν ἢ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ ἔπους, θέλομεν προτάξει ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ προομηρικοῦ ἔπους.

1^{ον} ΠΡΟΟΜΗΡΙΚΟΝ ΕΠΟΣ

Εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἐπικήν τῶν Ἑλλήνων ποίησιν ἀνήκουσι πολλὰ ἄσματα, τὰ εἰς τὰς ἱερὰς τελετὰς καὶ τὰς δημοσίους πανηγύρεις ἀδόμενα, ὧν οἱ ποιηταὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον εἶναι μυθικὰ πρόσωπα. Τὰ πρῶτα ἐπικά ταῦτα δοκίμια θὰ ἦσαν ἀναμφιβόλως ἄσματα μικρά, ἅτινα ἐδήλουν ἐν ὀλίγοις στίχοις ἀφελῶς τὸ αἶσθημα ὑφ' οὗ κατείχετο ἡ ψυχὴ καὶ ἐχρησίμευον ὡς ἄμεσος ἔκφρασις τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς αἰσθημάτων. Ἐντεῦθεν προέκυψεν ἡ ἀρχαιοτάτη θεολογικὴ ποίησις περὶ τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαιότατοι ποιηταὶ κατεγίνοντο, καὶ ἐξ ἧς προήλθε μετέπειτα ἡ τοῦ Ἡσιόδου Θεογονία καὶ Κοσμογονία· ὅθεν εἰς τὴν πρὸ Ὀμήρου ποίησιν ἀνήκουσι τὰ ἄσματα ἐκεῖνα τὰ εἰς τὰς τελετὰς καὶ πανηγύρεις ἀδόμενα ὑπὸ τῶν γεωργῶν, θεριστῶν, ἀμπελουργῶν κτλ. Πολλὰ τῶν ἰσμάτων τούτων ἔχουσι χαρακτῆρα θλιβερόν καὶ θρησκευτικόν, τὸ μὲν, διότι οἱ θεοὶ ὡς αἴτιοι τῆς ἀναπλάσεως καὶ τῆς τροπῆς τῶν ὥρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ (π. χ. ἡ Δήμητρα, ἡ Κόρη, ὁ Διόνυσος καὶ ἄλλοι, εἶχον τελετὰς οὐ μόνον φαιδρὰς καὶ ἰλαρὰς, ἀλλὰ θλιβερὰς καὶ θρηνητικὰς), τὸ δέ, διότι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ αἰσθάνεται ἐνίοτε ἀνάγκην νὰ ἐκραγῇ εἰς δάκρυα καὶ ἀναζητεῖ οἶκθεν ἀφορμὰς θρήνων. Εἰς τὰ ἄσματα ταῦτα κατατάσσονται :

α') Ὁ Λίνος, ὅστις ἐψάλλετο συνήθως μετὰ τὸν τραγητόν. Ὠραῖοι δηλαδὴ καὶ εὐειδέστατοι νεανίσκοι,

οἵτινες ἐν τῷ ἄνθει τῆς νεότητός των εἴτε ἐπνίγοντο ἐν τοῖς ὕδασι, εἴτε εἶχον κατάσπαραχθῆ ὑπὸ λυσσώντων ἢ ἀγρίων θηρίων προεκάλουν διὰ τὸν ἄωρον θάνατον τοὺς θρήνους τῶν ἀνθρώπων μετὰ τὰ θερινὰ καύματα· ἀλλὰ ταῦτα βεβαίως δὲν εἶναι ἀλήθειαι, ἀλλ' εἰκόνες· οἱ νεανίσκοι οὗτοι δὲν εἶναι ἀληθῆ πρόσωπα, ἀλλὰ προσωποποιῖαι φυσικῶν φαινομένων. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐπὶ τοῦ Λίνου δὲν ἐθρήνουν αὐτόν, ἀλλὰ τὴν ἀκμάζουσαν ὥραν τοῦ ἔτους, τὸ ἔαρ τὸ ποθητόν, οὗ τὸ κάλλος καταμαραίνουσι τὰ θερινὰ καύματα. Αὐτὸ τὸ ἄσμα ἄδει παῖς, ὅστις κρούει κιθάραν· αἱ δὲ παρθένοι καὶ νεανίσκοι κομίζουσι ἐντὸς κοφίνων τὰς σαφυλάς ἐπόμενοι τῷ ἄσματι τοῦ παιδὸς εὐρύθμῳ ποδὶ καὶ ἐπιφωνοῦντες: « Αἶ αἶ Λίνε.»

β') Οἱ Παιᾶνες, ἤτοι ἄσματα ἱερὰ καὶ χαρμόσυνα εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος κατ' ἀρχάς, οὗ ὕμνον τὴν θεότητα καὶ τὸ κράτος, ὅτε μὲν ἐπικαλούμενοι τὸν θεὸν ἄλλοτε δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ κακοῦ. Διότι οὗτοι ἦσαν ἄσματα, οὐ μόνον δηλωτικὰ τῆς πίστεως καὶ ἐλπίδος, ἣν εἶχον οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῶν διὰ τὴν νίκην ἢ τὴν ἐκ κινδύνου σωτηρίαν. Ὁ Παιᾶν ἐψάλλετο ὑπὸ πολλῶν, ἀλλ' εἷς ἐξῆρχεν πιθανόν τῆς ᾠδῆς· ἐψάλλον δὲ τοὺς παιᾶνας καθήμενοι παρὰ τράπεζαν ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει καὶ ἐκ τοῦ πομπῆ προπέμπειν προῆλθεν ὕστερον τὸ παιανίζειν ἢ παιωνίζειν ἐν πολέμῳ πρὸ τῆς μάχης.

γ') Οἱ Θρήνοι, ἤτοι ἄσματα θρηνώδη, οὓς ἤρχιζον μὲν αἰοδοί, ἐπανελάμβανον δὲ γυναῖκες παρὰ τῇ κλίνῃ, ἐφ' ἧς ὁ νεκρὸς ἔκειτο· ὁ θρήνος οὗτος εἶναι

ὁ παλαιάτατος καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμήρου. Ὅπως ὁ Θρήνος, οὕτω καὶ ὁ ὕμέναιος, ἦτοι τὸ φαιδρὸν καὶ γαμήλιον ἐκεῖνον ἄσμα εἶναι ἀρχαιοτάτος. Εἰς ταῦτα κατατακτέον καὶ τὸν κῶμον· κῶμον δὲ καὶ κωμάζειν ἔλεγον οἱ παλαιοὶ τὸ ἄσμα, ὅπερ μετὰ θυσίαν ἢ συμπίσιον ἔψαλλον κορεσθέντες οἱ συνδαιτυμόνες διὰ μουσικῶν ἀοιδῶν· οὕτω δὲ ἔλυον τὴν τάξιν τῶν συμποσίων καὶ διατρέχοντες βεβαρημένοι ὑπὸ τοῦ οἴνου ἀτάκτως καὶ καθ' ὀμίλους τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, διήρχοντο ὑπὸ τὰς οἰκίας τῶν παρθένων, ὧν ἠρῶντο.

Τοιαύτη κατὰ τοὺς ἀρχαίους μάρτυρας ἦτο ἡ πρὸ τοῦ Ὀμήρου ποίησις, πλὴν τῆς ἐπικῆς. Ἡ ἐπικὴ φαίνεται ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἔτι χρόνον ὑπηρέτει τὰ συμπόσια τῶν βασιλέων, ὑπόθεσιν ἔχουσα μίαν μόνην πρᾶξιν ἠρωϊκὴν καὶ σύντομον, μέχρις οὗ ἀνέστη ὁ δαιμόνιος Ὀμηρος. Διαλαβόντες περὶ τῆς πρὸ Ὀμήρου ποιήσεως, ἤδη λέγομεν καὶ περὶ τῶν πρὸ Ὀμήρου ποιητῶν.

2^ο ΠΡΟΟΜΗΡΙΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Τῶν ἀρχαιοτάτων ποιητῶν, εἰς οὓς τὰ ἀρχικὰ τῆς ποιήσεως ἄσματα ἀποδίδονται ἀξιολογώτατός ἐστιν ὁ Ὀρφεύς. Λέγεται ὅτι οὗτος ἦν υἱὸς τοῦ Οἰάγρου, βασιλέως τῆς Θράκης, καὶ τῆς Μούσης Καλλιόπης, ὅς τις ἄδων καὶ κρούων τὴν λύραν αὐτοῦ ἔθελγε καὶ προσεῖλκε τὰ ἄγρια θηρία, καὶ αὐτοὺς μάλιστα τοὺς ὑπογείους θεοὺς κατέπεισεν, ἵνα ἀποδώσωσιν εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ σύζυγον Εὐρυδίκην. «Ὀρφεύς Καλλιόπης Μούσης καὶ Οἰάγρου υἱὸς ἄδων ἐκίνει λίθους καὶ δένδρα. Ἀποθανούσης δὲ Εὐρυδίκης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ δηχθείσης ὑπὸ ὄφως κατῆλ-

θεν εἰς Ἄδην καὶ Πλούτωνα ἐπεισεν ἀναπέμψαι αὐτήν, ὃ δὲ ὑπέσχετο τοῦτο ποιήσιν.» Μετὰ ταῦτα ἐθεωρήθη παρὰ τῶν Ἑλλήνων ὡς θεμελιωτῆς θρησκευτικῆς καὶ φιλοσοφικῆς αἰρέσεως, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέδωκαν εἰς αὐτὸν διάφορα ποιήματα συγγραφέων, πολὺ μεταγενεστέρων, ἅτινα ἔκρινον σύμφωνα πρὸς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Τινὰ ἐκ τῶν ποιημάτων τούτων διεσώθησαν, οἷον τὰ Ἀργοναυτικά, ἧτοι ἐξιστόρησις τοῦ εἰς Κολχίδα πλοῦ τοῦ Ἰάσωνος καὶ τῶν Ἀργοναυτῶν, καὶ σειρὰ τις ὕμνων ἐπικῆς ὑποθέσεως, πάντα εἰς ἐξαμέτρους στίχους πεποιημένα. Ἐκτὸς τούτου καὶ ἕτεροι μνημονεύονται, ὧν τὰ ἄσματα ἐψάλλοντο ἐν τελεταῖς καὶ πανηγύρεσι. Τοιοῦτοι δ' εἰσὶν ὁ Ὠλήν (κατὰ τὸν μῦθον Λύκιός τις ἢ ὑπερβόρειος, ἧτοι ἄνθρωπος ἐκ τοῦ γένους τῶν ὑπερβορείων)· ὁ Φιλάμμων ἐν Παρνασσῷ περὶ τοὺς Δελφοὺς τιμώμενος· ὁ Χρυσόθεμις, ὃς τις ἦσε τὸν πρῶτον τῷ πυθέῳ Ἀπόλλωνι ὕμνον· ὁ Εὐμόλπος Θράξ· ὁ Μουσαῖος Ἀθηναῖος· ὁ Πάμφης Ἀθηναῖος, οὗτινος οἱ ὕμνοι ἐψάλλοντο ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ γένους τῶν Λυκομηδῶν· ὁ Θάμυρις Θράξ ἀοιδὸς κτλ. Καὶ παρ' Ὀμήρῳ δὲ μνημονεύονται ἀοιδοί, οἵτινες ἄδοντες ἐν τοῖς συμποσίοις ἐπικά ποιήματα ἠΰφραινον καὶ ἕτερπον τοὺς συνδαιτυμόνας, οἷος ὁ Δημόδοκος παρὰ τοῖς Φαίαξι καὶ ὁ Φήμιος παρὰ τοῖς μνηστῆρσι τῆς Πηνελόπης. Παραλλήλως τῇ ἀναπτύξει τῶν μύθων ἐποιοῦντο μικρὰ τινὰ ἄσματα, ἅπερ οἱ ἀποικοῦντες μεθ' ἑαυτῶν παρέλαβον καὶ ὧν τὰ ὀνόματα ἐγνώσθησαν ἀνωτέρω. Ἄλλ' ὁ μὲν Ἡρόδοτος λέγει ὅτι οἱ τοιοῦτοι ποιηταὶ εἶναι μεταγενέστεροι τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου (2, 52), οἱ δὲ κριτικοὶ τῆς Ἀλεξαν-

δρείας απέδειξαν, ὅτι οὐδὲν γνήσιον ποίημα ἀρχαιότερον τοῦ Ὀμήρου περιήλθεν εἰς αὐτούς. Ἄλλ' ἐὰν δὲν περιεσώθησαν ποιήματα ἀρχαιότερα τοῦ Ὀμήρου δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῆ ὅτι τοιαῦτα δὲν ὑπῆρχον· καὶ ὀρθῶς εἰκάζει ὁ Ἀριστοτέλης (Ποιητ. 4, 8) ὅτι προομηρικοὶ ποιηταὶ ἦσαν πολλοί, διότι καὶ ἡ ποίησις εἶναι πνευματικόν τι ἐνστικτον. Ἡ Ὀμηρικὴ ποίησις προϋποθέτει ἀτελεστέραν τινὰ ποίησιν πρὸ αὐτῆς. Διότι καὶ ἡ ἀτέλεια τῆς ναυτιλίας ἐγένετο πρόξενος ποιητικωτάτων πλανῶν, καὶ ἡ φύσις τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἦτο τοιαύτη, ὥστε εὐθὺς ἠδύνατο νὰ παράσχη ὕλην εἰς τὴν ποίησιν. π. χ. αἱ μάχαι τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μονομαχίαι, ἐν αἷς ἡ ἀτομικὴ ἀνδρεία διαλάμπει καὶ χαρακτηῖρες διαγράφονται. Διὰ τοῦτο ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ κλίνῃ του ἀκούει τὰς πράξεις τῶν Ἀχαιῶν ἀδομένας ἐν τῇ νήσῳ τῶν Φαιάκων, ὁ Φῆμιος ᾄδει ἐν τῇ Ἰθάκῃ τὴν οἰκτρὰν νύκτα τῶν πορθητῶν τῆς Τροίας. Τὴν ὑπαρξίν προομηρικῆς ποιήσεως μαρτυρεῖ καὶ ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας ὀμιλῶν περὶ θεῶν καὶ πολλῶν ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ εὐγενῶν οἰκῶν πρὸ πολλοῦ γνωστῶν καὶ πολυθρυλλήτων, οὐχὶ δὲ ὀρθῶς ὁ Ἡρόδοτος ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Ὀμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος ἐποίησαν τοῖς Ἕλλησι τὰς μορφὰς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν θεῶν (2, 93), διότι ὁ Ὀμηρος ἀπεικονίζων τὸν Ἀγαμέμνονα παραβάλλει αὐτὸν πρὸς τὸν Ἄρην, τὸν Δία καὶ τὸν Ποσειδῶνα (Ἰλ. Β. 477). Ὁ ποιητὴς δὲν ἠδύνατό ποτε νὰ παραβάλλῃ τὸν ἥρωα πρὸς τοὺς θεοὺς τούτους, ἂν αἱ μορφαὶ αὐτῶν δὲν ἦσαν γνωσταὶ ἐξ ἄλλων ποιητῶν προγενεστέρων. Ὅπως δὴποτε οἱ αἰοδοὶ ἦσαν οἱ

ἐμπειρότεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς καὶ ἀνεγίνωσκον ἀπὸ μνήμης τοῦλάχιστον τοὺς εὐκρινεστέρους τῶν μύθων. Ὁ Ὀδυσσεὺς παρακαλεῖ τὸν Δημόδοκον, ἵνα ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ Τρωϊκοῦ μύθου μεταβῆ εἰς σημεῖόν τι περὶ τὸ τέλος, καὶ οὗτος ἀνευ ἀναβολῆς ἐκπληροῖ τὴν παράκλησιν (Ὀδ. Θ. 492 καὶ 500). Τὸ παράδειγμα τοῦτο δεικνύει, ὅτι πρὸ τῆς ἰωνικῆς ἀποικίας οἱ ἀοιδοὶ ἠδύναντο νὰ ποιήσωσιν οὐ μόνον μικρά, ἀλλὰ καὶ σπουδαιότερά τινα ἄσματα, καὶ ὅτι ποιηταὶ πρὸ Ὀμήρου ὡς καὶ ποιήματα ὑπῆρχον. Νῦν ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἀφήγησιν τῆς ἐπικῆς ποιήσεως.

3^{ον} ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ἡ ἐπικὴ ποίησις, εἶναι ποίησις ἐξ ἀντικειμένου, διότι ἀντιλαμβάνεται τοῦ ἐξωτερικῶς δεδομένου καὶ παριστᾷ αὐτὸ πάλιν ἐν ἐξωτερικῇ κατ' αἰσθησιν μορφῇ. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὡς ἄτομον καὶ ὡς ἔθνος, εἶναι κατ' ἀρχὰς παραδεδομένος εἰς τὰς τῶν αἰσθήσεων ἐπιρροὰς καὶ ἐντυπώσεις, καὶ κατὰ τοῦτο ἡ ἐπικὴ ποίησις εἶναι ὁ πρῶτος σταθμὸς εἰς ἔθνος φυσικῶς ἀναπτυσσόμενον. Ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος ἀντιλαμβάνεται ἰσχυρότατα τῶν ἐξωτερικῶν αἰσθημάτων καὶ τούτου ἕνεκα ἡ ἐπικὴ ποίησις ἔχει παιδικὴν ἀπλότητα καὶ ἀφέλειαν· λεπτὰς πνευματικὰς ιδέας δὲν ἔχει νὰ ἀναπτύξῃ· ἐξ ἐναντίας, δυνάμεις, περιουσία, κάλλος τῆς φύσεως παρίστανται ὑπὸ τῆς ἐπικῆς ποιήσεως ἰσχυρότατα· διὸ ἀντικείμενον αὐτῆς εἶναι ἡ φύσις καὶ αἱ ἀνθρώπιναι πράξεις ὡς εἶναι δεδομένα διὰ τῆς αἰσθήσεως ἢ παραδόσεως.

Βεβαίως δύναται νὰ παρασῆσῃ ἡ ἐπικὴ ποίησις καὶ

αισθήματα, ἀλλ' ἐκεῖνα μόνον, ἅτινά εἰσιν ἐξωτερικῶς δεδομένα, δηλ. τὰ κατ' αἴσθησιν ἀντικείμενα. Ἐντεῦθεν ἐνότης μεγάλη δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ἐπικήν ποιήσιν. Διότι ἡ ἐνότης τοῦ διανοήματος ἀρμόζει πλεῖον εἰς τὴν λυρικήν ποιήσιν ἢ εἰς τὸ ἔπος. Τὸ ἔπος ἔχει μόνον τὴν ἱστορικὴν τοῦ γεγονότος ἐνότητα. Ταύτης τῆς ἐπικῆς ποιήσεως ὑπάρχουσι μεγάλαι καὶ πολλαὶ ἐμφάνειαι ἢ κύριαι διαφοραί, αἵτινες προέρχονται ἐκ τῆς φύσεως τῆς ὕλης, ἢ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν χρόνων, ἢ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν φυλῶν τοῦ ἔθνους, ἢ τέλος καὶ ἐκ τῆς ἀτομικότητος τοῦ ποιητοῦ· ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν διαφορῶν προέρχονται καὶ τινα κύρια εἶδη τῆς ἰωνικῆς ποιήσεως.

Ἡ ὕλη τῆς ἐπικῆς ποιήσεως εἶναι φύσις καὶ ἱστορία, δύναται δέ τις τὴν φύσιν νὰ παρατηρήσῃ μυθικῶς καὶ νὰ πραγματευθῇ αὐτὴν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Καὶ οὕτω γεννῶνται οἱ περὶ θεῶν μῦθοι μετὰ θεογονίας καὶ κοσμογονίας. Δύναται τις νὰ παραστήσῃ μυθικῶς τὴν ἱστορίαν καὶ οὕτω γεννῶνται οἱ περὶ τῶν ἡρώων μῦθοι ἢ τὸ ἡρωϊκὸν ἔπος, ἢ νὰ ποιήσῃ αὐτὴν ἀντικείμενον τοῦ ἔπους καὶ ἐπομένως νὰ τὴν πραγματευθῇ ὡς ἔπος, ἢ τέλος νὰ θεωρήσῃ τὴν φύσιν, περιγράφων μόνον αὐτὴν, καὶ τοῦτο εἶναι περιγραφή τῆς φύσεως. Ἄλλ' ὁ ἀνθρώπινος βίος δύναται νὰ ἐξετασθῇ φιλοσοφικῶς καὶ ἐξ ἐπικῆς ἐπόψεως καὶ οὕτως νὰ γείνη ἀντικείμενον τοῦ ἔπους. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ φύσις παρατηρουμένη οὐχὶ μυθικῶς, ἀλλὰ φιλοσοφικῶς, ἀποβαίνει φιλοσοφικὴ θεωρία τῆς φύσεως. Τέλος δύναται τις νὰ παραστήσῃ καὶ τὸ ἱστορικὸν φιλοσοφικῶς ἐξ εἰδικῆς ἐπόψεως καὶ οὕτω γεν-

νῶνται τὰ διάφορα εἶδη τῆς ποιήσεως, ἐξ ὧν ἡμεῖς ἐν συντόμῳ θέλομεν περιγράψαι τὸ διδακτικὸν καὶ ἰδίως τὸ ἠρωϊκὸν ἔπος.

4^{ον} ΠΕΡΙ ΕΠΟΥΣ ΗΡΩΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ

Τὸ ἔπος διαιρεῖται εἰς δύο μερικώτερα εἶδη, τὸ ἠρωϊκὸν καὶ τὸ διδακτικὸν, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον ὑπάγεται εἰς πάντας τοὺς νόμους τῆς ἐποποιίας, τὸ δὲ διδακτικὸν μετέχον τῆς τε ἐπικῆς καὶ λυρικῆς ποιήσεως, ἀποτελεῖ μετάβασίν τινα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον εἶδος. Διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν μετέχει τῶν μέτρων καὶ τῆς ἀντικειμενικότητος τοῦ ἔπους, ἀφ' ἑτέρου δὲ προσπελάζει πρὸς τὴν λυρικὴν ποίησιν, καὶ τοῦτο καθ' ὅσον ὁ διδακτικὸς ποιητὴς δὲν μένει ὄλως ἀπαθής, ἀλλὰ πειρώμενος νὰ διδάξῃ μετέχει τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου· ἄλλως τὸ μὲν ἠρωϊκὸν ἔπος λαμβάνει τὴν ὕλην ἐκ τοῦ παρελθόντος, ἀφηγεῖται δηλαδὴ ὁ ἐπικὸς ποιητὴς τοὺς τε λόγους καὶ τὰς πράξεις τῶν δρώντων προσώπων μήτε τὰ ἴδια πάθη ἐκφράζων, μήτε βαθὺ βλέμμα εἰς τὰ πόρρω αἰτία ρίπτων, μήτε τοὺς μίτους τῆς ἀνθρωπίνης τύχης καὶ τῶν ἀνθρωπίνων περιπετειῶν παρακολουθῶν, ἀλλ' ἐν ἡρεμίᾳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀφηγεῖται ταῦτα, ἔχων συνείδησιν καθαρὰν, ὅτι τὰ ἱστορούμενα εἶναι παλαιὰ πράγματα, καὶ ὅτι αὐτὸς ἀπώτατα ἀπέχει τῶν γεγονότων. Τὸ δὲ διδακτικὸν, ἐκ παρόντος καὶ παρελθόντος, προϋποθέτον τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον γνωστὸν μετὰ πάθους, ποιεῖ γνωστὰς τὰς κινήσεις τὰς παραγομένας ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ. Καὶ τοῦ μὲν ἠρωϊκοῦ ἔπους ὁ γνησιώ-

τερος αντιπρόσωπος είναι ὁ Ὅμηρος, τοῦ δὲ διδακτικοῦ ὁ Ἡσίοδος. Διότι ὁ μὲν πρῶτος τὰ ἴδια αἰσθήματα ρυθμίζει κατὰ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, οὗ ἡ ἀκριβῆς ἀπεικόνισις εἶναι τὸ μόνον πρόβλημα, ὁ δὲ δεύτερος πειρᾶται νὰ μεταβάλῃ τοῦτον κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ. Τὸ ἥρωϊκὸν ἔπος, ὅπερ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἔπος δύνανται νὰ κληθῆ, ἔχει, εἴπομεν, ὡς ὕλην τὴν ἐξιστόρησιν τοῦ παρελθόντος, ὅπερ διετηρήθη ἐν τοῖς μύθοις. Ἡ Ἑλλάς ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ ἐν τῇ νηπιακῇ αὐτῆς ἡλικίᾳ, ἐν ἣ ἡ δημιουργικὴ ἐνεργεὶ ὡς ἐκλεκτικὴ δύναμις, παρήγαγε πλουσιωτάτην καὶ καλλίστην μυθικήν ὕλην, ἥτις εἶναι τὸ ἄριστον προῖόν τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος. Διὰ τὴν περιοχὴν, τὸ στρογγύλον καὶ τὸ κάλλος διακρίνονται τρεῖς μεγάλοι καὶ εἰδικοί κύκλοι· ὁ Ἀργοναυτικὸς, ὁ Θηβαϊκὸς, ὁ Τρωϊκός. Περὶ τὸν τελευταῖον ἡσχολήθησαν οἱ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι ἐπικοὶ ποιηταί. Ὅτι ὁ μῦθος δὲν εἶναι ἔργον ἐνὸς ἀτόμου, ἀλλὰ ὀλοκλήρου τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ· ἀλλὰ ζητεῖται μόνον ἂν ὑπάρχῃ ἱστορικὴ ἀλήθεια ἢ εἶναι πλάσμα. Ὁ Ἀγγλος ἱστορικός Grote διαιρεῖ τὴν ἐλληνικὴν ἱστορίαν εἰς δύο· εἰς τὴν πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων καὶ εἰς τὴν μετ' αὐτάς. Ἐκείνην μὲν θεωρεῖ ὡς ὑψηλὸν προῖόν τῆς ἐλληνικῆς φαντασίας, ταύτην δὲ ὡς πραγματικὴν γνώμην. Τοῦτο ὅμως φαίνεται ὀλίγον τολμηρόν, διότι κατὰ τὴν κρίσιν τῶν σπουδαιοτέρων φιλολόγων, ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος οὔτε εἶναι, οὔτε δύναται νὰ ᾔνε πλάσμα, ἀλλὰ γεγονός, ὅπερ ἦν βαθύτατα ἐρριζωμένον ἐν ταῖς καρδίαις πάντων τῶν Ἑλλήνων. Διὰ τοῦτο παραδέχονται, ὅτι ἐν τοῖς ἄλλοις μὲν μύθοις, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν τῇ Ἰλιάδι, ὑπάρχει μίγ-

μα ψεύδους καὶ ἀληθείας. Τοῦτο δείκνυται καὶ ἐκ τῶν τοπογραφικῶν παρατηρήσεων τοῦ Τρωϊκοῦ πεδίου. Ὅπως δὴποτε ὅμως ἡ ἱστορική ἀλήθεια ἀπεμυθεύθη καὶ ἔλαβε τὸν χαρακτῆρα τοῦ μύθου. Πλείονα ἴδε ἐν τοῖς διαφόροις περιοδικοῖς περὶ τούτου διατριβαῖς.

5^{ον} ΠΕΡΙ ΟΜΗΡΟΥ

Ἐχθέσαντες ἐν τοῖς προηγουμένοις τὰ διάφορα εἶδη τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐπικήν ποίησιν, καὶ περιγράψαντες πάντα ταῦτα ἐν ὀλίγοις, μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὴν εὐδαιμονοῦσαν καὶ πλήρης ζωῆς καὶ κινήσεως Ἑλλάδα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· ἐξέλθωμεν εἰς τὰ παράλια τῆς ποιητικῆς Ἰωνίας. Ἐδῶ ἀπέραντος ὁ ὀρίζων· ἐκεῖθεν ἄπειρος ἡ ἔκτασις τῆς γαληνιώσης θαλάσσης· ἐνταῦθα αἰθρία καὶ διαφανῆς ἀτμόσφαιρα ἐκ τῶν χρυσῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων καὶ δι' αὐτῆς ἀνακλῶμενος ὁ ὠραῖος τῆς Ἰωνίας καὶ ἀνέφελος οὐρανὸς ἐπὶ πάντων τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἀποδίδωσιν εἰς αὐτὰ τὸ γοητευτικὸν ἐκεῖνο βαθύ κυανοῦν χρῶμα, καὶ τὴν ἐν ἀπόψει ἀμίμητον ἐκείνην διὰ τὸν ζωγράφον θέαν, ἣτις εἶναι ἡ ἀποκλειστικὴ προνομία ἐν γένει μὲν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἰδίως τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἰδιαίτατα τῆς Ἰωνίας. Καὶ ὅμως τί εἶναι ἡ πάντα καταυγάζουσα φυσικὴ αὕτη λάμψις, ἣτις εὐφραίνει μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος, τέρπει δὲ τὰ ὄμματα τῆς διανοίας παντὸς εὐαισθήτου καὶ πεπαιδευμένου ἀνδρός!

Ὅπου καὶ ἂν σταθῇ τις, ὅπου καὶ ἂν στρέψῃ τὸ βλέμμα, ἀπανταχοῦ αἰσθάνεται τὴν παρουσίαν καὶ τὴν προσέγγισιν ἀνωτέρας τινὸς ἀοράτου δυνάμεως, ἀνω-

τέρου τινός θειοτέρου πνεύματος. Τὸ πνεῦμα τοῦτο εἶναι ὁ θεῖος δαίμων τῆς ποιήσεως, ὁ ὑψιπέτης τοῦ Διὸς καὶ τῶν Ὀλυμπίων ἀετός, ὁ ἀναδραμῶν εἰς ὕψος ἐκ τῶν πυκνοφύλλων ὄχθῶν τοῦ Μέλητος, ὁ μεσουρανήσας ὑπεράνω τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Χίου ὁ ἀθάνατος ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας, ὁ Ὅμηρος. Ἡ δόξα καὶ ἡ λάμψις τοῦ δαιμονίου τούτου ποιητοῦ ἐθάμβωσε τοὺς ἀνθρώπους τόσον, ὥστε ἀγνοοῦσι ποῦ γῆς ἐγεννήθη καὶ τινες οἱ γεννήσαντες αὐτόν. Ἐπτὰ πόλεις ἤριζον περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ ποιητοῦ, Σμύρνη, Ῥόδος, Κολοφῶν, Σαλαμίς, Ἴος, Ἄργος Ἀθηναί. Ἀλλὰ τὰς δικαιοτέρας ἀπασῶν ἀξιώσεις ἔχει ἡ Σμύρνη, ἣτις διὰ πλείστους ὅσους λόγους εἶναι ἡ πατρίς του. Καὶ υἱὸς μὲν λέγεται τοῦ παρὰ τῇ Σμύρνη ποταμίου θεοῦ Μέλητος καὶ τῆς νύμφης Κρηθίδος, ὅπερ δηλοῖ ἄνδρα ἀγνώστου καταγωγῆς ἕνεκα τῆς πολυχρονιότητός του, περὶ δὲ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔζη μεγίστη ὑπάρχει διαφωνία καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀρχαιοτέροις. Καὶ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης καὶ Ἀρίσταρχος λέγουσιν ὅτι 140 ἢ 150 ἔτη μετὰ τὰ Τρωϊκά, ὁ δὲ Πορφύριος 275, τὰ Πάρια χρονικά 277 καὶ ὁ Ἡρόδοτος 400 ἔτη μετὰ τὰ Τρωϊκά. Ἐξ ἀπασῶν ὁμως τῶν χρονολογιῶν τούτων ἡ τοῦ Ἀριστάρχου φαίνεται πιστευτή. Ὁ Ὅμηρος ἤκμασε μετὰ τὴν τῶν Ἰώνων εἰς Ἰωνίαν μετανάστευσιν, αὕτη δὲ ἐγένετο, καθ' ἣ καὶ Φιλόχωρος λέγει, 60 ἔτη μετὰ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν κάθοδον, ἢ 140 ἔτη μετὰ τὰ Τρωϊκά (1184 π. Χ.), ἀλλὰ ὡς πιθανωτέρα χρονολογία φαίνεται ὁ στρογγύλος ἀριθμὸς 1000 π.Χ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ κατὰ τὸν βίον του οὐδὲν γνωρίζομεν βέβαιον καὶ σαφές. Ἡ παράδοσις, ὅτι

αὐτὸς ἦτο τυφλός, δύναται νὰ θεωρηθῇ παιδιὰ μᾶλλον ἢ σπουδαιολογία, διότι τυφλός δὲν δύναται νὰ ὁμιλήσῃ περὶ χρωμάτων οὔτε νὰ κάμῃ τόσον λεπτὰς περὶ αὐτῶν διακρίσεις. Ἄν καὶ ἡ ἱατρικὴ παραδέχεται, ὅτι παθούσης τῆς μιᾶς αἰσθήσεως ἐπιτείνεται ἔτι μᾶλλον ἡ ἑτέρα, ἀλλὰ ποτεδὲν εἶναι δυνατόν, παθούσης τῆς ὀράσεως, ἡ ἀφῆ νὰ λάβῃ τοσαύτην ἐπίτασιν, ὥστε νὰ διακρίνῃ διάφορα χρώματα καὶ ἄλλα εἶδη καθ' ὅσον μόνον τοῦτο δύναται νὰ συμβῆ, ἤτοι νὰ διακρίνῃ ὁ τυφλὸς τὰ νομίσματα ἂν ἦνε χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ καὶ ὁ λόγος ἀπλούστατος καὶ γνωστός.

Καθὼς δὲ τὰ περὶ τοῦ βίου του σκοτεινά, οὕτω καὶ τὰ περὶ τῆς τελευτῆς του ἀμφίβολά εἰσι. Καί τινες μὲν θέλουσιν αὐτὸν ἀποθανόντα ἐν Ἴω, ἔνθα πλεύσας ἐκ Χίου, ἵνα εἰς Ἀθήνας μεταβῆ, ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν πομπῇ μεγάλῃ ὑπὸ τῶν Ἰώνων, οἵτινες καὶ μνημεῖον ἀνεγείραντες ἐπέγραψαν αὐτῷ τὸ ἐλεγείον τόδε:

«Ἐνθάδε ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα κάλυψεν

«ἀνδρῶν ἡρώων κοσμητόρα θεῖον Ὅμηρον.»

Κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν εἰκόνα τοῦ Ὁμήρου χαλκὴν ἐν τῷ ἐν Δελφοῖς προνάῳ ἕστησαν ὕστερον καὶ ἐπίγραμμα ἐν αὐτῇ τόδε:

«Ἔστιν Ἴος νῆσος μητρός πατρός, ἧσέ θανόντα.

δέξεται. ἀλλὰ νέων αἶνιγμα φύλαξαι.»

Ἔτεροι ὅμως θέλουσιν αὐτὸν τελευτήσαντα ἐν Νάξῳ, καὶ αἰτίαν τοῦ θανάτου ὄλως ἀπίστευτον φέρουσι τόδε τὸ αἶνιγμα τὸ ὑπὸ ἀλιέων προταθὲν αὐτῷ :

«Ὅσα ἔλομεν, λιπόμεθα· ἄδ' οὐχ ἔλομεν

φερόμεσθα.»

Ἦδη μεταβαίνομεν εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος του, ὅπερ θεωρεῖται καὶ αὐτὸ σπουδαῖον. Ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων οἱ ἐτυμολογοῦντες ἐπειράθησαν, ὅπως κατὰ τὰ ἴδια συμφέροντα εἰς τὰς δοξασίας των, ἐρμηνεύσωσι τὸ ὄνομα, Ὀμηρος. Ἐφορος ὁ Κυμαῖος λέγει, ὅτι ὁ ποιητὴς τὰς ὄψεις πηρωθεὶς μετωνομάσθη Ὀμηρος κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν Κυμαίων, τοὺς τυφλοὺς ὀμήρους ὀνομαζόντων. Οἱ δ' Ἰηταὶ ἔλεγον, ὅτι ὁ Μελησιγενὴς, βουλευθεὶς ὀμηρεῖν τοῖς ἡγεμόσι, Ὀμηρος μετωνομάσθη. Ἄλλοι ἄλλως κατὰ τὰς αὐτῶν διαθέσεις. Κατόπιν ἐπελθόντες οἱ λόγιοι ἠτυμολόγουν ἐκ τοῦ μῆ καὶ ὄρος (ἐκ τῶν ὄραν) μῆ — ὄρος καὶ κατὰ μετάθεσιν Ὀμηρος· χάριν τῆς ἐτυμολογίας ἐτυφλώθη ὁ ποιητὴς! Ἐκ τούτου ἡγέρθη τὸ ζήτημα, εἰ οὗτος ἐκ γενετῆς τυφλός, ἢ βραδύτερον ἐγένετο. Νεώτεροι μετὰ μείζονος σπουδῆς τοῦ ἔργου ἐπελήφθησαν καὶ δὴ ὁ μὲν I. B. Vico τοῦνομα τοῦ Ὀμήρου ἐκ τοῦ ὄμοῦ καὶ εἶρω παρήγεν, ὁ δὲ Knight ἐκ τοῦ ὄμα εἶρω, ὁ δὲ Joyen ἐκ τοῦ ὄμοῦ καὶ αἶρειν· κατὰ τὴν ἠσιόδειον τῆς λέξεως σημασίαν, ὀμηρεῖν, συναρμόζειν δηλαδὴ τὰ ἄσματα τοῖς νεωτέροις τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου. Ὁ δὲ Herdor ὀνομάζει τὸν Ὀμηρον συναρμογέα τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ ἔπους. Τελευταῖον ὁ Welker ἀνυψώθη εἰς τὴν θεωρίαν, ὅτι τοῦνομα ἐκ τοῦ ὄμοῦ αἶρειν σύνθετον τὸν συναρμογέα μικρῶν ἄσμάτων σημαίνει. Ἀλλὰ κατὰ τὸν βαθυνοῦστατον Γεωργ. Κούρτιον, ἡ ρίζα ἄρ, ἐξ οὗ τὸ αἶρειν, ἔχει ἀμέταβον σημασίαν, καὶ μεταξὺ τοῦ ὄμοῦ καὶ σὺν ὑπάρχει διαφορὰ. Ὡστε κατ' αὐτὴν τὴν παραγωγὴν τοῦνομα ἔπρεπε νὰ ἔχῃ διάφορον σημασίαν τῆς ὑπὸ τοῦ

Welker. Ὁ δὲ Senogebusch διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ἀποδεικνύει, ὅτι, ἂν τοῦνομα ἦτο σύνθετον κατὰ τὰ εἰρημένα, ὧφειλον εἶναι Ὁμαρος καὶ οὐχὶ Ὀμηρος. Ἄλλοι ἄλλας ἐτυμολογίας ποιοῦσι τοῦ ὀνόματος, καὶ οὐδεὶς σχεδὸν εὔρε τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν σημασίαν. Πρὸβλ. Ἱστορ. Ὀμηρ. ἐπῶν Γ. Μιστριώτου.

Ἄλλ' ἐὰν ἀγνωστά εἰσι τὰ κατὰ τὴν γενεθλίαν χώραν καὶ τὴν χρονολογίαν τοῦ Ὀμήρου, πασίγνωστα ὅμως εἶναι εὐτυχῶς τὰ ποιήματα αὐτοῦ. Ἄν ἠγνοήθη καὶ ἀπωλέσθη ἡ πατρὶς καὶ ὁ χρόνος τῆς γεννήσεώς του, οὔτε ἀπωλέσθη, οὔτε θέλει ἀπολεσθῆ ἡ ποίησις αὐτοῦ, διότι αὕτη εἶναι κτῆμα καὶ κόσμημα παντός τόπου καὶ παντός χρόνου. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια ἀποτελοῦσι, κατὰ τὸν Loebell, τὸ πρῶτον πρὸς ἡμᾶς ἀμέσως καὶ δι' αὐτοῦ λαλοῦν γεγονός τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας. Αἰ αἰώνια καὶ ἀναφαίρετοι ἀρεταὶ τῆς ὀμηρικῆς ποιήσεως εἶναι ἡ ἀρχιτεκτονικὴ συνάφεια καὶ οἰκονομία τοῦ ὅλου καὶ ἡ εἰς μίαν ἐνότητα εὐρυθμος καὶ ἐναρμόνιος συγκέντρωσις ἀπάντων τῶν μερῶν, καὶ τῶν ἐλαχίστων, ἡ σαφὴς ἐνέργεια καὶ ἡ φυσικὴ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων· διότι τὰ πάντα παρ' Ὀμήρῳ εἶναι πλάσᾳ καὶ ὅμως τὰ πάντα φαίνονται φυσικά καὶ ἀληθῆ, τὰ πάντα εἶναι ψεύδη, καὶ τὰ ψεύδη ταῦτα εἶναι ἀλήθεια· ἡ ἐναρμόνιος μετριοπάθεια καὶ ἰλαρότης τῆς περὶ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων θεωρίας, ἡ ἀνέφικτος καὶ μοναδικὴ ποιητικὴ τέχνη, ἣν εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνακαλύψῃ καὶ ὁ διορατικώτατος ὀφθαλμὸς. Διότι τὰ πάντα παρ' Ὀμήρῳ φαίνονται ἀπλᾶ, φυσικά, καὶ ὅμως τὰ πάντα εἶναι κατὰ βῆθος ἀπ' ἐναντίας περι-

τεχνα καὶ καλλιτεχνα, προμεμελετημένα καὶ προεσταθμισμένα. Ὁ ἀναγινώσκων τὸν Ὅμηρον νομίζει ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὸν εἶναι παιδίον ἀπλοϊκὸν καὶ ἀφελές, καὶ ὅμως ὅστις ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ, ἀνακαλύπτει ὅτι οὐδεὶς ποτε ποιητῆς ἐκράτησεν οὕτω λεπτὰ καὶ ἀκριβῆ τὰ σταθμὰ καὶ τὰ μέτρα τῆς κρίσεως καὶ τοῦ λόγου, ὅτε ἐποίει. Ἐν ταῖς εἰκαστικαῖς τέχναις ὁ Ὅμηρος εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ καλὸν ἐν τῇ ἀρμονικῇ συμμετρίᾳ του. Τρεῖς στίχοι τῆς Ἰλιάδος ἀπετύπωσαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Φειδίου τὸ ἴνδαλμα τοῦ Ὀλυμπίου Διός· δύο στίχοι αὐτοῦ ὑπέδειξαν εἰς τὴν γραφίδα τοῦ Ζεύξιδος τὴν εἰκόνα τῆς Ἑλένης. Τὸν Ὅμηρον νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀνεδίφει ὁ Λεσσίγγιος, ὅποτε συνέταττε τὸν «Λαοκρόντα» καὶ τὰς «ἀρχαιολογικὰς αὐτῶν ἐπιστολάς.» Ἐν τῇ Χωρογραφίᾳ ὁ Ὅμηρος εἶναι ὁ συνέκδημος ὁδηγὸς τῶν μετὰ ταῦτα γεωγράφων· οὐδεὶς δὲ ἀγνοεῖ μεθ' ὀπόσου ζήλου φιλοτιμεῖται ὁ Στράβων ν' ἀποδείξῃ τὴν γεωγραφικὴν ἀκρίβειαν τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐν τῇ ἰατρικῇ, ὁ Ὅμηρος ἦτο ὁ πρόδρομος τοῦ Ἱπποκράτους, ἐν συνόλῳ δὲ πάντα «ἐπεσκόπει Ὅμηρος, ὅσα οὐρανοῦ κινήματα, ὅσα γῆς παθήματα, θεῶν βουλάς, ἀνθρώπων φύσεις, ἡλίου φῶς, ἀστρῶν χορόν, γενέσεις ζῶων, ἀναχύσεις θαλάττης, ποταμῶν ἐκβολάς, ἀέρων μεταβολάς, τὰ πολιτικά, τὰ οἰκονομικά, τὰ πολεμικά, τὰ εἰρηνικά, τὰ γαμήλια, τὰ γεωργικά, τὰ ἵππικὰ, τέχνας παντοίας, φωνὰς ποικίλας, εἶδη παντοδαπά, ὀλοφυρομένους, ἡδομένους, πενθοῦντας, ὀργιζομένους, εὐχαχομένους, πλέοντας, λέγει ἀκαδημαϊκὸς Γάλλος.» Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ὀμήρου εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν

μυθολογίαν καὶ θρησκείαν, εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστή. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια ὠμολογήθησαν ἀνέκαθεν πανδεχῆς ἐστία τῶν παναρχαίων μυθικῶν καὶ δημωδῶν παραδόσεων. Κατ' ἐξοχὴν τὰ ἔπη ταῦτα συνέδραμον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ὁ μὲν ἀπέφαινε τὴν Ὀδύσειαν «καλὸν ἀνθρωπίνου βίου κάτοπτρον,» ὁ δὲ «ὅτι πρὸς τὰς κατ' ἀρετὴν πράξεις ἀρκοῦσα ἢ παρ' Ὀμήρῳ ποιήσεις,» ὁ δὲ Μέγας Βασιλείος ἀνακηρύττει ὅτι «πᾶσα ἡ ποίησις τοῦ Ὀμήρου ἀρετῆς ἐστὶν ἔπαινος.» Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν βίον τῶν Ἑλλήνων ἡ ἐπίδρασις τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας ἦν πολλοῦ λόγου ἀξία. Ἡ δημώδης παράδοσις ἀποδίδει εἰς τὸν πρῶτον ἐν Ἑλλάδι νομοθέτην τὴν εἰς Πελοπόννησον ἀθρόαν διακόμισιν τοῦ Ὀμήρου. Αἱ δύο μεγάλαι ἐποποιίαι, αἵτινες φέρουσι τοῦνομα τοῦ Ὀμήρου, εἶναι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια. Καὶ ἡ μὲν Ἰλιάς τὸ ἀρχαιότερον, τραχύτερον καὶ ἀρρενωπότερον τῶν δύο ἡρωϊκῶν ἀσμάτων, ἐν ἧ περιγράφονται οἱ περὶ τὴν Τροίαν ἀγῶνες εἰς διάστημα 51 ἢ 53 ἡμερῶν, κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου, πῶς δηλαδή ὑπὸ μῆνιδος κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος ὁ Ἀχιλλεὺς παρεκινήθη νὰ ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τοῦ κατὰ τῶν Τρώων Ἑλλήνων ἀγῶνος, διανυσθέντος ἐπὶ πολὺν χρόνον μετὰ μεγάλης ἀνδρίας ἐκατέρωθεν, μέχρις οὗ τελευταῖον οἱ Τρῶες κατὰ τὴν τοῦ Διὸς ἐπαγγελίαν, ὑπερίσχυσαν, ὁ δὲ Ἐκτωρ ἐμβάλλει πῦρ καὶ εἰς αὐτὰ τῶν Ἑλλήνων τὰ πλοῖα. Τότε ὁ Πάτροκλος πείθει τὸν φίλον αὐτοῦ Ἀχιλλεῖα, ἵνα παραδώσῃ αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ πανοπλίαν καὶ πέμψῃ αὐτὸν εἰς τὴν μάχην ἀρχηγὸν τῶν Μυρμιδόνων· ἀλλ' ὅτε οὗτος ἐπι-

τελέσας λαμπράς πράξεις, ἔπεσε μαχόμενος πρὸς τὸν Ἕκτορα, ἀποβάλλει καὶ ὁ ἥρωσ τὴν ὀργὴν του καὶ ἐν-
 δεδυμένος τὴν πανοπλίαν του ἀντεπεξέρχεται κατὰ τῶν
 ἐχθρῶν ἐν τῇ τετάρτῃ μάχῃ, τρέπει εἰς φυγὴν τοὺς
 Τρῶας καὶ καταδιώκει αὐτοὺς μέχρι τῶν Σκαιῶν πυ-
 λῶν, φονεύει τὸν Ἕκτορα καὶ ἐκδικεῖ τὸν φονευθέντα
 φίλον Πάτροκλον. Ἐνταῦθα μὲν ἔπρεπε νὰ τελειώσῃ
 τὸ ἔπος, ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἐπιθυμῶν νὰ καθησυχάσῃ τὴν
 ἐξηρηθισμένην ψυχὴν τοῦ ἀκροατοῦ παρεισάγει τὴν
 κηδείαν τοῦ Πατρόκλου, καθ' ἣν καὶ αὐτὸς διαφερόν-
 τως τιμᾶται καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἀξίως ἑαυτοῦ θεραπεύε-
 ται καὶ τελευτᾷ διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως παραδό-
 σεως τοῦ νεκροῦ τοῦ Ἕκτορος πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ
 Πρίαμον, ὅστις μεγαλοπρεπῶς αὐτὸν κατακαίει.

Ἡ Ὀδυσσεΐα, τὸ νεώτερον καὶ μαλακώτερον τῶν
 δύο μαρτυρεῖ, ὅτι ταχέως ἔβαινεν ἡ ἀνάπτυξις τῆς
 Ἰωνικῆς φυλῆς ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, οὐχὶ μόνον ὡς
 πρὸς τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς
 θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ιδέας. Ἐν ταύτῃ ὁ ποιητὴς
 ἀφηγεῖται τὰς συμφορὰς, τὰ δεινὰ καὶ τὰς ταλαιπω-
 ρίας, ἃς εἶχεν ὑπομείνῃ ὁ Ὀδυσσεὺς κατὰ τὴν ἐπιστρο-
 φὴν αὐτοῦ περιπλανώμενος εἰς τὴν ξένην, ὀλίγον γνω-
 στήν, καὶ διὰ τοῦτο γέμουσαν, ὡς ἐπιστεύετο τρομε-
 ρῶν καὶ θαυμασίων πραγμάτων, δυτικὴν θάλασσαν.
 Ἐκ πολλῶν τρικυμιῶν ἀπωθεῖται πρὸς τὴν χώραν τῶν
 Κυκλώπων, ὅπου ὁ μονόφθαλμος Πολύφημος ὁ υἱὸς
 τοῦ Ποσειδῶνος καταβροχθίζει ἐξ τῶν συντρόφων του.
 Ὁ ἴδιος διὰ πανουργίας μόνον κατορθοῖ νὰ σωθῇ ἐκ
 τοῦ σπηλαίου, τοῦ γίγαντος τούτου ἐξορύξας τὸν ὀ-
 φθαλμόν του. Ἐξ αἰτίας ὅμως τούτου ἀπηνῶς κατα-

διώκεται ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος· ἀλλὰ τῇ βοήθειᾳ καὶ εὐνοίᾳ τοῦ θεοῦ τῶν ἀνέμων Αἰόλου, ὅστις ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τοὺς δυσμενεῖς ἀνέμους δεδεμένους εἰς ἀσκόν, φθάνει πλησίον τῆς Ἰθάκης. Τότε ὁμοῦ οἱ περίεργοι σύντροφοί του λύουσι τὸν ἀσκόν, καὶ οὕτως ἀποπλανῶνται καὶ αὐθις τὰ πλοῖα ὀπισθεν τῆς Σικελίας εἰς τοὺς ἀνθρωποφάγους Λαιστρυγόνας. Σώζεται δὲ μεθ' ἐνὸς πλοίου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν νῆσον τῆς μαγίσσης Κίρκης, ἔνθα διατρίβει ἔν ἔτος, καὶ καταβαίνει εἰς τὸν Ἄδην, ὅπως ἐρωτήσῃ τὸν μάντιν Τειρεσίαν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς του· οὗτος δὲ ἀγγέλλει εἰς αὐτόν, ὅτι κυρίως ἔπρεπε νὰ φεισθῶσι τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Τρινακρία (Σικελία) βόας καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Ἥλιου. Πανοῦργος ὢν καὶ πολύτροπος, παραπλέει εὐτυχῶς τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων, φράζας μὲν τὰ ὄρα τῶν συνεταίρων μὲ κηρόν, δεθεὶς δὲ ὁ ἴδιος εἰς ἓνα ἰστόν· ἀναγκάζεται ὁμοῦ ὑπὸ τῶν συνεταίρων νὰ προσορμισθῇ εἰς τὴν Τρινακρίαν, ὅπως φονεύσωσιν οὗτοι τοὺς βόας τοῦ Ἥλιου, καὶ οὕτω τὸ μὲν πλοῖον καταστρέφεται ὑπὸ κεραυνοῦ, πάντες δὲ οἱ ὕβρισται πνίγονται. Μόνος δ' ὁ Ὀδυσσεὺς σώζεται ἐπὶ τῶν ναυαγίων πρὸς τὴν ἐν τῇ νήσῳ Ὠγυγία νύμφην Καλυψώ, ἣτις διαφλέγεται ὑπ' ἔρωτος πρὸς αὐτόν, καὶ τῷ ὑπόσχεται τὴν ἀθανασίαν, ἐὰν ἤθελε νὰ μείνῃ παρ' αὐτῆ· ἀλλ' ὁ πόθος τῆς πατρίδος καὶ τῶν οἰκείων τὸν ἐμποδίζει νὰ δεχθῇ τὴν πρότασιν, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ, εἰ δυνατόν, τὸν καπνὸν ἀποθρώσκοντα ἐκ τῆς Ἰθάκης. Ἐπτὰ ἔτη διαμένει ἐνταῦθα· ἔπειτα ἀναγκάζεται, κατὰ διαταγὴν τοῦ Διός, ἡ Καλυψώ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ ἀπέλθῃ· κατασκευάζει σχεδίαν καὶ ἀποπλέει· καὶ ὁμοῦ μετὰ 18 ἡμέρας ἀνακαλύπτει αὐτὴν ὁ Ποσει-

δῶν, καὶ τὴν ἀνατρέπει, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐκσφενδονίζεται γυμνὸς εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας τῶν Φαιάκων, ἔνθα λαὸς εὐτυχῆς καὶ πλούσιος διάγει βίον φαιδρὸν καὶ εὐθυμον ἐν συμποσίοις, κιθαρωδία καὶ χορῶ. Ἀνακαλυφθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως, καὶ ὀδηγηθεὶς πρὸς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρὸς αὐτῆς, εὕρισκει αὐτόθι ὑποδοχὴν φιλόξενον, καὶ φέρεται εἰς τὴν Ἰθάκην, ὅπου φθάνει μετὰ εἰκοσαετῆ ἀπουσίαν ὑπὸ σχῆμα ἐπαίτου, καὶ ἐλευθερόνει τὸν οἶκόν του ἀπὸ τῶν ἀλαζόνων καὶ ἀτασθάλων μνηστήρων, οἵτινες ζητοῦσι τὴν χεῖρα τῆς πιστῆς καὶ πανούργως παρεχούσης ἐλπίδας Πηνελόπης, καταναλίσκουσι δὲ τὴν περιουσίαν καὶ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ Ὀδυσσεὺς διὰ συνεχῶν συμποσίων καὶ ἑορτῶν. Ἡ Πηνελόπη δηλαδὴ παρασκευάζει ἀγῶνα τόξων, καθ' ὃν ὑπόσχεται εἰς τὸν νικητὴν τὴν χεῖρα αὐτῆς· ὁ δ' ἐπαίτης λαμβάνει εἰς αὐτὸν μέρος, ἐπιτυχάνει τὸν σκοπὸν μὲ τὸ παρ' αὐτοῦ μόνον δυνάμενον νὰ τανυθῆ τόξον, καὶ φονεύει ἔπειτα, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ δύο πιστῶν εἰς αὐτὸν γηραιῶν ποιμένων, τοὺς ὑπερφιάλους μνηστῆρας.

Τοιαύτη μὲν εἶναι ἡ ὑπόθεσις τῶν δύο ποιημάτων ἐν ὀλίγοις· διότι τί ἄλλο θέμα μεγαλοπρεπέστερον καὶ ἐπαγωγότερον ἢ το δυνατόν νὰ πλήξῃ ἰσχυρότερον τὴν φαντασίαν τοῦ νεαροῦ καὶ ὀργῶντος Ὀμήρου παρὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν καὶ ἀνδρείαν τῶν Τρώων καὶ Ἀχαιῶν, τὴν νεανικὴν καὶ ποιητικὴν μορφήν τοῦ ἡρωϊκοῦ Ἀχιλλέως, τὴν αὐστηρὰν καὶ σοβαρὰν φυσιογνωμίαν τοῦ ἀνδρείου Ἑκτορος, καὶ τοσοῦτων ἄλλων «ἀνδρῶν κλέα ἠρώων,» τὴν κλαγγὴν τῶν ὀπλων, τὰ «ἔγχεα καὶ μένεα ἀνδρῶν χαλ-

κεοθωρήκων,» τὸν «μισγομένων πολλὴν ὀρωρότα ὀρυμαγδόν, ἰαχὴν τε φόβον τε,» καὶ τὴν «οἰμωγὴν τε καὶ εὐχολὴν ἀνδρῶν ὀλλώντων τε καὶ ὀλλωμένων;» Τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ ψάλλων τοὺς ἀρητίφίλους καὶ μενεχάρμας ἐκείνους τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου ἥρωας, ὑπέκυψεν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὴν τύχην καὶ τὴν μαγείαν αὐτῶν, ἐξήρθη εἰς μέγα δυνάμειος ὕψος, ὅπως ἐκείνοι, ἀλλὰ συγχρόνως ἔνεκα τῆς ἀδιαλείπτου πνευματικῆς αὐτοῦ καὶ κατὰ φαντασίαν πρὸς αὐτοὺς συμβιώσεως, προσέλαβέ τι καὶ ἐκ τῆς ἥρωϊκῆς ἀτασθαλίας καὶ ἀταξίας τῶν Ἀχαιῶν· ὅπως οἱ ἥρωες Ἀχαιοὶ ἐν τῇ Τροίᾳ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι τὸ δαιμόνιον τοῦ ποιητοῦ διάγει ὡς ἐν στρατοπέδῳ, ἄτακτον καὶ ἀτάσθαλον. Ἐκ τῶν ὀμηρικῶν τούτων ποιημάτων μεγαλείτερα ἢ μικρότερα τεμάχια ἀπηγγέλλοντο εἰς διαφόρους τελετάς, ἢ ἑορτάς, μετὰ τι προανάκρουσμα λύρας, παρὰ τῶν καλουμένων ἀοιδῶν ἢ ῥαψωδῶν, οἵτινες ἔχοντες ποιητικὰ προτερήματα, ἀπαγγέλλοντες ἐν ταῦτῳ καὶ ἕτερα ποιήματα ὑπ' αὐτῶν πεποιημένα. Κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ῥάβδον, ὅθεν εἰκάσθη, ὅτι τὸ ὄνομα ῥαψωδὸς ἔλαβον ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ. Ἀλλὰ ῥαψωδὸς καὶ ῥαψωδεῖν δὲν σημαίνουσιν ἄλλο ἢ ἔπη ἀπαγγέλλειν, τὸ ῥαψωδεῖν λέγεται καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ, ὅστις ἀπαγγέλλει τὸ ἴδιον ποίημα, οἷον τοῦ Ὀμήρου· ῥαψωδεῖται δὲ πᾶν ποίημα ὅπερ ἔχει μέτρον ἐπικόν, δηλ. στίχους ἰσομήκεις καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν μέτρων, οἵτινες ἐπανέρχονται κατὰ σειρὰν καὶ δὲν ἀπαρτίζουσιν ἀντιφώνους στροφὰς ἢ συστήματα. . . συνετέθη ἐκ τοῦ ῥάπτειν ἀοιδίην, καὶ δηλοῖ τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον ἀπαγγελίαν τῶν

ἐπῶν. Διήρκεσε δὲ ἐπὶ 1000 ἔτη ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀπαγγελίας τῶν ἐπῶν, διότι οἱ Ἕλληνες καὶ ἐν ταῖς εἰκαστικαῖς τέχναις καὶ περὶ τὴν φιλολογοῖαν δὲν ἐνεωτέριζον ὑπὸ κόρον, ἀλλ' ἐνέμενον πιστοὶ εἰς τὰ ἐκ παλαιοῦ δοκιμασθέντα καλὰ καὶ ἐπιτυχῆ. Ὅποσον δὲ συνεχίνουσι τοὺς ἀχροατὰς οἱ βραψωδοί, στολὴν εὐπρεπεστάτην ἐνδεδυμένοι, καὶ μεθ' ὑποκρίσεως ἀπαγγέλλοντες τὰ ποιήματα, περιγράφει κάλλιστα ὁ Ἐφέσιος βραψωδὸς Ἴων, καίτοι κατειρωνεύεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν τῷ ὁμωνύμῳ διαλόγῳ. Πρὸς τὴν ὁμοίαν καὶ ἤρεμον ταύτην ἀπαγγελίαν συνάδει ἀρμονικώτατα τὸ μετρικὸν σχῆμα τοῦ ἔπους, ὅπερ ὑπὲρ τὰ 1000 ἔτη διεφύλαξεν ἀμετάβλητον ἡ ἑλληνικὴ ποίησις. Οἱ ἐπὶ Ὀμήρου ἀοιδοὶ καὶ οἱ ἔτι παλαιότεροι δὲν ἐγνώριζον ποικίλα μέτρα, ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὁ δακτυλικὸς ἑξάμετρος ἦτο τὸ μόνον κανονικὸν μέτρον καὶ πρὸς τεχνικὴν ποίησιν ἐπιτήδειον, ὅπερ μετεχειρίζοντο καὶ αὐτοὶ οἱ λυρικοὶ ποιηταὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἔτι τοῦ Τερπάνδρου (περὶ τὴν 30 Ὀλυμ.). περὶ τοῦ μέτρου κατωτέρω λεχθήσονται πλείονα. Πλὴν τῶν ἐπῶν τούτων ἀποδίδονται τῷ Ὀμήρῳ καὶ τὰ ἐπόμενα ἔπη.

1^{ον} Βατραχομουμαχία, παρωδία τῆς Ἰλιάδος εἰς 300 στίχους ἀνευ εὐφύιας καὶ τόνου· ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ περιγράφεται πόλεμος μεταξὺ βατράχων καὶ μυῶν, ἐπὶ πολὺν χρόνον μετὰ πεισμονῆς καὶ σφοδρότητος παραταθείς, μέχρις οὗ τελευταῖον οἱ μυῆς διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῶν καρκίνων ἀποδιώκονται καὶ τρέπονται εἰς φυγὴν. Πιθανῶς τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν Ε' αἰῶνα π. Χ.

1^{ον} Μαργίτης, μικρὸν καὶ γελοῖον δημοτικὸν ἔπος,

ἐν ᾧ ἐξελέγχεται ἡ μωρία τινὸς νομίζοντος ἑαυτὸν πολὺ σοφὸν «ὅς πολλὰ ἠπίστατο ἔργα, κακῶς δ' ἠπίστατο πάντα.»

3^{ον} Ὑμνοὶ 34, ἐν οἷς 5 εἰσὶν ἐπικά ποιήματα, ἐκ 200 — 600 στίχ. συγκείμενα, καὶ ἀπευθύνονται πρὸς διαφόρους θεοὺς καὶ θεάς. Οἱ λοιποὶ 29 εἶναι μικρὰ ἐπικά ποιήματα (ἐκ 10 — 12 στιχ.). ἡ ποιητικὴ ἀξία τούτων δὲν εἶναι εἰς πάντας ἡ αὐτή, ἀλλὰ ἕκαστος διαφέρει ὡς πρὸς τοῦτο τοῦ ἑτέρου.

4^{ον} Ἐπιγράμματα 16, μεταγενεστέρων χρόνων, ἐν οἷς ἡ Κάμινος ἢ Κεραμὶς καὶ ἡ Εἰρεσιώνη εἶναι τὰ κάλλιστα. Καὶ τοιοῦτος ἐν γένει ὁ ποιητὴς τῆς ἀποικιακῆς Ἑλλάδος, ὁ ψάλτης τῆς Ἰωνίας, οὗ ἐπέπρωτο καὶ ἐν ἀρχαιοτέροις μὲν χρόνοις, ἀλλὰ μάλιστα ἐν τοῖς νεωτέροις ν' ἀρνηθῶσι καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξιν, οἱ κριτικοὶ φιλόλογοι, ἐν μὲν τοῖς ἀρχαίοις οἱ χωρίζοντες, ἐν δὲ τοῖς νεωτέροις ὁ Φ. Αὐγ. Οὐόλφιος καὶ οἱ ἐπόμενοι τούτῳ, καὶ οὔτινος τὰ ποιήματα ἐπέδρασαν μεγάλως οὐ μόνον εἰς τὴν πορείαν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν διάπλασιν τῶν εὐρωπαϊῶν ἐν γένει. Θαυμάζει ὁ μεταγενέστερος κόσμος τὴν ἐν αὐτοῖς διαύγειαν, τὴν ἐνέργειαν καὶ ζωηρὰν ἀλήθειαν, τὴν ἀρμονικὴν συμμετρίαν ἐν τῇ φαιδρᾷ περὶ βίου θεωρίᾳ, τὴν μεγίστην ἐν τῇ τέχνῃ καθαρότητα τῆς νοήσεως, ἣτις ἀναπτύσσεται μετὰ τοσαύτης αἰέποτε παιδικῆς ἀπλότητος καὶ δυνάμεως τῆς δημιουργικῆς φαντασίας, καὶ καταγοητεύεται ὑπὸ τῆς ἀρμονικῆς συνθέσεως τῆς φύσεως καὶ τέχνης.

Περιγράψαντες ἐν ὀλίγοις τὴν τε ποίησιν, τὸν βίον, τὴν ἐπίδρασιν καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου, θὰ εἴπω-

μεν ἤδη ἐν ὀλίγοις πῶς παρεδέχοντο οἱ τε ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου καὶ ὅποιας γνώμας ἔφερον.

6^{ον} ΠΟΙΑ Η ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΙΛΙΑΔΟΣ ΚΑΙ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΠ' ΑΥΤΩΝ ΓΝΩΜΩΝ

Ἀφ' οὗ ἔδυσεν ὁ θάλπων καὶ γονιμοποιῶν ἥλιος τοῦ κλασικοῦ ἑλληνισμοῦ μετὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, καὶ τὸ δημιουργικὸν τοῦ ἔθνους πνεῦμα συνεστάλη καὶ ἐσβέσθη ὀλοτελεῶς, τὸ δὲ ἑλληνικὸν ἔθνος ἀπέβαλε τὴν ἐθνικὴν του ἐλευθερίαν, ἤρχισαν ἀποβάλλουσαι καὶ αἱ ὀμηρικαὶ ποιήσεις τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, ὡς προῖόν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ ποιητοῦ. Ὁ ἑλληνισμὸς παρέμεινε ὡς ἐξωτερικὸς μόνον τῶν ὀμογλώσσων δεσμὸς, καὶ ὁ Ὅμηρος ἀπὸ ἐθνικοῦ ἀοιδοῦ μετεβλήθη εἰς γενικὸν τῆς κατακερματισθείσης μεγάλης ἑλληνικῆς κοινότητος διδάσκαλον. Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ κριτικοὶ ἔχοντες πρὸ αὐτῶν τὰ συναχθέντα πανταχόθεν, φροντίσι καὶ δαπάναις τῶν Πτολεμαίων, ὀμηρικὰ χειρόγραφα, ἰδίως δὲ τὰς κατὰ πόλεις ἐκδόσεις, ἤρξαντο νὰ διορθῶσι τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσειαν, γραμματικῶς καὶ κριτικῶς. Δὲν περιωρίσθησαν ὅμως εἰς ταύτην καὶ μόνην τὴν ἐργασίαν, ἀλλ' ἄλλοι μὲν αὐτῶν, οἷοι ὁ Ξένων καὶ ὁ Ἑλλάνικος, ἀπεφάνθησαν ὅτι ἄλλου ποιητοῦ ἔργον εἶναι ἡ Ἰλιάς καὶ ἄλλου ἡ Ὀδύσεια, διότι ἡ διαφορὰ τῶν δύο ἐπῶν εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπολάβῃ τις ἓνα καὶ μόνον συγγραφέα· καὶ διὰ τοῦτο ἐκλήθησαν χωρίζοντες. Ὁ Ἀρίσταρχος ἤδη περὶ τὸ 160 π. Χ. ὁ δέξυνούστατος καὶ πολυμαθέστατος τῆς ἀρχαιότητος κριτικὸς ἀντεπεξῆλ.

Θε κατὰ τῆς γνώμης ταύτης τῶν διχαζόντων. Οὗτος διήρесе τὰ 2 ἔπη εἰς 24 ῥαψωδίας ἕκαστον, καὶ εἶχεν ἐπὶ τῆς τοῦ κειμένου διορθώσεως τοσαύτην ἐπιρροήν, ὥστε ἡ ἔκδοσίς του ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις ἀπάντων σχεδὸν τῶν μεταγενεστέρων ἀντιγράφων. Παρὰ τοῖς νεωτέροις ἴσχυσεν ἐπὶ πολὺ ἢ εἰς τὸν ἕνα Ὅμηρον πίστις καὶ ἐνότης τῶν δύο ἐπῶν αὐτοῦ, καὶ ὅτι ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας ἐθεωρεῖτο γενικῶς ὡς τὸ σεμνότερον παρὰ τῆς ἀρχαιότητος κληροδοτηθὲν ὄνομα. Πρῶτοι ἐξέφρασαν γνώμην ἀμφιβολίας, ὡς ἐνὸς ποιητοῦ τῆς Ἰλ. καὶ Ὀδυσ., οἱ Γάλλοι Περρῶλτος καὶ Ἐνδελίνος, σὺν τούτοις καὶ ὁ Ἀγγλος Βεντλέυος, οὐχὶ ὅμως τόσον ὑπερβολικῶς. Μετὰ τούτους ὁ Ἰταλὸς φιλόσοφος Βίκος, λέγει, ὅτι ὁ Ὅμηρος ὑπῆρξε δηλαδὴ ἰδέα τῆς, ἡρωϊκῆς χαρακτῆρ ὁμάδος Ἑλλήνων, διηγουμένων ἐν ἄσματι τὰ ἑαυτῶν συμβάντα. Τὸν φιλόσοφον τοῦτον ἠκολούθησε τὸ σπουδαῖον σύγγραμμα ἐν Ἀγγλίᾳ τοῦ Ῥοβέρδου Οὐδίου, ὅπερ ἐξέδωκε τῷ 1769· οὗτος ἰσχυρίζεται σὺν τοῖς ἄλλοις ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐν κοινῇ χρήσει ἡ γραφὴ ἢ δὲν ἦτο γνωστὴ. Τὴν γνώμην ταύτην ὑπερήσπισε καὶ ὁ Γάλλος Μαρριανός. Ἄλλ' αἱ δοξασίαι αὗται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐλησμονοῦντο, ὅτε κατὰ τὸ 1795 ὁ διάσημος καὶ ὀξυνοῦστατος φιλόλογος τῆς Γερμανίας καὶ πατὴρ τοῦ ὀμηρικοῦ ζητήματος Φρεϊδ. Αὐγ. Οὐόλφιος ἐδημοσίευσεν τὰ προλεγόμενα αὐτοῦ εἰς τὸν Ὅμηρον Prolegomena ad Homerum, ἔργον μεγίστης μὲν τυχὸν ὑποδοχῆς παρὰ τοῖς Γερμανοῖς φιλολόγοις, ὀλίγης δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις, προσπαθῶν νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἔξῃς: Ὁ Ὅμ. δὲν εἶναι ὁ συγγραφεὺς τῆς ὅλης Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας, ἀλ-

λ' ὅτι ἦσαν φυράματα διαφόρων μικρῶν ἄσμάτων κατὰ διαφορούς αἰῶνας ποιηθέντα καὶ συγκολληθέντα ἔπειτα πρὸς ἄλληλα συναπετέλεσαν τὰς δύο ἐποποιίας. Ἡ συγκόλλησις αὕτη ἐγένετο ἀβιάστως καὶ ἄνευ τινὸς βλάβης τῆς καλλιτεχνικῆς ἐνότητος καὶ οἰκονομίας τῶν ἐποποιῶν, ὥστε αἱ ῥαψωδίαὶ αὗται, καὶ ἀναφερόμεναι εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν μυθικὸν κύκλον, καὶ ποιηθεῖσαι μὲν ὑπὸ διαφορῶν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἐμπνεόμεναι, εἶχον ἅπασαι ὅμοιον τύπον, ὁμοίαν γλῶσσαν καὶ ὅμοια ἐν γένει τὰ τε πρέποντα καὶ ἀρετὰς καὶ ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς συγκρότησιν ἑνὸς ὅλου καὶ ἐνιαίου ποιήματος. Οἱ διάφοροι οὔτοι ἀοιδοὶ ἀνήκον εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σχολήν, τὴν Ἰωνικὴν, ἧς ἀρχηγὸς καὶ ποιητικὸς ἦρως ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος, ἐξαφανίσας αὐτὸς ὡς ἀνώτερος τὰ ὀνόματα τῶν ἄλλων ἢ γνώμη αὕτη πολλοὺς ὀπαδοὺς ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ τινὰς ἀντιπάλους. Δύο ποιητὰὶ ἀντεπεξῆλθον ἀμέσως κατὰ τῆς Οὐολφείου ταύτης ἰδέας, ὁ Φόσσιος ὅστις καλεῖ τὸν Ὅμ. τοῦ μεγάλου φιλολόγου ἀχεστὴν (ὀμηρικὸν κέντρονα), καὶ ὁ Σχίλλερος, ὅστις μετὰ λεπτῆς εἰρωνείας καταπολεμεῖ τὴν νέαν θεωρίαν ἐν τῷ συγγράμματί του «οἱ Ὀμηρίδαι.» Μεταξὺ τῶν διαφορῶν Οὐολφειανῶν ἐξέχει ὁ Lachamann, οὐχ ἦττον τοῦ Οὐολφίου δξύνου καὶ διάσημος φιλόλογος. Οὗτος ἀπεφήνατο ὅτι ἡ Ἰλιάς μέχρι τοῦ φόνου τοῦ Ἐκτορος συνεκροτεῖτο κατ' ἀρχὰς ἐκ 16 ὀμηρικῶν ἄσμάτων, ἢ αὐτοτελεῶν καὶ ἀρτίων καθ' ἑαυτὰς ῥαψωδιῶν, ἃς καὶ ἀντικατέστησεν ὁ Lachamann κατὰ τὴν δόξαν αὐτῷ, καὶ προὔξεται μετὰ ταῦτα τὴν ὅλην εἰς 16 ῥαψωδίας ἀνακατασταθεῖσαν οὕτως Ἰλιάδα καὶ εἰς δύο ἔτι ἄσματα, κατ' ἀναλογίαν

τῶν γερμανικῶν ἐποποιῶν· πλὴν τῶν ἄλλων προστίθῃσι καὶ τόδε, ὅτι δηλαδὴ ἐποποιεῖα οὕτω μακρά, οἷα Ἰλιάς ἦν ἀδύνατον νὰ διασωθῇ διὰ μακροῦ χρόνου ἀπὸ μνήμης μόνον, ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τῆς γραφῆς. Ἡ νέα αὕτη αἵρεσις προὔξενησεν ἀπανταχοῦ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Εὐρώπης μέγαν κρότον· ἀλλ' ὁ χῶρος δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ἐπεκτανθῶμεν πλειότερον. Τελευταία ἔρχεται ἡ γνώμη τοῦ διασήμου ἱστορικοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Grote· οὗτος τὴν μὲν Ὀδύσειαν δέχεται ὡς σχεδιασθεῖσαν καὶ ποιηθεῖσαν ὑφ' ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, μὴ δίδων πολὺ βᾶρος εἰς τὰς ἐπουσιώδους καὶ ἀναξίας λόγου ἀντιφάσεις καὶ ἀνωμαλίας τῶν διαφορῶν Οὐολφιανῶν. Ὁμοίως δέχεται ὡς σχεδιασθὲν καὶ ποιηθὲν ὑφ' ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ εἴτε μόνον εἴτε καὶ τῇ ἐνεργείᾳ τῶν Ὀμηριδῶν, τὸ μέρος μόνον ἐκεῖνο τῆς Ἰλιάδος, ὅσον περιστρέφεται εἰς τὸ θέμα τῆς ἐποποιίας «τὴν μῆνιν τοῦ Ἀχιλλέως,» καὶ ὅπερ, ὡς εἰκάζει, ὠνομάζετο Ἀχιλλήτης. Ἴδε Ἴσορ. Ἑλλ. Grote τόμ. Γ'. Ὁ σπουδαιότατος ἀρχηγὸς τῆς ἐν τῶ ὀμηρικῶ ζήτηματι ἀντιδράσεως ταύτης εἶναι ὁ διάσημος φιλόλογος Nitsch. Κατ' αὐτὸν ὁ Ὀμηρος εἶναι ὁ προσχεδιάσας καὶ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀμφοτέρας τὰς ἐποποιίας, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ Ὀδύσεια, ἥς ἡ ἐνότης καὶ ἡ οἰκονομία εἶναι καλλιτεχνικωτέρα παρὰ τὴν τῆς Ἰλιάδος, καὶ ἐν ἣ ἀπεικονίζεται ὡς μᾶλλον προκεχωρηκῶς καὶ ἀνεπτυγμένως ὁ βίος τῶν ἐλληνικῶν λαῶν, καὶ ὅτι ἐποιήθη μίαν γενεὰν κατόπιν τῆς Ἰλιάδος. Ἡ δὲ Ἰλιάς ἀπ' ἐναντίας, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ ἀναφαίνονται πολλαχοῦ ἔχνη τινὰ συρραφῆς οὐχὶ συγκεντρωμένης καὶ συμπαγοῦς, ἀλλὰ μᾶλλον διεσπασμένης

ἐνόητος, ἐποιήθη μὲν καὶ αὐτὴ ὑφ' ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' ὡς βάσιν ὁ ποιητὴς ἔλαβε πολλὰ ἀρχαιότερα καὶ αὐτοτελεῖ ἐπικά ποιήματα, ἀναγόμενα εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν κύκλον, καὶ ταῦτα ἐπεξεργασθεὶς συνηρμολόγησεν εἰς ἓν ὄλον καὶ οὕτω συναποτελέσθη ἡ Ἰλιάς. Ὁ Σχίλλερὸς καὶ ὁ Φόσσιος, πρὸς οὓς μετὰ βραχυχρόνιον ἀβεβαιότητα προσετέθη καὶ ὁ Gōthe παραδέχονται ὅτι ὁ Ὅμ. εἶναι ὁ ποιητὴς τῶν δύο ἐπῶν, διὸ εἰς τὴν γνώμην τῶν δύο τούτων πρέπει νὰ υποκύψῃ πᾶσα ἄλλη· ὡς τὰ μάλα σπουδαίως ἀποφαίνεται καὶ ὁ Δύντσερος περὶ τούτου. Ἡ ἐπικρατεστέρα καὶ τὰ μᾶλλον ἀληθεστέρα δοξασία εἶναι τοῦ ὅτι καὶ τὰ δύο ἔπη ἐποιήθησαν ὑφ' ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ. Καὶ ὅτι ἡ μὲν Ἰλιάς ἐποιήθη ἐν τῇ νεανικῇ καὶ ἀνδρική ἡλικίᾳ ἡ δὲ Ὀδυσ. ἐν τῷ γήρατι, διὸ δὲν εἶναι τόσον λαμπρὰ καὶ ἀπαστρέπτουσα ὅσον ἡ Ἰλιάς, ἀλλ' ἔχει ἐσωτερικῶς μὲν πλειοτέραν βαθύτητα αἰσθήματος, ἡρεμίαν πάθους καὶ γνώσιν τοῦ βίου καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τελειοτέραν, κατὰ δὲ τὴν καλλιτεχνικὴν μορφὴν ἐξελέγχει βλέμμα ὀξύτερον καὶ διορατικώτερον, χεῖρα ἐμπειροτέραν καὶ τελέως ἤδη ἐξησχημένη. Διότι ἡ ὑπόθεσις τοῦ ποιήματος δὲν ἀπῆτει πλέον σφοδρότητα πάθους, ἀλλ' ἀπῆτει γέροντος ἀρετᾶς, ἐμπειρίαν τοῦ κόσμου καὶ πολυμάθειαν, πλοῦτον ἰδεῶν περὶ τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ἀπάσας τὰς ἀρετὰς εἶχεν ὁ γέρον ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος. Ὑπὸ πάντων τῶν κριτικῶν ὁμολογεῖται, ὅτι ἡ Ὀδυσ., καίπερ τῆς ποιητικῆς ἀξίας οὐσης ἦττον τῆς Ἰλιάδος, ὅμως τὴν ἐνόητα ταύτης ὑπερτερεῖ. Ὁ Grote λέγει, ὅτι, εἰ μόνη ἡ Ὀδυσ. εἰς ἡμᾶς περιήρχετο, ἢ περὶ τῆς ὀμηρικῆς ἐνό-

τητος ἔρις οὐδέποτε ἔμελλεν ἐγεροθῆναι. Διότι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους σημεῖα ἐσχεμμένης συναρμογῆς φαίνονται. Ἐν τῇ Ἰλιάδι ὑπῆρχε μεγαλειτέρα συγκέντρωσις τοῦ χρόνου, διότι τὸ ὅλον ποίημα περιλαμβάνει τὰς ὀλίγας μόνον ἡμέρας, καθ' ἃς διήρκεσεν ἡ μῆνις τοῦ Ἀχιλλέως, ἐν ᾧ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ ἡ πλάνη τοῦ Ὀδυσσεύς ἐκτείνεται ἐπ' ἄπειρον. Ὁ Müller λέγει ἐκ τῆς συναρμογῆς τῶν ποιημάτων τούτων πράξεων, γεγονότων καὶ αἰσθημάτων, ἂν τις ἀπέκοπτε οὐσιῶδες τι μέρος, ὡς οὐκ ἀναγκαῖον, ἤθελε πράξει τὸ αὐτό, ὡσανεὶ κατεμέλιζε ζῶον ἔμφυχον· διότι ὅπως ἐν τῷ ἐμφύχῳ ζῶῳ δὲν ἐνδιατρίβει ἡ ζωὴ ἐν τινι ὠρισμένῳ σημείῳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀρμονίᾳ τῶν ποικίλων ὀργάνων καὶ συστημάτων, οὕτω καὶ τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας ἡ ἐνότης ἀποτελεῖται ἐκ συναρμογῆς τῶν ποικίλων τούτων μερῶν. Καὶ ταῦτα ἐν βραχείᾳ τὰ κατὰ τὸν Ὅμηρον καὶ τῆς ποιητικῆς τέχνης καὶ τῶν ποιημάτων του· ἐναπολείπεται μόνον ὀλίγα τινὰ εἰσέτι περὶ τοῦ μέτρου νὰ εἴπωμεν καὶ οὕτω θέτομεν τέλος τῆς εἰσαγωγῆς, ἣν ἐπεκτείνομεν ἴσως κατὰ κόρον.

7^{ον} ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΟΥ

Ἄπαντες οἱ ἐποποιοὶ ποιῆται ὡς καὶ ὁ Ὅμηρος μέτρον εἶχον τὸ δακτυλικὸν ἐξάμετρον καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον, ἔτι δὲ ἠρωϊκὸν (ἠρῶον) καὶ ἔπος. Τὸ δακτυλικὸν ἐξάμετρον εἶναι τὸ ἀρχαιότατον πάντων τῶν ἐλληνικῶν μέτρων· τὴν εὔρεσιν τούτου οἱ παλαιοὶ ἀπέδιδον εἰς τὸν Ὠλήνα ἢ εἰς τὴν ἐν Δελφοῖς ἱέρεια Φιμονόη. Καὶ καλεῖται μὲν δακτυλικὸν ἐξάμετρον, διότι μέτρον αὐτοῦ εἶναι ὁ δάκτυλος ἐξάκις

επαναλαμβανόμενος· καταληκτικόν δὲ εἰς δισύλλαβον, διότι ὁ ἕκτος ἢ ὁ τελευταῖος ποῦς δὲν εἶναι πλήρης δάκτυλος, ἀλλ' ἑλλιπής κατὰ μίαν συλλαβήν, ἐπομένως δισύλλαβος ἐκ μιᾶς μακρᾶς καὶ μιᾶς βραχείας συλλαβῆς, αἵτινες ἀπαρτίζουσι τροχαῖον (-υ)· ἠρωϊκόν δὲ τέλος καλεῖται ὡς τὸ ἐπιτηδειότερον πρὸς ἐξύμνησιν ἠρωϊκῶν κατορθωμάτων. Σύγκειται δὲ ἐκ δύο κῶλων τριποδικῶν, ἐκάτερον δὲ κῶλον ἢ ἐκατέρα τριποδία ἔχει τρεῖς βάσεις ἢ σημεῖα, ὥστε τὸ ὅλον 6 βάσεις· ἢ α' τριποδία ἀποτελεῖ τὸ ἡγούμενον κῶλον τῆς περιόδου, ἢ δὲ β' τὸ ἐπόμενον. Τὸ πρῶτον ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ δεξιὸν κῶλον, τὸ δὲ δεύτερον ἀριστερὸν κῶλον. Κατὰ τὸν Ἀριστόξενον ἐκατέρα τριποδία ἀποτελεῖ πόδα σύνθετον¹ ἰαμβικὸν δωδεκάσημον καὶ ἔχει 3 σημεῖα· κυρίαν θέσιν, δευτερεύουσαν θέσιν καὶ ἄρσιν. Μελωδοῦμενον λοιπὸν ἢ ῥαψωδοῦμενον τὸ ἐξάμετρον ἐλάμβανε τρεῖς ῥυθμικοὺς τύπους· ἐπὶ τοῦ α' κῶλου, δηλ. ἓνα κύριον ἔχοντα τὴν μεγίστην δύναμιν καὶ ἔμφανσιν, ἓνα δευτερεύοντα ἔχοντα ἀσθενεστέραν τοῦ πρώτου δύναμιν, καὶ ἓνα ἀσθενέστατον τῶν τριῶν· ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου. Ἄφ' οὗ ὅμως ἡ τελευταία ἐκάστου στίχου συλλαβὴ εἶναι ἀδιάφορος, βραχεῖα ἢ μακρά, δι' αὐτὸ καὶ ὁ τελευταῖος ποῦς τοῦ ἠρωϊκοῦ ἐξαμέτρου δυνατὸν νὰ ᾖ τροχαῖος (-υ) ἢ σπονδαῖος (--), οἱ δὲ ἄλλοι πέντε πόδες εἶναι δάκτυλοι.

¹ Σύνθετοι δὲ πόδες, ἤτοι κῶλα τοῦ δακτυλικοῦ γένους, εἶναι ἡ διποδία, τριποδία, τετραποδία καὶ πενταποδία. Καὶ ἡ μὲν τριποδία εἶναι τὸ ἀρχαιότατον κατὰ τὴν χρῆσιν κῶλον· ἐκ ταύτης δὲ ἐσχηματίσθη τὸ δακτυλικὸν ἐξάμετρον, τὸ ἐλεγειακὸν δίστιχον καὶ τὰ προσφθιαῖα ἀναπαιστικά ᾄσματα.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν τὸ δακτυλικὸν ἐξάμετρον ἀπηγγέλλετο οὕτω:

┌'┐┐ ┌'┐┐ ┌'┐┐ ┌'┐┐ ┌'┐┐ ┌'┐┐

* Ἀνδραμοι| ἔννεπε| μουσα, πο|λύτροπον| ἔς μάλα| πολλά.

Ἐπειδὴ δὲ δύο βραχέα ῥυθμικῶς ἰσοδυναμοῦσι μὲ ἐν μακρὸν, δυνατὸν αἰ δύο βραχεῖαι τοῦ δακτύλου (—) συλλαβαὶ νὰ συναيرهθῶσιν εἰς μίαν μακράν, καὶ οὕτω προκύπτει σπονδαῖος (—) ποῦς ἰσόχρονος τῷ δακτύλῳ (ὡς τὸ ᾤκεε συναيرهῖται εἰς τὸ ᾤκει). οὐδέποτε ὅμως ἀναλύεται εἰς δύο βραχέα ἢ ἀ' μακρὰ συλλαβὴ τοῦ δακτύλου· διότι τότε προκύπτει προκελευσματικὸς (—) ἢ ἀνάπαιστος (—), πόδες ἀμφοτέροι ἀντιθέτου ῥυθμοῦ.

ΤΟΜΑΙ ΤΟΥ ΕΞΑΜΕΤΡΟΥ

Ἡ κυρία τομὴ τοῦ ἐξαμέτρου δὲν πίπτει εἰς τὸ ἀ' ὄριον τῶν δύο τριποδιῶν, διότι τότε διὰ τὸ μακρὸν μέγεθος τῶν κώλων θὰ ἐγεννᾶτο μονοτονία· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἄρσιν τοῦ τρίτου ποδὸς καὶ τότε λέγεται τομὴ πενθημιμερῆς, ὡς ἀπαντωμένη μετὰ πέντε ἡμίσεια μέρη ποδός, ὅ ἐστι μετὰ $2\frac{1}{2}$ πόδας, τὸν πρῶτον τὸν δεῦτερον καὶ τὴν ἄρσιν τοῦ τρίτου Ἰλ. ε, 540.

Δούπη|σεν δὲ πε|σών, || ἄρά|βησεδὲ| ταύχῃ ἐπ'| αὐτῷ.

Εἰς τὴν ἐν μέσῳ θέσιν πάλιν τοῦ τρίτου ποδός, δακτύλου ὄντος, ἥτις καλεῖται τροχαϊκὴ τομὴ (ἢ κατὰ τρίτον τροχαῖον, καὶ θήλειαν)· διότι γίνεται μετὰ τὰς δύο πρώτας συλλαβὰς τοῦ γ' δακτύλου, αἵτινες ἄνευ τῆς ἐν τῇ ἐπομένῃ λέξει τελευταίας συλλαβῆς τοῦ δακτύλου ἀπαρτίζουσι τροχαῖον (—) οἶον

γυῖα δ' ἔ|θηκεν ἐ|λαφρά, || πό|δας καὶ| χεῖρας ὕ|περθεν.

ὀπλότα|τος γενε|ήφιν||α|τάρ πε|πνυμένα| βάζεις.

Κατὰ τὴν τροχαϊκὴν τομὴν γίνεται πολλάκις ἀνεκτὴ καὶ ἡ χασμωδία, ὅταν μεσολαβῆ στίξις·

νίζον|καὶ προτί|θεντο, ἰ|δὲ κρέα|πολλά δα|τεῦντο.

ἀλλ' ἀκέ|ουσα κά|θησο, ἐ|μῶ δ' ἐπι|πείθεο|μύθω.

Ὅπως δὲ ἡ πρώτη θέσις τοῦ δευτέρου κώλου διὰ τὴν ἐπισημανθῆ ἔτι μᾶλλον χωρίζεται αὕτη οὐ μόνον τῆς προηγούμενης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπομένης θέσεως διὰ τομῆς, καὶ οὕτω διακρίνεται καὶ κυρία θέσις τῶν προσκειμένων ἄλλων ὡς δευτερευουσῶν ἐμφανιζομένη· οὕτω δὲ εἰς τὴν τομὴν τοῦ γ' ποδὸς προστίθεται καὶ τομὴ τοῦ δ' ποδός, ἣτις πίπτει ἢ ἀμέσως μετὰ τὴν θέσιν τοῦ ποδός καὶ τότε λέγεται τομὴ ἐφθιμιμερῆς, ὡς μετὰ ἑπτὰ ἡμίσεα μέρη ποδός ἀπαντωμένη, ὅ ἐστι μετὰ $3\frac{1}{2}$ πόδας· ὅϊον Ἰλ. α, 10

νοῦσον |ἀ|νά στρατὸν|ῶρσε κα|κὴν,||ἀλέ|κοντο δὲ|λαοὶ

Διαιρέσεις δ' οὐσιώδης εἶναι ἢ μετὰ τέλος τοῦ τετάρτου ποδός ἀπαντωμένη, ἣτις καλεῖται τετραποδία βουκολική, ὡς μᾶλλον παρὰ τοῖς βουκολικοῖς ποιηταῖς εὐχρηστος, διαιροῦσα τὸν στίχον εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ μὲν α' περιέχει 4 πόδας, τὸ δὲ β' δύο·

ἐς δ' ἐρέτας ἔκρινεν ἐείκοσιν,||ἐς δ' ἑκατόμβην·

πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα,||καὶ νόον ἔγνω.

Τὸ κανονικὸν λοιπὸν σχῆμα τοῦ ἑξαμέτρου εἶναι ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ὑπάρχει συνάμα τομὴ τις ἐν τῷ τρίτῳ καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ ποδί· ὅθεν γεννῶνται 4 κύρια σχήματα τοῦ ἑξαμέτρου ἐν οἷς δηλονότι ὑπάρχουσι αἱ ἐξῆς τομαί.

- 1^{ον} Ἡ κατὰ τρίτον τροχαῖον καὶ ἡ βουκολική.
 2^{ον} Ἡ κατὰ τρίτον τροχαῖον καὶ ἡ ἐφθημιμερής.
 3^{ον} Ἡ πενθημιμερὶς καὶ ἡ ἐφθημιμερὶς.
 4^{ον} Ἡ πενθημιμερής καὶ ἡ βουκολική.

Ἐπειδὴ ὁμως ἡ τομὴ τοῦ 4^{ου} ποδ. χρησιμεύει μόνον νὰ κρατύνῃ τὴν ῥυθμικὴν δύναμιν τῆς πενθημιμεροῦς καὶ τῆς κατὰ 3^{ον} τροχαῖον εὐρίσκονται ἐπιχώδως συχνὰ στίχοι, ἐν οἷς παραμελεῖται ἡ τομὴ τοῦ 4^{ου} ποδ., πολὺ δὲ σπάνιον παραμελεῖται ἡ τομὴ τοῦ 3^{ου} ποδ. τότε πρέπει νὰ ὑπάρχῃ αἰεὶ ἡ ἐφθημιμερής, ἥτις καὶ κυρία τοῦ στίχου γίνεται τομὴ. Τὸ ἥμισυ μέρος τῶν τοιούτων ἑξαμέτρων, ἐν οἷς παραμελεῖται ἡ τομὴ τοῦ 3^{ου} ποδ. ἔχουσι κατὰ τὴν χώραν ταύτην μεῖζόν τι κύριον ὄνομα, ὅπερ ἀρκούντως δικαιολογεῖ τὴν τοιαύτην ἔλλειψιν οἷον Ἰλ. E, 207. Z, 197. A, 249. N, 351. Ὅταν δὲ ἡ τομὴ τοῦ 3^{ου} ποδ. παραμελεῖται οὐχὶ ἐν κυρίῳ ὀνόματι, ἀλλ' ἐν ἄλλῃ τινὶ λέξει, τότε αὕτη συχνὰ εἶναι σύνθετος, καὶ τὸ ὄριον τῶν δύο μερῶν τῆς συνθέσεως, πίπτει μετὰ τὴν θέσιν ἢ μετὰ τὴν α' βραχεῖαν τῆς ἀρσεως τοῦ 3^{ου} ποδ. ὥστε ἐνταῦθα ὑποσημαίνεται τοῦλάχιστον ἡ πενθημιμερὶς ἢ κατὰ τρίτον τροχαῖον. Ἰλ. Ψ, 684. A, 466. B, 429. H, 317. Οἱ δὲ στίχοι ἐν οἷς ἡ παράλειψις τῆς κυρίας τομῆς τοῦ 3^{ου} ποδ. δὲν δικαιολογεῖται διὰ τοιούτου συνθέτου ἢ κυρίου ὀνόματος εἶναι οὕτω σπάνιος, ὥστε ἐπὶ ἐκάστην ῥαφωδίαν τοῦ Ὀμήρου κατὰ μέσον ὄρον πίπτει ἐν μόνον παράδειγμα Ἰλ. A. 218.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ Α ΡΑΨΩΔΙΑΣ

ΘΕΩΝ ΑΓΟΡΑ. ΑΘΗΝΑΣ ΠΑΡΑΙΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΛΕΜΑΧΟΝ.

ΜΝΗΣΤΗΡΩΝ ΕΥΩΧΙΑ

Καθὼς ἐν τῇ Ἰλιάδι, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς ἐπικαλεῖται τὴν Μοῦσαν καὶ δι' ὀλίγων λέξεων ἐμφαίνεται ἡ ὅλη ὑπόθεσις τοῦ ποιήματος. Ἡ ὑπόθεσις εἶναι ὁ νόστος τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν αὐτοῦ πατρίδα, τὴν ὁποίαν κατεῖχεν ὄμιλος ἀτασθάλων καὶ ὑβριστῶν ἡρώων, οἵτινες ἐξώθεν ἐλθόντες ἐζήτουν ν' ἀρπάσωσι τὴν σύζυγον αὐτοῦ, νὰ σφετερισθῶσι τὴν βασιλείαν τῆς Ἰθάκης καὶ τέλος νὰ φονεύσωσι τὸν υἱόν. Διὸ ἀρχεται τὸ ποίημα ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀκριβῶς, καθ' ὃν ὁ ἥρωας διατρίβει ὡς ἀπώτατα τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. Δηλαδή ἀφ' οὗ ἐπέστρεψαν πάντες οἱ λοιποὶ ἥρωες τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν, ὁ Ὀδυσσεύς, ἀπωλέσας τοὺς ἐταίρους του, ὡς φαγόντας τὰς βοῦς τοῦ Ἥλιου, μένει ἐν τῇ νήσῳ Ὠγυγία τοῦ Ὀμφαλοῦ τῆς θαλάσσης, κρατούμενος ὑπὸ τῆς Καλυψοῦς, ἑπτὰ ὅλα ἔτη μακρὰν τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ἥτις θέλει νὰ τὸν νυμφευθῇ. Οἱ θεοὶ πάντες ἐν Ὀλύμπῳ, πλὴν τοῦ Ποσειδῶνος ἀπόντος εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ὅστις ἦν ὁ ἀπηνῆς διώκτης αὐτοῦ διὰ τὴν τύφλωσιν τοῦ Πολυφῆμου, εὐνοοῦσι τὸν Ὀδυσσεά, καὶ συμβουλευόνται περὶ αὐτοῦ ἐπανελθεῖν τέλος ὁ τεταλαιπωρημένος ἥρωας εἰς τὴν Ἰθάκην· ἡ ἀπόφασις αὕτη γίνεται ὑπὸ τοῦ Διὸς τῇ προτροπῇ τῆς προστάτιδος τοῦ ἥρωος Ἀθηνᾶς, οὐδενὸς τῶν θεῶν ἀνθισταμένου, πλὴν τοῦ τὸν ἥρωα καταδιώκοντος Ποσειδῶνος, οὗ ὅμως ἡ ἀντίστασις ἐστὶν ἰσχυροτάτη. ὡς μέλλοντος τοῦ Ὀδυσσεύς διαπλεῦσαι πέλα-

γος, ἔνθα μόνος ἄρχει ὁ κυανοχαίτης καὶ ἐνοσεῖχθων θεός· ἀλλ' ἡ φοβερά αὐτοῦ ἰσχύς καταβληθήσεται, ὑποχωροῦσα τέλος τῇ ἀνυπερβλήτῳ τοῦ Διὸς παντοδυναμίᾳ. Κατὰ δὲ τὰ ἐν Ὀλύμπῳ δεδομένα, ἡ μὲν Ἀθηνᾶ ἀπέρχεται εἰς Ἰθάκην, προτρέψαι τὸν Τηλέμαχον ἐξελεῖν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ πρὸς ἐκδίωξιν τῶν ληστευόντων τὸν οἶκόν του μνηστήρων, ὁ δὲ Ἑρμῆς πέμπεται πρὸς τὴν Καλυψὶν ἀναγγεῖλαι τὴν ἀπόφασιν τοῦ Διὸς περὶ τοῦ Ὀδυσσεως, τοῦ ἀπολύσαι αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐν τῇ πατρίδι του. Ἐλθοῦσα λοιπὸν εἰς Ἰθάκην ἡ Ἀθηνᾶ, προσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσεως ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντου, βασιλέως τῶν Ταφίων, καὶ ὁ Τηλέμαχος ὑποδέχεται αὐτὴν εὐμενῶς ὡς ἄγνωστον ξένον κατὰ τοὺς περὶ ξενίας νόμους· ἐρωτηθεῖσα δὲ ὑπ' αὐτοῦ, τίς ἐστίν; ἀποκρίνεται, ὅτι Μέντης ἐστίν ὁ βασιλεὺς τοῦ Παφίων, ἀπερχόμενος εἰς Ταμέσθην πρὸς ἐμπορίαν, καὶ ὅτι πατρῷος αὐτῷ φίλος τυγχάνει ὢν· βεβαιοῖ δὲ αὐτόν, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ ζῆ που κρατούμενος ὑπ' ἀνθρώπων ἀγρίων, καὶ ἐπανεύσεται μετ' οὐ πολὺ. Εἶτα ἐρωτᾷ περὶ τῶν μνηστήρων, οὓς βλέπει εὐωχομένους ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ, τίνες εἰσὶν οὗτοι; καὶ ὁ Τηλέμαχος διηγεῖται τὰ περὶ αὐτῶν· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ προλέγει τί ποτε μέλλουσι παθεῖν τοῦ Ὀδυσσεως ἐπανελθόντος. Μετὰ ταῦτα νοθετεῖ τῷ Τηλεμάχῳ τοῦ ἐγκαταλεῖψαι τοὺς τε μνηστήρας καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα, καὶ πορευθῆναι πρὸς τε τὸν Νέστορα· εἰς Πύλον, καὶ πρὸς Μενέλαον εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἀφίσταται, ὑποδείξασα τῷ Τηλεμάχῳ ὅτι οὐκ ἦν ἄνθρωπος. Ἐν τούτοις οἱ μνηστήρες διατελοῦσιν ἐπωχούμενοι, καὶ ὁ Φοῖμιος ἄδει αὐτοῖς τὸν νόστον τῶν Ἀχαιῶν· ἡ δὲ Πηνελόπη ἀκούσασα τὸ λυπηρὸν αὐτῇ ἄσμα κατέρχεται περίλυπος ἀπὸ τοῦ ὑπερφῶ, καὶ ἐπιπλήττει τὸν αἰοιδὸν διὰ τοῦτο. Τότε ὁ Τηλέμαχος τὴν μὲν μητέρα παραμυθεῖται καὶ παραινεῖ ἐπανελθεῖν ἐν τῷ περφῶ, τοῖς δὲ μνηστῆρσι παραγγέλλει

συνασθροισθῆναι τῇ ἐπιούσῃ εἰς κοινὴν συνέλευσιν, ἐν ᾗ μέλ-
λει ὁμιλῆσαι αὐτοῖς περὶ τῶν κατ' οἶκον πραγμάτων.

Ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπ' αὐτῶν, τίς ἦν ὁ ξένος, ὅς πρὸ μικροῦ
συνελάλει αὐτῶ; ἀποκρίνεται, ὅτι ἦν ὁ τῶν Ταφίων βασιλεὺς
Μέντης· καὶ νυκτὸς ἤδη ἐπελθούσης οἱ μὲν μνηστῆρες ἀπέρ-
χονται εἰς τὰ ἴδια, ὁ δὲ Τηλέμαχος κατακλίνεται·

ἔνθ' ὄγε παννύχιος, κεκαλυμμένος οἶδς ἄνωγ',
βούλευε φρεσὶν ἦ σιν ὀδόν, τὴν πέφρα δ' Ἀθήνη.

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

ΘΕΩΝ ΑΓΟΡΑ. ΑΘΗΝΑΣ ΠΑΡΑΙΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΛΕΜΑΧΟΝ

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ

Ὡς ἡ Ἰλιάς ἐπιγράφεται ἐν τῶν ἐν Ἰλίῳ κακῶν, ἀντικείμενον ἔχουσα τὴν μῆνιν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων κατορθώματα κατὰ τὴν ἐν Τροίᾳ πολιορκίαν, οὕτω καὶ ἡ Ὀδύσεια ἐκ τῆς παλινოსτήσεως καὶ περιπλανήσεως ὀλοκλήρου δεκαετίας τοῦ κυριωτέρου αὐτῆς προσώπου Ὀδυσσεύς, ἀντικείμενον ἔχουσα τὴν ἱστορικὴν περιπλάνησιν καὶ τὸ περὶ τοῦ ἥρωος μυθολογούμενον. Ὁ ποιητῆς ἐπικαλεῖται τὴν Μοῦσαν ἵνα διηγηθῇ αὐτῷ σαφῶς τὰ κατὰ τὸν Ὀδυσσεύα. Αἱ μὲν Μοῦσαι γνωρίζουσι τὰ ἀρχαῖα συμβάντα, καὶ δηλοῦσιν αὐτὰ τοῖς εὐνοουμένοις τῶν· οὗτοι δὲ μεταδίδουσι ταῦτα τὰ θαυμάσια διηγήματα τῶν θεαινῶν τῆς ποιήσεως εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων.

1. Ἄνδρα] οὕτω καὶ ἐν Ἰλιάδι τὴν μῆνιν προὔταξεν ὁ ποιητῆς, ἵνα κατ' Ἀριστοτέλην προῖδῳσι περὶ οὗ ἐστὶν ὁ λόγος καὶ μὴ κρέμνεται ἡ διάνοια. Οὕτω δ' ἤρξαντο καὶ οἱ τὸν Ὅμηρον μιμηθέντες Λατῖνοι ποιηταί. Ὁ μὲν Βιργίλιος Α, 1 :

Arma virumque cano.

Ὁ δὲ Ὁράτιος ἐπιστολ. πρὸς Πισ. :

Dic mihi, Musa, vinum, captæ post tempora Trojæ
Qui mores hominum multorum vidit et urbes.

Οἱ ποιηταί πλὴν τῶν ἐν χρήσει τύπων (ἀνδρός, ἰ, α) χρῶνται καὶ τοῖς ὀμαλοῖς ἀνέρος κτλ. Εἰς τὴν δοτ. πληθυν. παρὰ τὸν τύπον ἀνδράσι ἀπαντᾷ συχνὰ παρ' Ὁμήρω ἀνδρεσσιν. Κυρίως τὸ α εἶναι παρὰ μὲν τοῖς Ἀττικοῖς βραχύ, παρὰ δὲ τοῖς ἐπικοῖς ἐν μὲν

πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν·

τῆ θέσει βραχύ, ἐν δὲ τῇ ἄρσει μακρόν. Παρὰ δ' Ἰωσι καὶ Δωριεῦσιν ἀπαντᾷ κατὰ συναλοφὴν ὠνὴρ πληθ. ὠνδρες. Ἡροδ. 4, 134· ἡ ρίζ. ανερ-, ἀνὴρ=νάρος Σανσκ. Ἡ λέξις ἀνὴρ τέσσαρά τινα δηλοῖ:

α') Τὸν ἄρρενα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γυναῖκα, «ἀνὴρ εἶ, οὐ γυνή.» — β') Τὸν τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν ἔχοντα, δηλ. τὸν τελείως ἀνεπτυγμένον, «ὄπου νῦν γε μετ' ἀνδρῶν ἴζη ἀριθμῶ.» — γ') Τὸν ἀνδρικήν δύναμιν ἔχοντα, ὡς τό, «ἀνδρὸς ἀκοντίσαντος.» — δ') Τὸν γήμαντα, ὡς τό, ἀνδρα φ' ἔδοσάν με πατήρ πότνια μήτηρ.»

Ἐνταῦθα ἰσοδυναμεῖ τὸν ἄνδρα· δηλ. τὸν γνωστόν. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ὀνομασία τοῦ Ὀδυσσεύς τοῦ πλέον πανούργου τῶν ἥρώων (πρόβλ. γ, 293, 297), ὅστις καλεῖται ἀνὴρ πολύτροπος, πολύμητις, ποικιλομήτις. — Ἐννεπε] προστ. τοῦ ἀνωμλ. ῥ. ἐνέπω ἢ ἐννέπω=λέγω, διηγοῦμαι ἀόρ. ἐνισπον, β' ἐν. ἐνισπες, μέλ. ἐνίψω καὶ ἐνισπήσω (Ὀδ. Ε, 98) «ψάλλεμοι, (ἢ ὀνόμασέ μου) ὦ Μοῦσα, τὸν ἄνδρα, ἢ κάλλιον, εἰπέ μοι περὶ τοῦ ἀνδρός.» Κατὰ τὸν Κούρτιον εἶναι ὅμοιον τῷ λατιν. inseae ἢ insequere = τρέχε κατόπιν, καταλάμβανε, διηγῆθητι. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐκ μὲν τοῦ ἄειδε φθεγαῖ τὰ ποιήματα ἐπωνομάσθησαν, ἐκ δὲ τοῦ ἐννεπε ἔπη οἱ ἥρωϊκοὶ στίχοι· νεωτέρα δ' ἢ χρήσις τοῦ ἔπους ἐπὶ τῶν ποιητικῶς μετρούντων, διότι ἔπος μὲν ὁ Ὀμηρος τὸν ἀπλοῦν λόγον λέγει· τὰ δ' ἐξάμετρα οὐχὶ ἔπη, ἀλλ' ἡ ῥῶα ἔλεγον οἱ ἀρχατοὶ κατὰ τὸν Εὐστάθ. — Μοῦσα] ἀπλῶς λέγει, Μοῦσα, καὶ τὴν ἐπικαλεῖται ἵνα ἐξυμνήσῃ τὸν Ὀδυσ. ἢ ὁ ποιητὴς ἀλλαχοῦ ὀνομάζει θεά, χωρὶς ὅμως νὰ ὀνομάσῃ ποία, διότι ὁ Ὀμηρος ὀνόματα μουσῶν δὲν ἀναφέρει, εἰμὴ μόνον μόλις τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εὐρίσκομεν ἐν Ὀδυσ. ω 60. Ἐπὶ Ἡσιόδου καὶ ἐντεῦθεν φέρονται ὀνόματα μουσῶν (Θεογ. στ. 76) καὶ ἐκ τούτου τινὲς τῶν νεωτέρων ἐννοοῦσι τὴν μοῦσα Καλλιόπην. Γίνεται ἐκ τοῦ ΜΑ-μαίωμα, οἰονεῖ: ἐπινοοῦσα, μηχανωμένη κατὰ Πλατ. ἐν Κρατύλῳ = μῶσα. Ὁ Κούρτιος θεωρῶν τό: Μοῦσα, Δωρ. μῶσα, Αἰολ. μοῖσα, ὡς ἐκ τοῦ μόντια σχηματισθέν, σχετίζει τὴν λέξιν πρὸς τὸ Μέντωρ, Μέντης, μάντις, λατ. men—(ti)—s, moneon καὶ ἄλλα πολλά· ἀνάγει δ' αὐτὴν εἰς τὴν ρίζαν Μεν, Μαν· ἢ δοτ. ποιεῖ καὶ Μούσησι = ἡ θεὰ τῆς ποιήσεως, ἢ ἐμπνεύουσα εἰς τὸν ἐπικὸν ποιητὴν καὶ ὑποβάλλουσα τὰς πράξεις, ὅσας θέλει νὰ διηγηθῇ, καὶ παρέχουσα εἰς τὴν ἀπαγγελίαν αὐτοῦ χάριν καὶ ἡδονήν. — πολύτροπον] κατ' ἐσφαλμένην γραφὴν πολύκροτον. Εἶναι

πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἶδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνων,

ἐπίθ. τοῦ Ὀδυσσεύς (Ὀδ. α, 330). Διαφόρως ἐρμηνεύουσι τὴν λέξιν ὁ Δύντζερους τὸ παράγει, ἐκ τοῦ τρόπος (ἀν καὶ ἡ λέξις τρόπος δὲν ἀπαντᾷ παρ' Ὀμήρῳ, ὡς καὶ ἄλλων συνθέτων λέξεων συνθετικά μέρη, π. χ. φθόνος, νόμος, σέλμα, ἀλλὰ μόνον τὸ φθονεῖν, εὐνομία, εὐσελμος κτλ.)—ὁ πολλοὺς τρόπους ἔχων, ὡς τὸ λατ. versutus καὶ providus· καθὼς καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενον πολυτροπία ὅπερ καὶ παρ' Ἡροδ. ἀπαντᾷ καὶ εἶναι παραστατικὸν τῆς πονηρίας. Ὡσαύτως οὕτω ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὸν Ὀμηρ. Ὑμ., Ἑρμ. 13, 439. Τοῦτο λέγεται πρὸς σαφέστερον χαρακτηρισμὸν τῶν περιπλανήσεων τοῦ ἥρωος ἐν τῇ θαλάσῃ πρὸ πάντων τῶν ἄλλων ἠρώων. Ὁ μὲν Γρηγορ. Νίτσης ἐρμηνεύει τὴν λέξιν διὰ τοῦ πολυπλάνητος, ὑπολαβῶν τὸ δὲ μάλα πολλα κτλ. ὡς ἐπεξήγησιν τοῦ πολύτροπον. Ὁ δὲ Οὐόλφριος διὰ τοῦ πολυμήχανον, ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐβόμωσι τούτῳ δεχόμεθα, διότι ὑπάρχουσι παραδείγματα πρὸς βεβαίωσιν τούτου (Ὀδ. γ, 120, κ, 401, λ, 205, ν, 290. Ἰλ. Γ', 126, δ, 339 λ, 430. Εὐριπ. Ἐκάβ. στίχ. 134). Ἐπὶ καλῆς ὁμῶς σημασίας τὸ δεχόμεθα· διότι ἡ ἰδέα τῆς πανουργίας ἐμπεριέχεται ἐν τῇ ἐκφράσει ὡς καὶ ἡ τῆς ἐπιτηδεϊότητος «τοῦ νὰ τὰ καταφέρῃ καλά,» ὡς λέγομεν, ἐπειδὴ ἔχομεν παραδείγματα (Γ, 20) ἔνθα ὁ Ὀδυσ. μεγαλαυχῶν ἐνώπιον τοῦ συνθηροισμένου πλῆθους λέγει: «εἴμ' Ὀδυσσεύς Λαερτιάδης, δὲ πᾶσι δόλοισιν Ἀνθρώποισι μέλω, καί μου κλέος οὐρανὸν ἔχει.» Ὁ Ὀμ. ἐθαύμαζε τὴν πανουργίαν, καὶ ἄνθρωπος πολυμήχανος εἶναι δι' αὐτὸν ἄξιος ἐπαίνων. Ἐγείρεται ἐν τοῖς ἀρχαίοις σχολίοις, τὸ ζήτημα, ἀν ὁ Ὀμ. ἀποκαλῶν τὸν Ὀδυσ. πολύτροπον, ἐπῆνει ἢ κατηγόρει τὸν ἥρωα. Εἰς τοῦτο ὁ Pierron λέγει, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐδυσκολεύοντο εἰς ἄλλα, καὶ ἔνεκα τούτου τὰ ἔθετον εἰς ὀμηρικὰ ζητήματα.—ὅς] σημαίνει ἀναφορὰν μετὰ τινος αἰτιολογίας.—πλάγχθη] παθ. ἀόρ. τοῦ ῥήμ. πλάζω παθητ. πλάζομαι=ἀποκρούομαι, περιπλανῶμαι, «ἐπὶ πόντον» «ἐπ' ἀνθρώπους» καὶ ἀπολύτως ὡς ἐνταῦθα.—ἐπεὶ] ἢ διὰ τοῦ ἐπεὶ πρότασις χαρακτηρίζει τὸν Ὀδυσσεῖα ὡς ἕνα ἐκ τῶν καταστρεφάντων τὴν Τροίαν (πρόβλ. ε, 106). Συντάσ. μεθ' ὀριστ. διότι παρίσταται τὸ λεγόμενον ὡς ἐν τῷ παρελθόντι καὶ θετικῶς γενόμενον.—ἱερὸν ποτλίεθρον] ἢ διὰ τὸ τετειχίσθαι ὑπὸ τῶν θεῶν ἢ διὰ τὴν πρὸς τὸν Δία εὐσέβειαν (Εὐστάθιος). Τὰ προσηγορικὰ πόλις, ποτλίεθρον, ἄστν παρ' Ὀμήρῳ τὸν κύριον προσδιορ. κατὰ γενικὴν

πολλά δ' ὄγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὄν κατὰ θυμόν,
 β ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων.

δέχονται· ἡ δὲ γενικὴ ὅτε μὲν τὸ τοῦ βασιλέως ὄνομα δηλοῖ, ὡς πόλις Ἡετίωνος, ὅτε δὲ τὸ τοῦ λαοῦ, ὡς Τρῶων πολίεθρον, Ἰλίου πολίεθρον, ὅτε δὲ καὶ τὸ τῆς ἰδίας πόλεως κύριον ὄνομα ὡς ἐνταῦθα· οἱ ῥωμαῖοι δόκιμοι πεζοὶ συγγραφεῖς ἐγγρῶντο τῷ uirgs Syracus = arum, oppidum Antiochia· ἱερὸς = ἰσχυρὸς, ἀκμαῖος, καὶ συντίθεται μὲ τὸ πόλις, ὡς τὸ «Ἰς Τηλεμάχαιο» «μένος.» — ἐπερσεν] ἀόριστος ἀ' τοῦ πέρθω = ἐξολοθρεύω ἐπὶ πόλεων καὶ χωρῶν ὡς ἐνταῦθα, ὁ Ὀδυσσεύς. ἤγεν τοὺς ἐν τῷ ξυλίφῳ ἵππῳ ἄνδρας πρβλ. Ὀδ. θ. 300 — 320 ἄσμα Δημοδόκου. Ὁ Βιργίλιος ἐν Διν. 1, 7 λέγει: «Multum ille et terris jactatus et alto vi superum.

3 — 4. Πλησιεστέρα διήγησις τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως. Ἀντιτίθεται θάλασσα τῇ ξηρᾷ· οὐ μόνον ἴδεν ἄστεα, λέγει, ἀλλὰ καὶ ἔγνω. Διὰ τοῦ ἴδεν ἄστεα ἐπεξηγεῖται τὸ μάλα πολλά πλάγχθη, διὰ δὲ τοῦ προσθετικῆς καὶ δηλοῦ, ὡσπερ γὰρ ἄλλοις ποιηταῖς πρὸ ἡμῶν εἶπας, οὕτω εἶπε καὶ ἡμῖν. — νόσον] εἶναι ὁ ἐν τῷ ἐμπορίῳ προσαρμύζων χαρακτήρ (ζ 121)· ὁ Ὀράτ. μεταφράζει διὰ τοῦ mores ἢ μᾶλλον εἶναι ὁ τότε τρόπος τοῦ πολιτικῶς ζῆν. Ὁ Ζηνόδοτος διώρθωσε νόμον, διόρθωσις ἀποκρουσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀριστάρχου ὡς καταστρέφουσαν τὴν ἰδέαν· ἄλλως τε ἡ λέξις νόμος δὲν εἶναι ὀμηρικὴ, καὶ ἂν δεκάκις εὐρίσκητο ἐν τῷ Ὀμήρῳ, δὲν θὰ ἤρμοζεν ἡ γραφὴ ἐνταῦθα· ὁ πληθ. τοῦ ἄστου σημ. κατοικίας ἀνθρώπων ἐν γένει, ἐνταῦθα ὁμοῦς πόλεις.

Τὸ μὲν πολλά εἶναι ἐπίθετον προσδιοριστικὸν τοῦ ἄλγεα, τὸ δὲ ὄγε ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑποκειμένον· διότι τοῦτο πολὺ ἀγαπᾷ ὁ Ὀμηρος, ὡς καὶ οἱ ῥωμαῖοι ποιηταὶ τὸ ille. Πολλῶς ἡ προσθήκη τοῦ ὑποκειμένου εἰς τὸ β' κῶλον φέρει σαφήνειαν καὶ ἔμφανσιν. Ὁθεν παρ' Ἰωσιν, ὅτινες ἀγαπῶσιν ἀμφοτέρω, ἐπὶ μακροτέρων μάλιστα διηγήσεων, ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἀνανεοῦται τρόπον τινὰ διὰ τοῦ ὄγε ἢ ὅδε τὸ ὑποκειμένον καὶ τοῦτο χωρὶς ἀντιδιαστολῆν. Διὰ τοῦ ὄγε ὁμοῦς προσκολλῶνται τὰ ἐπόμενα εἰς τὰ προηγούμενα. — ἄλγεα] ἡ ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ προερχομένη λύπη. — ὄν κατὰ θυμόν] καὶ ὁ σωματικὸς πόνος ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς ψυχῆς· πρβλ. ν, 90, ὡς ἐκ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ κακουχιῶν λέγει ὁ Ἀχιλλεύς, πόθον ἄλγεα θυμῷ. — ἀρνύμενος] μετχ. αἰτιολογ. χρον. ἐνεστ. τοῦ β. ἄρνημαί = ζητῶ νὰ φυλάξω ὅ,τι ἔχω, κατὰ τὸν Σχολ. σώζω· μόνον

ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο·
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἡελίοιο

κατ' ἐνεστ. καὶ παρατατικόν. Τινὲς θεώρουσι τὸ ἀρνήμενος ὡς συν-
ώνυμον τοῦ ἀντικαταλλάσσω. Οὕτω ὁ Ὀδυσ. θά ἀπρηνεῖτο ἐντε-
λῶς ἑαυτόν. Ὁ Σχολ. λέγει, αὐτὸς ἀπολέσθαι θέλων ἵνα σώσῃ
τοὺς ἐταίρους, ὅπερ ἐστὶ κατὰ πολλὰ φιλοφρονητικόν. Ἐν τῇ Ὀ-
δυσσεΐα ἄπαξ ἀπαντᾷ. — ψυχῆν] ἐνταῦθα σημαίνει τὴν ζωὴν·
διότι τὸ ἀρνησθαι λέγεται περὶ ἐκείνου, ὅστις προσπαθεῖ νὰ σώσῃ
τι. — νόστον] τὴν ἐπιθυμητὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα δηλοῦ
μετὰ γενικῆς. Ὁ Ὀράτιος λέγει:

Qui domitor Trojæ multorum providus urbes
et mores hominum inspexit, latumque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
pertulit

6—9. Οἱ στίχοι οὗτοι παριστῶσιν ὡς ἰδιαιτέραν δυστυχίαν τὴν
ἀπώλειαν τῶν ἐταίρων, οἵτινες μόνοι τὴν ἐπεζήτησαν.

Ἄς] Ἐπεξηγῆται ἀκριβέστερον διὰ τοῦ ἰέμενός περ.

7. αὐτῶν ἀτασθαλίῃσιν] τὸ αὐτῶν ἰσχυροποιεῖται διὰ τοῦ
σφετέρῃσιν, sua ipsorum culpa· ἡ φράσις αὕτη ἔχει πλαγίαν
ἔννοιαν· ὁ 8^{ος} καὶ οἱ ἐφεξῆς στίχοι περιγράφουσι τὰς ἀτασθαλίας μὲ
τὸ ἀρκούντως εἰσαγωγικόν νήπιοι = ἀπωλέσθησαν λοιπὸν διὰ τὰς
αὐτῶν ἀνοησίας. Τὸ ἀτάσθαλος (υυ) = ἀνόητος, ἀλαζών, γίνεται
ἐκ τοῦ ἀτάω, ἄτη· ἢ κατὰ τὸ Μ. Ε. ἐκ τοῦ ἄτη καὶ θάλλω.

8. νήπιοι] Κατὰ μὲν τὴν συνήθη ἐτυμολογίαν: νη-ἐπος,
in-fans. Κατὰ δὲ τὴν τοῦ Γοιθέλου, ἐκ τοῦ νη- καὶ βία καὶ ση-
μαίνει κατ' αὐτόν, ἀδύνατον, μωρόν, ἀσθενῆ. — οἳ κατὰ] ἡ πρό-
θεσις ἀποδοτέα εἰς τὸ ἥσθιον· εἶναι τμησις· γίνεται δ' αὕτη τῆς
προθέσεως ἀποχωριζομένης τοῦ ῥήματος διὰ παρεμπεσοῦσης λέ-
ξεως, μεθ' ἧς ἡ πρόθεσις συντάσσεται· αὕτη εἶναι συνήθης παρ' Ὀ-
μήρῳ. Οἱ καθ' Ὁμηρον βόες τοῦ ἡλίου ἦσαν 350, ἀναλογουσαί εἰς
ἐκάστην ἀγέλην 50 βόες (Ὀδ. μ, 429). Ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἀναλο-
γεῖ ταύτας εἰς τὰς 350 ἡμέρας τοῦ Σεληνιακοῦ φωτός, ἄλλοι δὲ λέ-
γουσι τὰς ἑπτάς βοῦς τοῦ Ἡλίου τὰς ἐργαζομένας. — Ὑπερίονος]
Ὁ Pierson λέγει, ὅτι δύναται ἡ ληφθῆ ἐνταῦθα ἡ λέξις ὡς ἐπίθε-
τον. Δίδυμος: ἐπιθετικῶς, ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ ἡμᾶς εἶναι· εἶναι μᾶλλον

ἥσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
10 τῶν ἀμόθεν γε, θεά, θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν.

τὸ πατρωνομικὸν ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὑπερίωνος. Ὑπερίων εἶναι συγκατῆ ἀντὶ Ὑπεριωνίων, τὸ ἐπώνυμον τοῦ Ἥλιου. Κατὰ τὸν Δύντζερν παράγεται ἔκ τινος ἀχρήστου ὀνόματος ὑπερον ἢ ὑπέρη (= ὕψος) = ὁ ἐν τῷ ὕψει ἰσχύων, ὅπως οἱ οὐρανῶνες, οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ ἰσχύοντες θεοὶ (κ, 242) πρὸβλ.: Κυλλοποδίων, πορφυρίων. Εἶναι εἷς τῶν Τιτάνων υἱὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς Γαίας, ὅστις μετὰ τῆς Θείας ἐγέννησε τὸν Ἥλιον, τὴν Σελήνην καὶ τὴν Ἥθ. — αὐτὰρ] ἐπικ. συνδ. (ἐκ τοῦ αὐτ' καὶ ἄρ), ὡς καὶ τὸ ἀτάρ· ἀμφοτέρα τῆς αὐτῆς ῥίζης καὶ ἐννοίας καὶ τίθενται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως· α' εἰς ἔνδειξιν ἀντιθέσεως, ἀλλὰ, ἀλλ' ὁμῶς· β' εἰς ἔνδειξιν μεταβάσεως καὶ ἀπλῆς ἀκολουθίας, ὡς ὁ δέ, ὡς τὸ λατίν. autem = δέ· τὸ αὐτὰρ εἶναι ἰσχυρότερον τοῦ δέ. — ὁ] τὸ ἄβρον ἀντωνυμικῶς ἀντὶ τῆς οὔτος ἀπαντᾷ καὶ παρὰ τοῖς πεζοῖς οὕτω ὁ μὲν, ὁ δέ, ὡς ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ τὸ καὶ τό. — ἀφείλετο] γ' πρὸς. τοῦ ἄορ. β' τοῦ ῥήμ. ἀφαιρέω, ἐνεργ. = σηκῶν· εὐρηται καὶ μέσ. ἀφερῶ τι πρὸς ὄφελός μοι (Ἀριστοφ. Ἰππ. 290)· τὸ ἀφαιρῶ συντάσ. μετὰ δοτ. προσ. οἰοῖν ἡμεῖς χαριστικῶς «τινὲ σίτον» ἐνταῦθα μεταφορικῶς. — νόστιμον ἦμαρ] = ἡμέρα ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα, ἐπάνοδος, ὡς δούλιον ἦμαρ, ἐλευθέριον ἦμαρ· οἱ ἀρχατοὶ μεταχειρίζονται ἐπίθετα συνήθως ἐκεῖ ὅπου ἡμεῖς χρώμεθα γενικῇ εἰς προτάσεις ἢ συνθέσεις· οὕτω παρ' Ὀμήρῳ: Νεστορῆ νηῦς, Παιάντις υἱός· ἰδίως οἱ Τραγικοὶ ἔχουσι πολλὴν ἐλευθερίαν εἰς τοῦτο ὡς καὶ ὁ Ἡρόδοτος: συμφορῆ παιδοφόνος, αἰχμάλωτος δουλοσύνη. Πλάτων: παππῶν ὄνομα. Ἐπίσης καὶ οἱ Ῥωματοὶ ποιηταί: ensis Evandrius, herilis filius· οὕτω καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ: servilis vestis, tumultus, socialis lex, regium bellum. Πολλάκις ὁ Ὀμηρὸς χρῆται τῇ λέξει καὶ οὕτω οὐσιαστικοποιῶν: ἦμαρ τῆς ἐλευθερίας, ἐλευθερία, δούλιον ἦμαρ, ἦμαρ τῆς δουλοσύνης, δουλοσύνη, ἦμαρ αἴσιμον, ἄξιον, ἀναγκαῖον, μόρσιμον, ὀφθαλμικόν κτλ.

10. Ἐνταῦθα τελειώνει ἡ ἐπίκλησις. Τὸ τῶν (= ἐκ τούτων) ἀναφέρεται εἰς τὰς (1 — 4) περιπλανήσεις· ἡ γενικὴ δηλοῖ τὴν ἀναφοράν, ἰδίως εἰς τὰ ῥήματα τὰ δηλοῦντα ἀκοήν, ἀντίληψιν κτλ. Πρὸβλ. λ, 474· ο, 347. — Ἀμόθεν] ἐπικ. ἐπιρ. τόπου, ἀπὸ τινος μέρους (ἀμός, ὅπερ εἶναι ἀπηρχαιωμένον ἀντὶ τοῦ εἰς — τίς, σω-

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴχοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·

ζόμενον ἐν τῇ οὐδαμοί, μηδαμοί παρ' Ἡροδ. καὶ ἐν τῇ φράσει ἀμοῦ γέ που, καὶ ἀμῶς γέ πως κτλ.). Ἡ κατάληξις θεν ἢ θι ἐπισυνάπτεται μετ' οὐσιαστ. πρὸς ἐξήγησιν τοπικῆς σχέσεως = ὅθεν δήποτε, ἀφ' οἰουδήποτε μέρους τούτων (ἀρξαμένη) εἰπέ καὶ ἡμᾶς, ὧ θεά. Ὁ Hagman νομίζει παρεμβολιματὸν τὸν στίχον, καὶ τὸν θέτει ἐντὸς εἰσαγωγικῶν, φέρων δύο λόγους: α' ἀμόθεν, ἢ ὡς γράφει αὐτός, ἀμόθεν, εἶναι ἄγνωστον εἰς τὴν ἐπικήν· β' καὶ τὸ Διός, πρὸ τοῦ εἰπέ, δὲν δύναται νὰ ἔχη τελικὸν γράμμα βραχύ· ὁ α' λόγος ἀπορρίπτεται, διότι τότε ἔπρεπε τις νὰ ἀποκόψη ὅλους τοὺς στίχους ὅπου ὑπάρχει ἡ λέξις, ἔστω καὶ ἅπαξ παρ' Ὁμ. καὶ ἀσυνήθης εἰς ὅλους τοὺς μεταγενεστέρους ἐπικούς ποιητάς· ὁ δὲ β' λόγος δὲν ἔχει σημασίαν εἰμῇ δι' ἐκείνους, οἵτινες θέλουσιν αἰεὶ τὸ εἰπέ μὲ τὸ F νὰ ἔχωσιν· ἀλλ' ὁ Bekker ἂν καὶ ἀγαπᾷ τὸ F ἀρίνει τὸν στίχ. καὶ γράφει ἄνευ F. — εἰπέ καὶ ἡμῖν] = ὅπως καὶ εἰς ἄλλους ἔχει καθήκον νὰ διηγεῖται... ὁ πληθ. ἀποβλέπει συγχρόνως καὶ τοὺς ἀκροατάς. Λατινιστὶ nobis quoque suggeras. Μετὰ τὴν ἀξιοπρεπῶς περιγραφεῖσα ἐνταῦθα Μοῦσα ἀρχίζει συνήθως διὰ τοῦ ἐνθα· πρβλ. Α, 300.

11—27. Μετάβασις εἰς τὴν συνάθροισιν τῶν Θεῶν μὲ περιγραφὴν τῶν περιστάσεων.

11. Ἐνθα] ἄπτεται μόνον τοῦ χρονικοῦ ἐκείνου σημείου καθ' ὃ Ὀδυσσεὺς εὐρίσκειτο παρὰ τῇ Καλυψῷ, καὶ υπερπηδᾷ οὕτω τὰς προηγουμένας περιπλανήσεις, ἐπιφυλαττομένη νὰ διηγηθῇ ἀργότερα διὰ τοῦ Ὀδυσσεὺς ὅτι συνέβη ἀπὸ τῆς ἐκ Τροίας ἀναχωρήσεως μέχρι τῆς στιγμῆς, περὶ ἧς πρόκειται ἡδη.

Τὸ ἐνθα ἐνταῦθα εἶναι χρονικόν = τότε. — ἄλλοι] ἀναφέρεται μόνον εἰς τοὺς πρὸ τῆς Τροίας Ἀχαιοὺς. — πάντες] διαφέρει τὸ πᾶς τοῦ ὅλος, διότι τὸ μὲν ἀναφέρεται εἰς τὰ άτομα ἢ μέρη, διὸ ἐξηγεῖται καὶ ἕκαστος, τὸ δὲ ὅλος εἰς τὸ ποσόν· ὅλοι = ὁλόκληροι. — φύγον] ἀντὶ ἔφυγον· ὁ Ὅμηρος καὶ ἐν γένει οἱ ποιηταὶ δὲν μεταχειρίζονται τὴν αὐξήσιν τοῦ μέτρου χάριν. — αἰπὺν, ὕς, εἶτα] ἀπότομος, altus μεταφ. περὶ καταστάσεων, εἰς ἃς ἀποτόμως καὶ αἰφνιδίως τις περιπίπτει, ἄφευκτος interitus dirus et atrox.

12. οἴχοι] τοπ. ἐπίρ. = ἐν τῇ πατρίδι, ἐν οἴκῳ· λατ. domi· εἰ-

τὸν δ' οἶον, νόστου κεχρημένον ἠδὲ γυναικός,
 νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψώ, διὰ θεάων,
 15 ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι.

ναι δὲ κυρίως ἀρχαία δοτ. τοῦ οἴκος, ἥτις πρὸ τῆς τοῦ ω εὐρέσεως ἐγράφετο οἴκοι, διὸ καὶ παρξυτονεῖται ἤδη καὶ ὡς ἐπίρ. λαμβανόμενον, καὶ οὐχὶ ὡς οἱ Γραμμ. ὑπέλαβον πρὸς διάκρισιν τοῦ πληθ.

13. τὸν] ἐνταῦθα = μὲ τὸ ἐκεῖνον, καὶ οὐχὶ μὲ τὸ αὐτόν. Ὁ Ὅδου. εἶναι ὁ μεγαλείτερος πάντων τῶν ἐπιζησάντων ἡρώων, καὶ τοῦτο σημ. τὸ τὸν ἐμφατικόν. — οἶον] ἄνευ ἐταίρων (ε, 131, η, 249), ἥτοι μόνον ἐξ ὄλων (α, 334). — κεχρημένον] μετοχ. παρακ. τοῦ ῥ. χράομαι = ἀ' διαρκῶς μεταχειρίζομαι. β' ἔχω χρεῖαν, ἐπιθυμῶ, ἐπιζητῶ μετὰ γεν. « εὐνῆς » « γάμου » « γυναικός. » — ἠδὲ συνδ. συμπλεκτικός, ποιητ. συμπλέκων δύο λέξεις, ἐνίοτε προηγείται ὁ τέ. — γυναικός] ὁ ἔρωσ τοῦ Ὅδου. διὰ τὴν γυναῖκα του σημαίνεται ἐξ αὐτοῦ ὅτι ἡ Καλυψώ ἔχανε τοὺς κόπους τῆς. Αἰδύμος « ἠδὲ γυναικός οἰκείως προσέθηκεν, ἵνα καταφρονήσῃ καὶ θεᾶς ἐρώσεως. »

14. νύμφη] ἐπίθ. προσδιόρ. τῆς Καλυψοῦς, διὰ τὸ ὄριμον τοῦ γάμου ἢ τὸ ὠρατόν αὐτῆς, διὸ καὶ ὁ Δινδόρφοις μικρῶν γράμματι γράφει τὴν λέξιν. Αἱ νύμφαι κατοικοῦσι νήσους, ὄρη, δάση, πηγὰς κτλ. — πότνια] ἰκετευτική, σεβασμία καὶ ἀποδίδεται εἰς τὴν θεῖαν δύναμιν. — Καλυψώ, διὰ θεάων] = ἡ καταγομένη ἐκ Διός· ποῦ ἦτο ἡ νῆσος αὐτῆ, ἄδηλον· ἴσως, ὡς αἰνίττεται ὁ Πλάτων, ἡ Ἄτλαντις, διὸ καὶ τὸ ὄνομα Καλυψώ = ἐκ τοῦ καλύπτειν. Ἡ Καλυψώ, ἦν θυγάτηρ τοῦ Ἄτλαντος, κατοικοῦσα ἐν τῇ νήσῳ Ὠκυγία οὔτε πρὸς θεοὺς οὔτε πρὸς ἀνθρώπους συγκοινωνοῦσα, ὅπου ὑπεδέχθη τὸν ναυαγῆσαντα Ὅδου. καὶ ἐπεθύμει νὰ τὸν κρατήσῃ διὰ παντός παρ' αὐτῆ, ὑπισχνουμένη νὰ κάμῃ αὐτὸν ἀθάνατον. — διὸς ἔα, ἵον] κυρ. ἐκ τοῦ Διός καταγόμενος (divus), ἐν γένει θεός, ὑπερ-ἀνθρώπος· ὡς ἐπίθ. τῶν θεῶν μόνον κατὰ θηλ. γένος· παρ' Ὀμ. αἰὶ μὲ τὸ F ἐν τῷ μέσῳ = λαμπρός, καὶ περισπᾶται ὡς ἐκ συναιρέσεως τοῦ δὲ θεάων τὸ α κατ' ἐπέθεσιν ἀντὶ θεῶν.

15. ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι] γραφαὶ ἐκ διορθώσεως εὐρηγνται: ἐν σπέσιν ἐν σπέσσι, εἶναι δὲ δοτ. πληθ. τοῦ σπέος, γεν. σπέλους δοτ. σπήρι, γεν. πληθ. σπέλων καὶ δοτ. σπήεσσι. (Λατ. sprens) = σπήλαιον, σπάω = σπάσμα σπηλιά = μέρος σκοτεινὸν =

ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε, περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἴκόνδε νέεσθαι
εἰς Ἴθάκην, οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων,

ἐν σπηλαιοῖς κοίλοις, in antro cano· παριστᾷ ὀλόκληρον τὴν κατοικίαν τῆς Καλυψοῦς, ἣτις ἔκειτο ἐντός ἐνὸς σπηλαίου ε, 37. — λιλαιομένη (ἄωρ. λάω = θέλω ἐπιθυμῶ) μετοχ. αἰτιολ. τοῦ ἔρκε, τὸ δ' ἀπαρεμφ. τελικόν, ἐκ τῆς μετοχῆς ὡς ἐπιθυμίας σημαντικῆς· ἐρμηνεύεται τὸ χωρίον διτῶς ἢ ἡ σεβαστὴ Νύμφη Καλυψώ, ἢ ἡ ὠραία Καλυψώ, ἢ σεβαστὴ μήτηρ τῶν θεῶν ἐμποδίζεν αὐτὸν κτλ. ἐπιθυμοῦσα νὰ τὸν ἔχη σύζυγον.

16. ἔτος] τὸ 16^{ον} ἔτος μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας, τὸ 8^{ον} τῆς παρὰ τῇ Καλυψῷ διαμονῆς του. — περιπλομένων] κτλ. γεν. ἀπόλυτος. Σημειωτέον δ' ὅτι μόνη ἡ ὄνομαστ. ἀποτελεῖ ἀπόλυτον λόγον, σχῆμα ἀκόλουθον, ὅπερ οὔτε σχέσιν ἔχει οὔτε ταυτοπροσωπεῖ τῇ κυρίᾳ προτάσει. Σημαίνει δ' ἡ μετοχὴ τὴν περιστροφὴν τῶν ἔτων, οἷονεὶ κύκλον τινὰ ἀποτελοῦντων· ἀλλαγῶς εὐρηται καὶ «ἐπιπλόμενον ἔτος ἦλθε» περιπλόμενοι ἐνιαυτοί, anni in orbem qua siredeunte· καὶ ὁ Βιργ. τὴν ἰδίαν φράσιν παρέλαβε (Δ. I. 238) Volventibus annis, καὶ ὁμοιοπτῶτως. — ἐνιαυτῶν] ὀλόκληρος συνώνυμον τοῦ ἔτος (λ. 246) ὁ Ὅμηρος πάντοτε μεταχειρίζεται τὰ συνώνυμα. — τῷ] = ᾧ, ἐν ᾧ = καθ' ὅτι.

17. ἐπεκλώσαντο = ὤρισαν αὐτῷ οἱ θεοὶ τὸ νέεσθαι, ἦτοι τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον· μεταφορ. δέ, ἐνέβαλαν αὐτῷ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐπανάδου. Ἡ κοινὴ γλῶσσα διέσωσε τὴν λέξιν κλώθω· τὸ πτηνὸν κλώθει, ἦτοι ἐτοιμάζει· οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κλωθῶ = ἡ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς κλώθουσα μοῖρα, ἐξ ἧς εἰλείπεται καὶ τὸ β. ἐπικλώσομαι καὶ ἐπικλωσάμην· λέγεται· ἢ εἰμαρμένη ἐπέκλωσεν κτλ. ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι. Ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖ τὸ ἐπεκλώσαντο = ἐκύρωσαν, ἐπεκλήρωσαν — οἴκόνδε] ὁ Δύντζερος γράφει μεθ' ἐνὸς τόνου, διότι εἰς τὰ προπερισπώμενα καὶ προπαροξύτονα ἀποβάλλεται τὸ δὲ οἱ ἀρχαῖοι ἔγραφον ὡς λέξιν χωριστή.

18. εἰς Ἴθάκην] κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορ. τοῦ οἴκόνδε ἢ ἄλλως διασαφητικὸς προσδιορ. — οὐδ' ἔνθα] διὰ τῆς ἰδέας ταύτης δηλοῖ ὁ ποιητὴς ὅτι ὁ Ὀδυσ. καὶ ἐν τῷ οἴκῳ του καὶ μεταξὺ τῶν οἰκείων του (α, 49, β, 146) δὲν θά ἦν ἀπηλλαγμένος τῶν πόνων,

καὶ μετὰ οἷσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 20 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχῆς μενείαιεν
 ἀντιθέω Ὀδυσῆϊ πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

διαταράττεται ἡ κυρία ἰδέα, δι' ἧς ὁ ποιητὴς ἐκθέτει εἰς τινὰ τῶν διὰ τοῦ δὲ συνδεομένων προτάσεων. — πεφυγμένος ἦεν] ἀνά-
 λυσις ὑπερσυντελικῆς, ἀνεπτυγμένην πρότασιν ἀποτελοῦσα, ἣτις
 εἶναι διάφορος τῆς συνεπτυγμένης. — ἀέθλων] ἐπεριμένομην
 αἰτιατ. ἀντὶ γεν., ἣτις εἶναι συντ. τῆς μτχ. πεφυγμένος, ὡς ἀπο-
 χωρήσεως ἰδέαν ἐχούσης· ἀλλὰ ἅπαντ' ὡς καὶ παρὰ Σοφοκλ. γεν.
 «τῆς νόσου πεφευγῆναι.» Σημειωτέον δ' ὅτι ἄλλος ὁ ἀγών, ἄλλον
 δὲ τὸ βραβεῖον, τὸ δὲ πληθ. ἄθλα ἀδιαφόρως.

19. καὶ μετὰ οἷσι] εὐρηνται καὶ γρ «καὶ μεθ' ἑοῖσι καὶ
 μετὰ ἐτάροισι. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ μετὰ τὸ ὁμοῦ σημαίνει· ὡς
 ἡ πρὸς ἕκ τῆς πάρος, οὕτω καὶ ἡ μετὰ ἕκ τοῦ μέτος ἢ μέτη =
 μέση, ἐξ οὗ καὶ ἡ τοῦ μέσου ἔννοια, καὶ ἡ τοῦ ὁμοῦ καὶ συν-
 τάσσεται μετὰ γενικῆς καὶ σημαίνει κοινωνίαν καὶ συνδιατριβὴν
 ἐν γένει· μετὰ δοτικῆς α' τοπικὴν κοινωνίαν = μεταξύ, ἐν τῷ μέ-
 σφ· β' κοινωνίαν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως· μετ' αἰτιατικῆς α'
 κίνησιν πρὸς τι· β' ἀκολουθίαν (τοπική)· γ' ἀκολουθίαν τάξεως
 κτλ. Ἴδε Δεξ. Ὀμηρ. Πανταζ. — φίλοισι] = οἰκεῖοι, συγγενεῖς,
 φίλοι τῆς πατρίδος. — ἐλέαιρον] παρατ. τοῦ ἐλεαίρω, ὅπερ μό-
 νον κατ' ἐνεστ. καὶ παρατ. εὐχρηστον παρ' Ὀμήρ. ὁ δὲ μέλλ. καὶ
 ἀόρ. ἐκ τοῦ ἐλεῶ = εὐσπλαγγίζομαι, λυποῦμαι.

20. νόσφι] νόσφιν καὶ νόσφ' συχνά παρ' Ὀμήρ. καὶ Θεοκρ.
 ἐπιρ. ἢ πρῶθ. χωρὶς, χωριστά, ἐκτός, πλήν· συντάσ. γενικῆ. —
 Ποσειδάωνος] κλητ. Ποσειδάων καὶ Πόσειδον· λατ. Neptunus,
 υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ῥέας, ἀδελφὸς τοῦ Διός, τοῦ Ἄδου κτλ.
 ἀνὴρ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ κύριος πάντων τῶν ὑδάτων καὶ ἰδίως
 τῆς θαλάσσης, ἣτις ἔλαχεν αὐτῷ κατὰ τὴν διανομήν· ἐν τῇ Ὀδυσ.
 κατατρέχει τὸν Ὀδυσ. διότι ἐτύφλωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πολύφημον
 τὸν Κύκλωπα· τὸ σύμβολον τῆς δυνάμεώς του εἶναι ἡ τρίαινα,
 δι' ἧς ἐξεγείρει καὶ κατευνάξει τὴν θάλασσαν. — ἀσπερχῆς]
 (α ἐπιτατ. = πολλὰ σπέρχω) ἐπ. ἐπίρ. μετὰ σπουδῆς· κατὰ δὲ τὸν
 Δύντζερρον ἐκ τοῦ α στερ. καὶ σπέρχω· ἄνευ σπουδῆς, ἐπιμόνως.

21. ἀντίθεος] (ἀντὶ θεός), ἰσῆθεος, ὁμοῖος μὲ τὸν θεόν. —
 πάρος] ἐπίρ. α' πρότερον· β' ὡς σύνδ. χρονικὸς μετ' ἀπαρεμφ.

Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλῶθ' ἔοντας —
 Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαΐαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος —

χρόν. ἀορ. καθὼς τὸ πρῖν, ὡς ἐνταῦθα ἀποδιδ. εἰς τὸ ἐννοούμενον ἀποθανεῖν. Διότι οὗτος (ὁ Ποσ.) σφόδρα ἐπέμενε νὰ μὴ προφθάσῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πατρίδα του ὁ θεὸς Ὀδυσσεύς. — Ἄλλ' ὁ μὲν] = οὗτος ὁ Ποσειδῶν.

22. Μετάδρασις εἰς τὸ χρονικὸν ἐκεῖνο σημεῖον, καθ' ὃ ὁ Ποσειδῶν συναντᾶται καθ' ὁδὸν μὲ τοὺς Αἰθίοπας· διότι οἱ θεοὶ ἀγαπῶσι τοὺς Αἰθίοπας καὶ νὰ ἐπιβλέπωσι καὶ νὰ διαμένωσι μετ' αὐτῶν εὐχαριστοῦνται· ὁ νοῦς «οὐδὲ τότε εἶχε γλυτώσει ἀπὸ τοὺς κόπους, ἀλλὰ πάλιν κατεδίωκε τοὺς μακρὰν οἰκοῦντας Αἰθίοπας» (Πρβλ. περὶ τῆς τῶν Αἰθ. ἀποστάσεως Βιργιλ. 4, 480). — Αἰθιοπεύς-έος] εὐρηται καὶ αἰτ. Αἰθιοπῆας, μόνον Ἰλ. Δ, 423 παρὰ τὸ αἴθω καὶ ὤψ, οἱ κεκαυμένοι καὶ ἐντεῦθεν οἱ μαυρισμένοι τὴν ὄψιν, οἱ οἰκοῦντες τὴν διακεκαυμένην ζώνην· λαὸς εἰς δύο διηρημένους, εἰς τοὺς πρὸς Ἀνατολ. καὶ πρὸς Δυσμᾶς. — μετεκίαθε] σημαίνει κυρίως τὴν μεταλλαγὴν τοῦ τόπου, ὡς ἐν τῷ μετέρχεσθαι· ἐν τῷ Ἰλίῳ ὁ Ζεὺς περιπατεῖ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἐς Ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆος κατὰ δαίττα, ὁπόθεν ἐπέστρεψε τὴν 12^{ην} ἡμέραν Α, 425.

23. Αἰθίοπας] ὑπάρχει καὶ γραφὴ Αἰθίοπες· μετὰ τὴν γραφὴν ταύτην τὸ τοι ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ οἱ Αἰθίοπες, οἵτινες Αἰθίοπες. Ἡ ἐπανάληψις τῆς λέξεως Αἰθίοπες εἰς τὴν φράσιν ταύτην, εἶναι τὸ μόνον παράδειγμα, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ὀδυσσειᾷ. Εὐστάθ.: παρασημειοῦνται οἱ παλαιοὶ τὸν ποιητὴν ἐν μὲν τῇ Ἰλιάδι πολλὰς ἐπανάληψις χρήσασθαι· ἐνταῦθα δὲ μιᾷ, τῇ κατὰ τοὺς Αἰθίοπας. Αὕτη προήρχετο ἐκ τῶν σχολίων τοῦ Ἀριστάρχου. — ἔστι δὲ τὸ δεδαΐαται ἰωνικ. γ' πληθυντικὸν πρόσωπον παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ δαίω ἢ δαταΐομαι = διαιροῦμαι· ὁ νοῦς «οἵτινες εἰς δύο μέρη ἦσαν διηρημένοι.» — ἔσχατοι ἀνδρῶν] συνδέεται στενωῶς μετὰ τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν· κατῆκον εἰς τὰ ἀπώτατα μέρη τοῦ κόσμου, διὸ ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ἐπομένου στίχου ἀκριβέστερον, ἐνθα περιγράφεται ἡ ἀπώτατη ἀνατολὴ καὶ ἡ ἀπώτατη δύσις.

24. δυσομένου] γενικὴ τοῦ τόπου μετοχὴ ἀορ. τοῦ μέσ. β. δύομαι, μέλλ. δύσομαι, ἀορ. α' ἐδυσάμην, οὐ τὸ β' καὶ γ' ἐν. μό-

- 23 ἀντιόων ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἑκατόμβης.
 ἔνθ' ὄγε τέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηνὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθρόοι ἦσαν.

νον κατὰ τὸν ἐπ. σχηματ. (ἐ) δύσσα, (ἐ) δύσετο = βουτῶ, βασιλεύω (ἐπὶ ἄστρον καὶ ἡλίω)· διότι οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον ὅτι ὁ ἥλιος βουτᾶ εἰς τὸν Ὀκεανόν, λούεται καὶ ἐπανέρχεται λαμπρός. Τινὲς γράφουσι δυομένου, ἀλλ' οὐδὲν ἕχνος τῆς γραφῆς ταύτης οὔτε ἐν τοῖς σχολίοις οὔτε ἐν τοῖς χειρογράφοις οὔτε παρ' Εὐσταθίῳ ὑπάρχει· ὑπάρχει παράδειγμα παρ' Ἡσιόδῳ ("Εργ. καὶ Ἥμ. 381—382), ἐνθα ἀρκούντως δικαιολογεῖται ἡ γραφή διὰ τοῦ σ... ἔπειτα κατὰ τὸν Περρόν, ὑπάρχει λόγος μέγας τοῦ νὰ δεχθῶμεν τὴν γραφὴν διὰ τοῦ σ, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐξετελοῦντο ὅλαι αἱ πράξεις, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὀμήρου, τοῦ κοινωνικοῦ βίου· ὁ ἥλιος, περὶ οὗ ὁμιλεῖ ὁ ποιητής, εἶναι ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, δηλαδὴ ἡ δύσις.— Ὑπερίονος] εἶναι συνώνυμον τοῦ Ἠλίου καὶ οὐχὶ πλέον, ὡς ἐν στιχ. 8., χαρακτηριστικὸν ἐπίθετον τοῦ ἡλίου.

25. ἀντιάων = ἄων] καὶ ἐπενθέσει τοῦ ο, ἀντιόων, ἔστι δὲ ἴσον τὸ ἀντιάω = ἀντικρύζω παρὰ τὸ ἀντέα, ἀντί = ἀντικρύ· εἶναι μετοχὴ τοῦ μέλλοντος. — ἑκατόμβῃ] πανηγυρικὴν καὶ ἐπίσημον θυσίαν, ἡ ἐξ 100 βοῶν.

26. ἔνθ'] ἐκεῖ ἀφιγθεῖς. — δαιτὶ] εἰς τὸ τέρπετο, ἔννοεσται ὅμως καὶ εἰς τὸ παρήμενος· πρὸβλ. γ. 486, β, 368.— οἱ] καθιστᾶ πλέον τὸ ἄλλοι οὐσιαστικόν, καὶ δὲν εἶναι δεικτικόν.

27. Οἱ θεοὶ συναθροίζονται καθ' ἐκάστην εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Διός, ὅπως οἱ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων παρὰ τῷ βασιλεῖ.— Ὀλυμπίω] ὡς ἐκ τοῦ τόπου ὅπου εὐρίσκειτο τὸ μέγαρον τοῦ Διός. — Ζηνὸς ἐνὶ μεγάροισιν] ἀντί ἐν μεγάροις Ζηνὸς = ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ὀλυμπίου Διός, μεταξύ δὲ τούτων ὁμιλεῖ ὁ πατήρ τῶν ἀνδρῶν καὶ θεῶν (Ζεὺς). — ἀθρόοι] διαφωνοῦσιν οἱ νεώτεροι πρὸς τε τὸν τονισμόν καὶ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως· καὶ ὁ μὲν Κρόγερος ἄθροοι, οἱ δὲ λοιποὶ, ἐν οἷς καὶ ὁ Βέκκερος, ἀθρόοι = ὅλοι ὁμοῦ, συσσωρευμένοι· παραγ. ἐκ τοῦ α ἀθροιστ. καὶ τοῦ θορεῖν, θρόσκω.

28—29. Ὁ Ζεὺς μνημονεύει τοῦ ἀκουσίου ἀτυχοῦς τέλους τοῦ Αἰγίσθου, ὅπερ ἡ Ἀθηναῖα προὔξενησεν ἵνα θίξῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὴν ἄπταιστον τύχην τοῦ Ὀδυσσεύς.

τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο,
τόν ῥ' Ἀγαμέμονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30

28. τοῖσι] = μεταξύ τούτων, ὅθεν καὶ ἐπὶ δύο λέγεται ὡς ε, 202, η, 47, καὶ δὲν εἶναι δοτική τοῦ μέρους, ἀλλὰ τοῦ τόπου. — Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐγένετο διάκρισις ἐν τοῖς μετέπειτα τοῦ μῦθος καὶ λόγος, τοῦ μὲν ἐπὶ ἀβεβαίων, τοῦ δὲ περὶ βεβαίων· καὶ τὸ μὲν παραγ. παρὰ τὸ μῦθ = τὸ καμμῦθ, τὸ δὲ σημ. ἀπλοῦν καὶ βέβαιον λόγον παρὰ τὸ μῦθ, μῆθω (διδάσκω) μῆθες εἰς μῦθος.

29. Διάφορον τὸ μέμνημαι = διατηρῶ ἐν τῇ μνήμῃ, τοῦ ἐνθυμοῦμαι = ἐνθυμῶ τίθημι = βάλλω κατὰ νοῦν· ἐνταῦθα = ἐναπόλεσεν εἰς τὴν μνήμην του τὸν ἀμεμπτον Αἰγίσθον. — θυμὸς] κατὰ Πλάτωνα παρὰ τῷ θύφ = θυσιάζω, καίω. Ἔστι δὲ θυμός τι ἀνάλογον τῇ πνευματικῇ ζωῇ, καὶ τοιοῦτος ὡν ἐγκαταλείπει ὡς καὶ ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα θνήσκον, δὲν εἶναι ὅμως ὁ ἐντὸς τῆς ψυχῆς (Ῥοδ. λ, 222)· ἐγκλείεται λοιπὸν ἐν ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ δὲν σημαίνει μίαν κίνησιν τοῦ φρονήματος· ἐντεῦθεν ὀρθῶς ὅτι εἶναι εἶδος τι πνευματικῆς ζωῆς ἀναλογοῦν πρὸς τὴν ζωτικὴν ζωὴν. — ἀμύμονος] περὶ τούτου σημειοῖ ὁ Dacier τὰ ἐξῆς: Homere accompagne ici le nom de d'Egiste d'une epithete que je ne puis du conserver κτλ. ἀμύμων (ἐκ τοῦ μῦμος, αἰολικὸν μῦμος, ὡς ἀνέμιων ἐκ τοῦ εἶμα) = ἀμεμπτος, ὅθεν εὐγενής (ἠθικός, καθαρός) ὅπως εἰς τὸ γ, III φαίνεται, ἐνθα ὁ Νέστωρ τὸν υἱὸν του Ἀντίλοχον ἀποκαλεῖ ἄμα κρατερός καὶ ἀμύμων· ἐνταῦθα δὲν δύναται νὰ ἔχη ἠθικὴν σημασίαν (διότι ὁ Αἰγίσθος θεωρεῖται ὡς κακοῦργος ἐνταῦθα), δύναται ὅμως νὰ ἐλληθῆ ὡς τιμητικὸν ἐπίθ., καὶ τῷ ὄντι, καθ' ὅτι ὁ Αἰγίσθος ἦν ἐπίσημον πρόσωπον. Ἄνευ λόγου ὁ Payne Knight καὶ Dugas Monbel θεωροῦσι τὸν στίχ. 29 ἀνάρμοστον, καὶ καταδικάζουσι μετ' αὐτοῦ, τοὺς στίχ. 30 καὶ 31. Ὁ Hayman παραβάλλει τούτους μὲ τὰς ἀγγλικὰς ἐκφράσεις honourable, gallant, learned, gentleman, αἵτινες δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὶ ὅρος εὐγενείας, καὶ αἵτινες ἀπέλεσαν, ἐν τῇ χρήσει, τὴν πρώτην καὶ καθ' ἑαυτὸν σημασίαν των. Οἱ Αἰθίοπες ἀποκαλοῦνται ἀμύμονες ἕνεκα τῆς ἀθωότητός των· ἡ λέξις ἐν γένει ὅμως ἔχει μείνει εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἐπιφανῆς, ἀγαθοῦ (insignis).

30. ῥα] σημαίνει ἐσωτερικὴν σχέσιν τῆς κυρίως ἀναφορικῆς ἐκ-

τοῦ ὄγ' ἐπιμνησθεῖς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηύδα·

« ὦ πόποι, οἷον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιώωνται.

ἔξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπέρμωρον ἄλγε' ἔχουσιν,

35 ὡς καὶ νῦν Αἰγισθος ὑπέρμωρον Ἄτρεΐδαο

φράσεως. — τηλεκλυτός] (τήλε-κλύω) ἑξακουστός, περίφημος· ἐπίθετον τοῦ Ὀρέστου· πλέον συνηθέστερον εἶναι τὸ τηλέκλυτος, καὶ εἶναι ἐπίθετ. τοῦ Ἀχιλλέως.

31. μετηύδα] ἢ μετὰ = πρὸς, ἐλάλει πρὸς τοὺς ἀθανάτους.

32. ὦ πόποι] κατὰ τινος ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Δρυόπων ἑκαλούντο οἱ θεοί. "Ἔστι δὲ κυρίως τὸ τῆς κοινῆς γλώσσης ποπῶ, συγγ. τῆ παπατ, ἐπιφών. ἐκφράζον θαυμασμόν, λύπην καὶ ἀγανάκτησιν· τίθεται εἰς τὸν λόγον ἐν ἀρχῇ μετὰ τοῦ ὦ καὶ πολλάκις ἐπακολουθοῦσι τὰ ἐξῆς μόρια· «ῆ» «ῆτε» «ῆδη» ἢ μάλα ῆ ῆρα κλ. — οἷον] = πόσον καὶ τώρα, τὸ μέγεθος ἢ τὸ ἄδικον τῶν ὕβρων δηλοῦ. — αἰτιώωνται] = τῆ, ὅταν αἰτίαν ἐπάγουσιν, ἢ κοινῶς «ποίας ὕβρεις μᾶς προσάπτουσι».

33. καὶ αὐτοὶ] φράσις = ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτοὶ διὰ τὰς ἰδίας τῶν ἀνοησίας πάσχουσι δεινὰ μὴ πεπωμένα· ὁ Ἄρισταρχος λέγει, ὅτι ὁ καὶ πλεονάζει «σημειοῦσι Ἄρισταρχος, λέγων, τὸν καὶ σύνδεσμον περιττεύειν. Σχολ. ὁ Ζεὺς λέγει ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι οἱ ἐπιφέροντες τὰ ἴδια αὐτῶν δυστυχήματα· εἶναι πιθανόν ὁ Ἄρισταρχ. νὰ μὴ ἡγνῶει ὅτι περιττεύειν ἐπὶ ἀπολύτου σημασίας· διότι ἡ λέξις καὶ ἰσχυροποιεῖ τὴν ἔκφρασιν, καὶ δὲν περιορίζει αὐτήν· ἡδυνάτο τις νὰ τὸν μεταφράσῃ ὡς τὸ Γαλλ. qui. Οἱ πλεῖστοι ἐκδοταὶ (νεώτεροι) ἀποδίδωσι τὴν συνήθη σημασίαν = etiam· ἀλλ' οἱ θεοὶ τοῦ Ὀμήρου οὐδέποτε πληττοῦσι θνητὸν ἂν δὲν ᾖ ἄξιος τοῦτου δι' ἓνα λόγον ἢ δι' ἄλλον.

34. ἀτασθαλίησιν] δοτ. πληθον. τοῦ ἀτασθαλία (παρὰ τὸ ἄταις θάλλειν) = ὕβρις ἀνοησία. — ὑπέρμωρον] ὁ Ἄρισταρχος γράφει ὑπέρμωρον, ὃν ἠκολούθησαν ὁ Βούττμανος καὶ Ἐρνέστος κτλ. ἄλλοι Ἀλεξανδρινοὶ γράφουσιν ὑπέρμωρον εἰς δύο λέξεις, ταύτην προτιμᾷ ὁ Βέκκερος Hayman καὶ ἄλλοι· σημαίνει δὲ τὴν μοτραν, δηλ. ἀνώτερόν τι τῆς ὠρισμένης· ἀλλαγοῦ λέγεται ὑπέρμωρον, ὑπέρ αἴσαν, δηλαδὴ παρὰ τὸ πεπωμένον· ἀπαξ δὲ μόνον ἀπαντιᾷ τὸ ὑπέρμωρον.

γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον· ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσκοπον Ἄρχειφόντην,

35. Ὁ ποιητὴς θέλει νὰ ἐκφράσῃ ὅτι ὁ Ὁρέστης ἐξ αἰτίας τοῦ σφάλματός του κατέστη δυστυχῆς, ἀλλὰ διηγεῖται ἄλλως πῶς τὸ σφάλμα τοῦτο καὶ φθάνει εἰς τὸ τέλος τῆς κυρίας ἐννοίας κατ' ἄλλον τρόπον.

36. γῆμ'] = ἔγημε ἐκ τοῦ γαμέω = γ' ἀμέω = ἀμὰ ἢ ἀμός = ἔω = ὁμοῦ εἰμι. — ἄλοχον] παρὰ τὸ α ἄλοισι. καὶ λέχος = σύνευνος, ἢ παρὰ τὸ α στερ. καὶ λέχος = ἡ μὴ λοχευθεῖσα = παρθένος. — μνηστήν] ἡ κατὰ μνηστειαν γαμηθεῖσα. Ἡσυχ. δὲν φαίνεται διάφορον τοῦ «κουριδίη ἀλόχῳ» ἔνθα λέγεται περιφραστικῶς πῶς «ἀπὸ μνηστῆς ἀλόχου, κουριδίης» κτλ. = ἡ ζητηθεῖσα εἰς γάμον κόρη = νόμιμος σύζυγος.

37. εἰδὼς] μετ. ἐναντ. καίτοι γινώσκων τὸν μέγαν ὄλεθρον ἢ τὸν αἰφνίδιον, ἄφηνκτον. — πρό εἶπομεν οἱ] = προείπομεν αὐτῷ τὸ πάθος τμησίε. Ἀντικείμενον δὲ τοῦ προείπομεν ἢ τὸν ὄλεθρον καὶ τότε τὸ κτείνει, ἐξ ἐννοουμένης μτχ. κελεύοντες ἢ κατὰ τὰ ἀπαρεμφ. κτείνειν καὶ μνάσθαι. — ὄλεθρον] = καταστροφὴ, ἀφανισμὸς (ἐκ τοῦ ὄλλομι) θάνατος· ὁ Ὅμηρος πολλαχοῦ λαμβάνει τὰ ἐπίθετα· αἰπύς, λυγρός, ἀδευκῆς, οἴκτιστος.

38. Ἑρμείαν] αἰτι. ἐπικ. λατιν. Mercurius, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μαίης. Εἶναι μὲν ὁ ἄγγελος τῶν θεῶν, ὡς καὶ ἡ Ἴρις, ἀλλ' ἀναφαίνεται μᾶλλον ὡς ἐπιτετραμμένος, ὡς μεσολαβοῦν πρόσωπον, ἐπομένως καὶ ὡς προστάτης· ὅθεν λέγεται διάκτορος. Σύμβολα φέρει τὰ χρυσαῖα πέδιλα (ε, 43) καὶ τὴν θαυματουργικὴν βάρβον, δι' ἧς ἀποκοιμίζει καὶ κοιμωμένους ἐγείρει (ε, 47)· ὅθεν λέγεται χρυσόραπις. Διὰ τὴν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ πανουργίαν λέγεται εὐσκοπος καὶ προστατεύει τοὺς συνετοὺς καὶ πανούργους. Ἡ ἐτυμολογία του εἶναι λίαν ἀμφίβαλος. — εὐσκοπον] ἐπικ. (ἐκ τοῦ σκοπέω), ὁ καλῶς σκοπεύων, σημαδεύων· ἄλλοι παράγουσιν ἐκ τοῦ σκοπέω, ὁ καλῶς παρατηρῶν, κατασκοπεύων· ἐπίθ. τοῦ Ἑρμοῦ. — Ἄρχειφόντην, ης] ὁ (Ἄργος, φονέω) φονεὺς τοῦ Ἄργου, ἐπίθ. τοῦ Ἑρμοῦ, διότι ἐφόνευσε τὸν φύλακα τῆς Ἴοῦς, τὸν πολυόμματον Ἄργον. Ὁ Ἄμειψ γράφει Ἄρχειφόντης, καὶ παράγει τὴν λέξιν ἐκ τοῦ ἀργός = ταχύς, καὶ φαίνω, οἶνεοι:

μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 40 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο,
 ὀππότ' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἧς ἱμείρεται αἴης.
 ὣς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
 πείθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἄθρόα πάντ' ἀπέτισεν.»

ἀργεῖφάντης, ὁ ταχέως ἐμφανιζόμενος, ταχύς ἄγγελος. Ὁ λυρικός ποιητής Alkman γράφει διὰ τοῦ η καὶ ἐξηγεῖ τὸν λευκὴν λάμπην ἔχοντα, δηλ. τὸν καθαρὸν ὡς τὸ ἀργεῖλοφος. Τὸ φόντης ἀντὶ τοῦ φάντης εἶναι σύνηθες εἰς τὴν αἰολικὴν διάλεκτον. Ὁ Ἀρίσταρχος ἐρμηνεύει τὴν λέξιν διὰ τοῦ φαίνοντα ἢ δεικνύοντα.

39. μνάσθαι] τὸ μνάσμαι, συνηρ. μνώμαι, ἀποθ. μόνον ἐν τῇ ἐν. καὶ παρατ., παρ' Ὁμ. κατὰ τὴν κοινὸν τρόπον συναιρούμενον, οἷον μνάται, μνώνται, μνάσθαι, μνώμενος, μνάσθω, καὶ ἐπικυῶς ἐπεκτεινόμενος, οἷον μνάξ, μνάσθαι, μνώντο, μνώμενος· ἔτι δὲ καὶ θαμιστ. παρατ. μνάσκετο «ζητῶ» (νὰ λάθω γυναῖκα), μνηστεύω, μετ' αἰτ. «ἄκοιτιν γυναῖκα». Θῶμας ὁ Μάγ. λέγει, ἐπὶ ἀνδρὸς τὰ μνάται· οἷον μνάται γυναῖκα, ἐπὶ δὲ γυναικὸς τὸ μνηστεύεσθαι· οἷον μνηστεύεσθαι ἀνδρὶ. — τίσις (υυ) ιος] ἡ (τίω), κυρ. ἀπότισις, ἰδίως ἀ' ἀποζημίωσις, ἱκανοποιήσις· β' ἀνταπόδοσις, ἐκδίκησις.

40. ἐκ γὰρ Ὀρέσταο] κτλ. = ἐκ τοῦ Ὀρέστου θὰ ἐπέλθῃ ἐκδίκησις τοῦ Ἀτρεΐδου, δηλ. ὑπὲρ τοῦ Ἀτρεΐδου. Ἐνταῦθα ἡ περικοπὴ τοῦ λόγου μεταβαίνει ἀπὸ ἐμμέσου ἢ ἄμεσον λόγον. Ἀρχ. «ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ διηγηματικοῦ μετέλθεν ἐπὶ τὸ μιμητικόν».

41. ἠβήσῃ] τοῦ ῥήμ. ἠβάζω, ἀόριστ. ἠβῆσα = ἀκμάσῃ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας μου, ἔχω πλήρεις τὰς δυνάμεις μου. Ὁ Δύντζερος γράφει ἠβήσῃ μετὰ τὸ F. Ὁ Ὀρέστης ἦτο ἔτι εἰς τὰς Ἀθήνας γ, 306.

41. ἱμείρεται] τὸ μέσ. ὡς ἀποθετ. μόνον ἐν τῇ ἀορ. ἀ' ἱμεῖράμην, καὶ συντ. μετὰ γεν. τὸ φωνῆεν γίνεται μακρὸν εἰς τὸ γ' πρόσ. τοῦ ἐνικ. καὶ εἰς τὸ ἀ' τοῦ πληθ. = ἐπιθυμῶ τὴν πατρικὴν του γῆν.

42. ἀγαθὰ φρονέων] = ἔχω φιλόφρονα, εὐνοϊκὴν διάθεσιν· ἀπαντᾷ φράσεις «κακὰ φρονέων», «ἀλκά φρονέων» κτλ. — ἄθρόα πάντ' ἀπέτισεν] εἶναι = τῇ λατιν. pœnas omnes simul luere. Ὁ Εὐστάθ. λέγει, ἂ Ὀμηρος πάντα, τὴν τοῦ Αἰγίσθου μοιχείαν, τὸ

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
 «ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 καὶ λίην κείνός γε εἰκότι κεῖται ὀλέθρω·

45

μὴ ὑπακούειν Ἑρμῇ καὶ τοῖς αὐτὸν στείλασι, τὸν τοῦ βασιλέως φόνον καὶ τᾶλλα, ὧν πάντων ἔκτισις ἢ αὐτοῦ ἀναίρεισις γέγονεν, ἧς ὀφειλέτης ἦν.» Τὸ ῥ. ἀποτίνω, ἀόρ. ἀπέτισα = πληρώνω, ἀποδίδω τὸ ὀφειλόμενον = νὰ πληρώσῃ ὅλα διὰ μιᾶς.

44. τὸν δ' ἡμείβετ'... Ἀθήνη] = πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ἢ ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς χαροποιοῦς Ἀθηναῖ· τὸ ἡμείβετο τοῦ ῥ. ἀμείβομαι = ἀποκρίνομαι.—γλαυκῶπις, ἰδος] (γλαυκός, ὤψ) αἰτ. συνήθη γλαυκώπιδα, σπαν. γλαυκῶπιν· ἐπιθ. κοσμητικὸν τοῦ Ἀθήνη, τοῦτο δὲ ἰωνικῶς ἀντὶ Ἀθηναῖ, καὶ Δωρ. Ἀθάνα = ἢ ἔχουσα σπινθηροδολοῦντας ὀφθαλμοὺς, κατ' ἄλλους δὲ ἢ γλαυκοὺς ἢ βαθέος κυανοῦ χρώματος ὀφθαλμοὺς ἔχουσα. Ὁ Πλίνιος λέγει «oculi glauci, γλαυκοί, iidem, qui et caesii, quales sunt felis, leonis et noctuae oculi» ὁ δὲ Ἀπολλ. ὁ Ῥόδιος «διαγλαύσσοισιν ἀντὶ τοῦ φωτίζουσιν ἢ διαλάμπουσιν, ὅθεν καὶ ἢ Ἀθηναῖ γλαυκῶπις, καὶ ἢ γλήνη ἢ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ, παρὰ τὸ γλαύσσειν, ὃ ἐστὶ λάμπειν» ὁ Εὐριπίδ. δίδει εἰς τὴν Σελήνην τὸ ἐπιθετοῦ τοῦ γλαυκῶπις· εἶναι ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ῥ' ἐξήγησιν, δηλ. γλαυκοῦς· ἢ Ἀθηναῖ ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς λαμπροὺς, ὁ Ὅμηρος ὁμῶς δὲν λέγει τίνος χρώματος ἦσαν· τὸ δὲ Ἀθηναῖ ἐτυμολογοῦσιν οἱ μὲν παρὰ τὸ φοινικικὸν Ἀθάνα = ἰσχυρά, οἱ δὲ παρὰ τὸ ἀθάνω, ἢ α-θηλή = ἀθήλατος ὡς ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ἐξελοῦσα. — ὕπατε κρειόντων] = ἐνδοξότατε βασιλέων. Σχολ. «βασιλεὺς βασιλευόντων.» Οὕτω καὶ ὁ Βιργ. (Αἰν. 10, 18):

O pater o hominum divumque alterna potestas.

46. καὶ λίην] ὁ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός ἐπὶ τὸ μεῖζον χάριν τοῦ λίην· τὸ λίην, ἰων. καὶ ἐπικ. ἀντὶ τοῦ λίαν, πολλάκις τίθεται ἐν ἀρχῇ προτάσεως ὡς ἐνταῦθα χάριν ἐμφάσεως = εἰς πολὺ μάλιστα πρέποντα (δίκαιον) ὀλεθρον κεῖται ἐκεῖνος. Ἄλλοι ἐξηγοῦσι τοῦτο καθ' ὑπερβατὸν σχῆμα. Τὸ ἰ ἐκ τῶν 42 χωρίων, ἔνθα τὸ «λίην» ἀπαντᾷ παρ' Ὁμ. ἐν μὲν τοῖς 32 εἶναι μακρόν, ἐν δὲ τοῖς 10 βραχὺ (ἴδε Δεξ. Ὁμρ. Παντ. λ.).—εἰκότι] ἢ μετοχῇ ὡς ἐπιθ. = πρέπων, προσήκων, δηλ. εὐρίσκεται εἰς τὸν ὀλεθρον, οὗ ἦν ἄξιος, ἔλαβε τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν.

ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος ὅστις τοιαῦτά γε ῥέζοι.
 ἀλλὰ μοι ἀμφ' Ὀδυσῆϊ δαίφροني δαίεται ἦτορ,
 δυσμόρω, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἄπο πῆματα πάσχει
 50 νήσω ἐν ἀμφιρῦτη, ὅθι τ' ὄμφαλός ἐστι θαλάσσης,

47. Τὸ μὲν ὡς] μετ' εὐκτ. ἰσοδύναμον τῷ εἴθε, ἡ δὲ εὐκτ. μετὰ τοῦ ὡς εἶ, ἢ αἴ καὶ αὐτῶν εὐχὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἐκφράζει = ἄμποτε νὰ ἀπολεσθῆ καὶ ἄλλος, ὅστις παράμοια ἤθελε πράττει — ὅστις] ἀντὶ ὅστις καὶ ἐνιαχοῦ ὅτινα ἀντὶ ὄντινα τοῦ μέτρου χάριν διηγείται ὁ Πλούταρχος (Β. Τιβ. Γράκχ.) ὅτι Σκηπίων ὁ Ἀφρικανὸς μαθὼν τὴν Τιβερίου τελευταίην τὸν στίχον τοῦτον ἐξεφώνησεν. — ῥέζοι] εὐκτ. τοῦ ῥ. ῥέζω· συντ. μετὰ ἐπιρ. ἢ μετὰ αἰτ. = πρᾶττω, ἐκτελώ.

48. «Ἀλλὰ διὰ τὸν συνετὸν Ὀδυσσεά, τὸν δυστυχῆ, βραγίζεται ἡ καρδιά μου.» Καθὼς ἐρμηνεύει ὁ Π. Σχολ. τὸ δαίεται = μερίζεται, φλογίζεται. — δαίφροني] (☐), ἐκ τοῦ δάω = εἰδήμων, ἐμπειροπόλεμος, μάχιμος, ἀνδρείος κτλ. οἱ γραμματ. ἐν μὲν τῇ Ἰλιάδι ἐκ τοῦ καίω, ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσεΐα ἐκ τοῦ διδάσκω = συνετός· ἡ λέξις λαμβάνεται διαφόρως, ἐν μὲν τῇ Ἰλιάδι σημαίνει ὑλικὴν μεταβολὴν, ἐνταῦθα πνευματικὴν.

49. Τὸ: δυσμόρω] ἀσυνδέτως λαμβανόμενον ἐπιτείνει τὸ ἄθλιον τῆς καταστάσεως. — ὃς δηθὰ...] οἱ Ἕλληνες ἡγάπων τοὺς μεταγραμματισμούς. Τὸ δηθὰ = δὴν, ἐπ. ἐπὶρ. πολὺν χρόνον. — ἄπο] κατ' ἀναστροφὴν ἀπομάκρυσιν δηλοῦσα· ὡς τὸ τῆς συνηθείας ἄπο πάνω.

50. Νήσος ἐκ τοῦ νέω = τὸ κολυμβῶ, ἐξ οὗ καὶ ναῦς· τὴν Ὠλυγίαν δηλοῦσι ποιητῆς, ἄγνωστον νῆσον· ὡς δ' οἱ Δελφοὶ ὄμφαλός τῆς γῆς, οὕτω καὶ ἡ νῆσος αὕτη ὄμφαλός τῆς θαλάσσης ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐνομιζέτο. Τὸ ἀμφιρῦτη εἶναι κοσμητικὸν ἐπιθ. ἢ καὶ διασταλτικὸν τῶν χερσονήσων = ὁ περίξ βρεχόμενος = τῷ λατ. circumfluit, ἡ δὲ ἀμφὶ τὸ περίξ, τὸ πανταχοῦθεν δηλοῦσι. — Σημαίνει ὅτι ἡ νῆσος ἦν μακρὰν τῆς ξηρᾶς, καὶ ἐξ ἧς δὲν βλέπει τις οὔτε τὴν ἡπειρον οὔτε ἄλλην τινὰ νῆσον. Ἐάν ἡ νῆσος αὕτη ἦν ἐκ τῶν τοῦ Αἰγαίου βεβαίως ἤθελε περικυκλοῦσθαι ὑπὸ ὕδατος, ἀλλὰ τότε ἡ θάλασσα δὲν θὰ ἔρρεεν ἐλευθέρως περίξ αὐτῆς. — Τὸ ὅθι] εἶναι τοπικὸν ἐπίρ. Ἡ λέξις ὄμφαλός σημαίνει τὸ κέντρον καὶ διεσώθη ὀλίγον παρεφθαρμένη εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν ἀφαλός καὶ ἀνηφαλός. Ἡ Ἀθηναῖα οὐδόλως περιγράφει, ἀλλὰ μόνον μᾶς ἐξηγεῖ πῶς ὁ

νήσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,
Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅστε θαλάσσης

Ἰοδυσ. ἡδονήθη νὰ περισωθῆ· οὐδὲν πλοῖον προσπελάζει τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰουγίας, καὶ ὁ Ἰοδυσσεὺς ματαίως εἶναι ὁ πρῶτος κολυμβητὴς τοῦ κόσμου· ἀνάγκη ν' ἀποφασίσῃ νὰ ἀναχωρήσῃ, διότι δὲν ἐγνώριζε τὸ μέρος ἔνθα ἔπρεπε νὰ ἀφίχθῃ.

51. νήσος δενδρήεσσα] ὑπονοητέον τὸ ἐστὶ· οὕτω καὶ ἀλλαγῆς ὑλήεσσα· εἶναι δὲ ἡ πρότασις ἐπεξηγηματικὴ τῆς ἀνωτέρω «ὀμφαλὸς ἐστίν,» ὁ δὲ ποιητὴς τὴν ἱερότητα τῆς νήσου διὰ τῆς λέξεως δενδρήεσσα δηλοῦ· διότι τὰ ἄλλα ἱερά τῶν θεῶν παρὰ τοῖς πάλαι ὑπελαμβάνοντο, ὁ δὲ λόγος ἀσύνδετος, φορὰν καὶ συγκίνησιν ἐμφανῶν ψυχῆς. — ἐν δώματα ναίει] = ἐνοικεῖ δώματα· σύστοιχος σύνταξις, οἰκῶν οἶκον. Σημειωτέον ὅτι ὡς τὸ ναίω, οὕτω καὶ τὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης καὶ ἐννοίας νεαίτάω αἰτ. συντάσσεται, τὴν αὐτὴν ἔννοιαν μετὰ τοῦ ῥ. ἀποσελοῦσα, ἣτις καὶ σύστοιχος καλεῖται.

52. Ἄτλαντος θυγάτηρ] ὁ Ἡσίοδ. ἐν τῇ Θεογον. 359 κατατάσσει τὴν Καλυψὴ μετὰ τῶν θυγατέρων τοῦ Ἄρκεανου καὶ τῆς Θέτιδος. Πολλάκις ὡς ἐπιρρ. ἡ ἐν προθ. τίθεται μάλιστα ἐν τῇ συνδυασμῶ «ἐν δὲ» «ἐντὸς δὲ» ἢ ἐπάνω. ἔνθα συχνάκις λαμβάνεται ὡς πρόθεσις ἐν τμησίῃ κειμένη = μετὰ δέ. Ἰλίδ. Β 388· πολλάκις δὲ κεῖται καὶ ἀντὶ τοῦ ἔνεστι. Ὁ Ἄτλας εἶναι εἷς ἐκ τῶν τιμωρηθέντων ἐπαναστατῶν τοῦ Διός. (Ἐκ τοῦ α εὐφ. καὶ τλῆναι, οἶνοι: ἀχθοφόρος ἢ ἄλλος ὑπομονητικὸς)· τὸ ὅστε θαλάσσης... ἀμερόν ἔχουσιν = καὶ κρατεῖ τοὺς μακροὺς κίονας τοὺς πανταχόθεν ὑποστηρίζοντας τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν· «ἢ καὶ γνωρίζει μόνος νὰ κρατῇ τὰς στήλας, αἵτινες συνέχουσι τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν. — ἔχει] τὸ ἔχω μετ' αἰτ. ἐδῶ ἀντὶ κρατῶ, στηρίζω, βαστάζω. Τὸ χωρίον πολλοὶ τῶν ποιητῶν παρέλαβον. Jamque volans apicem et latera ardua cernit Atlantis duri, coelum qui Vertice fulcit. — ὀλοόφρονος] ἡ Ἀθηνᾶ θυγάτηρ τοῦ Διός, ὁμιλεῖ ἐχθρικῶς κατὰ τῶν Τιτάνων· τινὲς τῶν ἀρχαίων ἀποδίδουσι τὸ ὀλοόφ. εἰς τὸ θαλάσσης· ἄλλοι διατείνονται ὅτι ἡ κατάληξις ος εἶναι περιττή, καὶ ὅτι τὰ πρῶτα χειρόγραφα εἶχον ὀλοόφρον, δηλ. ὀλοόφρων, ἀναφερόμενον τῇ Καλυψῆ. Δίδυμ... οἱ δὲ τὸ ἐξῆς, θαλάσσης ὀλοόφρονος... ἢ ἐγγράπται κατὰ τὴν ἀρχαίαν γραφὴν. εἰτὰ τις μὴ νοήσας προσέθηκε τὸ ος. Τέλος ὑπῆρχε καὶ ἀμφιβο-

πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.

Ἡ τῆς ὀρθογραφίας τῆς λέξεως, ἥτις κατὰ τινες ὤφειλε, νὰ δασύνηται καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν θὰ εἶχε κακὴν σημασίαν. Διδυμ. οἱ δὲ ἐδάσαν, ἔν' ἢ περὶ τῶν ὄλων φρονούντος: ἀλλὰ ταῦτά εἰσι ψηλαὶ λεπτομέρειαι καὶ οὐδόπως πρέπει νὰ μεταβάλλῃ τις τὸν τε τόνον καὶ τὴν γραφὴν· ὁ Βιργίλιος δίδει εἰς τὸν Ἄτλαντα ἐπίθετον ἀνάρμοστον (*Atlantis duri*), καὶ τοῦτο βεβαίως ἐκ στιχ. ἐμπνεομένου ὑπὸ ἀναμνήσεως τῆς Ὀδυσσεΐας. Τινὲς ἐξηγοῦσι τοῦ φοβεροῦ τοῦ καταπληκτικοῦ, ἐκ τοῦ ἄλλυμι· ἄλλοι δὲ ἐκ τοῦ ὄλος = πάλιν ὁ ἔχων νοῦν καταπληκτικόν. Ἀμφότεροι εἰς τὸ αὐτὸ λήγουσιν· ἀλλ' ἄμεινον καταπληκτικὸν τὸν νοῦν ἀπὸ τεράτων ἅτινα εἶχον νοῦν μέγα. ὅσ τε] = ὅστις καὶ. . . ἐπεξήγησις, τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης γνωρίζει, λέγει ὑπερβολικῶς.

53. Ὁ οὐρανός, κατὰ τὸν Ὅμηρον, θεωρεῖται ὡς στηριζόμενος ἐπὶ τῶν στηλῶν, ἃς φέρει ἐπὶ τῆς βράχως τοῦ ὀ Ἄτλας. Ἐάν ὁ Ἄτλας δὲν ἦν ἐκεῖ, ὁ οὐρανός θὰ κατέπιπτεν. Ἀρχαῖοι τινες ἀπέδιδον εἰς τὸ ἔχει ἡθικὴν σημασίαν. Μ. ἐτυμ. Muller: ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς ἀντὶ τοῦ φυλάσσει ἢ ἐπιμελεῖται. Ἡ ποιητικὴ παράδοσις δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ δεχθῶμεν ταύτην τὴν ἐξήγησιν· ὁ Ὅμ. ἐννοεῖ φυσικῶς τὸ πρᾶγμα.— κίονας] εἰς τὸν Προμηθ. τοῦ Δισχύλ. ὁ Ἄτλας παρίσταται ἔχων μίαν μόνον στήλην ἐπὶ τῆς βράχως τοῦ, ἥτις θεωρεῖται κεντρικὴ στήλη ὑποστηρίζουσα τὴν στέγην, ὡς λέγει ἐν στιχ. 349 ὁ Δισχύλ., ἡ στήλη τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, δηλ. ἡ στήλη, ἥτις φθάνει ἀπὸ τῆν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν, ἢ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, ἡ ἀποχωρίζουσα ἢ ἡ κρατοῦσα εἰς ἀπόστασιν τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

54. ἀμφὶς ἔχουσιν] = χωρίζουσι δὲ ὅτι ἐν τῇ μέσῃ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἴστατο ὁ Ἄτλας· κρατοῦσι ἐν ἀποστάσει (*distinct*). Ἄνω τῶν στηλῶν, ὁ οὐρανός δὲν θὰ ἦν πλέον στέγη καὶ θὰ ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς.

55. Ὁ νοῦς «αὐτοῦ ἢ θυγάτηρ τὸν δυστυχεῖ θρηνοῦντα (κατακοπτόμενον) ἐμπόδιζεν.» Ὅμοιον χωρίον, «*Hunc Phoenissa tenet Dido, blandisque moratur vocibus.*» Τὸ θύσθηνον παρὰ τὸ δυσστένω = στενάζω· κατ' ἄλλους ἐκ τινος ἐπιθέτου δυστὸς = βαρῦ στενάζων. Ὁ Ὅμηρος ἐπὶ ἐμψύχων, ὁ δὲ Πίνδαρος καὶ ἐπὶ ἀψύχων

τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει, 55
 αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς,

ἀναφέρει. — κατὰ ρύκει] χρόν. ὑπερσυντ. ἐπέχων τόπον παρατατ. οὕτω καὶ ἀλλαγῶς ἐβεβήκει στιχ. 360 καὶ Ἰλιάδ. Θ 67.

56. Εὐρηται καὶ γραφή· «αἰεὶ δ' ἐν μαλακοῖσι,» ἦν προτιμᾶ ὁ Bolhe. Ἄλλὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σοφοκλ. Φιλοκτ. στιχ. 310—11, ὅπερ φέρει πρὸς βεβαίωσιν, οὐδόλως δεικνύει ὅτι ἔχει σχέσιν τινὰ ἐν τοῖς στιχ. τῆς Ὀδυσ. — Τὸ αἰεὶ διάφορον εἰς τὰς διαφόρους διαλέκτους. Οὕτω, αἰεὶ (Ἰων.), Ἄε, ἀές, αἰέν, αἰές (Δωρ.) σημαίνει ὅτε μὲν συνέχειαν χρόνου = τῷ ἀδιακόπως, πάντοτε· ὅτε δὲ τὸ κατὰ καιροῦς γινόμενον = ἐκάστοτε· φέρεται δὲ πρὸς ὅρις. καὶ πρὸς μετοχὴν. Ἐνταῦθα τὸ κατ' ἐξακολούθησιν δηλοῖ. — μαλακός] ἴσως παρὰ τὸ μαλλὸς ἢ μαλάσσω διὰ τὸ ἀπαλὸν αὐτοῦ. Οὕτω καὶ ἡ κοινὴ γλῶσσα διατηροῦσα τὴν λέξιν μαλακὰ λόγια. λέγει τὰ μετὰ πραότητος καὶ σχήματος ὑποκριτικοῦ. Ἀντιθέτως τὰ ὀργίως λεγόμενα. — αἰμυλίοισι, ος (υ), ον], κολακευτικός, ἀπατηλός· (ἕτερος ἐπικ. τύπος τοῦ συνηθ. αἰμύλος).

57. Τὸ θ τοῦ θέλγω ἀντὶ δίγαμμα, τὸ δὲ γ ἀντὶ κ = ἔλκει (σύρει). Σημαίνει δὲ ὁ ἐνεστ. ἐνταῦθα διάρκειαν χρόνου. — ἐπιλήσεται] μέλ. τοῦ ῥήμ. ἐπιλανθάνομαι, λησμονῶ, συντ. μετὰ γεν. καὶ ὄχι ὑποτ. ὡς τινες διατείνονται· ἔνθα τὸ μακρὸν θὰ ἐγένετο βραχύ. Ὑπάρχει παράδειγμα ἐν Ἰλιάδ. Α' 136, ὅπερ ἀντάξιον ἔσται καὶ ὅπερ οὐδεμίαν ἀμριβολίαν ἀφίνει.

58. Ἡ μετοχ. ἰέμενος ἀναφορ. = ὅς ἐπεθύμει, ὁ δὲ Ὀδυσ. δὲν ζητεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν φιλιτάτην αὐτοῦ Ἰθάκην, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ μόνον νὰ τὴν ἴδῃ καὶ αὖθις μακρὰν, εἰ δυνατόν, καὶ τὸν καπνὸν μόνον νὰ διακρίνῃ. Τὰ λατινικὰ χωρία, ἅτινα ἀναφέρουσιν ὡς μίμησιν τοῦτου ἐκ τοῦ Ὄβιδ. (Pont. 1, 11, 33 Sed tamen optat Flumum de patriis posse videre focis) καὶ τοῦ Βιργιλίου, δὲν ἀποτυποῦσι εἰμὴ ἀτελῶς τὴν θαυμασίαν εἰκόνα τοῦ Ὀμήρου. Ἡ λέξις καπνός καὶ καπνίζω σῶζεται καὶ εἰς τὸ πῶν ἀγρικωτέρων στόμα. Διαφέρει δὲ καπνός (ἐκ τῆς ῥίζης καπ = πνέω λατ. fumus) κνίσσας λιγνός καὶ αἰθάλης· καπνός = ὁ ἀπὸ ξύλων γενόμενος· κνίσσας δὲ = ἀπὸ κρεῶν καιομένη· λιγνός = ἀπὸ ἐλαιωδῶν· αἰθάλη δὲ ἀπὸ ἀσβέτου (πρβλ. Μ. ἐτυμ.)

- ιέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
 ἧς γαίης, θανέειν ἰμείρεται. οὐδέ νυ σοί περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς
 61 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερὰ βρέζων
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ; τί νύ σί τόσον ὠδύσσαο, Ζεῦ ;»

59. ἧς γαίης] ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἀποθρώσκοντα καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὸ καπνόν. Τὸ χωρίον δύναται νὰ ἐξηγηθῆ κατὰ δύο τρόπους· ὁ Ὀδυσ. ἀπελπισθεὶς ὅτι δὲν θὰ ἐπανίδῃ πλέον τὴν πατρίδα του, ἀρνείται νὰ δεχθῆ τὴν προσφερθεῖσαν ὑπὸ τῆς Καλυψοῦς ἀθανασίαν, καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ ἄλλο εἰμὴ τὸν θάνατον· ἄλλως, κατὰ τρόπον λεπτόν καὶ πλέον ἐκφραστικόν, ὅτι ὁ Ὀδυσ. θὰ ἦτο εὐτυχὴς νὰ μὴ ἐπέζη πλέον, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἔβλεπον ἀποθρώσκοντα τὸν καπνὸν τῆς νήσου του.

60. Ἐντρέπεται = μετατρέπεται (μεταβάλλει σκληρότητα). Ἡ δὲ σύνταξις ἐντρέπεται σοί = τὸν σαῦτοῦ φίλον ἦτορ οὐκ ἐντρέπεται. — Οὐ νύ τ'] ἀντὶ οὗ νύτοι. Πρόκειται κυρίως περὶ τῶν θουσιῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. Ἡ συλλαβὴ οἰ σπανίως ἐκθλίβεται, ἀλλὰ ὑπάρχουσι παραδείγματα ἀναμφισβήτητα τῆς ἐκθλίψεως ταύτης· πρὸβλ. Ἰλιδ. Δ. 163, ἔκδ. Πιερόν.

61. Ἀργείων] καὶ Δαναοὺς καὶ Ἀχαιοὺς καλεῖ τοὺς Ἕλληνας ὁ Ὅμηρος καὶ Ἄργος τὴν Ἑλλάδα. — Τὸ χαρίζομαι] ἀντὶ τοῦ ποιῶ χάριν ἐστὶ κοινότατον.

62. Τροίῃ ἐν εὐρ..] ἀντὶ ἐν Τροίῃ ἀναστροφή· τοῦ μέτρου χάριν. Αἱ γασμφῶδιαι ἀναπληροῦνται διὰ τοῦ δίγαμμα. Ἄπας ὁ λόγος ἐκ τοῦ οὐ νύτ' κτλ. Εἶναι ἐρωτηματικὸς ἀρνητικῶς ἐκφερόμενος. Πολλάκις ὁ λέγων ἐρωτᾷ ἀρνητικῶς περὶ πραγμάτων βεβαιωτάτων πάθος θυμοῦ τε καὶ ἀγανακτήσεως συνεκφράζων, καὶ τότε ἡ ἄρνησις ἰσοδύναμος εἶναι τῇ καταφάσει. Παρ' Ὅμηρ. σύνηθες εἶναι Τροίῃ ἢ πεδιάς τοῦ Ἰλίου, καὶ οὐχὶ ἡ πόλις. Ἐνταῦθα δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία περὶ τῆς σημασίας. Πρόκειται προφανῶς περὶ τοῦ ἐπὶ τῆς τρωαδικῆς ἀκτῆς στραπέδου τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Payne Knihl ἀφαιρεῖ τὸν στίχ. 62 διὰ τὸν λόγον, ὅτι δὲν ἔχει ἀξίαν εἰμὴ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνων, οἵτινες παρεδέχοντο ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔλεγε: Τροίῃ μὲ τὸ δίγαμμα· διότι τότε ἡ λέξις εἶναι ἀνάπιστος καὶ οὐχὶ πλέον σπονδαίος. Ὁ Βέκκερος γράφει Τροίῃ καὶ διατηρεῖ τὸν στίχ. Ὁ Dugas Montbel παρεδέχετο τὴν ἀθέτησιν τοῦ Payne Knihl.

Τὴν δ' ἀπαμειζόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς
 «τέκνον ἔμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.
 πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην,
 ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱρὰ θεοῖσιν

65

γῆτ, ὡς δίδουσαν εἰς τὸ ὕφος κᾶτι τι ἐλεύθερον καὶ ταχύτερον. Ὁ λόγος ἐμφαίνει τὴν μεγίστην πρὸς τὸν Ὀδυσ. ἀγάπην τῆς Ἀθηνᾶς, ἣτις συμπαθῶς φερομένη, σκληροκάρδιον τὸν Δία λέγει, ὡς ἀταράχως βλέποντα τὰ δεινὰ ἐκείνου, καὶ ἱκετεύει αὐτόν. «Καὶ λοιπὸν δὲν σοὶ ὠμολόγει χάριτας ὁ Ὀδυσ. ἐκτελῶν τὰς θυσίας κοντὰ εἰς τὰς ναῦς τῶν Ἑλλήνων ἐν εὐρυχώρῳ Τροίᾳ διατί; λοιπὸν ἐχολώθης (ἐκάκιοσες) τόσον ἐναντίον αὐτοῦ, ὧ Ζεῦ;»

63—79. Ὁ Ζεὺς φανερώνει τὴν θέλησίν του, τοῦ νὰ παράσχη τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ὀδυσ. κωλυομένου ὑπὸ μόνου τοῦ Ποσειδῶνος. Ἀπάντησις. Τέκνον μου, τί λογιῆς λόγος ἐξέφυγεν ἀπὸ τὸ διάφραγμα τῶν ὀδόντων σου; (ὃ ἐστὶ, πῶς σοῦ ἐξέφυγε τοιοῦτος λόγος.) Καὶ πῶς ἦτον δυνατὸν νὰ λησμονήσω ἐγὼ τὸν θετὸν Ὀδυσ., ὅστις κατὰ τὴν φρόνησιν ὑπερβαίνει πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἐξετέλεσε δὲ θυσίας εἰς τοὺς ἀθανάτους, οἱ ὅποιοι ἐξουσιάζουσι τὸν εὐρύχωρον οὐρανόν;

64. Ἐρκος, εος] (ἐργω) = περίφραγμα ἀντὶ οἱ ὀδόντες = ποῖος λόγος διέφυγε τὸν φραγμὸν τῶν ὀδόντων σου; Ἡ σύνταξις τοῦ στίχ. 64 εἶναι καθ' ὄλον καὶ μέρος. Γίνεται τοῦτο ὁμοιοπτώτως συνηθ. κατ' αἰτιατ., εὔρηται δὲ καὶ κατὰ δοτ.

65. Τὸ ἐπίθετ. θείοιο ὁ Ἀρίσταρχος θεωρεῖ ἄξιον παρατηρήσεως, ὅπερ ὄντως παρατηρήσεως ἄξιον εἶναι, καθ' ὃ ἐξερχόμενον τοῦ στόματος τοῦ Διός, ὁμιλοῦντος περὶ ἀπλοῦ θνητοῦ γεννηθέντος ἐξ ἀνθρώπου καὶ μιᾶς κοινῆς γυναικός. Ἡ ἀποδιδόμενη τιμὴ εἰς τὸν ἥρωα δικαιολογεῖται ὑπὸ τῶν δύο ἀκολούθων στίχων. Ὁ Ὀδυσ. εἶναι ταῦτοχρόνως ὁ μᾶλλον εὐφυῆς καὶ ὁ λιαν εὐσεβῆς τῶν θνητῶν.

66. περὶ] ἐνοῦται μὲ τὸ ἐστὶ. Ἀλλ' ἡ περὶ ἐξηγεῖται χωριστά. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκδοτῶν γράφουσι τὸ δεύτερον ὡς τὸ πρῶτον, καὶ τὸν ἐνώνουσι μὲ τὸ ἔδωκε τοῦ ἐπομένου στίχου· ἀλλὰ τὰ πλεῖστα τῶν χειρογράφων ἔχουσι τὴν περὶ ὡς ἐπίρ. εἰς τὸ δεύτερον μέρος· οὐδέποτε δὲ ἐλέχθη περιδιδῶμι εἰς τὴν σημασίαν τοῦ δίδω ὑπὲρ πάντα ἄλλον· ἄλλως τε δὲν φαίνεται καὶ δύσκολος ἡ ἐξήγησις τῆς φράσεως. Διδ. ὑπερβετ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων

ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.
 ἀλλὰ Ποσειδάων γαϊήχορος ἀσκελὲς αἰεὶ
 Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάσεν,
 το ἀντίθεον Πολύφημον, ὄου κράτος ἔσχε μέγιστον

καὶ συνέσει καὶ εὐσεβείᾳ:—Τὸ βροτῶν] (θνητῶν) πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ ὄς, ὡς «ὄς τις Ἀχαιῶν» κτλ. ἢ τιμὴ τῶν θεῶν εἶναι μία ἀκολουθία τῶν μεγάλων φρενῶν. — τοὶ οὐρανὸν] ἐπεξήγησις τοῦ ἀνωτέρου· οὐρανὸς παρὰ τὸ οὔρος = ὄρος, ὡς ὄριον τοῦ παντός καὶ τῆς φύσεως περιέχων τὰ πάντα, κέντρον δὲ ἔχων τὴν γῆν κατὰ τὴν δόξαν τῶν ἀρχαίων. Ἐγεννήθη δὲ κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐκ τῆς γῆς Ἰσος ἑαυτῆ. * ὄντος εὐκόλου ἦν εἰς ἀπλοῦν ὀφθαλμὸν νὰ ὑπολάβῃ τότε ὡς καὶ νῦν πολλοὶ τῶν ἀπλουστᾶτων πιστεύουσιν ὅτι ὁ οὐρανὸς προσεγγίζει τῇ γῆ, καὶ εἶναι Ἰσος αὐτῆ.

68. Διὰ τοῦ ἀ λ λ ἄ] ἐναντ. ἀποδίδει τὰ δεινὰ τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς τὸν χόλον τοῦ Ποσειδῶνος. — γ α ι ῆ ο ρ ο ς] ἐπίθετ. τοῦ Ποσειδῶνος = ὁ περιβάλλων τὴν γῆν ἢ τὰς χώρας (ἐν ὕδασι) ἢ ὁ κρατῶν τὴν γῆν· λέγεται ἐνοσίγαιος, ἐνοσίχθων κλ.— ἀ σ κ ε λ ἔ ς] (ἐκ τοῦ ἐπιτ. α καὶ σκέλλω = ξηραίνω) ἐπιρ. κατ' οὐδ. = ἀδυσωπήτως ἐνταῦθα.

69. κεχόλωται] παρακ. μέσης, διαθέσεως· συντασσ. μετὰ δοτ. προσωπ. (τινὶ) καὶ μετὰ γεν. (τινός) ὡς ἐνταῦθα. καὶ κατ' αἰτιατ. = χολιάζομαι, ἀργίζομαι. — Κύκλωπος] γεν. τῆς αἰτίας = ὄσον ἀφορᾷ τὸν Κύκλωπα· οἱ Κύκλωπες εἶναι ἔθνος ἄγριον, γιγάντειον, ὑπερδισπαρμένον ἔξῃ βίον ἄνευ νόμων καὶ πόλεων· ὁ ἰσχυρότατος αὐτῶν Πολύφημος κατήγετο ἀπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, ἐκ δὲ τῆς τυφλώσεως τούτου συνάγεται τὸ μονόφθαλμον αὐτῶν. Μυθολογικῶς δὲ ἐξεταζόμενοι φαίνονται ὅτι εἶναι θαλάσσιοι δαίμονες ἢ προσωποποιημέναι φυσικαὶ Ποσειδῶνιαι δυνάμεις. Καθ' Ἡσιόδ. ὅμως εἶναι οἱ παῖδες τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, οἱ χαλκεύοντες διὰ τὸν Δία τὰς ἀστραπὰς καὶ τοὺς κερανοῦς· εἶναι φυσικαὶ Ἥφαιστοι δυνάμεις· ἢ παρ' Ἡσιόδ. ἐτυμολ. εἶναι ἐκ κύκλος καὶ ὤψ = τὸ κυλόφθαλμος· ἢ τοῦ Βίγγη ἐκ τοῦ κυκλέω ἢ κυκλώω καὶ ὤψ = συστρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς (ἴδε Πανταζ. Ὁμ. Λεξ. καὶ Μ. Ἐτυμ.).

70. ἀ ν τ ἰ θ ε ο ν] = ἰσόθεον, ἐπίθ. τοῦ Πολυφήμου, ὅστις ἦν φρικώδης καὶ ἀποτρόπαιος· τὸν χαρακτήρα, ἐκ θεοῦ γεννηθεὶς, ἀναστή-

πᾶσιν Κυκλώπεσσι· Θώσα δέ μιν τέκε νύμφη,
 Φόρκυκος θυγάτηρ, ἄλως ἀτρυγέτοιο μέδοντος,
 ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι Ποσειδάωνι μιγεῖσα.
 ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 οὔτι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης.

78

ματος καὶ δυνάμειος θαυμασίας, ὅπερ ἐστὶν ἀρκοῦν νὰ δικαιολογήσῃ τὴν χρῆσιν τοῦ ὁμηρικοῦ ἐπιθέτου. Ἀρχατοὶ τινες διετείνοντο ὅτι τὸ ἀντίθεον ληπτέον ἐνταῦθα ὑπὸ κακῆν σημασίαν = τὸν θεομάχον, δηλ. τὸν ἐχθρὸν τῶν θεῶν· ἀλλ' οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Πολυφ. τὸ συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐξήγησιν ταύτην. — οὐο] διαίρεσις τοῦ οὔ cuius οὔτινος. — Ὁ Πολύφ. ἀπὸ τῆς ἐκδικήσεως τοῦ Ὀδύσσεως δὲν εἶναι οὐδὲν πλέον, καὶ παῖς θὰ ἐπεριγέλα τὴν ἐπιφοβὸν δυνάμειν του.

71. Ὁ δὲ] εἶναι ἐπεξηγηματικὸς καὶ ἔχει σχεδὸν τὴν σημασίαν τοῦ γάρ· οὐδεὶς τῶν Κυκλώπων εἶχε πατέρα θεόν τόσον ἰσχυρὸν ὅσον ὁ Ποσειδῶν. — τέκε] ἀντὶ ἔτεκε, ἀορ. β' τοῦ τίκτω, διάφορον τοῦ γεννῶ, διότι τὸ μὲν περὶ ἀνδρῶς, τὸ δὲ περὶ γυναικὸς λέγεται, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων ἡ σύνταξις ἔχει οὔτω· «Θώσα νύμφη, Φόρκυκος θυγάτηρ, μιγεῖσα Ποσειδάωνι, τέκεμεν ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι = Ἡ νύμφη Θώσα συνευρεθεῖσα μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἔτεκεν αὐτὸν ἐντὸς γλαφυρῶν σπηλαίων.»

72. μέδοντος] Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος ἀνεγίνωσκε μέδοντι ἀναφερόμενον εἰς τὸ Ποσειδάωνι. Φόρκυκος δὲν ἦν ὁ βασιλεὺς τῶν θαλασσῶν, ἀλλ' ἦν εἷς ἐκ τῶν ἡγεμόνων τῆς θαλάσσης· ἡ διόρθωσις τοῦ Ἀριστοφάνους καταστρέφει τὸ φυσικὸν τῆς φράσεως.

73. ἐν σπέσσι] δὲν ἔχει ἀνάγκην συμπληρώσεως, καὶ ἀπλῶς ἀποδίδεται εἰς τὸ μιγεῖσα· ἀδιάφορον εἰς ποῖον ἀνήκουσι τὰ σπήλαια. Τὸ μιγεῖσα εἶναι μετοχὴ β' μέλλ. τοῦ β. μίγνυμι κυρίως συνευρισκομαι. Θωμας ὁ Μάγιστρος λέγει «μίγνυται ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικί, οὐχὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ.»

74. ἐκ τοῦ] = ἔκτοτε, δηλ. ἀφ' οὗτοῦ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτύφλωσε τὸν Πολύφημον· τινὲς ἠννόουν ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας.

75. Ἡ κατὰ = ἐντελῶς, ἐπίτασιν σημαίνει. — πλάζει] = ποιεῖ πλανᾶσθαι. — πατρίδος = πατρικῆς ἐν τῇ κυρίᾳ αὐτοῦ σημασία ὑπάρχει, καθὸ ἐπίθετον, οὔτω Ἑλλάδος αἴας, καὶ Ἀσίας αἴας.

ἀλλ' ἄγεθ', ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
νόστον, ὅπως ἔλθῃσι· Ποσειδάων δὲ μαθήσει
δὴν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος. »

80 Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπεινα θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
«ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,

76. ἡμεῖς οἶδε] ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα, δηλ. πάντες ἡμεῖς, οἵτινες ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸν Ὀδυσσεύα. Ὁ Ποσειδῶν ἦν ἐκ τῆς ἀντιθέτου μεμίδος, «ἀλλ' ἔλατε νὰ σκεφθῶμεν ἡμεῖς ἐδῶ ὅλοι . . . » Τὸ περιφραζώμεθα μέσο. ῥήμ. ἐνεργ. διαθ. Ἰσον τῷ, ἄς σκεφθῶμεν καθ' ἑαυτούς, ἰδίᾳ, καὶ ἄς ἐξετάσωμεν μεταξύ μας τοὺς λόγους· ἢ δὲ περὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος δηλοῦσα, μεταφερομένη εἰς τὸ νόστον τρέπει τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήμ. εἰς ἐμπρόθετον γενικήν.

77. ὅπως ἔλθῃσι] ὁ Ζεὺς ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἐπιτυχίας, ἕως ὅτου οἱ θεοὶ ἀποφασίσωσι. Τὸ ὅπως μεθ' ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ Κεῖ ἢ καὶ ἄνευ αὐτοῦ γενικεύει τὴν ἐννοίαν· ὁ δὲ ὡς καὶ ἐν στιχ. 71 ἐπεξηγηματικός· ἀλλ' ἐνταῦθα = τὸ ναὶ ἢ τῷ ὄντι, διότι ὁ γὰρ δίδει κατωτέρω τὴν σημασίαν ταύτην,

78. ἀντία] οὐδ. πληθ. τοῦ ἀντίος, α, ἐκλαμβάνεται ἐπίρ. καὶ συντ. γεν. ἢ δοτ. σημ. ἄντικρυ, ἐναντίον. — Διττῶς δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τὸ χωρίον, ἢ δηλαδή νὰ τεθῇ ὑποστιγμὴ μετὰ τὸ ἀντία, ὅπερ νὰ ἐκληθῇ ὡς ἐπίρ. καὶ τότε ἡ ὅλη φράσις ἐρμηνεύεται οὕτως: «Διότι καθόλου δὲν θὰ δυνήθῃ ὁ Ποσειδῶν νὰ φιλονεικήσῃ (ἀντικρῶ,) παρρησία πάντων (ἢ κοινότερον, ἐμπρὸς εἰς ὅλους,) μὴ θελόντων τῶν ἀθανάτων.» ἢ δυνατόν νὰ ἐκληθῇ τὸ ἀντία ὡς ἀντικείμενον τοῦ ἐριδαινέμεν, καὶ τότε ἡ σύνταξις ἔχει ὡς ἑξῆς· οὔτι —δυνήσεται οἶος ἐριδαινέμεν ἀντία, ἀέκητι πάντων ἀθανάτων θεῶν, δηλ. δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ φιλονεικήσῃ τὰ ἐναντία· ὅ ἐστι νὰ ἀντισταθῇ μόνος, ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν ἀθανάτων θεῶν.» προτιμητέα ἢ τελευταία ἡμῖν φαίνεται. — οὔ—τι] = πρέπει νὰ ἐνωθῶσιν ὡς ἐν στιχ. 75. 173. 392. — ἀντία πάντων] ἢ ἔκφρασις ἐκφέρεται διὰ τῶν λέξεων τούτων δυνατότερον καὶ ὀριστικώτερον.

80—182. Ἡ Ἀθήνη αἰτεῖ παρά τοῦ Διός, ὅπως πέμψῃ τὸν Ἑρμῆν εἰς τὴν Καλυψίαν· αὐτὴ θέλει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἰθάκην πρὸς τὸν Τηλέμαχον καὶ εὐθὺς ἀναχωρεῖ.

εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δόμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα, διάκτορον Ἀργειφόντην,
 νῆσον ἐς Ὠγυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα
 Νύμφη εὐπλοκάμω εἶπη νημερτέα βουλήν,

85

80. Ἡ σύνταξις τοῦτο ἐστὶ τοῖς μακάρεσσι φίλον, δηλ. τὸ νοστήσαι. — ὅπερ] ἐπεξηγήσεις εἰς τὸ τοῦτο. Τὸ τοῦτο ἐπιδεικνύει τὸν στίχον· ἦδη ὁ Ζεὺς εἶχε τὴν γενικὴν συμφωνίαν τῶν θεῶν.

83. πολύφρονα] ὑπάρχει καὶ δαίφρονα, ὅπερ εἶναι δυνατόν καὶ τοῦτο· τὸ πολύφρων=καλῶς σκεπτόμενος, πολὺ φρόνιμος· ἐπίθετ. τοῦ Ὀδυσ.

84. ἔπειτα] δεικνύει τὸ α' μέρος τῆς φράσεως· τίθεται μετὰ ὑποθετ. προτάσεις διὰ τῶν ὑποθετ. μορίων ἐκφερομένης ὡς ἐνταῦθα καὶ β' 273. — διάκτορον] ἐκ τοῦ διάγω, ἄκτορ=ἄγγελος ἀπεσταλμένος· εἶναι ἐπίθ. τοῦ Ἑρμοῦ ὡς ὑπουργοῦ καὶ ἀγγέλου τοῦ θεοῦ· εὐρηται καὶ μόνον μετὰ τοῦ Ἀργειφόντην.

85. νῆσον ἐς] ἀντὶ εἰς νῆσον, ἀναστροφή, τοῦ μέτρου χάριν. Σημαίνει ἢ ἐς κίνησιν ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔνδον· ὁ δ' ἐμπρόθετος προσθ. ἐξαρτᾶται ἀπὸ ῥήματος κινήσεως σημαντικοῦ. Τώρα μανθάνομεν τὸ ὄνομα τῆς νήσου· Ὠγυγίαν φαίνεται νὰ σημαίνη τὴν νῆσον τῆς θαλάσσης (ἐπειδὴ τὸ ὦγυγος=αἰγιαλὸς καὶ θάλασσα), ὡς ἡ νῆσος τῆς Κίρκης σημαίνει χώρα ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἡ νῆσος τῆς Καλυψ. ἀνήκει εἰς γεωγραφίαν ὅλως φανταστικὴν, καὶ ματαίως τις ἤθελε ζητεῖ εἰς ποῖον μέρος τῆς θαλάσσης ἔκειτο· τὸ ὄνομα ταύτης τῆς νήσου φαίνεται ὅτι δὲν σημαίνει πραγματικότητα, διότι τοῦτο εἶναι ἀπλῶς τὸ θηλυκὸν τοῦ ἐπίθ. ὦγυγιος, ὅπερ σημαίνει ἀρχαῖος· Ἀλλ' οὐδὲ ὅλως ἐν τῇ θαλάσσει ταύτῃ εἶχε ναυαγήσει ὁ Ὀδυσ. πρὶν ῥίφθῃ παρὰ τῇ Καλ., ἐν τοῖς παραλλοῖς τῆς Τρινακρίας· ὅσον καὶ ἂν τὸν παρέσυραν τὰ κύματα μακρὰν, ἅτινα τὸν ἔφερον ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας, οὐδὲ ὅλως μετέβη εἰς τὴν Ὠγυγίαν.

86. Νύμφη εὐπλοκάμω] = ἡ καλοὺς πλοκάμους ἔχουσα (οὐχὶ ἐκ τοῦ πλέκω, ἀλλὰ ἐκ τοῦ πλόκαμος), μακροὶ πλόκαμοι ἀποτελοῦσι γυναικείαν καλλονήν, ἐν ᾧ τὴν ἀνδρικήν ἢ μακρὰ κυμαινομένη κόμη. — νημερτέαν βουλήν] = certum consilium, (νῆ—ἀμάρτω) = ἀλάνθαστον ἀπόφασιν (τῶν θεῶν), τὸ οὐδ. νημερτέα ἐκλαμβάνεται ὡς ἐπίρρ.

νόστον Ὀδυσσεὺς ταλασίφρονος, ὡς κε νήηται.
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκην δ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω, καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θεῖω,
 90 εἰς ἀγορὴν καλέσαντα καρηκομόωντας Ἀχαιοὺς
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἶτε οἱ αἰεὶ

87. νόστον] εἶναι ἀπόδοσις εἰς τὸ βουλὴν. — ταλασίφρονος] (ἄπαξ ἀπαντᾷ ταλάφρων). Ἐκ τοῦ ταλάω ἢ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἐκ τούτου σχηματιζομένου τάλασις (ὡς τὸ ἐνοσίχθων ἐκ τοῦ ἐνωσις), εἶναι ταυτόσημον τοῦ τλήμων, πολύτλας, πολυτλήμων, ταλαπενθής. Ἄ-πασα ἡ προτ. ἐπεξηγεῖ τὸ ἀνωτέρω νημερ.. βολὴν· ταύτην δ' ἐπεξηγεῖ ἡ κατωτέρω, ὡς κε νήηται· ποικιλία ποιητικῆ.

88. Ἰθάκην δε] τὸ δὲ ἐκφράζει ὀριστικώτερον τὴν ἄφιξιν ἢ ἡ ἀπλῆ αἰτία. πρβλ. β. 52, 17. — οἱ] δοτ. τῆς ὠφελείας. Τὸ βασιλεῖον τοῦ Ὀδυσ. συνέκειτο ἐκ πολλῶν νήσων, ἐξ ὧν ἡ Ἰθάκη πολλοῦ γε καὶ δετ ἦν ἡ ἐπισημοτέρα, ἀλλ' ἦτο ἡ Ἰθάκη ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου. Ὅταν ὀνομάζει ὁ Ὅμ. Ἰθάκην, ἐννοεῖ ἀδιαφόρως τὴν νῆσον ἢ τὴν πόλιν, καὶ τὰ προηγούμενα ὀρίζουσι τὴν ἐννοίαν. Ἐν-ταῦθα πρόκειται περὶ τῆς πόλεως. — «Ἐγὼ δὲ θά ὑπάγω εἰς Ἰθά-κην, ἵνα παρακινήσω ἔτι μᾶλλον τὸν υἱὸν αὐτοῦ (Τηλέμαχον), καὶ δώσω εἰς αὐτὸν σύνεσιν, ὡς τε νὰ προσκαλέσῃ εἰς συνέλευσιν τοὺς μακρὰν κόμην τρέφοντας Ἰθακησίους κτλ. — μᾶλλον] — ἕως τώρα· ὁ Τηλεμ. ἔχων ἀδυσώπητον ἀγανάκτησιν προσπαθεῖ νὰ τὴν ἐπιδείξῃ, καὶ ἀνάγκη εἶναι ὅπως αὕτη ἐκκραγῇ. Ἡ Ἄθηνᾶ δίδει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ νέου σπάνιαν δύναμιν. Ἐκ τούτου τὸ μᾶλλον. Ὁ Bothe «Magis quam ad huc per aetatem licuit» πρὸ τούτου ὁ Τηλ. δὲν ἦτον εἰμὴ παῖς, μετ' ὀλίγον ἔσται ἥρως, ἀρχηγὸς οἰκογενείας καὶ βασιλεύς.

90. Ἡ μετχ. καλέσαντα δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ ὡς ῥηματ. ἢ ὡς χρονικῆ. — Τὸ καρηκομόωντας] ἦτοι τὸ μακρὰν τρέφειν κόμην, ἀρετὴ παρὰ τοῖς πάλαι ὑπελαμβάνετο, διὸ καὶ ἐμφαντικῶς καρηκομόωντας ἀπανταχοῦ τοὺς Ἕλληνας καλεῖ ὁ Ὅμηρος.

91. ἀπειπέμεν] — ἀπειπεῖν = ἀπαγορευῆσαι (ἐννοτ. τὸ σφά-ζειν)· πρόσκλησις ἀναχωρήσεως. Οἱ μνηστές τῆς Πηνελ. εἶχον ἐγκαθιδρυθῆ ἐν τῇ παλατίῳ τοῦ Ὀδυσ., καὶ ἔζων, ὅπως ἤθελον. — οἶτε οἱ αἰεὶ] «οἱ ὅποιοι εἰς κάθε περίστασιν.»

μηλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἑλικας βούς.
πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα,
νόστον πευσόμενον πατρός φίλου, ἣν που ἀκούσῃ,
ἡδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν.»

93

92. ἀδινὰ] καθαρῶς ἐπιρρ. ὡς συνήθως ἀπαντᾷ παρ' Ὀμήρῳ, ὡς τὸ πυκνὰ = συνεχῶς. Οἱ βόες καλοῦνται εἰλίποδες, διότι ὁδεύοντες στρέφουσι τοὺς πόδας· οἱ ἵπποι ἀερσίποδες. — ἑλικας, κεράεσσιν ἐλικτάς· ἀναφέρεται εἰς τὴν κεφαλὴν, ὅπως τὸ ξανδός, προκειμένου περὶ ἀνθρώπων καὶ γυναικῶν, οὐδέποτε δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἀναφερόμενον εἰς τοὺς πόδας. Διὰ τῆς συνθέσεως ἀμφοτέρων ἀπεικονίζονται οἱ βόες ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν (πρόβλ. θ, 60. λ, 288. μ. 136).

93. Τὸ ἐς] κατ' ἐπανάληψιν ὡς β, 214. δ, 702. ε, 20. Εἰς ὀνόματα θηλ. γένους ὁ Ὀμηρὸς μεταχειρίζεται τὰς καταλήξεις ὅεις καὶ ἦεις· εἰς τὸ ἡμαθόεις καὶ ἀνθεμόεις δὲν κάμνει χρῆσιν τοῦ τύπου εσσα, εἰς δὲ τὸ ἡνεμόεις καὶ πετρηίεις πάντοτε. Πρωτύστερον σχῆμα, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν «πέμψω ἐς Πύλον τε καὶ ἐς Σπάρτην,» διότι πρῶτον εἰς Πύλον καὶ εἶτα εἰς Σπάρτην μετέβη ὁ Τηλέμαχος· ἐννοητέον δὲ εἰς τὸ πέμψω τὸ «πὰρὰ Μενέλαον,» διότι εἰς αὐτόν, ὡς ὕστερον τῶν ἄλλων ἐπανελθόντα καὶ πλείονα γνωρίζοντα, ἐπορεύθη ὁ Τηλέμαχος. Τὸ ὄνομα τῆς πρωτεύουσης τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστερος εἶναι δύο γενῶν. πρόβλ. Β, 308 ἐς Π. ἡγαθέην· καὶ Ἰλιάδ. Α, 252 ἐν Π. ἡγαθέη. ὑπῆρχον δύο πόλεις φέρουσαι τὸ ὄνομα Πύλος ἀνήκουσαι τῷ Νέστωρι· ἡ μία εἰς Μεσσηνίην καὶ ἡ ἄλλη εἰς Τριφυλίαν. Ἄγνοεῖται ποῖα τῶν δύο κατῆκει ὁ γέρων βασιλεύς.

93. κλέος ἐσθλὸν κτλ.] ἡ φήμη τῆς τυγχάνει, οὐδόλως εἶναι κρατερὰ· ἐναυθὰ δὲν πρόκειται εἰμὴ διὰ τὴν μέλλουσαν ἐπωνυμίαν τῆς πρὸς τὸν πατέρα ἀγάπης. Εὐσταθ. ὡς κοπιάσαντα ὑπὲρ τοῦ πατρός· ἐν τούτοις τινὲς ἤθελον ἵνα ἡ σημασία εἶναι ἀμφίβολος, καὶ ὅπως θεωρεῖται εἰς τὸν στίχ. 93 ὡς ἀπλῆ ἐπανάληψις τῆς ἰδέας τῆς ἐμπειριχομένης εἰς τὸν προηγούμενον στίχον, ἔνθα φήμη ἀναφέρεται εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα· ὁ Εὐσταθ. κατ' ἀρχὰς ἀμφέβαλλεν ὅτι ἦτο σχῆμα ἀμφιβολίας τὸ ἡδ' ἵνα μιν κλέος... ἀλλὰ μεταβάλλει γνώμην, ἀφ' οὗ ἀναφέρει τὴν ἀναφορὰν τῶν δύο

Ὡς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
ἀμβρόσια, χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν
ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοῆς ἀνέμοιο.

[εἶλετο δ' ἄλκιμον ἔγχος, ἀκαχμένον ὀξεί χαλκῶ,
βριθῦ, μέγα, στιβαρόν, τῷ δάμνησι στίχας ἀνδρῶν

ἐξηγήσεων, καὶ λέγει περὶ ἐκείνης, ἥτις εἶναι ἡ μόνη παραδεκτὴ· καὶ ἔστι κρείττων αὕτη ἢ ἔννοια.

96. ὑπὸ ποσσὶν] = ὑποκάτω τῶν ποδῶν· σύμπτυξις δύο ἔννοιῶν, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν θεὸς ὑπὸ τοὺς πόδας περιέδεσεν αὐτά. Μᾶς περιγράφει δὲ καταλεπτῶς διὰ τοῦ τρόπου τῆς ἐκφράσεως ταύτης καὶ τὸ εἶδος τῶν πεδίων, ὅτι δηλονότι ἦσαν τὰ κοινῶς τσαρούχια λεγόμενα, ἃ τίθενται ὑπὸ τοὺς πόδας καὶ περιδένονται διὰ λωρίων.

97. Ὄταν πολλοὶ προσδ. ἀσυνδέτως ἐκφέρονται, τὸ σχῆμα καλεῖται ἀσύνδετον. Διὰ τοῦ ὑφ' ὑγρῆν, τὴν θάλασσαν σημαίνει πρὸς διασπολὴν τῆς ξηρᾶς, ὅπερ ἐκφράζεται διὰ τοῦ γαῖαν.

98. ἐπ' ἀπείρονα] ἢ ἐπὶ μετὰ κινήσεως σημάει. ῥήμ. κινήσειν ἐπὶ τίνος δηλοῖ (= πεῖρας = πέρας) ἀπέραντος, ἀχανῆς. — ἅμα] = εὐθύς, μαζὺ ἐν ὁμοίᾳ ταχύτητι. Εἰς τὸ β, 148 ἀντὶ τοῦ ἅμα εἶναι ἢ μετὰ, μόνον δὲ δοτ. εἰς τὸ M, τῆς Ἰλιάδ. 207.

99—101. εἶλετο δ' . . . ἔγχος] ὁ πρῶτος τῶν τριῶν στίχων τούτων ἐλήφθη ἐκ τῆς Ἰλιάδ. I, 133, καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἐπίσης ἐκ τοῦ E, 746—47· ὁ μὲν Pierron λέγει ὅτι ἡ Ἀθηναῖα δὲν πηγαίνει διόλου εἰς τὴν μάχην, καὶ οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχει τοῦ φοβεροῦ ὄπλου τοῦ ἐνταῦθα περιγραφομένου. Ὁ δὲ Δίδυμος, καὶ ἡ τοῦ δόρατος ἀνάληψις, πρὸς οὐδὲν ἀναγκαῖον. Ὁ δὲ Δύντζερς, ὅτι «οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ἀποβάλλουσι τὸν στίχ., διότι ἡ Ἀθηναῖα δὲν μεταβαίνει εἰς τὴν Ἰθάκην ὡς θεὰ τοῦ πολέμου. Κατὰ πρῶτον ἐν τῇ Ἰθάκῃ ἀναλαμβάνει τὸ πρόσωπον τοῦ Μέντορος καὶ ὡς τοιαύτη φέρει ἀκόντιον. Ἐὰν ὁμοῦς λείψωσιν αὐτοὶ οἱ στίχ. δὲν εἶναι δυνατόν πλέον νὰ μὲν ὁ ἐκτεταμένος ὀπλισμὸς τῶν ποδῶν.

100. ἀνδρῶν ἠρώων] Ἡ Ἀθηναῖα ὡς πολεμικὴ θεὰ μετὰ ἠρώων μάχεται. — Ἡ λέξις στιβαρόν, ἰσοδύναμος τῇ λέξει βριθῦ. Ἦσως ὁμοῦς διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῖ τὸ ὑπὸ στιβαρᾶς χειρὸς κρατούμενον. — τῷ δάμνησιν] = διὰ τοῦ ὁποίου δαμάζει τὰς τάξεις (πλήθη) ἀνδρῶν ἠρώων. Ὁ Θειέρσχιος γραμ. 300 λέγει τοῦτο ἴσον τῷ vincere virorum ordines «δαμνᾶν στίχας ἀνδρῶν.»

ἥρώων, τοῖσιν τε κοτέσσετοι ὄβριμοπάτρη.] 101
 βῆ δὲ κατ' Ὀλύμποιο καρῆνων ἀίξασα,
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δῆμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος
 εἰδομένη ξείνω, Ταφίων ἠγήτορι, Μέντη. 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἱ μὲν ἔπειτα

101. κοτέσσεται] ὑποτακτ. ἐπικ. ἀντὶ τοῦ κοτέσσηται. Συνή-
 θης τύπος εἶναι ὁ μέσος κοτέομαι, ἐξ οὗ παρατ. ἐπικ. κοτέοντο,
 μέλλ. ἐπικ. κοτέσσεται=θυμῶνομαι, κακιῶνω.» Συνατσο. μέδοτ.
 τοῦ προσώπου καὶ γενική τοῦ πράγματος «ἀπάτης.»

102—105. Ἡ Ἀθηναῖα ἐμφανίζεται εἰς τὴν Ἰθάκην πρὸ τῆς αὐ-
 λῆς τοῦ Ὀδυσ. καὶ τὴν ὑποδέχεται ὁ Τηλέμαχος.

102. βῆ] ἀντὶ ἔθῃ καὶ κατωτέρω στῆ ἀντὶ ἔσθῃ. Ὄταν ἐν τῇ
 ἀρχῇ τοῦ πρώτου ποδὸς λείπῃ τὸ πρῶτον γράμμα ὁ στίχος λέγεται
 ἀκέφαλος. — στῆ δ' Ἰθ. . . ὀήμῳ] ἡ σύνταξις· στῆ δ' ἐνὶ δῆμῳ
 Ἰθάκης=ἐν τῇ λαῶ τῆς Ἰθάκης, ἦτοι ἐν τῇ πόλει τῶν Ἰθακησίων,
 ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Ὀδυσ. Τὸ παράδειγμα Τρώων ἐνὶ δῆμῳ,
 ἐν στιχ. 237, ἔχει ἔννοιαν μᾶλλον ἀόριστον, διότι προσδιορίζει τὴν
 πεδιάδα τοῦ Ἰλίου πλειότερον ἢ τὴν πόλιν αὐτήν. Ἐνταῦθα ἡ ἔν-
 νοια προσδιορίζεται διὰ τοῦ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσ. Διδυμ.:
 δῆμῳ, τόπῳ ἐν Ἰθάκῃ ὅπου ἦν τὸ τοῦ Ὀδυσσεῦς βασιλεῖον. Ἡ πόλις
 ὀνομάζεται Ἰθάκη, ὡς καὶ ἡ νῆσος, καὶ ἡ πόλις αὕτη ἦν ἡ μόνη
 ἣτις ὑπῆρχεν ἐν τῇ νήσῳ· εἶναι τοῦλάχιστον ἡ μόνη ἦν ὁ Ὀμηρ.
 ἀναφέρει.

104. οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου] = ἐπὶ τῆς αὐλείου ὁδοῦ.

105. Ἐνταῦθα βλέπομεν τὴν θεὰν λαμβάνουσαν τὴν μορφήν τοῦ
 Μέντου, ἵνα [ἄγνωστος τοῖς μνηστῆρσι διατελῆ, ἐν ᾧ ἐν Ἰλιάδι
 φαίνεται ὡς θεὰ ἀρπάζουσα ἐκ τῆς κόμης τὸν Ἀχιλλέα. Ἦν δὲ
 ὁ Μέντης βασιλεὺς τῶν Ταφίων· οἱ Τάφιοι ἦσαν φύλόν τι τοῦ ἔ-
 θνουσ τῶν Λελέγων. Ἡ Τάφος εἶναι μία ἐκ τῶν νήσων τῶν Ἐχινά-
 δων, ἣν κατέκρου Τηλεβοά.

106. ἄρα] οὐχὶ παραπληρωματ. ἀλλὰ συμπερασματ. ἡ μᾶλλον
 ἀποτελεσματικῶς. — εὔρε δ' ἄρα] = καὶ λοιπόν, καὶ τέλος πάντων
 εὔρε. — ἀγήνορας] = αὐθάδεις ὄβριστάς. Ἐκ τοῦ ἄγαν καὶ ἀνῆρ,
 λαμβάνεται δὲ καὶ ἐπὶ καλοῦ, ὅτε σημαίνει τὸν ἀνδρετον, καὶ ἐπὶ

πεσσοῖσι προπάροιθε θυράων θυμὸν ἔτερπον,
ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί.

κακοῦ ὡς ἐνταῦθα. Ἐντεῦθεν ἀρχεται ὁ ποιητῆς ἐξυμῶν τὸ αἰσχροδῶν τῶν μνηστῆρων.

107. πεσσοῖσι] εἶναι ἄπαξ καὶ μόνον εἰρημένον, ἀγνοεῖται δὲ ὅλως εἰς τί συνίστατο τὸ παίγνιον τοῦτο, περὶ οὗ ὀμιλεῖ ὁ Ὅμηρ. Οἱ μὲν ἐξηγοῦσι τὸ πεσσοῖ διαξτοῦ κύβοι, οἱ δὲ διὰ τοῦ ψῆφοι (χαλικία). Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει φαίνεται ὅτι ἦτο παίγνιον καθαρῶς τυχηρὸν ἢ ὡς τὸ πεσσευτήριον (trictiae), ἀνάμιγμα τύχης καὶ συνδουασμοῦ· ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, ἦν ἀνάλογον πρὸς τὸ τανῦν λεγόμενον δάμα (dames). Κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους ποικίλως διεμορφώθη, ἐθεωρεῖτο δ' ὡς τὸ ἀρχαιότατον ἰθαγενὲς τῶν Ἑλλήνων παίγνιον, ἐν ᾧ τὰ ἄλλα παίγνια λέγονται ἐκ τῆς Λυδίας εἰς τὴν Ἑλλάδα μετενεχθέντα. Ἡ πεσσεία ἢ πεττεία τῶν ἀρχαίων εἶναι τοῦ χρόνου τοῦ Περικλέους ἀλλ' ἀτελῶς γνωστή· ὅτι δ' ἀφορᾷ αὐτὴν οὐδὲν ἀποδεικνύει εἰς χρόνους τοσοῦτους μακρούς, εἰς οὓς οἱ στίχοι τοῦ Ὀμήρου μᾶς φέρουσιν· αἱ πλεῖστα ἐτομολογία τῆς λέξεώς εἰσιν ἀθαίρετοι· παίζω, πίπτω, πέντε, πίσυρις κτλ. Κάλλιον φαίνεται ἡμῖν παρὰ τὸ πεσεῖν = τὸ ριπτόμενον.

Ἐν ῥινοῖσι] = ἐπάνω εἰς δέρματα βοῶν· ῥινός (ὁ καὶ ἡ) σημ. καὶ τὸ δέρμα ζῶντος ἀνθρώπου καὶ τὸ τοῦ νεκροῦ σώματος, καὶ δέρμα ζώου ὡς ἐδώ. Ἡ ἐν ἐτέθῃ ἵνα δεῖξῃ τὸ μέγεθος τῶν δερμάτων καὶ ἐντεῦθεν τῶν βοῶν, οὓς ἔσφαζον, ὅθεν δὲν σημαίνει ὅτι τὰ δέρματα ἦσαν κοίλα καὶ ἐντὸς ὑπῆρχον οἱ μνηστῆρες, ἀλλ' ἦσαν μεγάλα τὸ μέγεθος, ὥστε καθήμενοι εὐρίσκοντο κατὰ τὸ μέσον καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ἄκρα.

109. Ἦσαν δὲ οἱ κήρυκες ὑπῆρέται τῶν ἀνωτέρων ἀρχόντων, τῆς βουλῆς, τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ δήμου. Κατὰ τὸν Ἀρχ. Σχολ. αἱ κήρυκες ἦσαν ἐνδοξότεροι τῶν θεραπόντων, ὡς βασιλικοὶ ὄντες ἄνδρες καὶ παρὰ θεῶν τὸ γένος ἔλκοντες. Οἱ δὲ θεράποντες ἐξετέλουν μὲν καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτοῖς ἀνήκοντα ἔργα, οὐδέποτε ὁμως, ὡς δοῦλοι παρὰ τῷ ποιητῇ ὑπελαμβάνοντο, ἀλλ' ὡς οἱ δραστικώτεροι τῶν φίλων, καὶ ὡς σύμμαχοι, ὡς ἐν Ὀδυσσεΐα εὐρηται. Πρὸ δὲ τοῦ Ὀμ. θεράποντες ἐκαλοῦντο, οἱ ἐκουσίως τινὶ δουλεύοντες πρὸς πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων. Παρὰ τοῖς ὑστερον ὁμως καὶ ἰδίᾳ παρὰ Πλάτωνι ἡ λέξις εὐρηται συνώνυμος τῇ δουλος.

κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὀτρηροὶ θεράποντες
οἱ μὲν ἄρ' οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ,
οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ दाτεῦντο.

110

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδῆς

110. οἱ μὲν] ἀναφέρεται εἰς τὸ κήρυκες. Τρία ποτὰ ἦσαν ἐν χρῆσει ἐν τοῖς ὀμηρικοῖς χρόνοις· οἶνος, κυκεῶν καὶ γάλα. Καὶ ὁ μὲν οἶνος, ὅστις καὶ μέθυ ἡ δὴ, οἶνος μέλας, ἐρυθρός, αἴθος, ἡ δὴ, μελίφρων, ἡδύποτος ἐκαλεῖτο, ἦν ἐν χρῆσει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κεκραμένος ὕδατι· ἦν δ' ἀρίστη κράσις, οἶνου μὲν δύο, ὕδατος δὲ τρία μέρη «τρὶς ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέταρτον ἕμεν οἶνου» ὁ δὲ κυκεῶν ἦν ποτὸν ἐξ ἀλίφρων οἶνου καὶ τυροῦ τετραμμένου, ἐνίοτε δὲ μέλιτος. Γίνεται δὲ παρ' Ὀμήρῳ μεία καὶ τοῦ γάλακτος ὡς ποτοῦ τῶν ἀγριωτέρων.

111. οἱ δὲ] ἐννοεῖται μνηστήρες. — πολυτρήτοισι] ἐπιθ. ἰδιότητος διὰ τὴν σαφήνειαν, διότι μόνος ὁ σπόγγος ἤρκει ἵνα δεῖξη καὶ τὸ πολυτρήτητον.

112. νίζον ἰδέ] καὶ ἑτέρα γρ. νίζον καὶ πρότιθεν (νίπτω, νηράς, neptunus, ἐκ τῆς αὐτῆς ρίζης παράγωγα)· δηλ. προετίθεσαν. Κατὰ τὴν Βουλγάτα, εἰσὶν οἱ αὐτοὶ ὑπηρέται καθαρισταὶ τῶν τραπέζων, οἱ θέτοντες πρὸ ἐκάστου συνδαιτυμόνος τὰ πρὸς δεῖπνον, εἶτα κόπτουσι τὰ κρέατα. Κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ Ἀριστάρχ. ἦν παρεδέχθησαν καὶ οἱ Δινδόρφοι, Βέκκεροι, Φάσιοι καὶ Ἄμεις Hayman, ὑπῆρχον ἴδιοι ὑπηρέται, οἵτινες ἔκοπτον τὰ κρέα καὶ εἰργάζοντο συγχρόνως μὲ τοὺς κήρυκας καὶ τοὺς καθαριστὰς τῶν τραπέζων. Τοῦτο φαίνεται φυσικώτερον, καί, ὡς λέγει ὁ Ἡρωδιανός, καλλίτερον. Σχολ. «ἄμεινόν φησιν Ἡρωδιανός ἀναγινώσκειν, καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ καὶ γὰρ ὁ λόγος οὕτω μᾶλλον ἀκόλουθος· οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον, οἱ δὲ σπόγγοισιν νίζον, οἱ δὲ κρέα ἐμέριζον.» Ὁ La Roche διετήρησε τὴν γραφὴν προτίθεντο ἰδέ. — τοὶ δὲ] = οἱ μὲν οἱ δὲ, σχῆμα καθ' ὅλου καὶ μέρος.

113. «Ταύτην πολὺ προτιτέρα ἴδεν ὁ θεῖαν μορφήν ἔχων Τηλέμαχος.» Οἱ Ἕλληνας τὰ υπερθετικὰ ἀντὶ θετικῶν ἐκλαμβάνοντες, τὰ συνδέουσι μετ' ἐπιρρημάτων, ὡς ἐνταῦθα πολὺ πρῶτος· λέγει δὲ ὁ ποιητ. τοῦτο, διότι οἱ μὲν ἄλλοι ἦσαν ἐν κραιπάλῃ καὶ περὶ οὐδενός

ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιημένος ἦτορ,
 ὁσσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἶποθεν ἔλθῶν
 116 μνηστήρων τῶν μὲν σκέδασι κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχοι καὶ κτήμασιν οἷσιν ἀνάσσοι.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἶσιδ' Ἀθήνην.

ἐφρόντιζον, ὁ δὲ Τηλ. ἀγανακτῶν ἐκάθητο σύνουος καὶ πανταχό-
 θεν ἐνατένιζε τὸ βλέμμα, ἵνα ἴδῃ τὸν πατέρα του. — τετιημέ-
 νος] στενοχωρημένος· ἐκ τοῦ τίνω, ὁ τεντωμένος ἐκ τῆς λύπης. —
 θεοσειδῆς] διαφέρει τοῦ εὐσειδῆς, ὅτι τὸ μὲν περὶ ἀνδρῶν, τὸ
 δὲ περὶ γυναικῶν λέγεται. (Ἰλ. Γ 48).

114. «Διότι ἐκάθητο μεταξὺ τῶν μνηστήρων τεταραγμένην ἔχων
 τὴν προσφιλέην του καρδίαν.» Ἡ ἀπροθ. αἰτ. τὸ κατὰ τι σημαίνει.

115. ὁσσόμενος ἐνὶ φρ.] φράσις ἴση τῆ, βλέπων ἐν τῇ ψυ-
 χῇ του (ἐν τῶ νῷ), σκεπτόμενος. Τὴν ὄρατικὴν τοῦ νοῦς δύναμιν
 ὁ ποιητῆς ἐνταῦθα εἰκονίζει, διότι ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι νοῦς ὄρα καὶ
 νοῦς ἀκούει, ἐγνώσθη δὲ καὶ ἐκ τῆς φιλοσοφίας ὅτι ὄργανα τοῦ
 νοῦς ἢ τῆς ψυχῆς εἰσιν οἱ ὀφθαλμοί, ἄλλως καὶ ὁ τεθνηκῶς ἠνεωγ-
 μένος ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔδει ὄρα. Τὸ ῥῆμ. ὄσσομαι ἐκ τοῦ
 ὄσσε, σημαίνει βλέπειν· ἀλλ' ὁ Ὅμρ. τὸ μεταχειρίζεται ἐπὶ ἠθι-
 κῆς σημασίας πάντοτε. Ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν παρατηρητέον ὅτι
 τὸ ὑποκείμε. τῆς ἐπομένης προτάσεως τὸ ἔτρεψεν εἰς ἀντικείμε. τῆς
 προηγουμένης, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν: «ὁσσόμενος κτλ. — εἶποθεν ἔλθοι
 πατέρ'.» Ἡ μετχ. ἔλθῶν ῥηματ. προτερόχρονος. Ἡ δὲ ὑποθετικὴ
 πρότασις εἶναι τὸ ἀντικείμε. τοῦ ὁσσόμενος καὶ εἶναι ἀνάλυσις
 ὀνοματ. ἀπαρεμφ. Τὸ δὲ εἰ ἐκφράζει καὶ τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ἐπι-
 θυμίαν τοῦ Ὀδυσσεύς.

116. Ἡ σύνταξις «τῶν μὲν μνηστ. θείη σκέδασι κατὰ δώματα,
 αὐτὸς δὲ ἔχοι.» Ἡ κατὰ ἐπέκτασιν δηλοῖ, δηλ. «τοὺς μὲν μνηστῆ-
 ρας θὰ κάμη νὰ διασκορπισθῶσι μέσα εἰς τὰ δωμάτια.» Ἐκφράζει
 τὸν τρόπον ὃν ἤθελον ὑποστῆ οἱ μνηστῆρες ἅμα ἔβλεπον τὸν Ὀδυσ.
 Πρβλ. Ὀδ. X 68, Σ 270.

117. τιμὴν] τὴν ἐκ τῆς ἱκανοποιήσεως ὑπόληψιν δηλοῖ (honor-
 ren). — αὐτὸς] αὐτὸς αὐτοπροσώπως, δηλ. ἀποκλειομένου παντὸς
 ἄλλου· ὁ Ὀδυσ. θὰ ἔμεινε μόνος βασιλεὺς καὶ κύριος, ἀφ' οὗ οἱ κα-
 ταλαβόντες τὰ δικαιώματά του ἤθελον τραπέψ. εἰς φυγὴν. Διὰ τοῦ
 κτήμασιν δηλοῖ τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν.

βῆ δ' ἰθὺς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρησιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

120

Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι φιλήσσαι· αὐτὰρ ἔπειτα
 δεῖπνου πασσάμενος μυθήσσαι ὄττεό σε χρή·

᾿Ως εἰπὼν ἤγειθ', ἣ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη·

125

119. ἰθὺς] ἐπιρ. συντ. γεν. καὶ σημ. ἴσια, κατ' εὐθεταν. «Ἐπροχώρησε δὲ κατ' εὐθεταν εἰς τὸ πρόθυρον, καὶ ἐλυπήθη κατάκαρδα.»
 Εὐγενῆς καὶ μετριόφρων ὁ Τηλ. ἀγανακτεῖ καὶ λυπεῖται, διότι ὁ
 ξένος ἴσταται παρὰ τὴν θύραν, καὶ δὲν καλεῖ αὐτὸν δεσποτικῶς,
 ἀλλ' αὐτὸς πρὸς ἐκεῖνον βαδίζων, αἴρει τὸ φορτίον αὐτοῦ καὶ λα-
 βῶν τὸ ὄπλον τὸν δεξιούται φιλοφρόνως.

120. ἐφεστάμεν]—ἐφεστάναι· εἶναι δ' ὄνοματ. ἀπαρ. ἔλλειπτ.
 τῆς διὰ προθέσ. Ἐκφράζει τὴν αἰτίαν ἕνεκα τοῦ ῥήμ. νεμεσσήθη.

123. Φράσις συνήθης καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ χαιρετισμοῦ, ὁμοίᾳ τῇ
 ἀπλῇ γειὰ χαράσας. Ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς, ὡς καὶ νῦν, οὐ μόνον
 ὅταν συνηπαντῶντο ἢ ἐδέχοντο ξένον τινὰ ν' ἄπτωνται τῆς
 χειρός, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀνεχώρουν, ὡς πράττει ὁ Ὀδυσσ. εἰς τὴν
 σύζυγόν του ἀναχωρῶν εἰς Τροίαν. — παρ' ἄμμι] κοντά μου, εἰς
 τὸν οἶκόν μου. — φιλήσσαι] θά σέ φιλοξενήσω, δηλ. θά σέ μετα-
 χειρισθῶ ὡς φίλον. Τὸ μέσον εἶναι ἐν παθητ. σημασία· πρὸβλ. Ἰλ.
 Γ, 207 καὶ ἀλλαχοῦ.

124. «Καὶ ἄφ' οὗ δειπνήσῃς ἔπειτα θά μού εἴπῃς ὅτι χρειάζε-
 σαι.» Ἡ μτχ. τοῦ ῥ. πασσάμενος παρ' Ὅμρ. λαμβάνεται πάντοτε
 ἐπὶ καλῇ σημασίᾳ. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλλ. γλώσσῃ τὸ πατέομαι
 σημαίνει τὴν γαστριμαργίαν. — Τὸ ἔπειτα ἀποδίδεται εἰς τὸ μυ-
 θήσσαι καὶ χρησιμεύει πρὸς ἀκριβεστέραν ἐπεξηγήσιν τοῦ ἐν τῇ
 μτχ. πασσάμενος περιεχομένου χρονικοῦ προσδιορισμοῦ.

125. Τὸ ὡς] τροπικόν, ἣ δὲ μτχ. εἰπὼν χρονική. — Τὸ ἣ δὲν
 εἶναι ἄρθρον· σημαίνει ἐκείνη, τὸ δὲ Παλλὰς Ἀθήνη, ὀρίζει τὴν
 σημασίαν· πολλάκις εὔρωμεν ἐν τῇ Ὅμρ. τὸν τύπον τοῦτον· ἐν τῇ
 Ἰλιδ. τὸ ὅ, ἣ, τό, παρ' Ὅμρ. εἶναι λέξεις ἔχουσαι τὴν ἰδίαν των
 ἀξίαν καὶ εἶναι ὅλως περιττὸν νὰ τὰς μεταφράξῃ τις.

126. ὁ ὅ μου] πρόκειται περὶ μεγάλης αἰθούσης, ἔνθα συναθροί-

οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἔντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῦ,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρῆν
 δουροδόκης ἔντοσθεν εὐξόου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγγχε' Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λίτα πετάσσας

ζοντο οἱ ἄνδρες, καὶ οὐχὶ ἐν γένει ἢ οἰκίᾳ εἶναι ὁ βραδύτερον κλη-
 θείς ἀνδρῶν, λέξεις ἦτις οὐδόλως ἀπαντᾷ ἐν τοῖς ὁμηρικῶς ποιή-
 μασι. — ὑψηλοῦ] ἡ μεγάλη αἴθουσα (salle) τοῦ παλατίου,
 στηριζομένη ἐπὶ μακρῶν κίωνων, ἐνεποίει ἐντύπωσιν καὶ ἐδείκνυε
 πρὸ πάντων τὸ ὕψος τοῦ κυρίου. Περὶ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ σημειω-
 τέον ὅτι, πλὴν τῶν δημοσίων, ἐξ ὧν ὑπῆρχον καὶ διώροφοι, αἱ ἰδιωτι-
 καὶ οἰκίαι ἦσαν μικραὶ καὶ ταπειναί, καὶ μάλιστα ἐπὶ Περικλέους ἤρ-
 ξαντο ἐν Ἀθήναις τῆς κατασκευῆς διωρόφων οἰκιῶν· ἐν τοῖς ὁμηρι-
 κοῖς ὅμως χρόνοις, ὅπως χωρὶα τιὰ δεικνύουσι, φαίνεται ὅτι ὑπῆρ-
 χον καὶ διώροφοι οἰκίαι, ὡς αἱ λέξεις κατέβαινε καὶ ἀνέβαινε
 ὑπερῶτα δηλοῦσι· καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ἄνω ὀροφῆς κατῴκουν αἱ γυναί-
 κες, ἐπὶ δὲ τῆς κάτω οἱ ἄνδρες καὶ οἱ ξενιζόμενοι, ὡς δεικνύει ὁ
 Ὅμηρ. ἐν Ὀδυσ. Σ στίχ. 101, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς σύρει τὸν Ἴρον ἐκ
 τῶν προθύρων εἰς τὴν αὐλήν. Ὅτι δὲ τὰ ἀνάκτορα ἦσαν δίστεγα
 καὶ τρίστεγα, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῶν στίχ. 266 καὶ 110 Ὀδ. Ρ.

127. ἔσ τη σε φέρων] τὸ σχῆμα πρωτόστερον, ὡς φέρων
 ἔσ τη σε. Συνεθίζουσιν οἱ Ἕλληνες, ὅταν δύο ῥήμ. προσδιορίζου-
 σιν ἄλληλα, τὸ ἐν νὰ τρέπωσιν εἰς μτχ. ὅθεν ἡ μτχ. φέρων ῥήμ.
 ἐστὶ, χρόνον δηλοῦσα, καὶ μετὰ κινήσ. σημαντ. ῥήμ. σημαίνει ἢ
 προθυμίαν βουλήσεως, ὡς ἐνταῦθα, ἢ ὁρμήν, ὡς ἄλλαχοῦ.

128. δουροδόκης] τῆς καλῶς ἐξεσμένης, γεγλυμμένης ἐντός
 δουροδόκης. Παθητ. σημ. ἢ λέξ. = δορατοθήκη = ἡ δεχομένη
 τὰ δόρατα. Ὁ φιλόσοφος Φῶς λέγει περὶ τῆς τοῦ Ὀδυσ. οἰκίας, ὅτι
 ἡ ἐκ τῆς μεγάλης αὐλῆς εἰς τὸ μεσαύλιον ἄγουσα εἰσοδος διὰ δικλι-
 δων θυρῶν ἦν, ὡς καὶ ἡ τοῦ Μεσαυλίου εἰς τὸν ἀνδρῶνα ἄγουσα,
 ἐξ οὗ δηλοῦται ὅτι ἔνδον τῆς οἰκίας ἦν ἡ αὐλή. Ἡ δὲ τοῦ ἀνδρῶνος
 στέγη ἐπὶ ξυλίνων στηλῶν ἐστηρίζετο, καὶ ἐν μιᾷ τούτων ἦν ἡ δο-
 ρατοθήκη.

129. Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ κριτικοὶ ἐθαύμαζον τὴν ὑπ' αὐτῶν καλου-
 μένην οἰκονομίαν τοῦ Ὀμήρου. Ἴδοῦ ἐν ὀπλοστάσιον ἔτοιμον διὰ
 τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ καταστραφῶσιν οἱ μνηστῆρες.

130. εἶσεν ἄγων] ἔφερε καὶ ἐκάθισε. — ὑπὸ πετάσσας] =

καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρῆνυς ποσὶν ἦεν. 131
 πὰρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξεῖνος ἀνηθείς ὀρυμαγδῷ
 δεῖπνῳ ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθῶν,
 ἦδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο. 135

ὑποκάτω στρώσας (ἀπλώσας) τάπητα μαλακόν. Καί λ' ἴτα μὲν λέγει ὁ π. διότι ἐξ ἐρίων ἦν κατεσκευασμένος ὁ τάπης, δαιδάλεον δὲ διότι ἦν πεποικιλμένος· τὸ λ' ἴτα εἶναι αἰτ. ἐν. ἀριθ. δοτ. λιτ'.

131. ὑπό... ποσίν] ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἔθηκεν ὑποπόδιον, μικρὸν θρόνον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀνακλιτήριον ὃ κατωτέρω λέγει κλισμόν.

132. ἡ ὑπὸ ἐπίρ. — παρ'... θέτο] τμησίς. Ἡ συντ. «αὐτὸς ἔθετο παρ' αὐτῆ κλισμόν.» κλισμὸς εἶναι εἶδος τι θρόνου ἐπιτήδειος πρὸς τὸ κατακλίνεσθαι, ἔχον ὑψηλοὺς πόδας μὲ ὑποπόδιον (θρῆνον)· ὁ ῥ' Ἀθῆν. λέγει· ὁ θρόνος μόνον ἐλευθερίως ἐστὶ καθέδρα σὺν ὑποποδίῳ, ὅπερ θρῆνον καλοῦντες, ἐντεῦθεν αὐτὸν ὠνόμασαν θρόνον τοῦ θρησασθαι χάριν, ὅπερ ἐπὶ τοῦ καθέζεσθαι τάσσουσιν· ὁ δὲ κλισμὸς περιττοτέρως κεκόσμηται ἀνακλήσει.»

133. «Ἐθηκεν αὐτὸν ἐκτός τῶν μνηστήρων φοβούμενος μὴ ἀηδαιῆσθαι ὁ ξένος τὸ δεῖπνον, ἐνοχληθεὶς ἀπὸ τὸν θόρυβον.» Ἡ λέξις μνηστήρων τὸν ἀόριστον ἔβρον τῶν ἄλλων σημ. καὶ δίδει φυσικῶς τὸν λόγον, δι' ὃν ὁ Τηλ. ἐκλέγει μακρυνὸν τόπον. Διὸ ἀδίκως ὁ Payne Kmyht καὶ ὁ Dugas Monbel εὐρίσκουσι γραμματικὴν δυσκολίαν καὶ ἐντεῦθεν συμπεραίνουσιν ὅτι οἱ στίχ. 133-135 προσετέθησαν ἀνεπιτηδείως ὑπὸ τινος ἀντιγραφῆως· φέρουσι δύο λόγους ἀπειθήσεως· α' ὅτι οἱ μνηστῆρες δὲν εἶναι διόλου εἰσέτι ἐν τῇ αἰθούσῃ καὶ β' ὅτι τὸ ἀδήσειεν εἶναι ὄρος ἀκατάλληλος· ἀλλ' οἱ λόγοι οὔτοι οὐδὲν ἔχουσι τὸ σπουδαῖον. Αἱ τράπεζαι τῶν μνηστήρων εἰσὶ τοποθετημέναι, ὃ δὲ Τηλ. γνωρίζει ποῦ πρέπει νὰ καθῆσθαι, ἵνα μὴ εὐρεθῆ μεταξύ τῶν παραχωδῶν καὶ αἰθαδῶν συνδαιτυμόνων, ὅπως συνδιαλέγηται μυστικῶς μετὰ τοῦ ξένου. — Τὸ ἀδήσειεν (ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἄω μὲ διπλασιασμένον a, saho, ἐξ οὗ τὸ ἄδος, tacedium), μέχρις ὑπερβολῆς ἀρκετόν· ἄλλοι φέρουσι ἄλλας γραφάς· ἀηδῆσειεν καὶ ἀηδίσσειεν ὁ Payne Kmyht καὶ Dugas Monbel ὑποθέτουσιν ὅτι τὸ ἀδήσειεν εἶναι ἀντὶ τοῦ ἀηδῆσειεν καὶ ἀποβάλλουσι τὴν λέξιν ἕνεκα τοῦ ἀδυνάτου τῆς τοιαύτης συστολῆς.

χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόω ἐπέχευε φέρουσα
καλῆ χρυσεῖη, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

ἀλλ' ἡ λέξις παραγομένη ἐκ τοῦ ἄδος, ἢ, ἂν θέλῃ τις, ἐκ τοῦ ἄδην, εἶναι ὄλω; ἄχρηστος ὁ ἀναδιπλασιασμός τοῦ δ εἰς τὸ ἀδήσειεν καὶ ἀδυκότες.

136. χέρνιβα] παρὰ τὸ χερ-νιψ = χεῖρα νίπτειν. Ἦν δὲ τοῦτο ὕδωρ δι' οὗ ἐκάθηρον τὰς χεῖρας πρὸ τοῦ δεῖπνου καὶ τῆς θυσίας καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον. Κοινὴ ἦν καὶ τότε συνήθεια τὸ νίπτεσθαι τὰς χεῖρας πρὸ τοῦ κατακλίεσθαι ἐπὶ δεῖπνω ὡς τανῦν οἷτε Μωαμμεθανοὶ καὶ ἅπαντα τὰ ἀνατολικά ἔθνη χρῶνται. — ἀμφίπολος] παρὰ τὸ ἀμφί — πέλεσθαι = περιστρέφεσθαι, παιδίσκη κινουμένη καὶ ἐτοιμάζουσα τὰ περὶ τὸ δεῖπνον. Ὁ δ' Εὐστάθ. λέγει ὅτι καλοῦνται οὕτω διὰ τοῦ ἀμφί τὰς δεσποτίδας πολεῖν, διότι κατὰ τοὺς Π. Σχ. Πρόπολος μὲν ἐπὶ ἀρρένων, Ἀμφίπολος δὲ αἰεὶ ἐπὶ γυναικῶν ἐλέγετο. — προχόω] ἐκ τοῦ προ — χέω) = ἀγγείψω προχυτικῶ, ὅποια τὰ νῦν χρυσᾶ καννάτια ἢ τὰ χάλκινα ἱμπρίκια· τὸ προχόω εἰς τὸ φέρουσα, ὡς ἐν ἀνθεμόεντι λέβητι φέρουσα, χέρνιβα φέρουσα.

137. χρυσεῖη, καλῆ] ταῦτοσημασία, ἡ μὲν καλῆ δηλοῖ τὴν καλῶς κατεσκευασμένην, ἡ δὲ χρυσεῖη, τὴν ὕλην ἐξ ἧς ἦν, ἤτοι στίλβουσαν ὡς ὁ χρυσός· ἀμφότεραι δὲ ἐπεξηγηματ. προσδιορισμοὶ τοῦ προχόω. Ἡ λέξις λέβητος σώζεται καὶ νῦν παρεμφραμένη, λεβέτι, ἢ κοινότερον, λεγένι. — νίψασθαι] ὥστε νίψασθαι· ἀπαρεμφ. τελικὸν τοῦ ἐπέχευε· οὐδόλω; δ' εἶναι ἀμφίβολον ἂν ἦ μᾶλλον ἱερατικὴ τελετὴ τὸ νίπτειν τὰς χεῖρας ἢ ἔθιμον καθαριότητος. Σχ. «πρὸ τῶν βρωμάτων ἐνίπτοντο, ἵνα εὐαγῶς ἐπὶ τὰς σπονδὰς ἔλθωσι, μετὰ δὲ τὸ ἄριστον οὐκέτι». — παρὰ] κοντὰ εἰς αὐτήν. — ξεστὴν] τετορνευμένην, ἐξεσμένην. — ἐτάνυσσε] ἠπλωσε. Ὁ Σχολ. σημειοῖ ἐνταῦθα, ὅτι διὰ τοῦ ἐτάνυσσε δεικνύει ὁ ποιητὴς ὅτι δὲν ἦσαν ἔτι κυκλοτερεῖς αἱ τράπεζαι, ἀλλ' ἴσως ἐμφαίνει τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Τηλεμ., δηλ. ὅτι ἔβαλε πολυτελεῖ τράπεζαν. Πιθανώτερον ὅμως νὰ σημ. ὅτι ἡ τράπεζα ἦτο διπλωμένη (ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ὑπάρχουν τοιαῦται) καὶ τὴν ἤνοιξε ἢ ἐξῆπλωσεν, ὅπερ βεβαιούται καὶ διὰ τοῦ ξεστὴν.

138. αἰδοῖη] οὐχὶ ὡς λέγει ὁ Π. Σχολ. ἡ αἰδοῦς ἀξία, ἀλλ' ἡ

σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα,
 εἶδατα πόλλ' ἐπιθείσα, χαριζομένη παρεόντων· 140
 [δαιτρός δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αἰείρας

ἔχουσα τὴν ιδιότητα τοῦ αἰδεῖσθαι, ἢ κοινῶς ἠθική, τιμία, ἐντροπαλή· ἀμφότερα τὰ σημαίνόμενα ἔχει ἡ λέξις· σύνηθες ἐπίθετον τῆς συζύγου, ἔπειτα τῶν συγγενῶν. Ὡσαύτως ἀποδίδεται εἰς τὴν ταμίην Εὐρύκλειαν ὡς ἐνταῦθα. — ταμίη] ἢ ταμιοῦχος φύλαξ, δηλ. ἡ διαφυλάττουσα καὶ παρέχουσα ἐν τῇ οἰκίᾳ τὰ ἐπιτήδεια.

140. εἶδατα] ἐδέσματα, βρώματα καὶ κατ' ἀντιδιαστολήν τοῦ σίτου τὰ ὄψα κατ' Εὐστάθιον, καὶ σημαίνοντα τὰ ἀλίπαστα ἢ, ὡς κοινῶς λέγομεν, παστά, πρὸς διαστολήν τῶν βραστῶν κρεάτων, ἃ σημαίνει διὰ τοῦ κρειῶν πίνακας. — Ὑπό τινων νεωτέρων φιλολόγων θεωρεῖται ὁ στίχ. ὡς παρεισφορήσας· ἀλλ' ὁ Hayman εἶναι ὁ μόνος ἐκδότης, ὅστις λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν ἀθέτησιν. Ἐντούτοις πρέπει νὰ φέρωσιν οἱ ὑπηρεταὶ καλλίτερόν τι εἶδος παρὰ ἄρτον ἐπὶ τῆς τραπέζης· διὸ αὐτὸς ὡς ἐκδότης τοὺς δύο στίχ. 141 καὶ 142 ἐγκλείει δι' ἀγκιλῶν, αἰτινες τοῦλάχιστον θὰ ἐκάλυπτον τὸ κενόν· ἀλλ' ἡ παρατήρησις τοῦ ὅτι κρέατα ἦσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἤδη, εἶναι ἀβάσιμος· διότι ὁ Ὅμηρος ἐν στίχ. 112 δὲν ὁμιλεῖ εἰμὴ περὶ πράξεως ἧτις ἔλαβε χώραν πρὶν ὑπηρετήσωσι, καὶ αἱ τράπεζαι τῶν μνηστήρων, ἂν καὶ ἦσαν ἤδη γεμάται, ἢ τοῦ Μέντου καὶ Τηλ. οὐδὲν ἔτι εἶχαν, διότι τώρα γεμίζονται. Ἄλλως τε, ὁ στίχ. εἶναι λίαν ὁμηρικὸς, διὸ ἀποδεικνύεται ὡς καὶ ὁ προηγούμενος στίχος ἀδιαφιλονείκητος· ὁ βουλούμενος ἄς ἴδῃ τὴν ἐκδ. τοῦ Pierron. — χαριζομένη παρεόντων] ὑπάρχει καὶ ἑτέρα γραφή, χαριζομένη παρ' ἐόντων· καὶ αἱ δύο γρ. δίδουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν laryiens depraesentibus. — δαιτρός] (δαίω = κόπτω) ὁ μοιραστής τῶν κρεῶν, δηλ. ὁ κόπτων εἰς τεμάχια τὰ κρέατα καὶ παραθέτων αὐτὰ εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας· οἱ δαιτροὶ ἦσαν ἐπιτήδαιοι· εἰς τοῦτο, ἐξ οὗ καὶ ἡ τέχνη δαιτρωμοσύνη. — πίνακας] = πινάκια, ἐξ οὗ σώζεται πινάκι ὑποκορ. τοῦ πίναξ-κος. Τὸ παρ' Ἡσυχίου· Βιάτορ, τὸ κοινῶς πιάτο καλούμενον ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης. Ἐνταῦθα ὅμως πινάκια μετὰλλινα (καὶ ὄχι πιάτα)· ἀλλαχοῦ δ' ὁ ποιητὴς λέγει νεῶν πίνακας καὶ ἐννοεῖ τὰς σανίδας. Ἐὰν δ' ἐν ταῖς πίναξι τούτοις μόνον βραστὰ ἐννοήσωμεν τότε καλῶς ἔχει ἡ τοῦ Εὐσταθ. ἐρμηνεία τοῦ εἶδατα = ἀλίπαστα· ἐὰν ὅμως καὶ παστά ἐμπεριείχον, τότε τὸ εἶδατα ἐρμηνευτέον, ἐδέσματα, βρώματα διάφορα, καρυκεύ-

παντοίων, παρὰ δέ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα.]
κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπόχετο οἰνοχοεύων.

Ἐς δ' ἦλθος μνηστήρες ἀγήνορες. οἱ μὲν ἔπειτα
145 ἔξείρης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε.
τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χειρας ἔχευαν,
σῖτον δὲ δμῳαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστρέψαντο ποτοῖο.

ματα κτλ. — ἀείρας] = τὰ ἐσήκωσεν, ἔφερε τὰ πινάκια. — παντοίων] οὐχὶ διαφόρων ζώων κρέατα, ἀλλὰ διάφορα κομμάτια βόεια, διότι ἀνωτέρω βόες ἔκτανον.

143. κῆρυξ θάμ' ἐπόχετο] = συχνὰ ἐπηγαινοῦρχετο καὶ ἐκέρνα, γ' ἐν. πρόσ. τοῦ παρατ. τοῦ οἴχομαι καὶ ψῆχμαι. Ὁ κῆρυξ δ' οὗτος ὡς καὶ τὸ δαιμόνιον εἶναι ἄνθρωποι ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Ὀδ. καὶ οὐχὶ εἶς ἐκ τῶν κηρύκιων περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τοῖς τρισὶ στίχοις κατωτέρω ἐκαλεῖτο Μέδων. Τὸ ῥῆμα ἐποίχομαι μεταχειρίζονται πολλάκις ἀπολύτως· ὅταν μὲν ἔχει συμπλήρωμα, τίθεται κατ' αἰτία. ἢ δὲ δοτ., ἥτις ἐνίοτε τὸ συνδέει μετὰ τῆς αἰτ., σημαίνει τὸ ὄργανον.

144—47. Ἡ εἴσοδος τῶν μνηστήρων. Ἡ εὐωχία καὶ αἱ διασκεδάσεις τούτων. Ὁ Τηλέμ. ἐκφράζει τὴν λύπην του εἰς τὸν ξενιζόμενον φίλον του μετὰ τὴν τούτου ἄφιξιν.

145. ἔζοντο κατὰ] τμησίαι, ἀντὶ καθέζοντο ἢ κατὰ σημ. τὸ κάτω, ὡς καὶ ἐν τῷ κάθημαι.

146. Τοῖσι] τὸ ὅλον καὶ μέρος ὁμοιοπτῶτως, ἀντὶ χειρας τούτων. Ἐπὶ χειρας ἔχουσιν, ἀπτ. κατὰ χειρός. Κήρυκες, λέγει, διότι ἕκαστος τῶν μνηστήρων εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὸν κηρύκα του, ὅστις ἐξετέλει χρέη παρ' αὐτῷ θαλαμηπόλου καὶ οἰνοχόου.

147. Ἡ λέξις κἀνίστρον τῆς αὐτῆς ῥίζης τῇ λέξει κανοῦν παρὰ τὸ χαίνειν (χάσκειν) χανοῦν καὶ τροπῇ τοῦ χ. εἰς κ. κανοῦν.

148. ἐπεστρέψαντο] = ὑπερεπλήρωσαν παρὰ τὸ ἐπι—στέφω = γεμίζω τὸ ποτήρι μέχρι στεφάνης, στεφάνη δὲ τὸ χεῖλος, ἐξ οὗ καὶ κρατῆρες ἐπιστεφεῖς. Συντάξ. δὲ ὡς ἐνεργ. αἰτ. ὡς πληρώσεως σημαντ. γεν. οὕτω καὶ ὁ Βιργ.

ubi in medio et socii cratera coronant.

οἱ δ' ἐπ' ὄνειάθ' ἔτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἱάλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὄρχηστὺς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός.

Καὶ Αἰνεΐδ. 1, 713·

Postquam prima quies epulis mensasque remotae,
 Crateras magnos statuunt et vina coronant

καὶ Ἰλιάδ. α' 469·

Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο,
 Κούροι μὲν κρατῆρας ἐπεστρέψαντο ποτοῖο.

149. Τὸ ὄνειάθ' εἶναι αἰτιατ. τὸ ὄνειαρ-ατος παρὰ τὸ ὄνάω ἢ ὀν-ὀνίνημι = (ὠφελῶ), ἐξ οὗ τροφή, ἀπόλαυσις. Εἰς τὸ πληθ. σημ. εὐχάριστα, νόστιμα φαγητά. — χεῖρας ἱάλλον] = ἠπλωναν παρ. τοῦ ἱάλλω, ὅπερ ἐστὶ προσχ. τοῦ ἴημι, Μ. ἱαλλῶ, ἀόρ. ἴηλα, ἀπαρεμφ. ἰῆλαι.

150. Ἄφ' οὗ ἀπέβαλον τὴν ὄρεξιν τοῦ φαγητοῦ, ἢ ἀφ' οὗ ἔφαγον καὶ ἔπιον. — Τὸ ἔντο] μόνον εἰς τὴν φράσιν ταύτην ἀπαντᾷ, εἶναι δὲ γ' πληθ. προσ. τοῦ μέσ. ἀόρ. β' τοῦ ἴημι καὶ ἀξίημι· οὕτω καὶ Ἰλιάδ. α, 496 Βιργ.

postquam exempta fames, et amor Compressus edendi.

152. μολπή] = ψόδη, δηλ. σημαίνει κρούσιν ἢ κινήσιν ῥυθμοῦ διὰ τῆς χειρὸς· καὶ ὁ ῥυθμὸς οὗτος ἦν ὁ κανὼν τῆς μουσικῆς. — Ἐκ τοῦ μέλω = ψάλλω. — ὄρχηστὺς] ὡς καὶ ἡ ὄρχησις παρὰ τὸ ὄρχος ἢ ἔρκος = φραγμός, σειρά τις κυκλοτερῆς ἀνθρώπων· ὁ δὲ χορὸς ἐν τοῖς μετέπειτα ἐχρησίμειον ὡς μέρος συμπληρωτικὸν τῆς γυμναστικῆς, ἐν ᾗ ἐχόρευον νέοι καὶ γέροντες. Ξενοφ. Συμπ. 2, 17. Ἡ δ' ὄρχησις ἦν ἐξ ἀρχῆς στενωῶς συνδεδεμένη τῇ θρησκείᾳ. Συντελεῖ πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ πρὸς ἀνάμνησιν ἱστορ. γεγονότων καὶ ἔμπνευσιν εὐγενῶν αἰσθημάτων· ὑπῆρχον δὲ διάφοροι ὄρχήσεις, φέρουσα ἐκάστη καὶ ἴδιαν ὀνομασίαν· τέσσαρα ἦσαν τὰ ἀξιολογώτερα εἶδη· α' αἰ ἐορταστικαὶ ὄρχήσεις, ἃς ὄρχουντο ἐν ταῖς ἐορταῖς, τιμῶντες τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς τῶν θεῶν παῖδας· β' αἰ δραματικαὶ ὄρχήσεις, ἃς τινες ὄρχουντο, ὡς καὶ τὸ ὄνομα σημαίνει, κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐν Θεάτρῳ διδασκαλίᾳ τῶν δραμάτων· γ' εἰς πολεμικὰς ἢ ἐνοπλίους ὄρχήσεις, ἃς τινες ὄρχουντο κρούοντες τὰ ξίφη πρὸς τὰς ἀσπίδας καὶ πηδῶντες ἐνθεόν τι καὶ

κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 153 ἤτοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰεΐδειν,

πολεμικόν· τοιαύτην ὄρχησιν ἐχόρευον τὸ πάλοι οἱ Κουρήτες. Ἐκ ταύτης προήλθεν ὕστερον ἡ ὀνομαστή πυρρήιχη, τὸ κάλλιστον τοῦτο προγύνασμα πολέμου τῶν τε Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων, ἢ πυρρήιχην καλῶς πάνυ περιγράφει ὁ Πλάτων ἐν Νομ. 7, 813 λέγων «τὴν πολεμικὴν δὲ δὴ τούτων ἄλλη οὔσαν τῆς εἰρηνικῆς πυρρήιχην ἂν τις ὀρθῶς προσαγορεύει. τὰς τε εὐλαθείας πασῶν πληγῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσει καὶ ὑπέξει· πάσῃ καὶ ἐν πηδῆσιν ἐν ὕψει καὶ ζῆν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύταις ἐναντίας, τὰς ἐπὶ τὰ δραστικά φερομένας αὐτῶν σχήματα ἐν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς, καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πληγῶν μιμήματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι.» δ' εἰς τερπνάς ὄρχήσεις, ἅς ὄρχοῦντο ἐν πανηγύρεσι καὶ συμποσίοις καὶ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους διατριβαῖς· ὄρχοῦντο δὲ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου ἤδη οὕτως· οἱ ὄρχησται λαμβανόμενοι ἀπὸ τῶν χειρῶν ἐχόρευον κυκλικῶς, ἔχοντες ἡγεμόνα τοῦ «φιλοπαίγμονος ὄρχηθοιο» ἀοιδὸν παίζοντα κιθάραν ἢ φόρμιγγα. Ἰδε Ἰδιωτ. Βίον ἀρχ. Ἑλλ. ὑπὸ Θ. Βενιζέλου. ἀναθήματα] = ταῦτά εἰσι τὰ κοσμήματα τῆς τραπέζης.

153. κῆρυξ] εἷς κῆρυξ, δὲν εἶναι ὁ Μέδων, ἀλλ' εἷς ἐκ τῶν κηρύκων, οἵτινες ὑπρέτουν τοὺς μνηστῆρας.— κίθαριν] ἡ κιθάρα ἢ ἡ φόρμιγξ ἦν ὄργανον, ὅπερ ἐκαλεῖτο ἀργότερα λύρα, καὶ τὸ ὅποσον δὲν εἶχεν εἰμῆ 4 χορδὰς πρὸ τοῦ νεωτερισμοῦ τοῦ Τεμπάνδρου· ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι κιθαρίζειν τὸ παίζειν Κιθάραν, καὶ κιθαριστὴν ἢ κιθαρωφδὸν τὸν τεχνίτην καὶ κιθαρισμὸν τὴν τέχνην τοῦ κιθαρίζειν. Διὰ τῆς μουσικῆς οὐ μόνον τὰ πάθη κατηυνάζοντο καὶ τὰ ἦθη ἐρρυθμιζοντο, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ ἠπιωτέρα καθίστατο· διὸ καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν ἠθικὴν τῶν παιδῶν βελτιώσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς μουσικῆς ἀνέθετον, καὶ ἐκάστη εὐγενὴς οἰκία εἶχε τὸν διδάσκαλόν της, οἷος ὁ Φήμιος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ὀδυσσεύς, καὶ ὁ Δημόδοκος ἐν τῇ τῶν Φαιάκων.

153. ἤτοι] παρ' Ὀμήρῳ ἢ πρὸς ἐνδείξειν παρατεινομένης διηγήσεως τίθεται, ἢ ὡς μεταβατ. ἐννοίας ἀντὶ τοῦ μὲν ἐκλαμβάνεται, ἐνίοτε ὁμως καὶ ὡς βεβαιωτικὸς σύνδεσμος ἀπαντᾷ (πρὸβ. Ἰλ. ε, 22. Ὀδ. 1 καὶ 267).— φορμίζειν] μτχ. τροπικὴ τοῦ ἀνα-

αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
ἄγχι σχῶν κεφαλῆν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·

«Εἶνε φίλ', ἧ καὶ μοι νεμεσήσσαι ὅττι κεν εἶπω ;
τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ αἰοιδή,
ρεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν,

160

βάλλετο = παίζειν φόρμιγγα, ἤτοι ρυθμίζειν τὰς χορδὰς τῆς φόρμιγγος.

157. Ἄφ' οὗ ἐπλησίασεν εἰς τὸ οὖς τῆς διὰ τὴν νᾶ μὴν ἀκούσασιν οἱ ἄλλοι.

158. Ἄγαπητὲ ξένε, ἀραγε θὰ ἀγανακτήσης ἐναντίον μου δι' ὅ,τι καὶ ἂν σοὶ εἶπω. » Ἡ ῥητορική αὐτῆ περισκεψίς εἶναι φυσικωτάτη, παρατηροῦμεν τὴν ἐλευθερίαν μεθ' ἧς ὀμιλεῖ τὸ Τηλέμ. ἐνώπιον ἀγνώστου, διὰ τοὺς μνηστῆρας. Εὐστάθιος λέγει τοῦτο τὸ Τηλ. πρὸς τὸν Μέντην, ὅτε, πρὶν ἐρωτηθῆναι ὑπὸ τῆς Ἀθηναῖς, σκώπτει τοὺς μνηστῆρας. Ὁ Σχολ. προσθέτει: Ἐμφαίνοντος τοῦ ποιητοῦ, φορτικὸν εἶναι τὸ ἀπλῶς κωμωδεῖν. Ἄλλ' ἡ ἐρμηνεία αὐτῆ, ἥτις δίδεται ὑπὸ τινῶν ἀρχαίων σχολιαστῶν, οὐδόλως συμφωνεῖ πρὸς τὸ χωρίον. Τὸ ὕφος τοῦ Τηλ. οὐδὲν ἔχει ἀπολύτως τὸ κωμικόν.— ὅ τ' τι] ἐλλείπει τῆς διὰ προθέσεως, ὃ δὲ διπλασιασμός τοῦ τ διὰ τὸ μέτρον. Σημειωτέον δ' ὅτι τὰ, ὅς κεν, ὅτι κεν = ὅς ἂν, ὅτι ἂν, πρὸς ὑποτ. φερόμενα διὰ τοῦ ὑποθ. ἂν, ἰσοδυναμοῦσι τοῖς, ὅστις καὶ ἂν, ὅ,τι καὶ ἂν.

159. τούτοισιν] εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, δηλ. εἰς τοὺς ἀθλοῦς τούτους· ἀποδοτέα εἰς τὴν λέξιν ὄλην τὴν ἐνέργειάν του.

160. ρεῖ'] βραχυλογία ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ρεῖά εἰσι ταῦτα, ἧ ὡς κοινῶς λέγομεν, εὐκόλα πράγματα, δηλαδή ἄνευ κωλύματος. Ἀρχατοὶ τινες ἀφήρουν ἀπὸ τὴν ἔκφρασιν ταύτην τὴν ἰδίαν τῆς ἀξίαν, καὶ συνέχισον τὸ ρεῖ(α) μετὰ τὰ ἐπόμενα, ὡς ἐξαρτώμενον ἀπὸ τοῦ ἔδουσιν. Σχολ. τὸ ἐξῆς, ἐπὶ ρεῖα ἡ κοινὴ στίξις δίδει σημασίαν λίαν προτιμωτέραν ἐκείνης ἣν ὑπολαμβάνει τις μετὰ τὴν ὑπέρβασιν ταύτης. — νήποινον] εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ ρεῖ(α)· αὐτὸς ὑπάρχει ἵνα ἀπαιτήσῃ ποινήν, ἀνταξίαν τῆς ἀξίας τῶν πραγμάτων καὶ οἱ μνηστῆρες καταναλίσκουσι. Συνήθως λαμβάνεται τὸ νήποινοι, ὡς ἐπίρρ. (ἐκ τοῦ νη-σπερ. καὶ ποινή = ἀτιμωρητί), εἶναι μᾶλλον ἐπιθ. ἀναφερόμενον εἰς τὸ βίοτον, διότι ὁ Ὅμηρ. λέγει νήποινος, νήποινον, καὶ τῷ συμφωνεῖ πανταχοῦ μετὰ τὸ οὐσιαστικόν του· καὶ κατὰ τοὺς δύο τρόπους ἡ σημ. μένει ἡ αὐτή.

ἀνέρος οὐ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὄμβρῳ
 κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἢ εἰν ἀλί κῦμα κυλινδεῖ.
 εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοῖατο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρησαΐατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
 165 ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖο τε ἐσθῆτός τε.
 νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μῦθον, οὐδέ τις ἡμῖν
 θαλπωρή, εἶπερ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων

161. δῆπου] κατὰ τὸν Σχολ. ἐνταῦθα τοπικόν, παρὰ δὲ τοῖς ἀττικοῖς βεβαιωτικόν. ἴσως ὁμως συναμφότερα σημαίνει. «Τοῦ ὁποίου βέβαια τὰ λευκὰ ὄστᾶ σήπονται κάπου ὑπὸ τῆς βροχῆς, ἢ ἔρριμμένα εἰς τὴν ξηράν, ἢ ἐκπὸς τῆς θαλάσσης τὰ κυλίει τὸ κῦμα.»

162. Ὁ ἢ] διαζευκτικὸς συνδέει τὰς προτάσεις, πύθεται καὶ κυλινδεῖ, καὶ διαζευγνύει τὰς ἐννοίας· παρεμπιπτούσης τῆς μετοχικ. προτ. ὁ λόγος ἐγένετο ποικιλώτερος, ὡς καὶ παρ' Αἰσχ. Ἰαγμ. 97. 161. — πύθεται] (πυ, συγγ. τῷ Λατ. Pateo) = ἐνεργ. σήπω, σαπίζω, Παθ. σήπομαι.

163. Οἱ μὲν Π. Σχολ. ἐρμηνεύουσιν, εἶπερ Ὀδ. τὴν Ἰθάκην ἐώρα, ὃ ταῦτὸν τῷ εἶπερ Ὀδυσ. εἰς Ἰθάκην παρεγένετο, πάντες ἂν οἱ μνηστῆρες ἠῤῥξάντο. ἡμεῖς δ' ἀντικείμε. τοῦ ἰδοῖατο τὴν λέξ. ἐκεῖνον ὑπολαμβάνοντες, δηλ. εἶπερ οἱ μνηστῆρες ἐκεῖνον ἐώρων νοστήσαντα. Ἐρμην. ἐάν δ' ἔβλεπον ἐκεῖνον ἐπανελθόντα εἰς τὴν Ἰθάκην, ὅλοι ἤθελον εὐχθῆναι ἢ ἦσαν ἐλαφρότεροι (ταχύτεροι) κατὰ τοὺς πόδας κτλ. Διὰ τῆς τοιαύτης περιγραφῆς μᾶς παριστᾶ ὁ π. τὸν τρόμον καὶ τὴν φυγὴν τῶν μνηστῆρων ἐάν οὗτοι μόλις ἔβλεπον τὸν Ὀδυσ. καὶ τὸ κράτος αὐτοῦ.

165. χρυσοῖο] ἐκ χρυσοῦ, δηλ. χρυσαῖα κοσμήματα. Δὲν πρόκειται περὶ ἄλλων εἰμῆ περὶ ἐκείνων, ἅτινα ἔφερον ἐπ' αὐτῶν. — ἐσθῆτός] ἐνδεδυμένος μὲ ῥατὰ ἐνδύματα, διότι ἡ ἰδέα τοῦ μεγαλοπρεποῦς ὑπάρχει ἐν τῷ ἀφνειότεροι.

166. Ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε — τοῦ δ' ὤλετο, ὁ μὲν παρακείμενος οὐ μόνον τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ καὶ τὸ διαμένον ἀποτέλεσμα ἐκφράζει, ὃ δ' ἀόριστ. μόνην τὴν παρελθούσαν ἐνέργειαν. — ὡς] = καθὼς σοὶ λέγω = ut tibi dico. — κακὸν μῦθον] ἐπιρρ. ἔκφρασις malofato = κακὸν θάνατον. ὄντως τὸ ἀπόλωλε δὲν δύναται νὰ ἔχη τὸ συμπληρ. εἰς τὴν αἰτιατ.

167. θαλπωρή] κατὰ τὸν Εὐστάθ. τὴν χαροποιάν ἐλπίδα, ἐκ τοῦ θάλπω· ἴδε τὸν μῦθον τῆς Πανδώρας.

φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὤλετο νόστιμον ἦμαρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆς; 170
 ὀπποίης τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται

168. ἐλεύσεσθαι] = τὸν Ὀδυσσεύα. Παρὰ τοὺς ἀρχαίους ἦσαν τινες, οἵτινες ἐμάντευον περὶ μελλόντων· ἀλλ' ὁ Τηλ. λέγει ὅτι ἐγὼ δὲν θά τὸ πιστεύσω.

169. ἀτρεκέως] ἐπιρρ. (ἀτρεκής) ἀκριβές, ἀλανθάστως. Πινδ. Ὀλυμ. 3, 12 ἀτρεκής γλεφάρων. Πυθ. 2. 77 ἀτενές ἀλωπέκων Ἴκελος.

170. Ἐνταῦθα τέσσαρές εἰσιν ἐρωτήσεις, ὧν ἐκάστη ἰδίας χρήζει ἀπαντήσεως· «τίς ἀνδρῶν; πόθεν ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις; πόθι τοκῆς;» Περὶ τοῦ ἔθους τούτου τοῦ ἐρωτῆν τοὺς ξένους τίνες, ὅποιοι καὶ πόθεν εἶσι, πρὸς. Θουκλ. 1, 5, καὶ Ὀδυσ. 1, 323. Τὸν τρόπον τοῦτον σχεδὸν ἐμιμήθη καὶ ὁ Βιργιλ. ἐν Αἰνιάδι (8, 114) *qui genus? unde domo?* ὁ Ἄμεις θέτει κόμμα μετὰ τὸ τίς· ἀλλ' ἡ στίξις αὐτῆ οὐδὲν ἀρμόζει εἰς τύπον ἔνθα ἡ ἄλλειψις οὐδεμία φέρει δυσκολία, καὶ ἥς ἡ ταχύτης εἶναι ἡ κυρία ἀξία· εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Τηλέμ. λέγει «ποῶς εἶσαι, ὀηλ. πόθεν εἶσαι μετὰ τῶν ἀνθρώπων;» ποῶς καὶ ἀπὸ ποῶν τόπον εἶσαι; Ὁ Ἀρίσταρχος καὶ ἡ αὐτοῦ σχολή ἤθελε νὰ γράφηται τὸ εἰς ἄνευ τόνου, ἵνα δεικνύσῃ ὅτι τὸ εἰς, ὡς τινες διετείνοντο, δὲν ἀνήκει εἰς τὸ εἶμι = πορεύομαι· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ὅπως ἄχρηστον, διότι τὸ εἰς ποῦ πηγαίνεις; οὐδεμία θὰ εἶδε σημασίαν καὶ θὰ μετέφραζον ἀυθαιρέτως· ὁ στίχος οὗτος εἶναι θαυμαστός, διότι ὀηλοῦ δλόκληρον βίον ἀνθρώπου.

171. ὀπποίης] ὁ Τηλ. ζητεῖ νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ ξένου ἐὰν τὸ πλοῦτον ἐφ' οὗ ἦλθεν ἀνήκεν αὐτῷ ἢ εἰς ἕτερον. Σχολ. ξένος ἢ ἰδίας. Τὸ ὅποιοι εἶναι εἰς ἐπιθετικὴν χρῆσιν ἐν τῇ ἀμέσῃ ἐρωτήσει, ἀντὶ τοῦ ποῶς· ἀλλὰ τινες ὑποθέτουσι τὸ κατάλεξον ὑπανοούμενον. — πῶς δέ σε ναῦται] = ὅτω τρόπῳ.

173. Οὕτω καὶ ἐν Ὀδυσ. Ε. 190, Π. 224, καὶ Ἰλ. Ν. 344. Μεγάλην ἀπειρίαν τοῦ Τηλέμ. περὶ τῶν ἔξω ἐμφαίνει ἡ λέξις πεζόν, διὸ ἠγνοεῖ ὁ Τηλ. ὅτι ἀδύνατον τὸ πεζῶς ἐπὶ νησον ἐλθεῖν. Εὐστάθιος λέγει. Ἰστέον δέ, ὅτι ἀφελῆς ἐνταῦθα καὶ ἀστεγος ὁ τοῦ Τηλέμ. λόγος ἐν τῷ οὐ γάρ τι σε πεζὸν οἴομαι, ἐνταῦθα ἰκέσθαι

ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
οὐ μὲν γὰρ τί σε πεζὸν δίομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
καὶ μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὖ εἰδῶ,
173 ἤ ἐ νέον μεθέπεις, ἣ καὶ πατρῷός ἐσσι
ξείνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κείνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων.»

κτλ. — ἐνθάδ'] = ἐντεῦθεν, ἐνοητέον καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω ἀφίκετο.

174. καί] ὁ καὶ προσθετικός = ἀκόμη καὶ τοῦτο εἰπέ μοι ἀληθῶς, διὰ νὰ μάθω καλά. — ἐτήτυμον] ἀντὶ ἔτυμον, οὐδ. τοῦ ἐτήτυμος καὶ τὸ πληθ. ἐτήτυμα ἀντὶ ἐπιρ. ἐτητύμως.

175. ἣ ἐ... ἣ.] Τὸ ἣ ἐ ἰσοδυναμεῖ τὸ πότερον utrum. Ἄντὶ τοῦ: ἣ ὁ Βέκκερος καὶ ἄλλοι ἔγραφον ἦ, num = μήπως, κατὰ τὴν γραφὴν ταύτην εἶναι ἀνάγκη τοῦ ἐρωτηματικοῦ σημείου μετὰ τὸ μεθέπεις, διότι ἦ δὲν δύναται νὰ ᾔησ' ὅς' ὄρος μιᾶς διαζευκτικῆς προτάσεως. Ἡ Ἀλεξανδρινὴ σημειώσις ἐφ' ἧς στηρίζονται τινες εἰς τὴν γραφὴν ἦ, οὐδεμίαν φέρει διόρθωσιν, «ὁ δευτέρος ἡ περισπᾶται· ἐρωτηματικός γὰρ ἐστι.» δηλ. τὸ πρῶτον ἡ (ἣ ἐ) οὐδόλως εἶναι ἐρωτηματ. ὀθεν καλὸν εἶναι νὰ ἀφήσωμεν τὸν κατὰ παράδοσιν τονισμὸν. — πατρῷος] = πατρικός· ἡ ἰος κατάληξις τὸ ἀνήκον εἰς τι σημαίνει.

176. Ὑσα ν] ἀρχαία διάφορος γραφὴ ἀντὶ ἔσαν = ἦλθον ἐντός· καὶ αὕτη εἶναι ἡ κυρία σημασία τῆς λέξεως καὶ συντ. μετ' αἰτ. ὡς τὸ ἰκάνειν· πρὸβλ. σελ. 194· ἀνάλογον τοῦ ἰκάνειν, τὸ ἀφικνεῖσθαι κτλ.

177. καὶ ἐκεῖνος] δηλ. αὐτὸς ὁ Ὅδ. «ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος (ὁ μακαρίτης) ἦτο κοινωνικός πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.» Ὁ Τηλέμ. ἐξηγεῖ πῶς ὁ Ὅδ. ἠδύνατο νὰ ἔχη τόσους φίλους. — ἐπίστροφος ἦν τῶν ἀνθρώπων] ἐπεσκέπτετο τοὺς ἀνθρώπους, δηλ. ἐταξείδευε πολὺ, καὶ συνῆπτε σχέσεις φιλοξενίας μετὰ πολλῶν ἀνθρώπων. Σχολ. παρὰ πολλοῖς ἀνθρώποις ξενιζόμενος· ἐπερχόμενος καὶ ἐπιδημῶν. Ἡ ἐρμηνεία αὕτη τοῦ ἐπίστροφος δικαιολογεῖται διὰ τοῦ στίχ. 17' 485—86, ἔνθα τὸ ῥημ. ἐπίστροφά σην. ἐπιστρέφομαι, στρέφομαι πρὸς, ἐπισκέπτονται θεοί... ἐπιστροφῶσι πόλης, οἱ θεοὶ ἐπισκέπτονται τὰς πόλεις· πολλοὶ τὸ ἐπίστροφος λαμβάνουσιν ὡς συνώνυμον τοῦ ἐπιμελής, τοῦ φροντιστής, τοῦ φιλόξενος (ἐπιστροφῆν καὶ ἐπι-

Τόν δ' αὔτε πρᾶσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
 τοιγάρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 Μέντης Ἀγχιάλιοι δαίφρονος εὐχομαι εἶναι
 υἴος, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
 νῦν δ' ὦδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν,

180

μέλειαν ποιούμενος τῶν ἀνθρώπων)· ἄλλοι ἠνούνουν διὰ τοῦ ἐπί-
 στροφος ὅτι ὁ Ὀδυσ. εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ ἦναι εὐπρόσδεκτος
 πανταχοῦ, καὶ νὰ ἀποκτᾷ φιλίας. Σχολ. ἐπιστρεπτικός ἦν τῶν ἀν-
 θρώπων, εἰς ἑαυτὸν ἔστρεφε τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀρετῆς
 καὶ φρονήσεως καὶ εὐγενείας. Ὁ Εὐστάθιος λέγει: ἔστι δὲ τὸ ἐπί-
 στροφος μέση λέξις· πάθος τε γὰρ δηλοῖ καὶ ἐνέργειαν· ἡ φράσις
 ἦν τοῦ Ἡρωδιανοῦ Ἰσως καὶ τοῦ Διδύμου, ἀλλὰ βεβαίως εἶναι μαρ-
 τυρία τῶν καλῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων.— τῶν ἀνθρώπων] εἶ-
 ναι γενικὴ κτη. τοῦ ἐπίστροφος ὡς πλησμονῆς σημαντικόν.

179. Τοιγάρ] ποιητ. μόριον, συνήθη. ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως
 τιθέμενον, διὰ τοῦτο σωστά, Ἰσια Ἰσια, ὅθεν λοιπὸν συνθ. ἐκ τοῦ
 τοι βεβαιωτ. καὶ τοῦ γὰρ αἰτιολ. = τῇ Γερμ. *gar*, ὁ γὰρ αἰτολ.
 τὴν ἀνωτέρω πρότασιν «ἐπὶ καὶ κενός ἦν.» Τὸ μόριον τοι ἀπὸ ἀν-
 τωνυμ. εἰς συνδεσμικὴν χρῆσιν μετέπεσεν, ὅθεν ἀπαντᾷ «τοιγάρ τοι.»
 τό εἴ τοι κέτται ἀντὶ ἀντωνυμίας σοί· πρβλ. α, 214. = «Ἰσια Ἰσια
 λοιπὸν καὶ ἐγὼ πολὺ ἀκριβῶς θά σοι εἴπω ταῦτα.»

180. εὐχομαι εἶναι] = καυχῶμαι ὅτι εἶναι: δὲν σημαίνει ἐν
 τῇ Ὀμηρ. γλώσσῃ, ἄλλο εἰμὴ ἀπλῆν βεβαίωσιν χωρὶς ἰδέαν ἀπο-
 κρούσεως. εἶναι προφανές ὅτι οἱ ναῦται, περὶ ὧν ὁ Τηλέμαχ. εἶπε
 μετ' ἐκφράσεως ἔτι ἰσχυροτέρας σγχ. 172, τινὲς ἔμμεναν εὐχε-
 τῶντωντο, δὲν ἦσαν οὐδαμῶς δι' αὐτὸν θρασύηλοι καὶ νεανίαι,
 ἀλλὰ ζητεῖ παρά τοῦ φίλου ξένου ἀπλῶς εἰς ποτοῖν λαὸν ἀνήκον·
 ὑπάρχουσιν ὅμως χωρῖα, ἐν οἷς πρέπει νὰ λάβωμεν τὸ εὐχομαι εἶναι
 κατὰ γράμμα· οὕτω ὅταν ὁ Γλαῦκος ἀπηρίθμησε τοὺς προγόνους
 ἤρωας, καὶ τελευταῖον λέγει πρὸς τὸν Διομήδην Ἰλ. Δ. 211: ταύ-
 τής τοι γενεῆς τε καὶ αἵματος εὐχομαι εἶναι. — Τοῦτο εἶναι ἐν αἴ-
 σθημα τοῦ αὐτοῦ εἶδους ὃ ἐκφράζει ἡ Γελτρούδη ἐν τῇ Γουλιέλμφ
 Τέλλω 1, 11: «Des edel'n Ibergs Tochter rühm' ich mich.» ἀλλ' ἡ
 μίμησις τοῦ Σχίλλερ δὲν ἀποδεικνύει ὅτι τὸ εὐχομαι εἶναι
 πρέπει νὰ ἐνοηθῆται ἄνευ τινὸς μετρίασμοῦ.

182. ὦδε] κατὰ τὸν Βουτεμάνον ἐπίρρ. τοπικόν = ἐδῶ: ἄλλοι

πλέων ἐπὶ οἶνοπα πόντον ἐπ' ἀλλοθρόους ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον.
 185 νηῦς δέ μοι ἦδ' ἔσθηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλης,
 ἐν λιμένι Ρεῖθρω, ὑπὸ Νηΐφ ὕληεντι.

τὸ ἐξηγοῦσιν ἀκολουθοῦντες τοὺς Π. Σχ. = οὕτω ὡς βλέπεις· ποτὲ δὲν ἀπαντᾷ τὸ ὦδε ὡς ἐπίφ. τόπου· τοῦτο φαίνεται ἐκ τῆς συγχυτῆς παρατηρήσεως τοῦ Ἀρισάρχου hoc modo, ἔτσιγια ὅπως με βλέπεις.

183. οἶνωψ, ο πο ς] ὁ μορφήν οἶνου ἔχων ἕνεκα τοῦ βάθους = βαθέα πελάγη· οὕτω πολλάκις καλεῖται ἡ θάλασσα παρ' Ὀμήρῳ. ἀλλοθρόους] = ὁ ἄλλα-θρόων καὶ τοὺς τοιοῦτους ἐνόμιζον οἱ Ἕλληνες πάντας τοὺς μὴ ἑλληνιστὶ ὀμιλοῦντας, ἦτοι τοὺς βαρ-βάρους ξένους· θροῦς = ἡ φωνή.

184. ἐς Τεμέσην] πόλις περιβόητος διὰ τὰ χάλκεια, μεταλλεῖα τῆς πιθανῆς ἢ περὶ τὸ μέσον τῆς Κύπρου Τέμεση ἢ Τάμαστος, ἧτις ἦν περιβόητος διὰ τὰ χαλκουργεῖα τῆς· διότι ἄλλοι παραδέχονται ὅτι Τεμέση ἐλέγετο ἡ χώρα τῶν Βρετιῶν τῆς κάτω Ἰταλίας, τὸ νῦν Βριντέσιον (Brindisi), καὶ περὶ ταύτης δυσχυρίζονται κατ' Εὐστάθ. καὶ Στράβωνα ὅτι ὀμιλεῖ ὁ ποιητῆς· ὠνομάσθη δὲ οὕτω κατὰ τὸν σοφὸν Bochar ὑπὸ τῶν Φοινίκων διὰ τὸν ἐν αὐτῇ μεταλλεῦόμενον χαλκόν, διότι τὸ Τέμες, τῆξιν ἢ χώνευσιν σημαίνει φοινικιστὶ, οἱ δὲ φοινικεῖς πλεῖστον κατεγίνοντο εἰς τὴν τῶν μετάλλων χώνευσιν. — μετὰ] ἡ πρόθεσις σημαίνει μεταλλαγὴν· διότι ἐν τοῖς τότε χρόνοις τὸ ἐμπόριον δι' ἀνταλλαγῆς ἐγίνετο πρὸ τῆς εὐρέσεως τοῦ νομίσματος. — σίδηρον] παρὰ Θουκυδ. σίδηρον κεῖται ἀντὶ ὄπλων: «ἐν τοῖς πρώτοις δ' Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο» ὁ σίδηρος εἶχε μεγίστην ἀξίαν ὡς ἀντικείμενον ἀνταλλαγῆς, καίτοι δὲν ἐγνωρίζον νὰ τὸν ἐργασθῶσι, καὶ δὲν ἐχρησίμευεν εἰμὴ εἰς εὐαρίθμους χρήσεις· ἀλλὰ τὰ ἀντικείμενα τὰ κατασκευαζόμενα διὰ τοῦ σιδήρου ἦσαν τὸ πρῶτον ὠφέλημα· σῶον, ἄκμωνες, σφῦραι, αἰχμαὶ βελῶν κτλ. Ταῦτά εἰσι σχεδὸν πάντα τὰ ἐν Ἰλιάδι καὶ Ὀδύσ. σίδηρα.

185 — 86. νηῦς δέ μοι . . . ὕληεντι] οἱ δύο οὗτοι στίχοι. ἔλειπον ἀπὸ πολλὰ χειρόγραφα τῶν ἀρχαίων. Ἀριστ. ὁ Βυζάντιος καὶ ὁ Ἀρίσταρχος τοὺς ἐθεώρουν ὡς παρεισφρήσαντας. Διδ. Σχολ. «προηθετοῦντο δὲ ὑπὸ Ἀριστοφάνους· εἷς τινα δὲ τῶν ἀντιγράφων οὐδ' ἐφέροντο.

185. ἦ δε] = τφ τῆδε, hic ἢ illie· ἐκεῖ κάτω. Ἐνταῦθα εἶναι μὲν

ξείνοι δ' ἀλλήλων πατρώιοι εὐχόμεθ' εἶναι
ἐξ ἀρχῆς, εἶπερ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελθῶν

δεικτικὸν τοπικὸν ἐπίρρημα διὰ τὸ ἴστασθαι ἐπὶ τινος τῶν ἀνακτόρων μέρους καὶ δεικνῦναι αὐτὴν ὅτι δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ἢ αὐτὴ καὶ ἔτεραι ἀντων. ἐπιρ. εὐρηνται πρβλ. Ὅδ. φ. 207. Δηλ. ὁ ξένος δεικνύει τῷ Τηλεμ. τὸ μέρος, ἔνθα εὐρίσκεται ὁ λιμὴν· «ἡ δὲ ναὺς μου ἰδοὺ ἐστάθη κοντὰ εἰς τὸν ἀγρὸν μακρὰν τῆς πόλεως ἐντὸς τοῦ λιμένος (τοῦ καλουμένου) Ῥεῖθρου, ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ δασώδους ὄρους Νηΐου.» — ε ὁ σ τ η κ ε ν] = ἐστάθηκ. παρακ. β. ἀμετ. καὶ μέσ. Τὸ πλοῖον ἐν τῷ λιμένι εἶχεν ἀεὶ τὴν πρῶραν ἐστραμμένην εἰς τὴν θάλασσαν, ἵνα ἢ ἔτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν καὶ δὲν ὑπελείπετο εἰμὴ νὰ σηκώσῃ τὰς ἐὺνάς, μεγάλους λίθους, οἵτινες ἦσαν ἀντὶ ἀγκυρῶν καὶ λύσσει τὰ παλαμάρια. — ἐπ' ἀ γ ρ ο ὺ] propter agrum, δηλ. propter litus· πλησίον τῆς ἀκτῆς· δὲν ἐπέσυρον εἰς τὴν ξηρὰν εἰμὴ τὰ πλοῖα, ἅτινα ἔμελλον νὰ μείνωσι πολὺ καιρὸν πρὶν ἀρχίσωσι πάλιν τὸ ταξίδιον. Κατωτέρω, στίχ. 190 ἐπ' ἀγροῦ λέγεται ἐπὶ τῆς κυρίας σημασίας ἐν τῇ ἐξοχῇ. — π ὄ λ η ο ς] ἐκ τῆς πόλεως, δηλ. ἐκ τῆς πόλεως ὕμῶν· δὲν ὑπῆρχεν εἰμὴ μία πόλις, ἥτις ἐκαλεῖτο Ἰθάκη, ὡς καὶ ἡ νῆσος αὐτή.

186 β ε ἰ θ ρ ω] ὀφείλει προφανῶς τὸ ὄνομα εἰς τὸν χειμαρρον οὗ τινος ἢ ἐκβολῇ ἐσχημάτιζε τὸν λιμένα τοῦτον, κείμενον πρὸς τὸ βόρειον τῆς πόλεως Ῥεῖθρον, ῤεθρον = στόμιον λιμένος. — Ν η ἴ ψ] τινὲς συνέχεον τὸ Νηΐον μὲ τὸ Νήριτον· ἀλλ' ἦσαν δύο διάφορα ὄρη τῆς Ἰθάκης, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς Ὀδυσ.

187. εὐχομαι εἶναι] ἴδε ἀνωτ. στίχ. 180. Τὸ παράδειγμα ἐνταῦθα εἶναι ἐν ἐκ τῶν ἀξιοσημειωτέρας ἐξησθημένης ἐκφράσεως. Ὁ Τηλέμ. οὐδόλως ἐνθυμεῖται τὸν Μέντην, πρὸ τῶν ἐξηγήσεων τοῦ ξένου του· δὲν ἐκαυχᾶτο λοιπὸν ὅτι εἶχε δεσμούς ἀρχαίας φιλίας μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἰδικῶν του· ὁ Μέντης ἐπιβεβαίωσ' ἐν πρᾶγμα· ἰδοὺ τὸ ὄλον.

188. ἐξ ἀρχῆς] (ab initio) ἐκ παλαιᾶς ἐποχῆς· ἐκ παλαιοῦ· ἔρχομεν ὑπερβολὰς ὁμοίαι· ἐκ παλαι (de tout temps)· ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων (de temps immemorial)· ἐνίοτε δὲν πρόκειται εἰμὴ περὶ ὀλίγων χρόνων. Ἐνταῦθα ἤδη εἴμεθα εἰς τὴν γ' γενεάν, ἀφ' οὗ ὁ ξένος ἐπικαλεῖται τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λαέρτου, πρὸς πατρὸς πάππου τοῦ Τηλεμ. Ἡ λέξις ἀρχὴ σημαίνει ἢ τὸ ὄριον, ἐξ οὗ

Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν
 191 γρητὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἣ οἱ βρῶσίν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὔτ' ἄν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβησιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδοιο.
 νῦν δ' ἤλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νυ τόνγε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου.

τις ὀρμάται, ἢ τὴν ἐξουσίαν καὶ φιλοσοφικῶς τὴν βᾶσιν, ἐφ' ἧς πᾶς λόγος ἐρείδεται. — εἴπερ τε κτλ.] διὰ τῆς παρενθετικ. ταύτης προτάσεως τὸν ἀπλοῦν καὶ ἀνεπιτήδευτον λόγον ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ καταστάσει μᾶς παριστᾷ ὁ ποιητής, ὡς ἐὰν ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ ἔλεγε: «ἐὰν σοῦτυχεν ἀρώτησης» ἢ «ἐὰν ἔχῃς ἀκουσά» κτλ.

189. οὐκέτι] διάφορον τοῦ οὔπω καὶ οὐδέπω, διότι τὸ μὲν τετελεσμένην, τὸ δὲ ἀτελεῖ τὴν πράξιν δηλοῖ. οὕτω παρὰ Λυσία «οἱ μὲν οὐκέτι τοῖς σώμασιν, οἱ δ' οὔπω δυνάμενοι» = οἱ μὲν μὴ δυνάμενοι πλέον, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι ἀκόμη (ἀλλ' ἔως μετὰ καιρὸν) ὡς καὶ τὸ τοῦ Θαλλοῦ «οὐδέπω καιρὸς, οὐκέτι καιρὸς.» — πόλινδε] = εἰς τὴν πόλιν, ἀντὶ ἐμπροσθέντου προσδιορ. διότι τὸ ἔρχεσθαι ἐστὶ κινήσεως σημαντικόν. Ἡ κατάληξις δὲ (= εἰς, ἐπὶ, πρὸς) συνηθεστάτη παρ' Ὀμήρῳ ἐπισυναπτομένη εἰς αἰτ. πόλεων καὶ χωρῶν ὀνόματα καὶ εἰς προηγ. τοπικὴν σχέσιν ἐξηγοῦντα.

190. πάσχειν πῆματα] σύστοιχος σύνταξις = δυστυχεῖ, ταλαιπωρεῖται μετὰ τῆς ἀμφιπόλου γραίας· ἐννοεῖ δ' ἔως τὴν Εὐρύκλειαν, τὴν τροφὸν τοῦ Ὀδυσσεύς.

193. ἐρπύζοντα] δυσκόλως περιπατῶν, ὡς κοινῶς λέγομεν, μπουσολίζοντα, βαδίζοντα μὲ χεῖρας καὶ πόδας ὡς μωρόν, διότι τὸ γόνυ ἢ γῆρας ἢ ἀσθενείας ἕνεκα οὐ δύναται φέρειν τὸ ὄλον σῶμα. Ἡ ἐξήγησις: «ὅταν ἡ κούρασις καταλάβῃ τὰ γόνατά του μετὰ δυσκολίας βαδίζῃ ἐπὶ τοῦ παχέως στρώματος τοῦ ἀμπελοφύτου πεδίου.»

195. σὸν πατέρ'] ἐπεξηγήσεις τοῦ ὑποκειμ. μιν· ἐπανῆλθεν αὐτός, δηλ. ὁ πατήρ σου. — βλάπτουσι κελεύθου] = κωλύουσι· «ἀλλὰ καθὼς βλέπω τοῦτον τοῦλάχιστον οἱ θεοὶ ἐμποδίζουσι τῆς ἐπανόδου.» 197 στίχ. Τὸ ἔτι (υ) ἐπιρ. (ἐκ τοῦ εω, εἰμί) 1) χρονικόν· α' ἐπὶ παρόντος, «ἀκόμη», εἰσέτι· β' ἐπὶ τοῦ παρελ-

οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς, 196
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρέϊ πόντῳ,
 νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν,
 ἄγριοι, οἳ που κείνον ἐρυκανόωσ' ἀέκοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὡς ἐνὶ θυμῷ 200
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὡς τελέεσθαι οἴω,
 οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.

θόντος· γ' ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, ἀκόμη, καὶ τοῦ λοιποῦ. Ἰλ. Α 96· δ 756. Μετὰ τῶν ἀρνητικῶν, εἰσέτι, ὄχι πλέον, εἴτα ἐπὶ παρόντος, παρελθόντος καὶ μέλλοντος. 2) προσθήκης σημαντικόν, προσέτι, διαφέρει τοῦ ἤδη· τὸ μὲν ἤδη σημαίνει τὸ τετελεσμένον, τὸ δὲ ἔτι τὸ διαρκεῖν· θθεν ὁσάκις λέγεται τὸ ἤδη καταφατικῶς ἐξηπακουέται τὸ ἔτι ἀποφατικῶς καὶ τανάπαλιν· διαφέρει δὲ καὶ τοῦ οὔπω τὸ οὔπω σημαίνει τὸ ἕως τώρα δὲν ἔγινεν, ἀλλὰ προσδοκᾶται νὰ γένη, ἐπὶ μέλλοντος· τὸ δὲ ἔτι ἐπὶ ἐνεστώτος.

197. που] — κάπου ἀοριστίαν τοῦ μέρους δεικνύει. — ζωὸς] — ζωντανός, παρὰ τοῦ ζῶω ἢ ζάω-ω. Ἡ Ἄθηνᾶ γνωρίζει καλλίιστα τοῦ εὐρίσκειται ὁ Ὀδυσ., ἀλλ' ὁμιλεῖ ἀπορρηματικῶς, ὡς πράττει ὁ τυγχὼν ἄνθρωπος, καὶ συμμορφοῦται τῷ προσώπῳ ὅπερ ἔλαβεν. Ἐκεῖθεν αἱ ὑποτιθέμεναι βεβαιότητες ἀνδρῶν ἀγρίων, περὶ ὧν γίνεται λόγος.

190. ἐν ἀμφιρύτῃ νήσῳ] διασαφητικὸς προσδ. τοῦ εὐρέϊ πόντῳ ἄγριοι ἔχουσιν = κρατοῦσιν «ἄγριοι, οἵτινες κάπου ἐμποδίζουσιν αὐτὸν παρὰ τὴν θέλησίν του βιαίως.»

199. ἐρυκανόωσ'] (καὶ κατὰ Κρύγ. ἐρυκανάω) καὶ ἐρυκάνω παρασχ. τοῦ ἐρύκω ἀναχαιτίζω, ἐμποδίζω = «τώρα ὁμῶς ἐγὼ θὰ σοὶ εἴπω μαντεύματα, καθὼς εἰς τὴν ψυχὴν μου οἱ θεοὶ θὰ τὰ ἐμπνεύσωσι, καὶ καθὼς νομίζω ὅτι θὰ ἐκτελεσθῶσιν, ἂν καὶ οὔτε μάντις καθόλου εἶμαι, οὔτε τοὺς οἰωνοὺς ἀκριβῶς γνωρίζω.» — βάλλουσι] στάσιν σημαίνει.

201. τελέεσθαι] εἰδικ. ἀπαρέμφ. χρ. μέλλοντ. τοῦ οἴω ὡς δόξασιτιθ. — οἴω] ἐνεργ. τύπος τοῦ οἴομαι ὡς ἀποθ. Ἡ θεμελιώδης σημ. εἶναι νομίζω, «θαρρῶ.» Ὁ Ὅμ. πλχ., πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ ἐντελοῦς πεποιθήσεως χάριν μετριοφροσύνης ἢ εἰρωνείας τὸ μεταχειρίζεται Ἰδ. λεξ. Παντ. Ὅμ.

202. ἐὼν] μτχ. τοῦ εἶμι ἀντὶ ὧν ἐκ τῆς ῥίξης ἔω. — μάντις]

οὔτοι ἔτι δηρὸν γε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
 ἔσσεται, οὐδ' εἴπερ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσιν·
 203 φράσσεται ὡς κε νήηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
 εἰ δὴ ἐξ αὐτοῦ τόσος παῖς εἷς Ὀδυσῆος.
 αἰνῶς γὰρ κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας

εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἐμπνευσμένος ὑπὸ προφορικῆς μαντείας κατὰ θεῖαν ἐνέργειαν, προλέγει τὰ μέλλοντα, καὶ οἰωνῶν σάφα εἰδῶς ἐκεῖνος ὅστις μαντεύει ἐκ τῶν σημείων τῶν οἰωνῶν· ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ ἔχῃ καὶ τὰ δύο προνόμια. Οὕτω καὶ ὁ Κάλχας ὅστις ἐν τῇ Ἰλ. 1, 93 — 100, εἶναι μάντις, προηγουμένως ἐκλήθη (1, 69) οἰωνοπόλων ἔχ' ἄριστος. — εἰδῶς] μτχ. τοῦ ῥήμ. οἶδα, ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἀλλαχοῦ γενικῆ συντεταγμένον τὸ οἶδα Ἰλ. Θ, 412 «ῶν εἰδῆ σοφίης.»

203. δηρὸν] = ἐπὶ μακρὸν, ἐπίθ. ἀντὶ ἐπιρρ. παραγόμενον ἀπὸ τοῦ δὴν = πολλὸν καιρὸν = «μακρὰν τῆς προσφιλοῦς πατρικῆς γῆς.» Τὸ πατρίδος ἐπίθ. ὅπερ παραλειπομένου τοῦ οὐσιαστικοῦ αἴης ἢ γαίας, οὐσιαστικοῦ τόπον ἐπέχει· λέγεται καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς καὶ Ἑλλάς αἶα καὶ Ἄσια αἶα, ἀντὶ ἐλληνική, ἀσιατική.

204. οὐδ'] ὅταν οἱ ἄρχατοι συνάπτωσι τρεῖς ἢ καὶ πλείους πρότασις ἀρνητικῶς, τὰς μὲν πρώτας συνάπτουσι διὰ τοῦ οὐτε, τὴν δὲ τελευταίαν διὰ τοῦ οὐδέ· ἀλλ' ὁ κανὼν οὐχὶ γενικῶς. — εἴπερ] μετὰ τοῦ περ ἐνούμενον τὸ εἴ ἐπὶ μὲν ὁμοφωνούντων κώλων ἐξηγεῖ τὴν ἐπὶ ἑκατέρου τοῦ κώλου συμμετρίαν, ὁμοιότητα καὶ ἀρμονίαν αὐτῶν πρὸς ἄλληλα. Αἰσχύλ. Χ, 218· ἐκ τούτου δὲ σημαίνει καὶ τὸ ὄντως. Ἐπὶ δὲ κώλων διαφωνούντων σημαίνει τὸ οὐδαμῶς, ὡς ἐνταῦθα = οὐδὲ καὶ ἐὰν τὸν ἔχωσιν εἰς τὰ δεσμά. — ἔχῃσιν] ἔχει ὡς ὑποκείμεν. τὸ δέσματα καὶ ὡς συμπλήρωμα τὸ αὐτὸν ἐννοούμενον. Ἡδὴ τρίτην φοράν ἀπαντᾷ ἐν τῇ στίχῳ τούτῳ τὴν ὑποτακτ. μετὰ τὸ εἴπερ· πρὸβλ. στίχ. 148 καὶ 188.

205. φράσσεται] μέλ. τοῦ φράζομαι· ὡς ἐκ τῆς διαφοροῦς συντάξεως λαμβάνει διάφορον ἔννοϊαν· ἐνταῦθα σημαίνει τρόπον· «θὰ σκεφθῆ τίνην τρόπον νὰ ἐπανεέλθῃ.» Ἄπασα ἡ ὑποθετ. πρότασις ἀντικείμενόν ἐστι τοῦ κατὰλεξον, ἐπεξηγήσεις δὲ τοῦ τόδε. — τόσος] = τόσον μέγας τὸ ἀνάστημα. — αἰνῶς] = φοβερῶς.

κείνω, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
 πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι
 Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐπὶ νηυσίν·

211

209. κείνω] δοτ. συντακ. τοῦ ἔοικας ὡς ὁμοιότητος σημαντικόν. — θαμὰ] παρὰ τὸ ἅμα χρόν. οὕτω καὶ θαμάκις. — τοῖον] = κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον συναναστρεφόμενος. — ἐμισγόμεθα] χρῆται δὲ ὁ ποιητὴς τῷ ῥήματι ἐπὶ φιλικῇ συνεντεύξει, καθάπερ καὶ ἀλλαχοῦ. Σημειοὶ δὲ ὁ Εὐστάθ. ὅτι κυρίως ἐπὶ ὕγρων τὸ μίγεσθαι, καὶ ἐπὶ συνεύων, καὶ ἐπὶ μάχης καὶ ἔριδος, ὅθεν καὶ τὸ ἐπιμιξέσθαι.

210. πρὶν] = πρὸ τοῦ ἀναβῆναι αὐτὸν εἰς Τροίαν, πρὶν ἢ ἀναβῆ. Τὸ χρονικὸν τοῦτο μόριον προσδιορίζει τὸ χρονικὸν σημεῖον, πρὸ τοῦ ὁποίου γίνεται τι, καὶ ἀναφερόμενον εἰς τὸ παρελθὸν συντάσσεται ὀριστικῇ καὶ εὐκτικῇ, ἀναφερόμενον δὲ εἰς τὸ μέλλον συντάσσεται ὑποτακτικῇ μετὰ ἀπαρεμφάτου, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικῇ. Π. χ. «οἱ τριάκοντα πολλοὺς ἀπέκτειναν πρὶν τὰς αἰτίας ἀκοῦσαι.» — ἀναβήμεναι] ἀπαρεμφ. ἀντὶ ἀναβῆναι· ἀρχαία ἢ κατάληξις τοῦ ἀπαρεμφ. μεναι, ἐξ ἧς εἶτα ἡ μεν καὶ εἰν· ἔλεγον οἱ ἀρχατοὶ ἀναβαίνειν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ καταβαίνειν τὸ ἀνάπαλιν· ἀναβαίνω καὶ οὐχὶ ἀνέρχομαι εἰς τὸ βῆμα· καταβάς, κατέρχονται πλοῖα εἰς Πειραιᾶ πανταχόθεν· δὲν λέγεται κατῆλθεν εἰς Πειραιᾶ, ἀλλὰ κατέβην· μόνον ἐπὶ πελάγους λέγεται τὸ κατέρχομαι· κατέρχομαι εἰς τὴν πατρίδα· ὡς τὸ ἀναβαίνειν σημ. μετάθασιν ἐκ μιᾶς καταστάσεως εἰς ἑτέραν, ἀποβαίνειν = ἀπὸ πλοίου βαίνειν ἐπὶ τὴν γῆν· τοῦναντίον τὸ ἐπιβαίνειν, ἐκ τῆς γῆς βαίνειν ἐπὶ τὸ πλοῖον. — περ] μόρ. ἐγκλητ. συγγ. πρὸς τὸ πείρω, περάω, πέραν, λατ. per. Ἡ κυρία τοῦ σημασ. εἶναι «πέρα, πέρα.» Τάσσεται δὲ συνήθως μετὰ τὴν προσδιορίζομένην λέξιν, ἂν ὅμως αὕτη ἔχει πρόθεσιν, τίθεται μετὰ τῆς προθ. καὶ τοῦ πτωτικοῦ αὐτῆς· συχνὰ ἀπαντᾷ καὶ σχέσις πρὸς ἄλλην τινὰ ἔννοιαν· ἀ' ἐὰν αἱ δύο συσχετιζόμεναι ἔννοιαι ᾖναι σύμφωνοι τότε φυλάττει τὴν ἐπιτακτικὴν αὐτοῦ ἔννοιαν = μάλιστα, ἀκριβῶς· ἐὰν δὲ ᾖναι ἐναντιωματικαὶ (αἱ συσχετιζόμεναι ἔννοιαι) τότε μεταφράζονται διὰ τοῦ ὅμως, ἐξ ἅπαντος· ἴδε Λεξ. Πανταξ.

211. οἱ ἄριστοι] illi fortissimi = τοὺς ἀνδρείους ἐκείνους ὀτινὲς εἰσι γνωστοί· εἶναι ἀνάπτυξις τοῦ ἄλλοι, ὅπερ σημαίνει

ἐκ τοῦ δ' οὐτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὐτ' ἐμέ κείνος.»

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ηὔδα
 «τοιγὰρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορευσω.
 213 μῆτηρ μὲν τ' ἐμέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἔγωγε

ἐν γένει τοὺς συμμάχους. Βιργ. «doctores Danaum» ἐπιθ. οὐσα-
 στικοποιημένον ὡς θ, 91, 107.— κοίλης ἐπὶ νηυσίν] παρ' Ὀ-
 μῆρῳ δὲ τοῦτο τὸ ἐπίθετον δὲν εἶναι τόσοσ κοσμητικόν, ἀλλ' ἀν-
 ταποκρίνεται πρὸς τὴν μορφὴν, ἦν αἱ νῆες ἐν τῷ τότε χρόνῳ ἐλάμ-
 θανόν· αἱ πρῶμαι δηλαδὴ καὶ αἱ πρῶραι ἦσαν πολὺ κυρτωμέναι,
 ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ τῶν χρωματιστῶν τούτων πλοίων αἰώνιον
 θεωρεῖται τὸ σχῆμα· ὁμοία δὲ εἰκὼν παρὰ τοῖς Λατ. ποιηταῖς
 ὑπάρχει Ὀδοῖδ. «freta ventis turbata, perque cavas vix adeunda
 rates.»

212. ἐκ τοῦ δὲ] (τοῦ χρόνου) = ἔκτοτε, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἐξ
 ἐκείνου, φαντάζεται ὡς παρὸν τὸ παρελθόν.

213—231. Ὁ Τηλέμαχος ἀπαντᾷ ἡ Ἀθηναῖ ἔρωτᾷ διὰ τὸν ἐν
 τῇ αἰθούσῃ θόρυβον, ἐξ οὗ ὁ Τηλέμ. ἐκ νέου παραπονεῖται διὰ τὴν
 ἀπουσίαν τοῦ πατρὸς του καὶ περιγράφει τὰς ἀταξίας τῶν μνη-
 στήρων.

215—16. Ἐκ τῶν στίχων τούτων δείκνυται ὅτι ὁ Τηλέμ. οὐδέ-
 ποτε εἶδε τὸν Ὀδυσ., ἢ τοῦλάχιστον δὲν τὸν ἐνθυμεῖται, καὶ δὲν
 γνωρίζει περὶ τοῦ πατρὸς του εἰμῆ ὅσα τοῦ λέγει ἡ μῆτηρ του. Ἐν
 τῇ εἰκόνι ταῦτη ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸ τέκνον ἀγνωστὸν ὅλως κατ'
 ἀρχάς· τὸν σπείραντα αὐτὸν πατέρα καὶ ἀφοσιῶνται ψυχῇ τε καὶ
 σώματι εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτὸν μητέρα, παρ' ἧς μαυθάνει τὰς
 πρώτας ἀρχὰς τῆς νεανικῆς ζωῆς. Ὁ Τηλέμ. εὐρίσκειται ἐν τῇ αὐτῇ
 καταστάσει, ἐν ἧ καὶ ὁ Νεοπτόλεμος τοῦ Σοφοκλέους. Λέγουσιν ὅτι
 εἶμαι υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως» (Φιλοκτ. στιχ. 240—241.) Τοῦτο οὐ-
 δὲν ἔχει τὸ προσβλητικόν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀρετὴν τῆς Πηνελό-
 πης· διότι δὲν εἶναι ἄλλο εἰμῆ ἔκφρασι ἀληθείας ἀδιαφιλονείητος.
 Πορφυρ. καὶ τὸ οὐκ οἶδα οὐκ ἀπιστοῦντός ἐστιν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν
 Ὀδυσσεά φησὶν ἀγνωστὸν οὐχ ἑωρακώς. Πολλοὶ ἐμέμψθησαν τὸ χω-
 ρίον (ἐνεκα παρανοήσεως) ὡς ἐπὶ γλεύη τῶν γυναικῶν· ἀλλ' ὁ
 ποιητὴς ἀληθῶς διὰ τῶν λέξεων τούτων ἀποδεικνύει ὅτι πρῶτος
 διδάσκαλος τοῦ παιδὸς εἶναι ἡ μῆτηρ· καὶ κατὰ τὸν Εὐριπίδην
 «μῆτηρ φιλοτέκνος μᾶλλον πατρός, ἡ μὲν γὰρ αὐτῆς οἶδ' ἐόντας,

οὐκ οἶδ'· οὐ γάρ πώ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
ὡς δὴ ἔγωγ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμεν.
νῦν δ' ὅς ἀποτμότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
τοῦ μ' ἔκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεεῖνεις.»

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη 221

ὁ δ' οἴεται.· Τινὲς παραβάλλουσι τοῦτο πρὸς τοὺς στίχους τοῦ Μολιέρου: «c'est, monsieur, votre père, ou moins à ce qu'il dit» (l'Etourdi 1. 11). δηλ., εἶναι ὁ κύριος πατήρ Σας, τοῦλάχιστον ὡς αὐτὸς λέγει. Ἄλλ' ἡ παραβολὴ αὕτη οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει ἐνταῦθα· διότι εἶναι ἀθρότης ἀρχαία. «Καὶ ἡ μὲν μήτηρ (μου) λέγει ὅτι τοῦ Ὀδυσσεὺς εἶμαι υἱός· ἐγὼ ἡμῶς δὲν γνωρίζω· διότι κανεὶς ἔως τῶρα δὲν ἐγνώρισε μόνος τὸν πατέρα του.»

216. γόνον] κυρίως· τὸ γεννηθὲν σημαίνει ἡ λέξις, καθάπερ καὶ τὸ ἀρχαιότατον καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ διασωθὲν γέννα, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ γένος σύνθετα, οἷον ἀπόγονος, ἔγγονος· ἔχει ὁμοίως ἡ λέξις καὶ ἐνεργητικὴν σημασίαν ὡς ἐνταῦθα τὸν γεννητόρα σημαίνουσα.

217 ὡς] οὐχὶ τροπικόν, ἀλλ' ἐπιτακτικόν εἶναι τοῦ ὄφελον· τὸ δ' ὄφελον χρῶνται οἱ Ἕλληνας ἐπὶ εὐχῆς μῆπω μὲν τελεσθείσης (μᾶλλον ἀδυνάτου), ἐπιθυμητῆς ὁμοίως. Χρῶνται δ' αὐτῶ ἢ μόνον ἢ μετὰ τῶν μορίων ὡς, εἰ, εἴθε, εἰ γάρ. Καὶ παρὰ μὲν ποιητῆς παραμελουμένης τῆς αὐξήσεως εὐρηται ὄφελον οὐχὶ καταχρηστικῶς, ὡς λέγει ὁ Κούμας, ἀλλ' ἔνεκα ῥυθμοῦ, μέτρου καὶ εὐφωνίας· παρὰ τοῖς ὑστερον ὁμοίως καὶ ὡς ἄκλιτον μόριον ἐν τρισὶ προσώποις ἀπαντᾷ.

218. ὃν] ἡ συντ. «ὃν (ἄνδρα) ἔτετμε (τὸ) γῆρας ἐπὶ ἐοῖς κτεάτεσσιν,» ἐν Ὀδυσ. ω, στιχ. 207. Ὁ στίχος οὗτος εὐρηται μᾶλλον ἀνεπτυγμένος, ἐνθα ὁ σίκος ἐν τῶ ἀγρῶ ἀναφέρεται· «τὸν ὅποτον ἐπάνω εἰς τὰ κτήματά του τὸ γῆρας ἔφθειρεν.» Κατὰ τὸν κανόνα παρφηχημένου ἡγουμένου ἔπεται εὐκτ., ἐτέθη δ' ὀριστικῆ ὡς ἐκφράζουσα ιδιότητα τοῦ ἀνδρός.

219. ἀποτμότατος] ὑπερβ. = δυστυχεστάτος.

220. Ἄ'Εξ αὐτοῦ μὲ λέγουσι γεννηθέντα· ἀφ' οὗ σύ τοῦτο μὲ ἔρωτᾷς.»

«οὐ μὲν τοι γενεήν γε θεοὶ νώνυμνον ὀπίσσω
 θῆκαν, ἐπεὶ σέγε τοῖον ἐγένεατο Πηνελόπεια.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἔπλετο; τίπτε δέ σε χρεώ;
 226εἰλαπίνη ἢ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν.

222. γε] μόριον ἐγκλιτικόν, χρησιμεύων εἰς ἐμφατικὴν ἀνάδειξιν τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως, εἰς ἣν παράκειται, καὶ φέρει ταύτην εἰς ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλην ἢ ῥητῶς ἐκφραζομένην ἢ μόνον ἐκ τῆς ἀκολουθίας τοῦ λόγου ἐξαγομένην. Εἶναι δὲ τὸ γε ἢ ἐπίδοτικόν = τὸ μάλιστα ἢ ἐλαττωτικόν = τοῦλάχιστον· ἀλλὰ πολλάκις τὸ μόριον τοῦτο δὲν μεταφράζεται, ἀλλ' ἐκφράζεται κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν ἐξαιρουμένου τοῦ τόνου τῆς λέξεως τῆς ἐχούσης τὸ γέ. Συχνὰ δὲ τίθεται μετὰ τὰς προσωπικὰς ἀντωνυμίας καὶ δεικτικὰς. — νώνυμνον] (νῆ-ὄνομα) γενικῆ συντεταγμένον καὶ σημαίνει τὸν μνημονεύοντα τοῦνομά τινος.

225. τίς δαίς] τινὲς διορ. τί δαί; καὶ ἀντὶ τοῦ «τίς δὲ ὄμιλος» γραφ. τίς δ' ὁ ὄμιλος, καὶ τίς δ' ὄμιλος ὡδ' ἔπλετο. «Τί τραπέζει, τί πλῆθος (τί κόσμος), πρὸς τοῦτοις εἶναι τοῦτο; τί σοῦ χρειάζονται ταῦτα; κτλ.» Ὁ κατωτέρω δὲ προσθετικὴν ἐννοιαν παρέχει ἐκφέρων ἔντονον τὴν ἐρώτησιν καὶ μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως προφερομένην. Τὸ τίς ἀντωνυμία ἐρωτηματικὴ αἰεὶ ὀρθοτονουμένη, ἐπικῶς καὶ ἰωνικῶς· γενικῆ τέο, γεν. πληθ. τέων· τίθεται α' ἐν εὐθείᾳ ἐρωτήσῃ ὡς οὐσιαστικόν τε καὶ ἐπίθ. «τίς» = ποῖος, ὁ δ' Ὅμηρ. πολλαχοῦ μετὰ γεν. «τίς θεῶν.» β' σπανίως ἐν πλαγίᾳ ἐρωτήσῃ. Τὸ οὐδ. τί, ὡς ἐπίρρ. ὡς καὶ ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ τὸ «τί» ἀντὶ διατί, πρὸς τί, πῶς, τίνος ἕνεκα· ἴδ. στιχ. 346 παράδειγμα. — τίπτε δέ σε χρεώ] = περιττεύει ὁ στιχ. κατὰ συλλαβὴν, διὸ καὶ μετρούμενος ἀποτελεῖ ἐν τῷ χρεῶ συνίησιν· εἶναι δ' ἡ λέξις ὄνομα τριτόκλιτον, καὶ ὅτε μὲν εὐρηται μόνον ὡς ἐνταῦθα, ὅτε δὲ καὶ γενικῆ συντεταγμένον, ὡς στερήσεως σημαντικόν. Ἡ Ἀθηναῖα ἐρωτᾷ τὸν Τηλέμ. διατί οἱ συνδαιτυμόνες αὐτοὶ εἶναι εἰς τὸ ἀνάκτορον; τίς λόγος τὸν ἀναγκάζει νὰ τοὺς ἀνέχεται; ὅποια ἡ ἀνάγκη αὐτῷ καὶ τῆς παραχῆς των;

226. εἰλαπίνη ἢ] ὑπάρχει συνίησις καὶ τὰ δύο ἡ λογιζονται ὡς μία συλλαβή. Κατ' Ἀθηναίων εἰλαπίνη καὶ ἔρανος. «Τὰς θυσίας καὶ τὰς λαμπροτέρας παρασκευὰς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ

ὥστε μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσιν
δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ
αἴσχεα πόλλ' ὀρώων, ὅστις πινυτός γε μετέλθοι.»

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα 230
«ξείν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρεαι ἠδὲ μεταλλάξ,
μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων

εἰλαπίνας· καὶ τοὺς τούτους μετέχοντας, εἰλαπιναστάς. Ἑρανοὶ δὲ εἰσιν αἱ ἀπὸ τούτων συμβαλλομένων εἰσαγωγαὶ ἀπὸ τοῦ συνεργῶν καὶ συμφέρειν ἕκαστον.» εἰλαπίνη = ἡ μεγάλη εὐωχία, ἐν ἣ κατὰ εἴλας καὶ συστροφάς εὐωχοῦνται.—Ξ ρ α ν ο ς]— τὸ ἐξ ἑράνου συμ-πόσιον.

227. «᾽Ως μοι φαίνονται ὅτι εὐωχοῦνται ὑβρίζοντες ἀθεμήτως.» ἡ ἀντων. μοι· δοτ. προσωπ. ἢ καὶ ὑποκειμενική, καὶ κατὰ τινὰς δοτ. τοῦ ποιητ. αἰτίου. — δοκέουσιν] τὸ φαίνεσθαι διαφέρει τοῦ δοκεῖν κατὰ τοῦτο· τὸ μὲν σημαίνει φανέρωσιν τοῦ ὄντος· ὅθεν φαίνεσθαι καὶ ἀληθὲς εἶναι, τὸ δὲ σημαίνει δοξασίαν, ἥτις ἐνδέχεται νὰ ᾖ ψευδής· δὲν τηρεῖται αἰεὶ ἡ διαφορὰ αὕτη· ἐνίοτε λαμβάνονται ὁμοῦ· πρὸβλ. Ξεν. Κ. Π. κ' ζ' 7. δοκῶ = νομίζομαι καὶ οὐχὶ νομίζω· π. χ. δοκῶ τοῖς ἀνθρώποις εἶμαι πλούσιος· τὸ φαίνομαι συντ. μετ' ἀπαρεμφ. ὅταν δὲ εἶναι δηλώσεως σημαντικὸν μετὰ μτχ. τὸ φαίνεται εἶναι ἢ δοκεῖ εἶναι οὐδὲν ἀλλήλων διαφέρουσιν, κακῶς δὲ τινες λέγουσι· δοκῶ ὑπὸ τινος, ἀντὶ φαίνομαι ὑπὸ τινος.

229. Ἦ μετὰ εἰς τὸ μετέλθοι, ἰσοδύναμος τῇ πρόσ. «Ἦθελον ἀγανακτήσει, ἐάν τις συνετὸς ἤθελε προσέλθει, βλέπων πολλὰς ἀσυχράς πράξεις.»

231. «Ἄφ' οὗ λοιπὸν ταῦτα μ' ἐρωτᾷς καὶ ἀκριβῶς ἐξετάξης ἄκουσον.» — ἀνείρεαι] β' ἐνικ. πρόσ. τοῦ ἀνείρωμαι ἰωνικ. ἀντὶ ἀνέρομαι = ἐρωτῶ, ἐξετάζω, συμβουλευόμεαι. — μεταλλάω-ω = ἐξετάζω περιέρχως, παρὰ τὸ μαιόμεαι (ἀναζητῶ), ὅπερ ἐξ ἀχρ. θέμ. μάω (ἐπιθυμῶ, ζητῶ), ἐξ οὗ καὶ μέταλλον. Ὁ αὐτὸς στίχ. εὐρηται καὶ ἐν Ὀδ. ο, 389.

232. μέλλων] μόνον ἐν τῇ ἐνεστ. καὶ παρατ., σπανίως ἀνά-ξητον. Σημαίνει δὲ τὸ δυνατόν ἢ ἀναγκαῖον πράξεώς τινος τὸ ἐκπηγάζον εἴτε ἐκ τῆς ἰδιότητος ἢ θελήσεως τοῦ ἐνεργούντος ὑποκειμέ-νου, εἴτε ἐκ περιστάσεων ἐξωτερικῶν. Χρονικῶς δὲ ἡ πράξις ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον εἴτε τὸ ἀπόλυτον (ἐάν τὸ μέλλω ᾦναι χρόν.

ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κείνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν
 νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιώωντες,
 233 οἱ κείνον μὲν ἄϊστον ἐποίησαν περὶ πάντων

παρατ.)· ἔγχε τὸ σχετικὸν διὸ καὶ συντάσ. ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ μέλλοντος τῆς ἀπαρεμφ., σπανίως δὲ μετὰ ἐνεστ. ἢ ἀόρ. τῆς ἀστῆς ἔγκλ. μέλλω, θέλω εἶμαι εἰς τὴν ριγμὴν νά. Ὅταν σημαίν. σκοπὸν εἶναι = τῷ προτιθεμαί. Ὁ Εὐστάθιος σημειοῖ ὅτι τὸ μέλλειν στοχαστικὸν καὶ αὐτὸ ῥῆμα ὄν, οὐ μόνον ἐπὶ γενησομένου λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παρῳχημένου ἀδήλου ὅμως, ὡς ἐνταῦθα. — ποτε] ἰσοδύναμον τῷ τῆς ἀπλῆς μία φορά = « θά (ἦτον) ἐγένετο μία φορά καὶ ὁ οἶκος οὗτος πλούσιος » καὶ δακτυλοδεικτῶν τὸν οἶκον λέγει ὁ δεῖνα ἔτι μᾶλλον συγκινήσῃ τὸν ξένον.

233. ὄφρ'... ἦεν] λόγος τελικός· ἐκφέρεται μετὰ παρῳχ. τῆς ὀριστικῆς, ἢ παρατ. Ἐπισημ. σημ. τέλος ἐντελεῶς ἀποτυχῶν, διότι δὲν ἐτελέσθησαν τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα, « τὴν ὅμως κατ' ἄλλον τρόπον (οὐχὶ καλῶς) ἀπεφάσιον οἱ θεοὶ κακὰ σκεπτόμενοι. » — ἐβόλοντο] τινὰ χειρόγραφα ἔχουσιν ἐβάλοντο ἢ ἐβούλοντο, ὅπερ κατ' Εὐστάθιον ἴσον τῷ ἐβουλεύσαντο. Ὁ τύπος βούλομαι εἶναι ὁμηρικὸς καὶ οὐδεὶς ἀποχρῶν λόγος ὑπάρχει ὅπως ἀφαιρέσωμεν τὸ ἐβόλοντο· καὶ ὁ τύπος βόλομαι φαίνεται ἀρχαιότερος, διότι καὶ πρὸς τὸ λατινικὸν ῥῆμα volo ἀντιστοιχεῖ, ἔχων τὴν πρώτην συλλαβὴν βραχέαν· ἂν παραδεχθῶμεν τὴν γραφὴν ἐβάλοντο ἢ σημασία κατὰ βάθος εἶναι ἡ αὐτὴ ὡς τὸ ἐβόλοντο· τῷ ὄντι, ἐτέρως ἐβάλοντο = μετέβαλον ἰδέαν· αὕτη ἡ μεταφορὰ εἶναι εἰλημμένη ἐκ τοῦ παιγνιδίου τοῦ ῥίπτειν τοὺς κύβους· ἡ τύχη ἄλλοτε εὐνοϊκὴ ἦν τῷ Ὀδυσσεῖ, τανῦν ὅμως εἶναι ἐναντία· ἀλλὰ τὸ ῥῆμα, τὸ ἐκφράζον τὴν θέλησιν εἶναι λίαν προτιμότερον ἐκείνου, ὅπερ ὑποθέτει τοὺς θεοὺς ὅλως ἐναποτιθεμένους εἰς τὴν τύχην. Ἐνταῦθα παρατηρεῖ τις πῶς οἱ ἄνθρωποι ἀπέδιδον τοῖς θεοῖς πάθη ἀνθρώπινα, οἷον θυμὸν, φόβον, ἔχθραν κτλ. ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ Ἕλληνας κατεβίβασε τοὺς θεοὺς ἐκ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοὺς περιέβαλεν ἀνθρωπίνην μορφήν· ὁ ποιητὴς παρεμβάλλων τῷ στόματι τοῦ Τηλεμ. τὰς λέξεις ταύτας σαφῶς εἰκονίζει κατάστασιν ἀνδρὸς ἀπελπισία φερομένου, καὶ ὁ ἀπελπιζόμενος καὶ κατὰ ἀνθρώπων καὶ κατὰ θεοῦ ἀγανακτεῖ.

233. ἄϊστον] = ἄγνωστον καὶ ἐντεθεὶν ἀφανῆ (παρὰ τὸ α στερ. καὶ ἰδέτω, εἰδέναι) μετὰ γενικ. συντάσ. σημαίν. τὸν μὴ γνωρίζοντά

ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ ᾧδ' ἀκαχοίμην,
 εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δῆμῳ,
 ἢ ἐφίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.
 τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,

τι = ἐνταῦθα τὸν ἄφαντον. — περὶ πάντων ἀνθρώπων] =
 περισσῶς ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἐν πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις = *prae*
ceteris hominibus.

236. ἐπεὶ κτλ.] ἡ σύνταξις ἐπεὶπερ οὐκ ἂν ἀκαχοίμην ᾧδε
 θανόντι. ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ περὶ αὐτοῦ θανόντος, ἢ ἀπλῶς
 πρὸς τὸ θανόντος, γεν. τῆς αἰτίας. — Τὸ ἀκαχοίμην εἶναι
 εὐκτ. τοῦ ῥήμ. ἄχνυμι = λυποῦμαι. Τὸ ἐνεργ. ἀκαχίζω, ἀόρ. β'
 ἤκαχον. «δὲν ἤθελα λυπηθῆ αὐτὸν τόσον ἀποθανόντα, ἐὰν ἐφρονεῦ-
 ετο ἐν τῷ δῆμῳ τῶν Τρώων μεταξύ τῶν συντρόφων του ἢ εἰς τὰς
 χεῖρας τῶν φίλων του.»

237. δάμη] μέσ. ἀόρ. τοῦ δάμνημι ἐκ τῆς ῥίζης δαμ, ἐξ ἧς
 δαμάω. Διὰ τῶν στίχων τούτων διδάσκει ὁ ποιητὴς ὅτι καὶ παρὰ
 τοῖς ἀρχαιότατοις ἐκείνοις χρόνοις ὁ ἐν πολέμῳ θανὼν ἐλογίζετο
 ἔνδοξος καὶ σεβαστός, ἀρχὴν ἦν ἀρκούντως ὁ Τυρταῖος ἀνέπτυξε. —
 Τρώων δῆμῳ] περίφρασις ἀντὶ ἐν Τροίᾳ.

238. ἐπεὶ... τολύπευσεν] ἀνάλυσις χρον. μτχ. τολυπέυσας =
 ἀφοῦ ἐτελείωνε τὸν πόλεμον. Τὸ δὲ τολύπευσεν ἀόρ. τοῦ ῥήμ.
 τολυπέω = τυλίξω καὶ μεταφορ. κατορθώνω ἐπὶ κακῶν. Ὑπονο-
 εῖται τὸ κε ἢ τὸ ἂν.

239. τῷ] (τῷ δαμῆναι) δοτ. τοῦ τελ. αἰτίου τοῦθ' οὕνεκα ἐποί-
 ησαν ἂν αὐτῷ τύμβον οἱ Ἕλληνες, εἴπερ ἐν Τροίᾳ ἐτελεύτα μαχό-
 μενος καὶ νικῶν. Σημαίνει δ' ἡ λέξις τύμβος τρία τινά, τάφον, μνη-
 μετον καὶ ταφήν, ὃ ἔστι τὴν ὅλην τοῦ ἐνταφιασμοῦ παρασκευήν.
 Διὰ τοῦ ὅλου στίχου τὴν λύπην τοῦ Τηλεμ. ὁ ποιητὴς σημαίνει,
 ὅτι τὰ τοῦ πατρὸς ὅσα ἄταφα διαμενοῦσιν εἴτε ἐν ξηρᾷ εἴτε ἐν θα-
 λάσσῃ κυλινοῦμενα. Τὸ μένειν τινα ἄταφον μέγιστον ἀμάρτημα
 ἐλογίζετο καθότι ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι αἱ τῶν τεθνεώτων ψυ-
 χαὶ δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὰ Ἥλύσσια πεδία ἢ εἰς τὰς
 νήσους τῶν Μακάρων, ἂν τὰ σώματα αὐτῶν δὲν ἐνεταφιάζοντο· ὅθεν
 βλέπομεν τὴν σκιάν τοῦ Ἑλπίνορος ἐπικαλουμένην τὸν Ὀδυσσεά,
 ὅπως ἐνταφιάσῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ὁ Ὀδυσ. αὐτὸς κινδυνεύων νὰ
 ναυαγήσῃ, θρηνεῖ καὶ λυπέεται, διότι δὲν ἐφρονεῖτο ἐν Τροίᾳ, ὅπως

240 ἤδέ κε καὶ ᾧ παιδί μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσω.
 νῦν δέ μιν ἀκλειῶς Ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·
 ᾧχετ' αἴστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε
 κάλλιπεν· οὐδ' ἔτι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω
 οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.

συνταφῆ μετὰ τῶν λοιπῶν. Τὸ ἀναγκαῖον δὲ τῆς ταφῆς κάλλιστα εἰκονίζουσι οἱ μεθ' Ὀμηρον τραγικοὶ ποιηταί. Εἰς τοὺς παναρχαίους χρόνους ἀντὶ νὰ θάπτωσι τὰ σώματα τὰ ἕκαιον καὶ ἑθαπτον τὴν κόνιν καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀνήγειρον σῆμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔθετον καὶ σημεῖον τι ἢ ἐργαλεῖον τῶν ἔργων τοῦ τεθνεώτος, ὡς ὁ Ἑλπίνωρ διατάττει νὰ θέσωσιν ἐπ' αὐτῷ ἐρετμόν (κουπί), διότι ἦτο αὐτῆς, καὶ νὰ τὸν θάψωσιν εἰς τὸ παραθαλάσσιον. — Παναρχαίοι] πάντες οἱ Ἕλληνες, οἱ πολεμισταὶ δηλ. οἱ φονευθέντες κατὰ τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας, ὁ πᾶς στρατός. Ἰλ. 1. Οὕτω λέγει ἐν Ἰλ. «Πανελλήνας καὶ Ἀχαιοὺς.»

241. Ἄρπυιαι] ἦσαν θυγατέρες καθ' Ἡσίοδ. τοῦ Θαύμαντος καὶ τῆς Ἠλέκτρας δύο τὸν ἀριθμὸν ἢ Ἀελλῶ καὶ Ἄκυπέττι, παρ' Ὀμήρ. δὲ ἀναφέρεται καὶ τρίτη Ποδάργη λεγομένη· εἶναι θεαὶ τῶν θυελλῶν καὶ προσωποποιημέναι θύελλαι· ἐν τούτοις τινὲς ἐλάβανον τὸ Ἄρπυιαι ἐπὶ τῆς σημασίας ἣν εἶχον ἐπὶ τῶν προγενεστέρων ποιητῶν τῷ Ὀμήρῳ. Σχολ. ἢ τὰ ἀρπακτικὰ ὄρνεα· ἄλλοι συνέχουσι τὰς Ἄρπυιας μὲ τὰς Ἐρινύας. Σχολ. ἢ αἱ τιμωρητικαὶ θεαί· ἄλλοι ἄφινον εἰς τὸ ἀόριστον τὴν προσωποποίησιν· δαίμονες ἢ ἄνεμοι ἀρπακτικοί· ἄλλ' ἢ ἐξήγησις ἄνεμοι ἀρπακτικοὶ φαίνεται βεβαίως ἀληθής· εὐρίσκονται καὶ ὑπὸ τὸν τύπον αἱ τῶν ἀνέμων συστροφαί. Ὁ Τηλέμ. λέγει ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ ἀπωλέσθη ἐν ναυαγίῳ.

242. αἴστος, ἄπυστος,] = ἔγεινεν ἄφαντος, ἀνήκουστος· ὁ ποιητὴς ἐν ταῖς λέξεσι ταύταις περιγράφει ζωηρῶς καὶ φαντασιωδῶς τὴν τοῦ παιδὸς κατάστασιν· διότι ἐβρήνει ὁ Τηλέμ. καὶ τὴν τοῦ πατρὸς στέρησιν, καὶ τὴν τοῦ οἴκου ἀθλιότητα διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ πατρὸς. Πρὸς δὲ ὁ λόγος ἀσύνδετος τὴν γοργότητα καὶ τὸ ἀνυπόμονον τοῦ λέγοντος δηλῶν.

243. κάλλιπεν] ἀντὶ κατέλιπεν· «εἰς ἐμὲ δὲ ἄφησε θλίψεις καὶ γοερὸς θρήνους· οὐδὲ ἐκεῖνον μόνον προσέτι θρηνῶν στενάζω, ἐπειδὴ καὶ ἄλλας κακὰς φροντίδας οἱ θεοὶ μοὶ παρεσκεύασαν.»

ὄσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245
 Δουλιχίω τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,
 ἠδ' ὄσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,
 τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον
 ἢ δ' οὔτ' ἀρνεῖται στυγερὸν γάμον οὔτε τελευτὴν
 ποιῆσαι δύνатаι· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250
 σῖκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραΐσουσι καὶ αὐτόν.»

245. «Διότι ὄσοι ἔξοχοι (ἄνδρες) ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰς νήσους, δηλ. εἰς τὸ Δουλιχίον καὶ εἰς τὴν Σάμην καὶ εἰς τὴν δασυδῆ Ζακύνθον, καὶ ὄσοι τῆς τραχείας (πετρώδους) Ἰθάκης βασιλεύουσι, τόσοι ἐρῶνται τῆς μητρός μου, καὶ φθείρουσι τὴν περιουσίαν μου.» Τὸ ἀναφορ. τοῦτο κῶλον εἶναι ἀπόδοσις τοῦ ἀναφορ. τόσοι, ὅπερ ἔπρεπε καὶ νὰ προηγήται, ἀλλ' ἐνίοτε ὡς συμβαίνει καὶ εἰς ὑποθετ. λόγον, προηγείται ὁ ἀναφορικός καὶ ἔπεται ὁ ἀναφερόμενος· δηλοῦν δὲ δι' αὐτῶν ὁ ποιητὴς τὸ πλῆθος τῶν μνηστῆρων· ἅπας δ' ὁ λόγος μέχρι τοῦ 252 στχ. ἐπεξηγήσις ἐστὶ τοῦ «θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.»

246. Δουλιχίον] τό, νῆσος τοῦ Ἴον. πελάγ. νοτιοανατολικῶς κειμένη τῆς Ἰθάκης, ἀνήκουσα κατὰ τὸν Ὅμηρ. εἰς τὰς Ἐχινάδας, αὐταὶ δ' εἰς τὸ βασιλείον τοῦ Ὀδυσσέως.— Ζακύνθῳ] πρὸς νοτ. τῆς Σάμης, ἀνήκουσα εἰς τὸ Κεφαλληνικὸν κράτος, τὸ εἰς τὸν Ὀδυσ. ὑποκείμενον, ὡς καὶ ἡ Σάμη.

247. ἠδ'] ὁ συνδ. προσθετικός.— κραναή] πετρώδης παρὰ τὸ κράνον ξύλον τῆς καὶ νῦν ὑπὸ τῶν χωρικῶν Κρανίως λεγομένης, ξύλον σκληρόν.— οἶκον] περιληπτικῶς ἐτέθη· ἡ λέξις σημαίνει καὶ τὸν οἶκον καὶ τὴν ἐν αὐτῷ περιουσίαν.

249. Αὕτη δὲ οὔτε ἀρνεῖται τὸν μισθὸν αὐτῇ γάμον, οὔτε νὰ τὸν τελεώσῃ δύνатаι, ἔσον τῆ οὔτε νὰ εἴπῃ, οὔτε ὅχι τολμᾷ. Δηλοῦν δ' ὁ ποιητὴς διὰ τῶν στίχων τούτων τὴν δεινὴν θέσιν τῆς Πηνελόπης καὶ τὴν μεγάλην σύνεσιν αὐτῆς. Διότι φοβουμένη μὴ παροργίσῃ τοὺς μνηστῆρας καὶ ἄκουσαν ἀναγκάσασθαι αὐτήν, οὔτε ν' ἀρνηθῇ ἐτόλμα, οὔτε πάλιν νὰ δεχθῇ αὐτούς, ἀλλ' ἀναμένουσα τὸν ποθητὸν σύζυγόν της τρόπους ἀπαλλαγῆς καθ' ἐκάστην ἐμψυχάνευστο,

251. τάχα] παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἀντὶ τοῦ ταχέως γρηγόρα

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσήδα Παλλὰς Ἀθήνη
 «ὦ πόποι, ἣ δὴ πολλὸν ἀποιχομένου Ὀδυσῆος
 δεύη, ὅκε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφείη.
 235 εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσιν

ἐπὶ ρ. χρον. παρὰ δὲ τοῖς ῥήτορσι (εἰκασίαν) ἀντὶ τοῦ ἴσως οὐδέποτε παρ' Ὀμήρῳ ἐπὶ εἰκασίας ὑπάρχουσι χωρὶα εἰς ἃ δύνανται τις ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς σημασίας, ἀλλ' αἱ ἐπανειλημμένοι ἐπιβεβαιώσεις τοῦ Ἀριστάρχου καὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν κριτικῶν αἴρουσι τὴν ἀμφιβολίαν· ἔπειτα ἐνταῦθα εἶναι ὅλως ἀδύνατος ἡ ἀμφιβολία, ἐπειδὴ τὸ τάχα ἀκολουθεῖται ὑπὸ τοῦ δὴ = βεβαιώτατα ἐν τούτοις, ὁ Διδυμος ἀποφαινεται ὡς περὶ τούτου: αὕτη ἡ λέξις οὐ τίθεται παρὰ τῆ ποιητῆ διστακτικῶς ὡς ἐν τῇ συνηθείᾳ, ἀλλ' ἐκάστοτε ἀντὶ τοῦ ταχέως. — διαρραίσουσι] ὁ Jacob la Roche διώρθωσε διαραίσουσι. ὁ δ' Ἀρίσταρ. διαρραίσουσι διὰ τοῦ ἐτέρου ρ. Τὸ ρ. οὐδεμία ἀνάγκη νὰ διπλασιασθῇ ὅπως καταστήσῃ μακρὰν τὴν προηγουμένην συλλαβὴν = πέρα πέρα θὰ μὲ ἀφανίσωσιν.

252. ἐπαλαστήσασα] μτχ. ῥηματική, καὶ συνθετ. ἀπὸ τῆς ἐπι καὶ ἀλαστήσασα (ἐκ τοῦ ἄλαστος) ὁ μὴ λησμονῶν, ὁ ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ κακά, ἀγανακτεῖ· ἀπαξ εἶναι εἰρημένον· ἀλλ' ὁ Ὅμηρ. λέγει ἀλαστήσας ἢ λάστρον, ἢ ἰδ. 163 κλ. Ὡσαύτως ἀλαστεκαὶ ἄλαστον. Αἱ λέξεις αὗται σημαίνουσαι αἰεὶ συγκίνησιν λυπηράν, ἢ αἴσθημα προερχόμενον ἐκ τῆς συγκινήσεως, τὸ ἀκριβὲς ἰσοδύναμον τοῦ ἐπαλαστήσασα εἶναι δεινοπαθήσασα.

252 — 305. Ἡ Ἀθηναῖα συμφωνεῖ ἄκουσα καὶ δίδει συμβουλὰς τῇ Τηλεμάχῳ τί νὰ πράξῃ ἐν τῇ τόπῳ του καὶ προτρέπει αὐτὸν νὰ ταξειδέσῃ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην.

Τὸ πόποι, παρ' Ὀμήρῳ αἰεὶ διὰ τοῦ ὦ ἐκφέρεται, ἐνῶ εἰς τοὺς τραγικούς ποιητ. εὐρηται καὶ ἄνευ τοῦ ὦ, ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν δὲ ἢ προτάσσεται τοῦ λόγου ἀπολύτως τιθέμενον, ἢ πρὸς τι πρόσωπον ἀποτείνεται. — ἡ πολλὸν] συναπτεόν τῇ μετοχῇ ἀποιχομένου, ἡ ἄμεινον τῆ ῥήμ. δεύη = πολλὴν ἀνάγκην.

254. ἐφείη] εὐκτική ἀντὶ ὑποτακτ. ὁ Hermann προτείνει νὰ γράψωσιν ὑποτακτ. ἐφείη ἀντὶ εὐκτ. = ἐπιβάλλει ἢ ἐπανάληψις γίνεται εἰς τὸν ὅτιχον 265.

255. εἰ γὰρ κτλ.] κυρίως ὁ εἰ ὑποθετ. συνδ. συντάξ. ὀριστικ.

σταίη, ἔχων πῆληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,
 τοῖος ἔων οἷόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα
 οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,
 ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο
 ὄχετο γὰρ καὶ κείσε θοῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς

260

εὐκτικ. καὶ ὑποτακτ. ἐνταῦθα σημαίνει εὐχὴν = εἴθε νὰ ἤρχετο καὶ νὰ ἐστέκετο. — ἐν πρώτῃσι θύρησιν] in primis foribus, ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς ἔξω θύρας. Σχολ. ἐν αὐταῖς ταῖς πρώταις αὐλείαις· ὁ Σχολιαστ. προσθέτει· προοικονομεῖ πόθην εἶναι ἡ μνηστροκονία· ἐκεῖθεν ὄντως ἄρξεται ὁ Ὀδυσ. τῆς σφαγῆς τῶν μνηστήρων. Ἡ ἀλεξανδρινὴ αὐτῆ σημείωσις ἐπιβεβαίωσι ὅτι ἡ Ὀδυσσεια εἶναι ὁμαλή, καὶ ὅτι τὸ ποίημα τοῦτο οὐδόλως εἶναι τοῦ χρόνου καὶ τῆς τύχης.

256. ἔχων] σύμπτυξις δύο ἐννοιῶν, τὸ καλούμενον ζευγμα = φορῶν περικεφαλαίαν καὶ ἀσπίδα καὶ κρατῶν δύο δόρατα. — ἀσπίδα] αἰτία. τοῦ ἀσπίς· ὄπλον προφυλακτικόν τοῦ ἐμπροσθίου σώματος ἐκ δερμάτων καὶ χαλκῶν ἐλασμάτων κατεσκευασμένη, καὶ ὕψωμα ἐν τῇ μέσῳ ἔχουσα, ὅς λόφος ἢ ὀμφαλὸς ἐκαλεῖτο, περίξ δὲ οὐσα περιεστεμμένη αἰγίῳ δέρματι. — δύο] παρ' Ὀμ. ἄκλιτον μετὰ τε δυίκα. καὶ πληθ. « τῶν δύο μοιράων » συχν. μετὰ δυϊκοῦ ὡς ἐνταῦθα.

257. τοῖος ἔων] = τοιοῦτος ὢν, ὅποτον ἐγὼ τὴν πρώτην φορὰν τὸν ἐγνώρισα. — ἐνόησα] δηλοῖ τὴν ἀκριθεῖ καὶ μετὰ προσοχῆς γνώσιν τινος = τὸν ἤσθάνθη.

259. ἐξ Ἐφύρης] ἡ πρόθ. σημαίνει τὴν ἐκ τινος ἐξαγωγὴν. Διαφιλονεικεῖται δὲ ποίαν Ἐφύραν ἐννοεῖ ἐνταῦθα ὁ ποιητής, διότι κατὰ τοὺς παλαιούς ἦσαν ἑπτὰ αἱ Ἐφυραὶ ἢ Ἐφύραι ὡς ἡ ἐν Πελοποννησῷ τῆς Ἠλίδος, ἣτις πολλάκις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ Θεοκρίτου μνημονεύεται διὰ τὰ πολλὰ μαγικά βότανά της· ἡ ἐν Σικυῶνι Κύμη· ἡ ἐν Θεσπρωτίᾳ· ἡ ἐν Αἰτωλίᾳ, ἔνθα καὶ νῦν διατηρεῖται πλάξ φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν « Δῆμος Ἐφύρης, » καὶ ἣς κατὰ τὸν Σχολ. οἱ κάτοικοι Ἐφυροὶ ἐλέγοντο· ἡ ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ ἡ ἐν Κορίνθῳ. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς ἐν Θεσπρωτίᾳ καὶ οὐχὶ περὶ τῆς πόλεως, ἣτις ἐκδομήθη ὑπὸ τοῦ Σισύφου. — Ἴλου] ὁ Ἴλος καὶ ὁ πατήρ του Μέρμερος εἰσὶ ἤκιστα γνωστοί. Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον ἦν ὁ Μέρμερος υἱὸς τοῦ Φέρου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀδελφός τοῦ Ἀδμήτου.

φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη
 ἰοὺς χρίεσθαι χαλκήρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεε, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν εὐότας,

261. φάρμακον] τὸ κοινῶς φαρμάκι καλούμενον, παρὰ τὸ
 φαρμάσσειν, ἤτοι ἀλείφειν τὰ βέλη φαρμακερῶ τινι ὑγρῷ,
 ἵνα ὡσι πικρὰ καὶ θανατηφόρα. Τὴν φαρμακείαν παρ' Ἑλλήσι
 μετήρχοντο αἱ γυναῖκες καὶ ὡς τοιαῦται ἐν τοῖς παναρχαίοις χρό-
 νοῖς μνημονεύονται ἡ Περγαμίδη ἢ Ἀγαμίδη καὶ ἡ Μήδεια, ἧτις
 ἦν περιβόητος φαρμακίς καὶ μάγισσα, διὰ συνεργείας τῆς ὁποίας
 ἠδυνήθη ὁ Ἰάσων ν' ἀρπάσῃ τὸ χρυσοῦν δέρας ἐκ τῆς Κολχίδος.
 Ὅμοια δὲ τούτων μνημονεύεται καὶ ἡ Κίρκη, ἧτις διὰ τῶν λυγρῶν
 φαρμάκων τῆς καὶ διὰ τῆς μαγικῆς τῆς ῥάβδου μετέβαλε πολλοὺς
 τῶν συντρόφων τοῦ Ὀδυσ. εἰς χοίρους. Ἄλλ' ὡς ὑπῆρχον φάρμακα
 ὀλέθρια, οὕτω καὶ ἀντιφάρμακα, ὅπως ἡ αὐτὴ Κίρκη ποιεῖ μετα-
 βάλλουσα τοὺς χοίρους εἰς ἄνδρας. Εἰς τοὺς ἱστορικοὺς δὲ καὶ ῥω-
 μαϊκοὺς χρόνους ἡ φαρμακεία εἶχεν ἑκταθῆ πολὺ. — ἀνδροφόνον]
 καταχρηστικῶς, οὐ μόνον ὁ φονεύων ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας
 καὶ παῖδια, ὅθεν ἴσον τῷ ἀνθρωποκτόνος. — διζήμενος] μετοχ.
 τοῦ ῥήμ. διζήμεαι, ἐπ. καὶ ἰων. ἀποθ., μέλ. διζήσομαι = ζητῶ ἢ
 προσπαθῶ νὰ ἀποκτήσω, νὰ ἐπιτύχω· μετ' αἰτ. «νόστον», «φάρ-
 μακον.» — ὄφρα οἱ εἶη] = ἵνα ἦ αὐτῷ, ἀντὶ τοῦ ἵνα ἔχη, ἵνα
 δύναται.

262. ἰοὺς] ἐκ τοῦ ἴημι ῥίπτω, βάλλω = βέλη ῥιπτόμενα. —
 χρίεσθαι] τελικὸν ἀπαρεμφ. τοῦ εἶη, καὶ ἐξηγεῖ τὸν σκοπὸν τῆς
 ὑπάρξεως. Συνήθεια παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ὑπῆρχε
 νὰ κάμωσι τὰ βέλη φαρμακερά. Παρατηρητέον δ' ὅτι οἱ ἥρωες ἐν
 τῇ Ἰλιάδι δὲν χρῶνται βέλεσι δηλητηριασμένοις· διότι ὁ Μενέλαος,
 Διομήδης, Εὐρύπυλος πληγωθέντες διὰ βελῶν ἰάθησαν. Ὁ Ὀδυσ.
 ἐν τῇ Ἰλιάδι οὐδέποτε χρῆται τόξῳ, οὔτε ἔχει τοιοῦτον, ἐπεὶ δὲ δα-
 νεῖζεται τὸ τόξον τοῦ Μυριόνου. Οἱ ἄρχατοὶ πολὺ συνεζήτησαν ἐπὶ
 τοῦ ἀντικειμένου τούτου· οἱ δὲ Σχολ. διετήρησαν ἡμῖν λείψανα τῶν
 σχολ. τοῦ Διδύμου καὶ τῶν τοῦ Πορφυρίου, καὶ μαρτυρίας βεβαι-
 ούσας τοῦ μεταξύ τῶν Ἑνστατικῶν καὶ Λυτικῶν πολέμου.

263. Καὶ ἐνταῦθα καὶ κατωτέρω τὸ δῶκεν, καθὼς καὶ τὰ δό-
 σεως σημαντικὰ καὶ ἔννοιαν τοιαύτην ἔχοντα ῥήματα, δοτικ. προ-
 σῶπου καὶ αἰτιατ. πράγματος συντάσσονται τῆς μὲν δοτ. τιθεμένης,

ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς.
 τοῖος ἐὼν μνηστῆρσιν ὀμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοῖατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦτοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἢ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἧέ καὶ οὐκί,

τῆς δὲ αἰτιατικῆς παραλαβανομένης ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἢ καὶ ἐννοουμένης.

264. πατήρ] ὁ Ἀγκυραλος ἔδωκε τῷ Ὀδυσσεὶ τὸ φάρμακον χάριν φιλίας, οὐκ ἀσεβήσας τοῖς θεοῖς, ἀλλ' ἐπειδὴ κάλλιον τοῦ "Ἴλου τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἐγίνωσκεν. Δηλοῦν δὲ τὸ «φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς» τὸ πολυτίμητον τοῦ φαρμάκου, ὅπερ ἐν ἀπωτάταις χώραις ζητῶν λαμβάνει ἐνταῦθα διὰ στενὴν φιλίαν. — Τὸ φιλέεσκε] εἶναι θαμιστ. τύπος τοῦ παρατατ. μέλ. ἀπαρεμφ. ἐπικ. φιλησέμεν. = ἐνεργ. ἀγαπῶ, εὐνοῶ «τινα» καὶ μετ' αἰτιατ. πράγματος «σχέτλια ἔργα» καὶ μετὰ διπλῆς αἰτιατ. Ο 243.

265. ἐὼν] ἐπανάληψις συγκεφαλαιωτικῆ τῶν ἀνωτέρω, διότι παρεμπιπτούσης τῆς αἰτιολογίας καὶ ἐπὶ πολὺ παραταθέντος τοῦ λόγου ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ὑποκείμενον, διὸ καὶ ἐπαναλαμβάνει τὰς ἀρχικὰς τοῦ πρώτου στίχ. λέξεις (237). Οἱ στίχ. ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐν Ὀδυσ. ε, 343 - 46. — ὀμιλήσειεν] εὐκτ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἐννοουμ. εἰ, ἀπόδοσις δὲ τῆς ὑποθέσεως ἐστὶ, τὸ γένοιντ' ἄν. Σημαίνει δὲ τὸ ὀμιλεῖν τὸ παρρησιάζεσθαι ἐν ὀμίλῳ, καὶ ἐπομένως συνδιαλέγεσθαι· ὀμιλος δὲ ἐστὶ συνάθροισις ἀνθρώπων· «ἐὰν παρουσιάζετο εἰς τοὺς μνηστῆρας ὁ Ὀδυσ. ὄλο· ἤθελον θανατωθῆ καὶ ἀπολαύσει πικροὺς γάμους, ἀλλὰ ταῦτα βέβαια ἐναπόκεινται εἰς τὴν θεῖαν θέλησιν.»

267. θεῶν ἐν γούνασι κεῖται] παροιμία· ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν θεῶν. Ὁ Παλ. Σχολ. ἐρμηνεύων ἐν τῇ τῶν θεῶν ἐξουσία ἐστὶ, προστίθησι καὶ ἐτέρου Σχολ. γνώμην. «Ταῖς τῶν ἀστέρων κινήσειν ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν γονάτων ἀπὸ γὰρ τῆς τῶν ἀστέρων κινήσεως τὰ εἰμαρμένα τοῖς ἀνθρώποις.» "Ἰσως ὁμως ἀπὸ τοῦ τρόπου τοῦ προσεῦχεσθαι ἢ φράσις ἐσχηματίσθη, διότι ἰκετεύοντες οἱ ἀρχατοὶ καὶ γενεῖδος καὶ δεξιᾶς καὶ γονάτων ἤπτοντο· ἰκετεύω σὲ τῶνδε γονάτων καὶ τοῦ γενείου, δεξιᾶς τ' εὐδαίμονος.»

268. ἦ κεν νοστήσας...] Τὰ δύο ἦε ἧέ, ἐν τῇ διαζεύξει ταύτῃ δικαιολογοῦσι τὴν χρῆσιν τοῦ πληθ. ταῦτα ἐν τῷ ἀνωτέρω

οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα
 270 ὄππως κε μνηστῆρας ἀπόσσει ἐκ μεγάροιο.
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάξω μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἔστων.

στίχῳ· ἄλλως τε ἡ ἀμφιβολία φέρεται καὶ ἐπὶ τοῦ νοστήσας καὶ ἐπὶ τοῦ ἀποτίσεται· δηλ. ὁ Ὀδυσ. θὰ ἐπανεῖληθῃ ἢ οὐ, καὶ ἐπανερχόμενος, θὰ δυνηθῇ νὰ τιμωρῆσῃ τοὺς μνηστῆρας; Διὸ δὲν πρέπει νὰ ἐξηγησώμεν χωριστὰ τὸ νοστήσας, ἀφ' οὗ ἡ ἐπάνοδος τοῦ Ὀδυσ., σκεπτόμενοι ὀρθῶς, δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ὑπόθεσις. Εἶναι ὡς νὰ ᾗ κε νοστήσει καὶ κὲν ἀποτίσεται· ἢ, ὡς τινες θέλουσι, κε νοστήσει καὶ κὲν ἀποτίσεται. Αἱ δύο ἰδέαι συμπύσσονται ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἐκφράσει, καὶ τὸ κεν προσδιορίζει τὴν ἀξίαν τοῦ νοστήσας, ὡσαύτως καὶ τοῦ ἀποτίσεται. Τινὲς μάλιστα ἀποδίδουσι μόνον εἰς νοστήσας, διότι ἡ ἐκδικήσις, καθ' ἑαυτοὺς, εἶναι βεβαία, ἐὰν ἐπανεῖληθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην· τοῦτο οὕτω ἔπεται, ἀλλ' ὁ Μέντης ὑποτίθεται οὐδὲν γνωρίζων.

269. ἐνὶ μεγάροισι] ἐμπρόθετος προσδ. τοῦ νοστήσας. — σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα] ἕτεροπροσωπία· ἴδε Συνακ. Ἀσωπ. Ὁ νοῦς· σὲ ἔμως συμβουλεύω τώρα νὰ σκεφθῆς πῶς νὰ ἀποδιώξῃς τοὺς μνηστῆρας ἀπὸ τὸν οἶκόν σου.

271. εἰ δὲ] = τῷ τῆς κοινῆς· εἰ δὲ μή, (ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει) καὶ ἐννοεῖται ὀλόκληρος πρότασις, ἥτις κατ' ἰδιωτισμὸν τῆς γλώσσης παραλείπεται. Τὸ ἄγε ἐνταῦθα ἐπιτείνει τὴν ἐννοιαν τῆς προστακτικῆς.

272. αὔριον] (ἐπιρ. χρονικ.) ὕπερ ἀπαραλλάκτως καὶ ἡ κοινὴ γλώσσα διέσωσε· αὔριον μεθ' αὔριον. Καὶ κυρίως παρὰ τὸ αὔρα, ἄω = πνέω· τὴν πρωίαν σημαίνει ἡ λέξις, ἐντεῦθεν καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν. — ἥρωας Ἀχαιοὺς] ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὸν λαὸν τῆς Ἰθάκης καὶ οὐχὶ πάντας τοὺς Ἑλληνας ἢ μᾶλλον τοὺς προκρίτους τῆς Ἰθάκης.

273. μῦθον πέφραδε] τὸ πέφραδε εἶναι ἀόρ. τοῦ φράζω = λέγω, indico. — ἐπιμάρτυροι] ἡ πρόθ. ἐπὶ εἶναι περιττὴ προσθήκη οὐδεμίαν ἐννοιαν δίδουσα εἰς τὴν ἰδέαν· κατ' ἄλλους σημ. βεβαίωσις. Ἀρίστ. (ἡ λέξις λέγεται μόνον ἐπὶ θεῶν) ὡς καὶ εἰς τὸ ἐπαίτιος,

μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἰ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμέεσθαι,
 ἄψ ἔτω ἐς μέγαρον πατρός μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἄρτυνέουσιν ἔεδνα

ἐπαμύντωρ, ἐπαρωγός, ἐπιβουκόλος, ἐπιβώτωρ, ἐπι-
 ἴστωρ, ἐπίκουρος, ἐπίουρος, ἐπιποιμήν, ἐπώ-
 νυμος. Πρβλ. Δ 627, Ε 146, 482, Φ 330.

274. ἄνωχθι] προστ. τοῦ ἄνωγα· ἀρχαῖος παρακείμενος ἄνευ
 αὐξήσ. μὲ σημασίαν ἐνεστ., ὅστις εἰς πρόσωπά τινα μόνον ἀπαντᾷ.
 «Τοὺς μὲν μνηστῆρας παρεκίνησαν νὰ διασκορπισθῶσιν εἰς τὰ ἴδια»
 ἢ σύντ. σὲ ἄνωχθι σκίδνασθαι τελικ. ἀπαρεμφ. καὶ ἀντικειμ. τοῦ
 ῥήματος· τοὺς μνηστῆρας ὑποκειμ. τοῦ ἀπαρεμφ.

275. μητέρα δ' κτλ.] ἡ αἰτία. φέρεται ὑπὸ τῶν προηγουμέ-
 νων· πρβλ. Ἰλιάδ. Δ 123· μόνον ἐνταῦθα ἡ φράσις ἐπαναλαμβάνε-
 ται διὰ τοῦ ἄψ ἔτω, μὲ τὸ μητέρ καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ τὴν ὅπερ
 ἐπαναλαμβάνεται μητέρα· ὡς ἀνακόλουθον σχῆμα φαίνεται πολὺ
 παράδοξον· ἐν ταῦτοις ἡ φράσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν ἔχει τὸ δυσά-
 ρεστον. Ἡ Ἀθηνᾶ, ἀφ' οὗ εἶπε μητέρα (δε), ἐπιζητεῖ τὴν ἐξακο-
 λούθησιν τῆς ἰδέας τῆς, ἐπὶ στιγμῇ μένει καὶ λησμονεῖ τὸν τρόπον,
 δι' οὗ ἤρχισε τὴν φράσιν.

276. ἄψ] ἐπίρ. χρόνου σημαντικόν, ὃ ἐστὶν ἐκ δευτέρου· ἰσο-
 δυναμεῖ τὸ ἄψ-ἔτω τῆς συνηθείας, ἃς ὑπάγη ὀπίσω. — ἐς
 μέγα δυναμένοιο] τὸ μέγα ἐπίθ. τῆς συστοίχ. αἰτιατικῆς =
 μεγάλην δύναμιν — πατρός] ὁ πατήρ τῆς Πηνελόπης ἐκαλεῖτο
 Ἰκάριος καὶ κατέκει ἐπὶ τῆς στερεᾶς ἀπέναντι τῆς Ἰθάκης καὶ
 κατήγετο ἐκ Λακεδαιμόνος, ἧτο δέ, ὡς λέγουσιν, ἀδελφὸς τοῦ
 Τυνδάρου.

277. οἱ δὲ] ἐννοεῖ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα τῆς Πηνελόπης
 ὡς καὶ ἐν β, στίχ. 196 καὶ οὐχὶ τοὺς μνηστῆρας, ὡς λέγει ὁ Ἀ-
 μέϊς· «Τὴν δὲ μητέρα, ἐὰν ἡ ψυχὴ τῆς κλίνη εἰς τὸ νὰ ὑπανδρευθῆ,
 (ὃ ἐστὶν, ἐὰν ἐπιθυμῆ), ἃς ὑπάγη ὀπίσω εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰσχυροῦ
 πατρός τῆς.» — γάμον τεύξουσι] οὗτοι δὲ θὰ ἐκτελέσωσι τὸν
 γάμον, καὶ ἐτοιμάσωσι δῶρα νυμφικά. — ἔεδνα] ἀντὶ ἔδνα προσ-
 θήκη τοῦ ε· χάριν τοῦ μέτρου. Ἐλέγοντο δὲ τὰ πρὸ τοῦ γάμου διδο-
 μένα δῶρα, τὰ καὶ νῦν προγαμιαῖα δῶρα. Ἐπὶ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων

πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 280 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν εἰείκοσιν, ἧτις ἀρίστη,
 ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπῃσι βροτῶν, ἢ ὅσσαν ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἧτε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισιν.

ὁ θέλων νὰ λάβῃ γυναικὰ ἀπεπειράτο νὰ προσελκύσῃ τὴν εὐνοίαν τῶν γονέων αὐτῆς, δίδων αὐτοῖς δῶρα, δι' ὧν λαμβάνων γυναικὰ διηγόραζεν αὐτήν. — ἐπὶ παιδὸς] ἢ ἐπὶ μετὰ γενικῆς = καθῶς πολλάκις τὸ ἀντικείμενον θεωρεῖται ὡς ἀπομεμακρυσμένον σημεῖον.

280. ἄρσας] = πιάσας (κυρίως σηκώσας). Διττὸν τὸ ἄρσας νῆα, τὸ μὲν ἐπὶ ναυαγίας, τὸ δὲ ἐπὶ ἐξαρτήσεως τῆς εἰς πλοῦν. — ἐρέτησιν] δοτ. πληθυν. τοῦ ἐρέτης, ἐξ οὗ ἐρετμός, τὸ κωπίον παρὰ τὸ ἐρέσσω = τραβῶ, κωπηλατῶ.

281. ἔρχεο] προστ. τοῦ ἔρχομαι, ἴσον δὲ ἐστὶ τῷ «πορεύεσθαι» διότι ὁ Ὅμηρος ἀντὶ τοῦ πηγαίνει καὶ ἔρχεσθαι χρῆται τῷ ἔρχεσθαι· ἴδ. κατωτέρω. — πευσόμενος] μτχ. μέλ. τοῦ πυθάνομαι, σημαίνει δὲ σκοπὸν = ἵνα μάθῃς· γενικῆ δὲ συντεταγμένον σημαίνει τὸ πληροφορεῖσθαι παρὰ τινος.

282. τίς εἶπῃσι βροτῶν] τὸ βροτῶν γεν. διαιρετ. τοῦ τις. Πολλὰ ὀνόματα, ἀορίστως καὶ γενικῶς ἐκφέροντα τὴν ἔννοιαν, δέονται πλαγίως τινὸς πτώσεως πρὸς προσδιορισμὸν ἢ μερίκευσιν τῆς ἐπ' αὐτῶν γενικῆς ἐννοίας, αὕτη δὲ ἡ γενικὴ πτῶσις καλεῖται διαιρετικὴ. Οὕτω « τις βροτῶν » = μόνος πάντων, καὶ παρὰ Λατίνους unus omnium κλ. — ὅσσαν] κατὰ μὲν τοὺς παλαιούς ἐκ τοῦ ὄσσομαι· κατὰ δὲ τὸν Βούττημ. ἐκ τοῦ ὄψ, ὄπος. Λατ. vox· αἰτιατ. ὄσσαν = τὴν προφητικὴν φωνὴν τῶν θεῶν, ἣν φήμην καλεῖ ὁ ποιητής, ἣν δ' αὕτη ἱερά τῶν θεῶν καὶ κατὰ θείαν βούλησιν ἀκουμένη. Ὁ Ἀρίσταρ. ὅσσα ἢ θεία κληδῶν.

283. ἐκ Διός] ἢ ἐκ τὸ ἀπὸ μέρους δηλοῦν, ἰσοδύναμος τῇ ἀπό· ἀνάφερον εἰς τοὺς θεούς, καὶ ἰδίως εἰς τὸν Δία, τὰ θρυλούμενα, ὧν ἡ ἀρχὴ ἦν ἄγνωστος· αὐστηρῶς ἐξετάζοντες, τὸ ἐκ Διός οὐδὲν προσθέτει εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ὄσσα, καὶ ἐκ τούτου ὀρμώμενος ὁ Phianus ἠδυνήθη νὰ καταργήσῃ τὸν στίχ. 283, ἀλλὰ πάντες οἱ

πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἔλθε καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κείθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον. 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν.

ἀρχατοὶ ἐκδόται ἀφῆκαν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ στίχου ταύτην, ἥτις εἶναι σύμφωνος πρὸς τε τὸ πνεῦμα τοῦ Ὀμήρου καὶ τῆς συνηθείας τοῦ ὕφους του.

284. πρῶτα] ἀντὶ ἐπιρ. καθὼς καὶ κοινῶς λέγομεν. «πρῶτα μὲν πήγαινε εἰς τὴν Πύλον καὶ ἐρώτησον τὸν θεῖον Νέστορα.» Ἦν δ' ὁ Νέστωρ υἱὸς τοῦ Νηλέως καὶ τῆς Χλωρίδος, θυγατρὸς τοῦ Ἀμφίονος, βασιλέως τῆς Πύλου, εἰς ἄκρον δὲ γέρων συνεξεστράτευσε μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνωνος εἰς Τροίαν. Ἐκτιμῶν δ' ἐνταῦθα τὰς πίστεις καὶ τὰς γνώμας τῶν γερόντων ὁ ποιητὴς διὰ τε τὴν πολυπειρίαν καὶ σύνεσιν αὐτῶν, πρῶτον εἰς τὸν πολυπείρον γέροντα πέμπει τὸν Τηλέμαχον, παρ' οὗ, ὡς εἰκός, καὶ νεώτατόν τι ἠδύνατο μαθεῖν. Πύλοιν] = ἐν Μεσσηνίᾳ.

286. ὃς] δεικτικόν = οὗτος. ἐὰν ἦτο ὁ γὰρ θὰ ἐπλεόναζεν. Ἐνταῦθα καὶ ἀλλαγῶ φαίνεται ἡ ἀκριβὴς διάκρισις τῶν ἀνωτομῶν παρ' Ὀμ. καὶ μεθ' Ὀμηρ. Παρὰ τοῖς Ὀμηρίδασι καὶ λογογράφοις δὲν ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἐλαμβάνοντο αἱ μὲν ἀντὶ τῶν δέ. — δεύτατος] ὑπερθ. τοῦ δεύτερος. ἐκ τοῦ δεύω = ὁ τελευταῖος πάντων, ὁ ὑστερότατος. διότι ὁ Μενέλαος ἐπὶ 8 ἔτη ἐπλανήθη καὶ δὲν ἐπέστρεψεν εἰς Σπάρτην εἰμὴ πρό δύο ἐτῶν. Οὐδεὶς ἤρωσ ἐπανήλθεν ἐκ τῆς πολιορκίας τόσον ἀργά εἰς τὰς ἐστίας του, ὅσον αὐτός. Ὁ Payne Knigt ἀφαιρεῖ τὸν στίχον ἄνευ σπουδαίων λόγων. — χαλκοχιτώνων] = χαλκοῦς χιτῶνας φορούντων, θεωρακισμένων. ἐκ τοῦ μέρους τὸ ὄλον λέγει. Ἐτυμολ. τὸ χιτῶν παρὰ τὸ ἴω = ἔννομι τὸ ἐνδύω.

287. βίοτον καὶ νόστον] ἐὰν ἀκούσῃ τις ὅτι ὁ Ὀδυσ. ζῆ, δύνатаι βεβαίως νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θέλει μεταχειρισθῆ πάντα τὰ μέσα ὅπως ἐπανίδη τὴν Ἰθάκην. Ἴδου διατὶ ὁ βίος τοῦ Ὀδυσ. καὶ ἡ ἐπιστροφή του εἶναι πολιτικῶς ἐν καὶ ταῦτό πρᾶγμα.

288. ἦ τ' ἄν ... τλαίης] ὁ ἦ = βεβαίως. τλαίης ἄν, ἀπόδοσις τοῦ ὑποθετ. λόγου. ἄν μάθης ὅτι ζῆ (τί θὰ κάμης), ἴμπορεῖς νὰ ὑποφέρῃς ἀκόμη κανένα ἔτος κατατρεχόμενος. — εἰ δέ κε] δευτέρα ὑπό-

εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἐόντος,
 290 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
 σῆμά τέ οἱ χεῦαι καὶ ἐπὶ κτέρεα κτερεΐξαι

θεσις ἐναντιωματικῶς συνδεομένη πρὸς τὴν ἀνωτέρω: τεθνηῶτος
 = ἂν ὅμως τὸν μάθη: ἀποθανόντα καὶ μὴ ὑπάρχοντα πλέον.»

290. νοστήσας... χεῦαι] = ἀφοῦ ἐπανελήθης κατασκευάσων
 τὸ χεῦαι προστ. ἐγγλ. = χύσον αὐτῷ χῶμα.

291. σῆμα] = τάφος, διότι ὡς σημεῖον κεῖται τοῖς ζῶσι τῶν
 ἀνθρώπων. "Ἔστι δ' ἡ ὅλη πρότασις περίφρασις τοῦ ἐνταφίασον·
 ἐγένετο δ' ἡ ταφή ἐν τῇ ἡρωϊκῇ ἐποχῇ ὡς ἐξῆς. Οἱ συγγενεῖς ἐ-
 κλειὸν τοῦ ἐκπνεύσαντος τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ θέτον-
 τες τὸν νεκρὸν ἐπὶ κλίνης ἐκάλυπτον αὐτὸν ὑφάσματι τινι, εἶτα
 δ' ἤρχιζον τοὺς κλαυθμοὺς καὶ τὰ δάκρυα συγγενεῖς τε καὶ φίλοι,
 πρὸς πλείονα δ' ἀπόδειξιν ἀγάπης ἐξέσχίζον τὰς παρεῖας καὶ τὸν
 τράχηλον, ἐκτύπων τὰ στήθη καὶ ἀπέσπων τὴν κόμην τῆς κεφα-
 λῆς, ἐπὶ δὲ τοῦ στόματος κατέθετον ὀβολόν, «μισθὸν τῷ πορθημῆι,
 κατὰ τὸν Λουκιανόν, ναυτιλίας γενησόμενον,» ὑπὲρ ἐκάλουσαν δανά-
 κην. Ἔθαπτον δὲ τὸν νεκρὸν ἢ κατορρύσσοντες τάφον καὶ θέτοντες
 ὀλόκληρον, ἢ καίοντες τὸ σῶμα εἰς τὴν πυρὰν ἅμα δὲ καέντος
 τοῦ σώματος συνήθριζον τὰ ὀστέα καὶ τὴν τέφραν καὶ χύνοντες
 οἶνον ἔθετον αὐτὰ εἰς τὴν κάλπην καὶ ἔθαπτον ἐντὸς τῆς γῆς καὶ
 ἐπ' αὐτῶν ὕψωνον χῶμα ἀποτελοῦν λόφον, περίξ δ' ἔθετον λίθους,
 ἵνα μὴ τὸ χῶμα καταπίπτῃ, ὁ δὲ λόφος οὗτος ἐκαλεῖτο τύμβος,
 σῆμα καὶ μνημεῖον· ἐπὶ δὲ τοῦ χῶματος ἀνήγειρον καὶ στήλην κα-
 λῶς ἐξεσμένην, ἐφ' ἧς εἷς τινὰς ἔθετον καὶ ἀνάγλυφον. Ὡς πρὸς δὲ
 τὴν σύνταξιν σύστοιχός ἐστιν «ἐνταφίασον ἐντάφια,» κτέρεα κτε-
 ρεΐξαι, μάχην μάχεσθαι, δαίτην δαίνυσθαι, χώνην χεῖσθαι, μῦθον
 μυθεῖσθαι, βουλὰς βουλεύειν, λύπην λυπῆναι, αἰτίας αἰτιᾶσθαι,
 ἁμαρτάνειν ἁμαρτήματα, ἀφροσύνην ἀφροσύνας, βίον βιοῦν, ἐγγυ-
 ᾶσθαι ἐγγύην, ἔπος εἰπεῖν, θάρρος θαρρεῖν, κοσμεῖν κόσμῳ, λέγειν
 λόγον, λόγον λέγειν, λόγους λέγειν, πάθος πάσχειν, ποιεῖν ποιή-
 ματα, ποιήματα ποιεῖν, ἀγοράς ἀγορεύειν, ἀδικεῖν ἀδικήματα,
 ἄθλους ἀθλεῖν, αἰχμὰς αἰχμάζειν, ἀπαλλαγὴν ἀπαλλάττεσθαι, ἀ-
 πειλιὰς ἀπειλεῖν, ἐξαπειλεῖν, ἐπαπειλεῖν, ἀπόκρισιν ἀποκρίνεσθαι,
 ἀποστόλους ἀποστέλλειν, ἀράς ἀρᾶσθαι, ἄριστα ἀριστᾶν, ἀρμονίαν
 ἀρμόττεσθαι, βασιλείαν βασιλεύεσθαι, βουλὰς βουλεύειν, γαμεῖν γά-

πολλά μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσιν 295
 κτείνης ἢ δόλω ἢ ἀμφαδόν· οὐδὲ τί σε χρῆ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἐσσί.
 ἢ οὐκ αἵεις οἶον κλέος ἔλαβε δῖος Ὀρέστης

μους, γράφειν γράμματα, γράφεσθαι γραφήν, γέλωτα γελᾶν, δεῖγμα δειμαίνειν, δίκας δικάζειν, δουλεύειν δουλείαν, δῶρον δωρεῖν, δῶρον δωρεσθαι κτλ. Περὶ τῆς παρ' ἀρχαίοις ταφῆς ἴδε Ἰδιωτ. Βίον Ἀρχ. Ἑλλ. ὑπὸ Θ. Βενιζέλου σελ. 288 - 304 ἐκτενῶς.

293. τελευτήσης τε καὶ ἔρξης] σχῆμα πρωθύστερον, διότι προηγείται ἡ πράξις τοῦ τέλους, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐτέθη ἕνεκα τοῦ μέτρου καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἔρξης τελευτήσης κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν· ὅτε μὲν ἡ φράσις ἀπαντᾷ συνδεδεμένη, ὡς ἐνταῦθα, ὅτε δὲ ἀσύνητος = τῆ λατιν. mente et animo. Τὸ ἐνικὸν φρένα αἰεὶ λέγεται ἐπὶ ψυχῆς.

295. ὅπως κε] ἀντικείμε. τοῦ φράζεσθαι, σημαίνει σκοπὸν ἢ τέλος. Ἐν μὲν τῆ στίχ. 270 εἶδομεν τὴν Ἀθηναῖν συμβουλεύουσαν τὸν Τηλέμ. νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς μνηστῆρας· ἐνταῦθα δὲ καὶ νὰ φονεύσῃ αὐτοὺς τὸν παροτρύνῃ, ἐξελέγχουσα τρόπον τινὰ ὅτι δὲν εἶναι νῆπιον καὶ δύναται νὰ ὑποφέρῃ προσβολάς.

296. τηλίκος] = τοιοῦτος τὴν ἡλικίαν, ὅ ἐστι νῆπιον μικρός. Διττῶς τίθεται ἐν τῆ λόγῳ τὸ τηλίκος, ἢ προηγουμένου τοῦ ἡλίκος, ὡς ἀνταποδοτικὸν εἰς ἔκφρασιν τοῦ μεγέθους τῆς ἡλικίας, ἢ καὶ μόνον εἰς ἔκφρασιν ἀπλῶς τῆς ἡλικίας.

298. ἢ οὐκ αἵεις] αἱ δύο λέξεις λογιζονται ὡς μία συλλαβὴ = ἢ δὲν ἀκούεις· τὸ αἵεις β' πρὸς. τοῦ βῆμ. αἴτω, οὐ ὁ παρατ. μόνον εὐχρ. ἄϊον (μὲ μακρόν α)· παρ' Ἡρόδ. δὲ (1, 93) καὶ ἀόρ. συνθ. ἐπήϊσα. Ἀπαντᾷ δὲ παρὰ Θεοκρίτῳ καὶ Ἀριστοφάνει καὶ ἐν τῆ σημασίᾳ τοῦ ἔνοστιν. — δῖος] = θεῖος, ἀγαθός καὶ δῖον, καλόν, ὠρατόν κτλ. Ὁ μὲν Ὅμηρος δῖον, ὁ δὲ Σοφοκλῆς θεομίστην τὸν Ὀρέστην ἀποκαλεῖ· ἀλλ' ὁ μὲν Ὅμηρος, ἵνα παροτρύνῃ τὸν Τηλέμ. εἰς τὸν φόνον τῶν μνηστήρων οὐκ ἀποβλέπει εἰς τὰς κακὰς πράξεις τοῦ Ὀρέστου, καὶ ὡς ἐπὶ παραδείγματι δῖον καὶ κλειζό-

πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 300 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα;
 καὶ σύ, φίλος—μάλα γὰρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε—
 ἄλιμος ἔσσω, ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
 ἠδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλόωσι μένοντες·
 303 σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων.»

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἦῤα
 «ξεῖν', ἦτοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὥστε πατὴρ ᾧ παιδί, καὶ οὔποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,

μενον λέγει αὐτόν. Ὁ δὲ Σοφοκλ. ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ δικαίου κρί-
 νων, παριστᾷ αὐτόν θεομίσητον, διότι τῇ Ἥλέκτρᾳ πεισθεῖς, ἐφό-
 νευσε τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν.

299. Ἡ ἐπὶ τὸ ἐπάνω δηλοῖ, παριστώσα διακεχυμένην τὴν φή-
 μιν εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους.

301. φίλος] ὀνομαστ. ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς κλητικῆς. Εἶναι δὲ κυ-
 ρίως ἐπιθετ. οὐσιαστικῶς εἰλημημένον δι' ἔλλειψιν οὐσιαστικοῦ.

303. ἠδ ἡ] μόρ. σημαίνει α' τὸ παρὸν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πα-
 ρελθὸν = τῶρα· β' τὸ παρελθὸν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ παρὸν ἢ τὸ
 μέλλον· γ' ἐπὶ τοῦ μέλλοντος· παρ' Ὀμήρῳ μόνον ἐπὶ τοῦ μετ' ὀλί-
 γων καὶ ἀμέστου μέλλοντος, ἀμέσως, τῶρα δᾶ, ὡς ἐνταῦθα.

304. πού] λέξις ἄτονος, ἔχει δὲ τὸν τόνον τοῦ ἐγκλινομένου
 μέ, ἔστι δὲ τὸ με ἀντικείμεν. τοῦ μένοντες « = οἱ ὅποιοι πολὺ
 δυσαρεστοῦνται περιμένοντές με.»

305. μελέτω] [causit]· ἔχει ὑποκείμενον. τὸ τοῦτο ἢ ταῦτα
 ὑπονοούμενον.

306 — 34. Εὐγνωμοσύνην τοῦ Τηλεμάχου καὶ τῆς Ἀθηναῖς.

307. ἦτοι φίλα φρονέων] βεβαίως ἀγαπητὰ φρονῶν (= φρον-
 τίζων διὰ τὸ καλὸ μου) μοὶ λέγεις ταῦτα, ὡς ὁ πατὴρ (λέγει) εἰς
 τὸ παιδί του.

308. ὡς τε] = ὡς, ὁμοιοματικόν, καθῶς. — καὶ οὐδέποτε] =
 καὶ δὲν θά λησμονήσω ποτὲ αὐτά.

309. ἀλλ' ἄγε κτλ.] «ἀλλ' ἔλα τῶρα μετὶν ἀκόμη (πρὸς χάριν

δῶρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ, 310
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, ὅα φίλοι ξεῖνοι ξείνοισι διδοῦσιν.»

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
 «μή μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο. 315
 δῶρον δ' ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγει,
 αὔτις ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,

μου) ἂν καὶ βιάζῃσαι ν' ἀναχωρήσης». Τὸ ἐπιείγομαι συντάσσεται γενικῆ ἐμπροθέτῃ ἢ ἀπροθέτῃ. — ὁδοῖο] οἱ γραμματικοὶ ἀπεκάλουν γενικὴν τῆς ἐπιθυμίας· εὐρίσκεται αὖθις εἰς τὸν στίχ. 315 μετὴν λέξιν λιλαιόμενον, ἥτις οὐδεμία ἀμφιβολία ἀφίνει περὶ τούτου. Ἐν τούτοις τινὲς παρατηροῦσιν ἐνταῦθα ἢ τὴν γεν. τοῦ αἰτίας, ἢ τὴν ἔλλειψιν μιᾶς προθέσεως.

310. ὄφρα] συνδ. τελικὸς εἰς τὸ κίης ἀναφερόμενος, αἱ δὲ μετὰ χρονικαὶ εἰσι, συναπτόμεναι τῶν συνδέσμοις τε τε. Ἡ ἑρμηνεία ἴνα πορευθῆς εἰς τὸ πλοῖόν σου μὲ χαράν, ἀφοῦ λουσθῆς καὶ τέρψῃς τὴν προσφιλεῖ σου καρδίαν.»

312. τιμῆεν] μετὰ ἐπιθετικῶς εἰλημμένη, προσδιορίζουσα τὸ δῶρον εἶναι δηλ. μίαν ἐπανάληψιν ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ δῶρον τιμῆεν, = un cadeau de prix = δῶρον πρὸς ἐνθύμησιν, δηλ. ὅπερ θὰ φυλάττης εἰς ἐνθύμησίν μου = πολῦτιμον.

313. ὅτα] ὡς ὁμοιοματικόν = καθάπερ, ἢ «ὅποια δῶρα καὶ ἐν γένει, ὡς συνεθίζουσιν οἱ φίλοι νὰ δίδωσι τοῖς φίλοις.» μάλλον δὲ κατὰ παράλειψιν τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας τοιαῦτα, ὅτα...

313. μή] κατὰ «μή μὲ ἐμποδίζῃς τώρα πλέον, ἐν ᾧ ἐπιθυμῶ νὰ φύγω» ἢ προστακτ. κατέρυκε ἀντι ὑποτακτ. ἔχει μή διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν. Ἴδε στίχ. Β' περὶ τοῦ Μή.

316. Ἡ σύνταξις «τὸν φίλον ἦτορ ἀνώγει δοῦναι μοι ὅ,τι ἂν (βούλομαι) δόμεναι (σε) (τοῦτο ἐμοὶ) ἀνερχομένῳ αὔτις, ὥστε φέρεσθαι (αὐτό) οἰκόνδε.»

317. δόμεναι] ἀπαρεμφ. ἐν τῇ ἐννοίᾳ προστακτικῆς. — ἀνερχομένῳ] ἢ ἀνά σημ. ἐπανάληψιν τοπικὴν = ὀπίσω, τὸ αὔτις ἐπανάληψιν = καὶ ἐκ δευτέρου.

καὶ μάλα καλὸν ἐλὼν· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς »

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλακῶπις Ἀθήνη
 320 ὄρνις δ' ὡς ἀνοπαῖα διέπτατο· τῷ δ' ἐνὶ θυμῷ
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ εἰ πατρὸς
 μᾶλλον ἔπ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας

310. ἐλὼν ν] (ἔση) = λάβε = καὶ θά λάβης, πολὺ καλλίτερον παρ' ἐμοῦ, τὸ ὅποτον θά σοῦ εἶναι ἄξιον ἀνταμοιβῆς.

320. ἀνοπαῖα] εἶναι πληθ. οὐδέτερον τοῦ ἀνοπατος, invisible, καὶ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀοράτως, hors devue. Ὁ Εὐστάθ. ἀποφαίνεται ὡς περὶ τούτου. « Διὸ καὶ Ἑρωδιανός τὸ ἀνοπαῖα, καὶ οὐδέτερον οἷδε πληθυντικόν· καὶ προπερισπᾶ, καὶ ὡς ἐπίρρημα λαμβάνει ἀντὶ τοῦ ἀοράτως, καθάπερ τὸ πυκνά ἀντὶ τοῦ πυκνῶς καὶ καλὰ ἀντὶ τοῦ καλῶς, νοήσας ἐκεῖνος τὸ τοιοῦτον ἀνόπαῖα, οὐ μετὰ τῆς ἀνά προθέσεως, ἀλλὰ στερῆσιν τοῦ ὀπταίνεσθαι. » Τὸ ἐπίθ. ἀνοπατος, ἢ, ὡς τὸ ἐτόνιζον ἐπίσης, ἀνόπαῖος, μετεχειρίσθη ὁ Ἐμπεδοκλῆς ὅπως χαρακτηρίσῃ τὸ πῦρ, ἐπομένως οὐχὶ ὑπὸ ἀρνητικῆν ἔννοιαν, τῆς ἀνά σημαίνουσας τὸ ἄνω· ἀρχατοὶ τινες ἐξηγοῦν ἀνοπαῖα, παρ' Ὀμ. διὰ τοῦ ἀνά οὐ μόνον ἢ Ἀθηναῖ ἤρκετο ν' ἀνοψοῦται εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλὰ ἐγένετο καὶ ἄφαντος. Ὁ Ἀρίσταρ. ἔγραψεν ἀνόπαῖα, σχηματίζων ἐκ τούτου θηλ. οὐσίας, τὸ ὄνομα τοῦ πτηνοῦ πρὸς ὃ ἢ Ἀθηναῖ παραβάλλεται· εἶναι ἄγνωστος· ἢ παρ' Ἀρίσταρ. ἐρμηνεῖαν ἀπερρίφθη ὑπὸ τοῦ Ἑρωδ. Τινὲς νεώτεροι προτιμῶσι τὴν ἐρμηνεῖαν ταύτην. Ὁ ἐκδότης τοῦ Ὀμήρου Didot, μόνος περιῆλθεν εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἑαυτὸν γράφων ἀνόπαῖα· ἐν τῷ κειμένῳ ἀνοπαῖα προπερισπόμενος εἰναὶ ὀρθογραφία τοῦ Ἑρωδ. κτλ. Ἰδ. ἐκδ. Pierron. Διὰ τῆς λέξεως ταύτης μᾶς περιγράφει τὴν κατασκευὴν τῆς καπνοδόχης, ἣτις ἦν ὀπή ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκίας, γινομένη διὰ τῆς ἀνωψώσεως πλακῶς ἢ κεραμίδος, ὡς καὶ νῦν οἱ χωρικοὶ ἔχουσι. Καὶ ὁ Ἑρωδ. μᾶς ἀναφέρει, πῶς ἐξήρχετο ὁ καπνὸς ἀπὸ τῆς ἐστίας ἀμέσως ἢ καὶ διὰ καπνοδόχης.

322. Τὸ πάροιθεν] = Τὸ πρότερον = ἢ προτοῦ. — φρεσὶν νοήσας] = σκεφθεῖς, συλλογισθεῖς. Φρένες εἰσὶν ἢ σωματικὴ ἀρχὴ τῆς νοητικῆς ζωῆς, τουτέστι τὸ μετάρφρενον, ἐν ᾧ ἐμπεριέχεται ἡ καρδία, τὸ ἦπαρ καὶ οἱ πνεύμονες, τὰ κοινῶς σωθικά· φρήν—

θάμβησεν κατὰ θυμόν· δίσσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φῶς.

Τοῖσι δ' αἰοιδὸς αἰοιδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῆ 325

ενός, ἀπαντᾷ μόνον ἐν Ἰλ. κ. 45 κατ' ὄνομι., ἐλέγετο τὸ διάφραγμα καὶ ἐπειδὴ ἐπίστευον οἱ ἄρχατοι, ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ καὶ ἡ ψυχῆ, ἔνεκα τούτου καὶ πάσας τὰς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοός, οἷον τὸ αἰσθάνεσθαι, σκέπτεσθαι, βούλεσθαι κτλ. ὠνόμασαν φρένας.

323. θάμβησεν] = ἐξεπλάγη· ὁμιλῶν τῆ θεᾷ οὐκ ἔγνω αὐτήν, ταύτης δ' ἀναστάσης ἠνεώχθησαν αὐτοῦ οἱ ὀφθαλμοί.

325. διὰ τῆς λέξεως περικλυτός, διδῶν ἐξοχὸν χαρακτῆρα τῷ Φημίῳ, διὰ δὲ τοῦ σιωπῆ, δηλοῦν τὴν μεγίστην προσοχὴν, μεθ' ἧς ἠκροῶντο τοῦ Φημίου. εἶναι δὲ δοτ. ἀντὶ ἐπιρ. = σιωπηλῶς.

327. λυγρόν] = ὀδυνηρόν· ὁ δ' Εὐριπίδ. πικρόν καλεῖ αὐτόν. Ὁ Φῆμιος περιέγραφε τὴν τρικυμίαν, ἐν ἣ ἀπώλετο ὁ Αἴας ὁ Διοκρὸς, καὶ ἤτις διεσκόρπισε τὸν στόλον τῶν συμμάχων ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν.

325.—364. Ἐμφανίζεται ἡ Πηνελόπη εἰς τοὺς μνηστῆρας, ἧτις προσαγορεύει τὸν αἰοιδὸν Φῆμιον, ἀλλὰ παρακηνηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Τηλεμ. ἀπομακρύνεται πάλιν. — ἐπετείλατο] πάντες γνωρίζουσιν ὅτι ἡ τρικυμία ἠγέρθη ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς· ὅθεν πρόκειται περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ παραχθέντος διὰ τῆς θελήσεως τῆς θεᾶς ἐπὶ τῆς τύχης τῶν νικητῶν τῆς Τροίας. Ἐν τούτοις τινὲς νομίζουσιν ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ἐμπνεύσεως, ἧτις ἠνάγκασε τὸν αἰοιδὸν νὰ ἐκλέξη τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο. Σχολ. « φησὶν ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ προσέταξε Φημίῳ ἵνα τὸν ἐκ τῆς προνοίας νόστον τῶν Ἀχαιῶν εἰς οἰκείαν αἰοιδὴν ἔχη. » Ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ οὐδόλως μετέχει τῆς γενομένης ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ αἰοιδῶ, καὶ ἡ γραμματικὴ ἐξήγησις τοῦ στίχ. 327 δὲν ἐπιτρέπει ποσῶς ὅπως τὸ ἐπετείλατο ἐφαρμοσθῆ εἰς τὸν Φῆμιον· ἄλλως τε εἶναι ἀνωφελὲς νὰ δώσωμεν εἰς τὴν λέξιν ταύτην ἄλλην σημασίαν ἐκείνης, ἣν πρέπει νὰ ἔχη κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος ἐπιτέλλω, ἐπιτέλλομαι. Ἄνευ δὲ σπουδαίου λόγου τινὲς ἄρχατοι ἐλάβανον ἐνταῦθα τὸ ἐπετείλατο ὡς ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὸ ἐπετέλεσε. Οἱ ἄρχατοι σχολιασταὶ ἀποδίδουσιν εἰς τὴν ὁμοιότητα ταύτην τοῦ Φημίου σκοπὸν ἠθικόν· ταῦτα δὲ ἦδεν νοουθετῶν τοὺς μνηστῆρας ἐκ τῶν περὶ Κασάνδρας καὶ Ἀγαντος, μὴ ὀρέγεσθαι ἀσεβῶν γάμων· ἀλλ' οὐδὲν ἤττον προφανῆς καὶ ἡ παρατήρησις,

εἶατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον αἶδεν
 λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.

Τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
 κούρη Ἰκαρίοιο, περιφρων Πηνελόπεια·

ὅπως δῆποτε, ἤθελεν εἶσθαι ὄλως περιττῆ. Ὁ αἰοιδὸς ἐξετέλεσεν ἐν-
 διαφέρον καὶ παθητικὸν ὑποκείμενον.

328. ὑπερωϊόθεν] — ἐκ τοῦ ὑπερφου. Ἐντεσθεν γίνεται ὀηλον
 ὅτι παρ' Ὀμήρῳ ἀναφαίνονται σπανίως καὶ διώροφοι οἰκίαι. Ἡ
 οἰκία παρ' Ὀμήρῳ περικυκλοῦται ὑπ' αὐλῆς, ὅπισθεν δὲ τῆς εἰσό-
 δου αὐτῆς ἦν πρόδρομος, ἐκ ὀματιῶν τινῶν συγκείμενος, ὅπι-
 σθεν τοῦ προδρόμου ἔκειτο τὸ πρόθυρον, ὃ εἰσῆγεν εἰς τὸ μέγα-
 ρον, τοῦ δὲ μεγάρου ὀπισθεν ἔκειτο ὁ γυναικωνίτης ἔνθα ὑπῆρχεν ὁ
 νομφικὸς θάλαμος, καὶ ἄνωθεν τούτου τὸ ὑπερφον, ἐν ᾧ ἐνδιητῶντο
 αἱ γυναῖκες καὶ πρὸς ὃ ἀνήρχοντο δι' ὑψηλῆς κλίμακος· ἐν δὲ τοῖς
 ἰστορικοῖς χρόνοις κατῴκειν οἱ δούλοι. Εἰς τὸ ἄνωθεν μέρος τῆς κλί-
 μακος καὶ οὐχὶ εἰς τὸ κάτωθεν κατῴκει ἡ Πηνελόπη· ἀλλὰ κακῶς
 τινες ἐννοοῦσιν ὅτι οἱ θάλαμοι τῶν γυναικῶν ἦσαν πάντοτε εἰς τὸ
 μέρισμα τῆς οἰκίας. Ἐπάρχει ἀπόδειξις μαρτυροῦσα τὸ ἐναντίον
 πρὸβλ. Ἰλιάδ. ζ' στιχ. 321, 378, 503, καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ Πηνελόπη
 ἀπεσύρθη πρὸς τὰ ἄνω ἐξ ἀνάγκης, ἢ ἐκ μετριοφροσύνης. Ἐπὶ τῶν
 χρόνων τοῦ Ὀδυσσεῦς κατῴκει κάτω, ὅπου βεβαίως ἦτο καὶ ὁ
 νομφικὸς θάλαμος. — φρεσὶ σύνθετο] ἡ ἐντύπωσις τοῦ στίχου
 εἰσέδουσε μέχρι τῆς ψυχῆς τῆς Πηνελόπης. Ἡ λατινικὴ μετάφρασις
 animo advertit εἶναι ἀνεπαρκῆ καὶ οὐχὶ ὀρθή· πρόκειται περὶ παν-
 τὸς ἄλλου πράγματος ἢ περὶ τοῦ ἀκοῦσαι καὶ προσεκτικῶς ἀκροα-
 σθῆναι. Ὁ Ὀμ. περιγράφει τὴν συγκίνησιν τῆς Πηνελόπης ἀκρω-
 μένης τῆς φωνῆς τοῦ Φημίου. Ἐν τούτοις τινὲς τῶν ἀρχαίων ἐλάμ-
 βανον τὸ φρεσὶ σύνθετο ὡς ἀπλῆν τινα πράξιν νοητικὴν, ἣτις
 παρατηρεῖται διὰ τῆς Ἀλεξανδρινῆς σημειώσεως, ἣν διέσωσεν ὁ Εὐ-
 στάθιος· τὸ δὲ σύνθετο φρεσὶν ἀντὶ τοῦ ἐπιμελῶς ἤκου-
 σε· νοῦς γὰρ ὡς περ ὀρθῶ, οὐ τῶ καὶ ἀκούει. Τὸ μόνον
 καὶ κύριον φαίνεται ἐν τῇ φράσει ἡ μετάφρασις κατὰ γράμμα.

329. Πηνελόπεια] εἶναι ὁ μόνος τύπος, ὃν μετεχειρίσθη ὁ
 Ὀμηρὸς διὰ τὴν σύζυγον τοῦ Ὀδυσσεῦς· μεταγενέστεροι ποιηταὶ
 εἶπον Πηνελόπη, καὶ παρέδωσαν ἡμῖν διὰ τῶν Ῥωμαίων τὴν
 ὀρθογραφίαν Πηνελόπη (Pénélope) ἀντὶ Πηνελόπεια (Pénélopee).

κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσεται οἷο δόμοιο, 330
 οὐκ οἴη, ἅμα τῆγε καὶ ἀμφίπολι δὺ' ἔποντο.
 ἦ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο δια γυναικῶν,

330. κλίμαξ] παρὰ τὸ κλίνω.

331. ἅμα τῆ γε] = μαζὺ με αὐτήν.

332—34. 'Η δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο] πολλάκις καὶ παρ' Ἴωσι καὶ Δωριεῦσι καὶ Ἀττικοῖς τὰ κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα καὶ ἀπροθέτω αἰτιατικῆ συντάσσονται, οὔτω καὶ παρὰ Λατίνους *Italiam venit*. Οἱ στίχοι οὔτοι μέμφονται τῆς Πηνελόπης ὡς ἀτόπως καὶ φιλαρέσκως φερομένης, ὑπὸ τινῶν Ἑλλήνων, συνηθισμένων εἰς ἡθὴ ἥττον ἀθάνατων ἡρώικῶν χρόνων. Σχολ. αἰτιάζεται ἐκ τῶν ἐπῶν τούτων Δικαίραχος τὴν παρ' Ὀμήρῳ Πηνελόπην . . . οὐδαμῶς γὰρ εὐτακτον εἶναι φησι τὴν Πηνελόπην, πρῶτα μὲν ὅτι πρὸς μεθύοντας αὐτὴ παραγίνεται νεανίσκους, ἔπειτα τῷ κρηδέμῳ τὰ κάλλιστα μέρη τοῦ προσώπου καλύψασα, τοὺς ὀφθαλμοὺς μόνους ἀπολέλοιπε θεωρεῖσθαι. περίεργος γὰρ ἡ τοιαύτη σχηματοποιεῖται καὶ προσποιήτος, ἢ τε παράστασις τῶν θεραπεινίδων ἐκατέρωθεν εἰς τὸ κατ' ἐξοχὴν φαίνεσθαι καλὴν οὐκ ἀνεπιτήδευτον δεικνυσι. Ὁ Ἀριστάρχος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐξήλεγχον τὸν Δικαίραχον ὡς ἀμαθῆ: φασὲν οὖν ὅτι τὸ καθόλου ἔθος ἀγνοεῖν ἐπικόν ὁ Δικαίραχος. Παρετηρήθη ὅτι αἱ ἐλεύθεραι γυναῖκες, παρ' Ὀμήρῳ, παρίσταντο ἄνευ ἐντυπώσεως καὶ εἰς αὐτὰ τῶν ἀνδρῶν τὰ γεύματα ἀνεφέρον ὡς τὰ παραδείγματα τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Ἀρέτης χορηγοῦμενα ὑπὸ τῆς Ὀδυσσεΐας εἰς τοὺς στιχ. 287—88 τῆς ζ ραψωδίας. Παρατηρεῖται ὅτι ταῖς νέαις μόνον κόραις ἡ συνήθεια ἐπέβαλε νὰ ἴστανται πεφυλαγμέναι, ὅταν ἡ οἰκογένεια ἐδέχετο ξένους ὑπὸ τῆν στέγην τῆς. Ἡ πράξις τῆς Πηνελόπης οὐδὲν εἶχε τὸ μὴ φυσικόν· εὐθὺς ἅμα ἐφοβεῖτο νέας ἠθικὰς βασάνους, ἐπεθύμει ἵνα ὁ Φημίος ἀλλάξῃ τὰς ψυχὰς του· οὐδὲν ἄτοπον ἔλθειν τὴν Πηνελόπην, ἵνα παύσῃ τὸν αἰδῶν, ὃς Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε λυγρόν· ὅσον ἀφορᾷ ἡ μομφὴ τῆς φιλαρέσκείας δὲν δύναται νὰ ἀποδοθῇ τῇ Πηνελόπῃ εἰμῆ διὰ κακῆς ἐξηγήσεως τοῦ στιχ. 334. Ἡ Πηνελόπη δὲν πράττει ὡς λέγει ὁ Δικαίραχος ἄξια καὶ καλὰ νὰ κρύψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ καλύπτῃ τὰς παρεῖας τῆς· διότι κλαίει, τοῦλάχιστον ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς πληρεῖς δακρῶν· ἡδύνατό τις μάλιστα νὰ εἶπῃ ὅτι ἡ περιγραφομένη περιγραφή παρ' Ὀμήρῳ εἶναι τὸ σφογγίζειν τοὺς ὀφθαλμοὺς: τὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καλύπτουσαν, ἢν κρηδέμῳ ἔφη,

στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
 ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
 335 ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη.
 δακρύσασα δ' ἔπειτα προσήδα θεῖον αἰδῶν
 «Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας,

ταῖς χερσὶν ἐφελκυσμένη τὰ δάκρυα ἀποκαλύπτει ἐβούλετο, καὶ ἀποψᾶν τῷ κρηδέμνῳ τὰ δάκρυα. Ὡς πρὸς τὰ ἀφορῶντα τὰς δύο ὑπηρετρίδας, διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῶν ὀποίων ἡ Πηνελόπη ἐπεθύμει νὰ δεῖξῃ τὴν ὠραιότητά της, οἱ Ἀλεξανδρίνοι ἐσημείουν ὅτι ἡ βασιλίςσα ἠκολούθει ἀπλῶς τὴν συνήθειαν· ἢ τε τῶν θεραπευιδῶν κατὰστασις ἦν μὲν ἐξ ἔθους ταῖς παλαιαῖς· ἐξαιρετὸς δὲ τὴν Πηνελόπην τῆς βλασφημίας ἢ προσθήκη· οὐ γὰρ ἐξ ἐκείνων ἔπονται τῶν μεγίστων, αἱ πᾶσαι ἀναιδείης ἐπέδησαν, ἀλλ' ἀμφίπολος αὐτῆ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη, τοῦτέστι σώφρων. Τὸ ἐπίθετον ὅπερ μεταχειρίζεται ὁ Ὅμηρος πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν δύο γυναικῶν διακατολογεῖ πληρέστατα τὴν διαγωγὴν των.

333. στ ῆ] ἀντί ἔστη, παρὰ τὸ στάω, στα, ἐξ οὗ καὶ σταθμός, τὸ μέρος ἐνῷ διαμένουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἢ κάλλιον τὴν στήλην, ἐφ' ἧς ἐπερείδεται τὸ στέγος· ἔστι δὲ τὸ τέγος συγγ. τῷ λατινικῷ *tegō* = στεγαζῶ. «Σταθμὸν μὲν τὴν παραστάδα ἢ τὴν βᾶσιν φησιν, τέγος δὲ τὸν ὄλον δόμον ἀπὸ μέρους ἀναγκαιοτάτου τοῦ στέγου.» Εὐσταθ. «Ἐστάθη λοιπὸν κοντὰ εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ στερεοῦ στέγους (σικεπάσματος), ἀνασύρασα ἀπ' ἔμπροσθεν (ἀντικρυ) τῶν παρειάων τῆς τὰ πολύτιμα κεφαλοδέσματα». — πύκα ποιητοῖο] κατὰ τὸν Π. Σχολ. ἐπιμελῶς κατεσκευασμένα· εἶναι δὲ τὸ πύκα ἐπικ. ἐπιρ. = πυκνῶς, στερεῶς, «πυκνά» = στερεὰ καμωμένους.

334. Ἡ λέξις κρήδεμνον παρὰ τὸ κράς (= κάρη) δῶν = δένω, σημαίνει κεφαλοδέσμα (ἢ κοινῶς ἠμπόλια), γυναικεῖον κάλυμμα τῆς κεφαλῆς καθῆκον μέχρι τῶν ὠμων, δι' οὗ ἐδύνατο καὶ ὄλον τὸ πρόσωπον νὰ καλύπτεται. Ἐνταῦθα ἡ Πηνελόπη θέλει νὰ μὴ δεῖξῃ τὸ πρόσωπόν της εἰς τοὺς μνηστῆρας· β' λέγεται καὶ τὸ σκέπασμα ἀγγείου τὸ πῶμα ἢ στοῦπωμα.

336. δακρύσασα] = τῷ λατινικῷ *lacrimis adortis*· μετχ. σημαίνουσά τι προγενόμενον ἄλλου τινός, προτερόχρονος· ἢ αὐτὴ ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἄλλοις τρεῖς χωρίοις (Ὁδ. Ρ 33, 38 καὶ Ψ 207).

337. πολλὰ γὰρ] πρότασις παρενεβητικὴ κατὰ τὸν Ἀσώπιον

ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τάτε κλείουσιν αἰδοί·
 τῶν ἐν γέ σφιν αἶεδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ
 οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαυέ' αἰοιδῆς 340
 λυγρῆς, ἦτε μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
 τεῖρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
 τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ
 ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος.»

καὶ βεβαιωτική. Κάλλιον φαίνεται ἡμῖν αἰτιολογικὴ τοῦ κατωτέρω
 αἶεδε.

338. τά τε] ὁ τε συνδ συνάπτει ἐσωτερικῶς, ἀντὶ τοῦ εἶπεῖν
 «τὰ ἔργα ἀνδρῶν εἰσι, τάτε κλείουσιν.» ὃ ἐστὶ «τὰ ὅποιά εἰσιν ἔργα
 τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν καὶ τὰ ὅποια ἐξυμνοῦσιν οἱ αἰδοί.»
 Σημειοῖ δὲ ὁ Ἀθήναιος ὅτι «τὸ παλαιὸν καὶ τῶν ἡρώων τὰς πρά-
 ξεις καὶ τῶν θεῶν τοὺς ὕμνους δι' ᾧδῆς ἐποιοῦντο.» Τὸ κλείουσιν
 celebrant.

339. Ἡ σύνταξις· παρήμενος σφιν αἶεδε ἐν τῶν = «κοντὰ εἰς
 αὐτοὺς καθήμενος ἐν τοῦλάχιστον τούτων τραγῳδεῖν καὶ οὗτοι
 σιωπηλῶς ἄς πίνωσιν οἶνον.»

340. ἀπόπαυε] παῦσον ὅμως τῆς λυγρᾶς ταύτης ᾧδῆς,
 ἥτις πάντοτε μοῦ φθίρει τὴν ἐντὸς τῶν στηθῶν προσφιλεῖ μου
 καρδίαν.»

342. ἄλαστον] = ἀλάνθαστον, ἀλησεμόνητον καὶ μετφρ. ἀνυ-
 πόφορον, σκληρόν.

343. τοίην κεφαλὴν] ἀντὶ τοιοῦτον ἄνδρα, ὃ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ
 μέρους φαντάζεται τὸ ὄλον. Σημειοῖ δ' Εὐστάθιος ὅτι κεφαλὴν ἢ
 τὸν ἄνδρα φησὶν, ἥτοι τὸν ἄνδρα ἀπὸ τοῦ τιμωτάτου μέρους, ὡς
 καὶ ἐν Ἰλ. Θ 281 «Τεῦχερ φίλη κεφαλή» ἢ κεφαλὴν τὴν ψυχὴν λέ-
 γει. Σοφοκλ. Ἄντιγ. ὦ κοινὸν ἀυτάδελφον Ἰσμῆνης κάρα. Ὁ Nitz-
 schius, λέγει, denn ich wermisse auch das Haupt darnach.

344. τοῦ] = τοῦ ὁποίου. — καθ' Ἑλλάδα] ἢ κατὰ ἐπέκτα-
 σιν σημαίνει, συναλλάσσεται δ' ἐνίοτε μετὰ τῆς ἀνά, ὡς ἐν Ἰλ.
 13, 93: «ἄν Ἑλλάδα τε φθίην τε.» Διὰ δὲ τοῦ Ἑλλάδα, τὴν Θεσσα-
 λίαν καὶ λοιπὴν Ἑλλάδα ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου, ὁ ποιητὴς ση-
 μαίνει· τὴν δὲ Πελοπόννησον Ἄργος καλεῖ, καὶ κατὰ μὲν τὸν Π.
 Σχολ. Ἑλλάς ἐστὶ πόλις Θεσσαλίας, κατὰ δ' Εὐστάθ. Ἄργος μὲν
 ἢ ὅλη Πελοπόννησος, Ἑλλάς δὲ ἢ ὑπὸ τῇ Πηλεῖ καὶ Ἀχιλλεῖ.

343 Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα.
 «μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρίηρον αἰοιδόν
 τέρπην ὄππῃ οἱ νόος ὄρνυται; οὐ νύ τ' αἰοιδὸι
 αἴτιοι, ἀλλὰ ποθι Ζεὺς αἴτιος, ὅστε δίδωσιν
 ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω.
 330τούτῳ δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰεῖδεν

346. τ[] = διατί. — φθονέεις] ἀντί φθονεῖς τοῦ φθονέω, ἐξ οὗ φθόνος. Σημαίνει δὲ ἡ μισος ἢ λύπην διὰ τὰ τοῦ ἄλλου ἀγαθὰ ὡς πλειστάκις ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἢ τὸ κωλύειν τινά τινας ὡς ἐνταῦθα, καὶ ὡς τοιοῦτον συντάσ. ἀπαρεμφ. κατ' Ἀσώπιον. — ἐρίηρον] (ἐρίφηρος), παρὰ τὸ ἐρι- ἦρα, ἄρω=ἀρμόζω· ὅθεν τὸν ἐπιτυχῶς ἀρμόζοντα τὴν φωνὴν πρὸς τὰ τῆς κιθάρας, τὸν ἐντεχον, ἐπιτήδειον (αἰοιδόν).

347. ὄππῃ] = ὅπως, δοτικῶφ. ἐπίρρ. = ὅπως τῷ διεγείρεται ὄρεξι. — οὐ νύ κτλ.] = οὐκ εἰσὶ βέβαια οἱ τραγωδοὶ αἴτιοι (τοῦ πένθους ἢ τῶν δυστυχιῶν), ἀλλ' ἴσως ὁ Ζεὺς ἐστὶν αἴτιος. Ἔστι δ' αἴτιος ὁ αἰδοῦς ἀφορμὴν πρὸς τι. Τὸ χωρίον ἐνταῦθα ὅμοιον τῷ ἐν στίχῳ 234, ἐνθα παρίσταται ὁ ἀπλοῦς ἢ καὶ δυστυχῶν ἀνθρώπος, ἀποδίδων τῷ θεῷ εὐτυχίας τε καὶ δυστυχίας, καὶ ἐν τῇ ἀγανακτήσει αὐτοῦ μᾶλλον τὰς δυστυχίας.

349. ἀλφηστῆσιν] κατὰ δοτ. ἐπίθ. προσδ. τοῦ ἀνδράσιν· παράγουσι δὲ ἐκ τοῦ ἄλφω, ἔδω, ἦ, κατ' Εὐστάθιον, ἐκ τοῦ ἀλφειν καὶ σημαίνει κατ' αὐτὸν ἀνθρώπους ἐν γένει ἐπινοητικούς, οἵτινες διὰ τῆς φιλεργίας των καὶ τοῦ ἐπινοητικοῦ πνεύματός των διακρίνονται τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων. — ὄππῃς] σημ. τρόπον βουλήσεως· ἡ φράσις ὁμοίᾳ τῆς συνηθείας «ἐλαβεν ὅπως ἤθελεν» ἀντὶ τοῦ «ὅ,τι ἤθελε.» — ἐκάστω] δοτικ. συντακτ. τοῦ δίδωσι καὶ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ἐκάστω ἀλφητῶν ἀνδρῶν, ἔτρεψε τὴν πτώσιν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ῥήματος, καὶ τοῦτο τοῦ μέτρου χάριν εἶναι δὲ τὸ ἕκαστον ἐπιμεριστικὸν καὶ ὡς τοιοῦτον γενικῆ συντάσ. διαφέρει δὲ τοῦ ἐκάτερος, διότι τὸ μὲν σημ. πολλὰ πρόσωπα ἴδια καθ' ἑν λαμβανόμενα, τὸ δὲ δύο μόνον καὶ ταῦτα καθ' ἑν λαμβανόμενα.

350. οὐ νέμεσις] ἰσοδύναμον τοῦ οὐ νέμεσις· ἔστι· ἀντὶ νεμεσητὸν ὡς κατηγορ. τοῦ αἰεῖδεν. Ἦ σύνταξ. (τὸ) αἰεῖδεν (πιναῖ) (τὸν) κακὸν οἶτον (τῶν) Δαναῶν. οὐκ ἐστὶ νέμεσις τούτῳ (τῷ Διί). — οἶτον] = ὄλεθρον (πρὸβλ. Ὀδ. Α. 490 καὶ 300—20 ἐνθα διη-

τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι, 351
 ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἷος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο. 355
 [ἀλλ' εἰς οἶκον ἰούσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,

γεῖται τὰ ἐν Τροίῃ συμβάντα ὁ Δημόδοκος)· «ὁ Ζεὺς ἐστὶν αἴτιος, διότι κτλ. ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀγανακτῆ τις κατὰ τούτου (αἰοιδῆ) ὅταν ψάλλῃ τις τὸν κακὸν ὄλεθρον τῶν ἀπογόνων τοῦ Δαναοῦ (Ἑλλήνων).»

351. Ἡ πρότασις αἰτιολογεῖ τὴν ἀνωτέρω «οὐ νέμεσις κτλ.»

351. ἥτις] ὅποια τις, διότι δὲν εἶναι ἀκριβῆς κατὰ τύπον καὶ κατ' οὐσίαν. — ἀμφιπέληται] ἀποθ. ποιητ. εἶμαι ἢ διατρίβω περὶ τινα, περικυκλώνω τινα, μετὰ δοτ. ὡς ἐνταῦθα, πέριξ κινεῖσθαι, δηλ. περιστρέφεσθαι ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ ὠτὸς εἰς οὖς. Ὑπάρχουσιν ἄλλα 23 ῥήματα σύνθετα ἐκ τῆς ἀμφι προθ. καὶ 11 ἐπίσης ἐπίθετα.

356. ἀλλ' εἰς οἶκον ἰούσα...] ἐπὶ τοῦ Ἑκτορος εὐπρεπῶς εἶχον οἱ στίχοι πρὸς Ἀνδρομάχην (ζ 490), καὶ ἐν τῇ τοξείᾳ τῶν μνηστήρων (Ὀδυσ. φ 350) ὁ μὲν Ἀριστάρχος ἀθετεῖ, ὁ δὲ Σχολ. «ἄμεινον λέγων αὐτοὺς ἔχειν ἐν τῇ Ἰλιάδι, καὶ ἐν τῇ τοξείᾳ τῶν μνηστήρων.» Πολλοὶ ἀρχαῖοι ἐκδύοται ἐξήλειψαν καὶ αὐτοὺς τοὺς στίχους 356—59. Σχολ. ἐν δὲ ταῖς χαρτιστέραις γραφαῖς οὐδ' ἦσαν. Δὲν ἔχομεν θετικὰς πληροφορίας περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς ἀθετήσεως τοῦ Ἀριστάρχου, ἀλλ' εἶναι πρόδηλον ὅτι τοῦτο ἐγένετο διὰ τὸ ἀπρεπές· ὁ κριτικὸς δὲν παραδέχεται ὅτι ὁ Τηλέμ. ἔλαβε περὶ τῆς μητρὸς του ὕψος διαταγῆς, ἀλλὰ δὲν ἀνεγνώριζεν ὡς νόμιμον τὴν ἐπανάληψιν τοῦ Ἑκτορος πρὸς τὴν Ἀνδρομάχην εἰμὴ ἐν τῷ στόματι τοῦ Ὀδυσσεως, 350—53. Ἐπιδοκιμασία ἀποδεικνυομένη διὰ τῶν λέξεων καὶ ἐν τῇ τοξείᾳ τῶν μνηστήρων, ὁ Τηλέμαχος ὁμιλεῖ ὡς ὀφείλει νὰ ὁμιλήσῃ, ἐπιηρεασθεὶς δ' ἄπαξ ὑπὸ τῶν συμβουλῶν τῆς Ἀθηναίης, δὲν εἶναι πλεόν ὁ δειλὸς παῖς ὁ πρό τινων ἠρώων, ἀλλὰ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὀδυσσεως, ὁ κύριος τοῦ ἀνακτόρου, ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἔχει συνήδησιν τῶν δικαιομάτων καὶ τῶν καθηκόντων ὡς οἰκογενειάρχης καὶ ὡς βασιλεὺς. Ἐὰν ἀποκόψωμεν τοὺς στίχ. 356—59, οἱ στίχ.

ἰστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει

360 — 61 δὲν ἔχουσι πλέον οὐδένα λόγον ὑπάρξεως· διότι οὐδὲν ὑπάρχει, ἀπολύτως οὐδὲν, εἰς ὅσα ὁ Τηλέμ. προηγουμένως εἶπε ἐν στίχ. 347—55, ὅπερ νὰ ἐξηγήσῃ διατὶ ἡ Πηνελόπη ἐκπληττεται καὶ θαυμάζει τὴν σοφίαν, ἣν ἀπέδειξεν ὁ υἱός της. Ἐὰν ὅμως καταργηθῶσιν οἱ στίχ. 300—64, τότε ἀναγκάζεται τις νὰ παραδεχθῆ κενὸν ἐν τῷ κειμένῳ· διότι ἐς δ' ὑπερῶν ἀναβάσα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπακολουθῆ ἀμέσως τῶν λόγων τοῦ Τηλεμάχου. Ἐν τούτοις ὁ Pagne Knight δὲν ἐξήλειψεν εἰμὴ τοὺς στίχους 356—59. οὐς ὁ Dindorf, Faesi, Dutzer καὶ Ameis ἔθεσαν ἐν παρενθέσει. Ὁ Dugas Montbel, ὅστις ἐπιδοκιμάζει τὸν Pagne Knight, λέγει ὅτι τὸ οἶκον, εἰς τὸν στίχ. 356, εἶναι ἀκατάλληλον, διότι ἡ σκηνὴ γίνεται ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ παλατίου, καὶ ὁ Τηλέμ. δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ εἰς τὴν μητέρα του νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκον. Ἐὰν ἡ κριτικὴ αὕτη φαίνεται βλάβος, τότε ὁ στίχ. 360 ἔδει νὰ ἐκλείψῃ, ἔνεκα τοῦ οἴκον δε βεβήκει, ἣ νὰ διορθωθῆ θάλαμόν δε, ἄλλοτε παρ' ἄλλων προταθέν. Ἄλλ' ἡ κριτικὴ αὕτη εἶναι ἀβάσιμος, διότι οἶκος δηλοῦ (appartement), πάτωμα, ὡς ἐπίσης καὶ οὐλόκληρον οἰκίαν. Ἰδοὺ τί ἀπήντων εἰς ἐκεῖνους οἵτινες μετέτρεπον τὸ εἰς οἶκον ἰοῦσα εἰς τὸ: σύ γ' εἰσελθοῦσα, καὶ τὸ οἶκόν δε εἰς τὸ: θάλαμόν δε. Σχολ. ἀγνοοῦσιν ὡς Ὅμηρος τὸν οἶκον ποτὲ μὲν καθολικῶς λαμβάνει, ἄλλοτε δὲ μερικῶς ἐπὶ τοῦ ἀνδρῶνος ἢ τῆς γυναικωνίτιδος· ὡς (XXI 688): σι γῆ δ' ἐξ οἴκοιο Φιλοίτιος ἄλτε θύραζε. Ὁ Dindorf ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παρισίων, δὲν παραδέχεται τὴν ἀθέτησιν ταύτην· ὁ Hayman καὶ La Roche θεωροῦσιν τοὺς στίχ. 356—59 ὡς λίαν καλῶς κειμένους· καὶ ὁ Hayman λέγει εὐλόγως ὅτι ἀρμόζουσιν εἰς τε τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὴν περίστασιν. — κόμιζε] = περιποιεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι. τὸ β. κομίζω, μέλ. κομιῶ, ἀορ. ἐκόμισα καὶ μέσ. ἐκομισάμην, σημ. α' θεραπεύω, ἐπιμελοῦμαι, ἐπὶ πραγμάτων τε καὶ προσώπων· β' φέρω, μεταφέρω, λαμβάνω, μέσ. παρ' ἐμαυτῶν, ἐν τῇ οἰκίᾳ μου θεραπεύω· γ' φέρω τινὰ εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἵνα περιποιηθῶ κλ. Ἴδε περὶ τοῦ μέσ. ἀορ. Συντ. Π. Β. Ἄποσ. σελ. 302, 342 καὶ σελ. 323, 596—6.

357. ἰστόν] παρὰ τὸ ἴστημι (ἐξ οὗ καὶ ἰστῖον) κυρ. ἐργαλειὸς ὡς καὶ ἐνταῦθα· μτφρ. τὸ ὕφασμα, πανί. — ἠλακάτην] παρὰ τὸ ἠλάσκω (περιφέρομαι ἢ παρὰ τὸ ἐλίσσειν = στρηφογυρίζειν),

πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ.]]

Ἦ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἴκόνδε βεβήκει· 360
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ.
 ἐς δ' ὑπερφῶ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν

ἐκτάσει δὲ τοῦ ε εἰς η' σημ. δὲ ἀδράκτι καὶ βόσκαν, περὶ τὴν ὅποιαν τυλίσσονται τὰ ἔρια. Σημειοῦ δὲ καὶ Ἠσύχ. ὅτι ἡλακότη τὸ δεκτικὸν τῶν ἐρίων ἐργαλεῖον· ἐκ τούτου φαίνεται ὅτι μέλημα τῶν γυναικῶν ἦν ἡ ἐν οἴκῳ ἐργασία, ἐργαλειός, βόσκα, καὶ ἐπιστασία τῶν ὑπηρετριῶν, οὐδὲν ἄλλως δ' ἀνεμιγνύοντο εἰς τὰς τῶν ἀνδρῶν υποθέσεις. — κέλευε] τὸ ῥ. κελεύω συντάσ. μετὰ δοτ. προσ. ἢ μετὰ δοτ. προσωπ. καὶ αἰτιατ. πράγματος· «ἀμφιπόλοισι ἔργα,» ἔτι δὲ ἀντι τῆς αἰτιατ, μετ' ἀπαρεμφ. καὶ μετὰ δύο αἰτιατ.

360. οἴκόνδε] καὶ 436 ἐς οἶκον, ἐς τὸ ἰσόγειον γυναικωνίτην. Πρβλ. δ 717· φ 334· ψ 292 καὶ ἐκεῖθεν πορεύεται ἡ Πηνελόπη εἰς τὸ ὑπερφῶν μετὰ τὰς πιστάς αὐτῆς ὑπηρετρίδας. Ὁ δὲ σημαίνει κίνησιν εἴς τι καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ ἐπιρρήματι οἴκαδε. — βεβήκει] ὑπερσυντ. πρὸς ἔνδειξιν ταχύτητος ἀντι ἐβεβήκει.

361. ἔνθετο θυμῷ] ὡς τὸ θαμβήσασα τοῦ προηγουμένου στίχου σχετίζεται προδήλως πρὸς τὴν συμβουλήν ἢ τὸ εἶδος τῆς διαταγῆς οὕτω καὶ τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς στίχ. 336—339 δικαιολογεῖ τοὺς διαμαρτυρηθέντας κατὰ τῶν τεσσάρων τούτων στίχων. Ἦ Πηνελόπη καταλαμβάνεται ὑπὸ σοβαρότητος ἐκ τῶν ἐκφράσεων τοῦ Τηλεμάχου, καὶ ἐναποταμιεύει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς τὰς παρατηρήσεις τῆς ἀπροσδοκῆτος καὶ αἰφνιδίας ταύτης φρονήσεως· δηλ. ἐκπλαγεῖσα διὰ τὴν αἰφνίδιον σύνεσιν τοῦ παιδός.]] Σχ.

362. ἐς δ'] ὁ δὲ φαίνεται ἀντιθετικός, ἢ δὲ ἀντιθέσις ἔδει γενέσθαι πρὸ τοῦ ἢ μὲν—αὕτη μὲν (καὶ τότε) ἐκίνησεν δέ· ἐναυθα ὁμῶς συνδέουσιν οἱ σύνδεσμοι τὰ ῥήματα ἀποτελοῦντες φράσιν, πρῶτον μὲν, εἶτα δέ.— ὄφρα] χρονικόν· = ἕως ὅτου ἢ γλαυκῶπις Ἀθηναῖα ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὰ βλέφαρά της τὸν γλυκὺν ὕπνον.» — τὸ ἡδὺν εἶναι ἐπίθ. τῆς ἰδιότητος, διὰ δὲ τοῦ βλεφάροισι βάλε περιγράφει ὁ ποιητὴς τὸν ὕπνον, ὃς ἐπερχόμενος ἐπικάθηται γλυκὺς ἐπὶ τῶν βλεφάρων, ἐπιθαρῶνει αὐτὰ καὶ κλείει τοὺς ὀφθαλμούς, πρὸς δὲ καὶ τὴν κατάστασιν καταλελυτημένης γυναικός, ἥτις ἐν τῷ θρηνηεῖν καὶ διαλογίζεσθαι καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ ἀκοιμᾶται.

κλαίεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
ἦδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλε γλαυκῶπις Ἄθῆνη.

365 Μνηστῆρες δ' ὁμάδησαν ἀνὰ μέγαρα σκιοέντα·
πάντες δ' ἤρήσαντο παραὶ λεχέεσσι κλιθῆναι.

τοῖσι δὲ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἤρχετο μύθων·

«Μητρὸς ἐμῆς μνηστῆρες ὑπέρβιον ὕβριν ἔχοντες,

365—419. Σφοδρὰ προσλαλιὰ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τοὺς μνηστῆρας. Συνδιαλέγεται μὲ τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν περὶ τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ ξένου.

365. ὁ μάδησαν] = θορυβωδῶς διεσκορπίσθησαν. Ἐπικ. ἀόρ. α' ἀναύξ. πάντοτε λέγεται ἐπὶ τῶν μνηστῆρων. Πρβλ. δ 788. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ θορύβου οἰουδήποτε, ἀλλὰ περὶ τοῦ θορύβου τῶν συνδιαλέξεων τῶν ἐχουσῶν σχέσιν πρὸς τὸ συμβάν, καὶ ἴδια τῶν ἀναφωνήσεων τῶν ἐξεγερθεῖσάν ἐκ τοῦ βαναύσου πόθου, ὧν δηλοῖ ὁ ἐπόμενος στίχος. Τοῦτο ἀναγκάζει τὸν Τηλέμ. νὰ ὑπομνήσῃ τοῖς μνηστῆρσι τὴν εὐπρέπειαν: ἐθορύβησαν κοινολογούμενοι περὶ τῆς Πηνελόπης, ὡς συνετὴ γυνή, εὐμορφος· ὅθεν Τηλέμ. μὴ ὑποφέρων ἐξήλεγξε τὴν ὕβριν.

366. παραὶ λεχέεσσι κλιθῆναι] ἤτοι παρακλιθῆναι αὐτῇ ἐν λέξει. — ἤρήσαντο] = ἠύξαντο, ἐπεθύμησαν.

368. ὑπέρβιον] (ὁ, ἡ) παρὰ τὸ ὑπέρ—βία=ὑπερδύναμος συνήθ. ἐπὶ κακοῦ, βίαιος. θρασύς· = ὑβριστικὴν αὐθάδειαν ἔχοντες λίαν ὑβριστικοὶ κατέστητε. — νῦν..] δηλ. τώρα μὲν τρώγοντες ἄς διασκεδάσωμεν. Ὁ λόγος αὐθυπότακτος, ἡ δὲ ὕποτ. διὰ τὸ μετριώτερον τῆς προσταγῆς, διὸ καὶ μὴ ἔστω βοητὸς εἶπεν, ἀντὶ μὴ βοητὸν ποιῆτε = μὴ θορυβῆτε. Τὸ νῦν εἶναι ἐπίρρ. χρονικὸν (τώρα)· λατ. nunc· ἐκ τῆς σημ. τοῦ τώρα μετέπεσεν ἡ λέξις εἰς ἐτέραν· α' σημ. τὴν ἄμεσον συνέπειαν μιᾶς πράξεως· δηλ. τὴν πρόσοδον τῆς πράξεως = καὶ τότε, ἀμέσως μετὰ τοῦτο· β' τὴν ἄμεσον συνέπειαν μιᾶς πράξεως ἔκ τινος ἄλλης· ἐπομένως διεξαγωγὴν ἢ ἀκολουθίαν παρόντος τινὸς ἔκ τινος παρελθόντος = λοιπόν· γ' ἐπίτασιν ἢ ταχύτητα μιᾶς πράξεως ἢ ἐπιθυμῆ τις νὰ γείνη· ἐπομένως προσταγὴν, παρακέλευσιν=εὐθὺς τώρα, συντασ. δὲ μετὰ τριῶν χρόνων, ἐνεστ. παραφχημ. καὶ μέλλοντα. — δαί νύ μενοι τερπώμεθα] εἶναι ὡς νὰ ἔλεγε ὁ Τηλέμ, «ἄς ἀφήσωμεν τὸν Φῆμιον νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἄσμα του·» τὸ ἐπικόν τοῦτο ἄσμα ἀπετέλει μὲ-

νῦν μὲν δαινύμενοι τερπόμεθα, μηδὲ βοητὺς
 ἔστω, ἐπεὶ τόγχε καλὸν ἀκούεμεν ἔστιν αἰδοῦ
 τοιοῦδ' οἷος ὄδ' ἔστι, θεοῖς ἐναλίγκιος αὐδῆν.
 ἦ ᾧθεν δ' ἀγορήνθε καθεζώμεσθα κίοντες
 πάντες, ἴν' ὑμῖν θῦμον ἀπηλεγέως ἀποείπω,

ρος τοῦ συμποσίου· τὸ ἄσμα δηλ. ἕπερ δὲν συνέδεσεν οὔτε τὰς στρο-
 φὰς τοῦ ἀγύρτου οὔτε τὸν χορὸν· αἱ μουσικαὶ διασκεδάσεις καὶ
 χορογραφικαὶ ἐγένοντο μετὰ τὸ συμπόσιον· ἴδ. στιχ. 152.

370. ἐπεὶ τόδε κτλ.] διττῶς δυνατὸν νὰ συνταχῆ τὸ χωρίον
 «τὸ ἀκούεμεν (= ἀκούειν) αἰδοῦ τοιοῦδε ἔστι καλόν» ἢ ἄλλως
 «τόγχε (= τοῦτο βέβαια) ἔστι καλόν, τὸ ἀκούεμεν αἰδοῦ τοιοῦδε.»

371. Ἡ ἀντωνυμ. οἷος τίθεται εἰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις,
 ἵνα ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμόν, τὴν ἀπορίαν διὰ μέγα τι καὶ ἀσύνη-
 θες (ἀγαθὸν ἢ κακόν), ἰδίως δὲ ἐν ἐπιφωνήμασι· οἷον «δὴ τὸν μῦ-
 θον ἐπεφράσθη ἀγορευσαί·» 2) συχνὰ εἰς ἐξηρητημένας προτάσεις,
 ἀναφερομένας εἰς ὠρισμένον τι ἀντικείμενον, προηγουμένης τῆς
 δεικτ. ἀντωνυμ. ὡς ἐνταῦθα· 3) μετ' ἀπαρεμφ. τοιοῦτος ὡστε· 4)
 τὸ οὐδέτι. τοῦ ἐν. καὶ πληθ. οἷον καὶ οἶα ὡς ἐπιρ. Ἴδε λεξ. Παντζ.—
 αὐδῆν] = ὅμοιος μὲ τοὺς θεοὺς κατὰ τὴν φωνήν, ἵσον τῆ· θείαν
 φωνήν ἔχων, ὡς ἀλλαχοῦ θεοὺς ἐναλίγκιος ἄντην = θείαν παρρη-
 σίαν (μορφὴν) ἔχων· καὶ ἐκεῖσε μὲν τὴν ἐξαισίαν καλλονήν, ἐνταῦθα
 δὲ τὴν θελκτικὴν φωνήν, καὶ ἀναλογεῖ πρὸς τὸ τῆς συνθελαίας ἀγ-
 γελικῆ φωνῆ, καὶ τὰ τοιαῦτα [οὔτω καὶ Βιργ. «os huma-
 rosque deo similis.»

372. ἦ ᾧθεν] = ἀπὸ πρῶτας = λίαν πρῶτῶ· εἶναι δὲ τὸ ἦως
 ταῦτο τῆ ἀττικῆ ἕως, τῆ αἰολικῆ αὔως καὶ τῆ δωρικῆ άώς.
 Σημ. δὲ οὐ μόνον τὴν πρῶταν (τὴν αὐγὴν,) ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ πρῶτας
 μέχρι ὥρας ἕκτης, τὴν ὅλην ἡμέραν καὶ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, τὴν
 πάροδον τοῦ Ἥλιου καὶ τὸν τόπον ὅθεν ἀνατέλλει κτλ. «Αὔριον δὲ
 τὸ πρῶτῶ πορευθέντες εἰς τὴν ἀγοράν ἅς καθήσμεν ἐκεῖ διὰ νὰ εἴπω
 πρὸς ὅλους ὑμᾶς παρρησίᾳ λόγον,» ὅ ἔστι, διὰ νὰ σᾶς εἴπω φανερά
 τὸ νὰ ἐξέλθητε πῶν οἰκῶν μου.» Τὸ ὑποκείμενον πάντες ὡς καὶ
 τὸ ἀγορήν θε ἐννοοῦνται ἀπὸ κοινοῦ εἰς τε τὸ ῥήμα καὶ τὴν με-
 τοχήν.

373. πάντες (ἴδε στιχ. 11.) — ἀπηλεγέως] = μὲ ἀδιαφο-
 ρίαν, φανερά· παρὰ τὸ ἀπὸ-ἀλέγω. — ἀποείπω] ἢ ἀπὸ ἐπί-

ἐξιέναι μεγάρων· ἄλλας δ' ἀλεγύνετε δαΐτας,
 373 ὑμὰ κτήματ' ἔδοντες, ἀμειβόμενοι κατὰ οἴκους.
 εἰ δ' ὑμῖν δοκεῖ τόδε λωΐτερον καὶ ἄμεινον
 ἔμμεναι, ἀνδρὸς ἑνὸς βίοτον νήποινον ὀλέσθαι,
 κείρετ'· ἐγὼ δὲ θεοὺς ἐπιβώσομαι αἰὲν ἐόντας,

τασιν σημαίνει ἢ τὸ ἄπαξ διὰ παντός, τὸ δὲ ῥήμα διεσώθη καὶ ἐν τῇ ἀπλῇ γλώσσῃ, «ἐν τῷ αὐτῇ σημασίᾳ, τὸ εἶπε καὶ τὸ ἀπόειπε.»

374. ἐξιέναι κτλ.] ἐπεξήγησις τοῦ μῦθου.—μεγάρων] γεν. τοῦ ἐξιέναι, ἔκειτο δὲ τὸ μέγαρον παρὰ τὸν πρόδομον (ἴδ. στίχ. 328, 362), καὶ διηρεῖτο εἰς τρεῖς στοάς, ὧν ἡ μέση οὔσα ἡ μείζων πασῶν, διέτριβον οἱ ἄνθρωποι, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς δύο παρεσκευάζετο ἡ τροφή τῶν μνηστήρων ὑπὸ θεραπόντων· ἐντὸς τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε καὶ ἐστία ἔνθα ἔψηθον τι ὡς ἐν Ὀδυσ. Σ 43 ἀναφέρεται· «γαστέρες αἰδ' αἰγῶν κέατ' ἐν πυρί·» «ἄλλας δὲ τραπέζας (εὐωχίας) ἠτοίμασε.»—ἀλεγύνετε] τοῦ ῥ. ἀλεγύνω (ν -) ἐπικ. ἐκτεταμ. = ἀλέγω, φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι περὶ τίνος ἵνα παρασκευασθῇ, πάντοτε μετὰ τῆς αἰτ. τοῦ ὀνόμ. «δαΐτα.»

—375. ὑμὰ] αἰτ. πληθ. ἀντὶ ὑμέτερα = φθειρόντες τὰ ἰδικά σας κτήματα. Καὶ κτήμα μὲν πᾶσα κινητὴ καὶ ἀκίνητος περιουσία, χρήμα δὲ τὸ θρέμμα, ὅπερ τὴν αὐτὴν τοῖς χρήμασιν εἶχε χρῆσιν παρὰ τοῖς πάλαι. — ἀμειβόμενοι] = ἀμοιβαίως συναλλάττοντες τοὺς οἴκους, alternantes. Ὁ Εὐσταθ. φρονεῖ ὅτι πρόκειται περὶ συμποσίου δι' ἑράνου· καὶ ἦν καὶ τοῦτο ἕρανος· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ὄλως πλάνη, διότι ὁ Τηλέμ. λέγει «κάνυετε συμπόσια ὁ εἶς πρὸς τὸν ἄλλον, δαπανῶντες ἕκαστος κατὰ σειρὰν καὶ τὸν οἶκόν σας.»

376. λωΐτερον] = ἐπιθυμητότερον, καλλίτερον· εἶναι δὲ συγκρ. τοῦ ἀγαθός, οὗ τὸ ὑπερβ. λῶστος, παρὰ τὸ λῶ=τῆ Λατ. lo=θέλω (volo).

378. κείρετ'] = φθείρετε, παρὰ τὸ κείρω = κουρεύω, ἦτοι κατὰ μικρὸν φθείρω· ὁ δὲ λόγος μεταφορικὸς· πρόκειται περὶ τοῦ θερῆσμου, οὕτως εἶπεν, τὸν ὅποσον κἀμνουσιν οἱ μνηστῆρες ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ Ὀδυσσεύς· καὶ λατ. μεταφρ. absumite δὲν εἶναι μὲν ἀνακριθῆς, ἀλλὰ δὲν ἐκφράζει ἀκριθῶς τὸ πρᾶγμα. — ἐπιβώσομαι] μέλλ. θά ἐπικαλεσθῶ τοὺς αἰωνίους θεοὺς.

379. αἴ κε] εὐρηται καὶ γρ. «αἴ κε ποθίτε Ζεὺς δῖοι» καὶ ἐτέ-

αἶ κέ ποθι Ζεὺς δῶσι παλίντιτα ἔργα γενέσθαι·
νῆποινοὶ κεν ἔπειτα δόμων ἔντοσθεν ὄλοισθε.» 380

ᾠς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες οὐδ' ἄξ' ἐν χεῖλεσι φύντες
Τηλέμαχον θαύμαζον, ὃ θαρσαλέως ἀγόρευεν.

Τὸν δ' αὖτ' Ἀντίνοος προσέφη, Εὐπίθεος υἱὸς
«Τηλέμαχ', ἧ μάλα δὴ σε διδάσκουσι θεοὶ αὐτοὶ
ὑφαγόρην τ' ἔμεναι καὶ θαρσαλέως ἀγορεύειν· 385
μὴ σέγ' ἐν ἀμφιάλω Ἰθάκῃ βασιλῆα Κρονίων

ρα διορθ. «αἶκε ποθέ.» ὁ νοῦς: «καὶ ἂν ποτε δώσῃ ὁ θεὸς (ὃ ἐστὶν εἴθε
νά δώσῃ) ὥστε αἱ πράξεις ὑμῶν νὰ τιμωρηθῶσιν εἰς τὸ μέλλον, θέλε-
τε ἀπολεσθῆ ἀτιμωρητὶ ἐντὸς τῶν οἴκων σας.» ᾠς πρὸς τὴν σύντα-
ξιν τοῦ στίχου εἰρήσθω τόδε: ὅταν τὸ κῶλον τῆς προτάσεως, ὅπερ
ἔπρεπε κυρίως νὰ ἀποτελῆ αὐτὴν, τρέπηται εἰς εὐχὴν ἢ ἐπιφώνημα,
τότε πρὸς συνάφειαν μετὰ τοῦ τῆς ἀποδόσεως τίθεται τῇ ἢ ἄλλο
τοιούτου παριστῶν τὴν πρότασιν· ὡς «ὄφελεν θανέειν ἐν χερσὶν
ἐμῆσιν τῇ κε κορροσάμεθα κλαίοντε μυραμένω τε» Ἰλ. Γ 426.

380. νῆποινοὶ] ἐνταῦθα ἐν ἐνεργητ. σημασίᾳ = μηδεμίαν τι-
μωρίαν κατ' ἐμοῦ ἐπάγοντες. «οὕτω ἐλάλησεν, οἱ δὲ δαγκάσαντες
τὰ χεῖλη ἐθαύμαζον τὸν Τηλέμαχον πόσον τολμηρῶς ἀπετείνετο.»

381. τὸ ὁ δ' ἄξ] εἶναι ἐπικ. ἐπιφ., διὰ τῶν ὀδόντων, ἐκ τοῦ ὁδοῦς
ἢ ἐκ τοῦ ὁδοῦς καὶ δάκνω = δάγκων σφιγκτὰ τὰ χεῖλη μου, εἰς ἐν-
δειξιν περιεσταλμένης ὀργῆς.»

382. Ἀμφότεροι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μνηστήρων παρουσιάζονται
ἐνταῦθα κατὰ τὸν χαρακτῆρα, ὁμοιοὶ ὡς καὶ ἐν τῇ πρώτῃ συναν-
τήσει, δηλ. ὁ μὲν Ἀντίνοος μετ' ἀγρίου καὶ ἀπειλητικοῦ ὕφους, ὁ δὲ
Εὐρύμαχος μετὰ προσπεποιημένης φιλίας· «τῷ ὄντι, βέβαια, αὐτοὶ
οἱ θεοὶ σὲ διδάσκουσι νὰ ἦσαι κομπορρήμων καὶ νὰ ὁμιλῆς οὕτω
μετὰ θάρρους.» Ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ τῆς κατωτέρω εὐχῆς
ἀποδείκνυται ὁ τοῦ Ἀντινόου χαρακτῆρ, καὶ ὅτι ἀλαζῶν καὶ αὐθά-
δης ἦν οὗτος, διὸ καὶ πρῶτος πάντων λαβῶν τὸν λόγον, πικρῶς
ἀποτείνεται τῷ Τηλεμάχῳ.

386. μὴ σέγ' (ε) . . . βασιλῆα . . . ποιήσεις] ἢ εὐκτ.
μετὰ τοῦ μὴ εὐχὴν μετ' ἐπιθυμίας ἐκφράζει. Ἐνταῦθα ὁ Ἀντίνοος
εἰρωνικῶς ὁμιλεῖ, νομίζων ὅτι ὁ Τηλέμ. οὐδέποτε θά ἦναι βασιλεὺς,
τοῦλάχιστον κατὰ τὴν ἔννοιαν, ἐν ἧ τὸ βασιλεὺς ἐνταῦθα. Διότι

ποιήσειεν, ὅτοι γενεῆ πατρῴϊόν ἐστιν.»

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἦδ' α
 «Ἀντίνο', ἧ καί μοι νεμεσήσασαι ὅττι κεν εἶπω;
 390 καί κεν τοῦτ' ἐθέλοισι Διὸς γε διδόντος ἀρέσθαι.
 ἧ φῆς τοῦτο κάκιστον ἐν ἀνθρώποισι τεύχθαι;
 οὐ μὲν γάρ τι κακὸν βασιλευμέν· αἶψά τέ οἱ δῶ
 ἀφνειὸν πέλεται καὶ τιμηέστερος αὐτός.
 ἀλλ' ἦτοι βασιλῆες Ἀχαιῶν εἰσι καὶ ἄλλοι
 395 πολλοὶ ἐν ἀμφιάλῳ Ἰθάκῃ, νέοι ἠδὲ παλαιοί,

ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσ. ἔτι καὶ ἂν εἷς τῶν μνηστήρων ἐβασίλευεν ἐπὶ τῆς Ἰθάκης, θὰ ἦτο πάντοτε εἷς βασιλεὺς ἐκ τοῦ γένους ἐκείνων, περὶ ὧν λέγεται ἐν στίχῳ 394: εἷς ἡγεμῶν, εἷς μέγας ἀνὴρ, εἷς πλούσιος ιδιοκτητῆς.

390. τοῦτο] (δηλ. τὸ σκῆπτρον) = καὶ τοῦτο ἤθελα ἐπιθυμῆσει νὰ τὸ φέρω, ἂν μοὶ τὸ ἐδίδεν ὁ Ζεὺς· ὁ λόγος τοῦ Τηλέμ. εἰς κολακείαν ἀποβλέπει, ἵνα τὸ ἄγριον καταπραῦνη ὕφος τοῦ Ἀντινοῦ.

391. ἧ φῆς] = τῷ ὄντι λέγεις ὅτι τοῦτο ἐστὶν κάκιστον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ὁ λόγος εἰρωνικὸς καὶ κολακευτικὸς ὁμοῦ.

394. βασιλῆες] ἡ λέξις βασιλεὺς παρ' Ὀμήρῳ, συνήθως δηλοῖ, ἀρχηγὸν κράτους, ἡγεμόνα· ἀλλ' ἐπίσης σημ. ὡς καὶ τὸ λατ. rex, μέγα πρόσωπον οἰονόηποτε· οἱ βασιλῆες, περὶ ὧν ἐνταῦθα ὁ λόγος, εἰσι πάντες οἱ κορυφαῖοι τῆς Ἰθάκης, πάντες ἐκεῖνοι, οἵτινες δύνανται νὰ διαφιλονεικῆσωσιν εἰς τὸν Τηλέμ. τὴν βασιλείαν· ἢ, καθὼς λέγει, νὰ τὴν κρατῶσι κατὰ προτίμησιν τοῦ Διός: ἐπιτήδειοι εἰς τὸ ἀρχεῖν. Ἡ μόνη κληρονομία, ἣν ὁ Τηλέμ. συναινεῖ νὰ ἀπωλέσῃ, εἶναι ἡ τῆς οἰκίας καὶ τοῦ πλοῦτου τοῦ πατρικοῦ. Συνήθως ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως διεδέχετο τὸν πατέρα του· ἀλλ' ὁ νόμος δὲν ἐτηρεῖτο πάντοτε· ὁ λαὸς πολλάκις ἀνηγόρευε βασιλεῖα ἄλλον παρὰ τὸν φυσικὸν κληρονόμον· ὁ ἄλλος δὲ οὗτος ἐθεωρεῖτο ὡς ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν θέλησιν τοῦ Διός, τὴν θεῖαν περιβολήν· ὁ μῦθος τῶν ἠρωϊκῶν μοναρχιῶν εἶναι πλήρης ἐπαναστάσεων, αἱ δὲ ἐπαναστάσεις αὗται εἶναι συνήθως ἡ ὕλη τῆς ἐλληνικῆς τραγῳδίας, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ὀλίγαις, αἵτινες σάζονται τοῦ ἀρχαίου θεάτρου.

395. Ὀνοῦς, «Ἀλλὰ βέβαια βασιλεῖς τῶν Ἰθακησίων Ἑλλήνων

τῶν κέν τις τόδ' ἔχῃσιν, ἐπεὶ θάνε δῖος Ὀδυσσεύς·
αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοιο ἀναξ ἔσομ' ἡμετέροιο
καὶ δμῶν, οὓς μοι ληίσσατο δῖος Ὀδυσσεύς.

Τὸν δ' αὖτ' Εὐρύμαχος, Πολύβου παῖς, ἀντίον ἦδα
«Τηλέμαχ', ἦτοι ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, 400
ὅστις ἐν ἀμφιάλῳ Ἰθάκῃ βασιλεύει Ἀχαιῶν·
κτῆματα δ' αὐτὸς ἔχοις καὶ δώμασι σοῖσιν ἀνάσσοις.
μὴ γὰρ ὄγ' ἔλθοι ἀνὴρ ὅστις σ' ἀέκοντα βίηφιν

ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐν νήσῳ Ἰθάκῃ, καὶ νέοι καὶ γέροντες,
καὶ ἴσως ἐκ τούτων κανεὶς καταλάβει τὸ σκῆπτρον, ἀφ' οὗ ἀπέθανεν
ὁ θετός Ὀδυσσεύς.»

396. Τὸ κεν = ἄν, ἀμφιβολίαν σημαῖνον φέρεται πρὸς πάσας
τὰς ἐγκλίσεις ὡς καὶ ἐνταῦθα πρὸς ὑποτακτικὴν. Διὰ δὲ τῆς ἀμφι-
βολίας ταύτης ζωηροτέρα γίνεται ἡ τοῦ Τηλεμ. εἰρωνεία καὶ ὑπό-
κρισις, ἐνθα εἰρωνικῶς ὑποκρίνεται ὅτι αὐτὸς καὶ μόνος βασιλεύσει
καὶ οὐδεὶς τῶν μνηστήρων ἵνα δὲ μὴ ἐρεθίσῃ ἔτι αὐτοὺς κολάζει
τὴν πρότασιν ταύτην τῇ κατωτέρῳ «οἴκοιο ἀναξ ἔσομαι ἡ-
μετέροιο.» ἀναξ ἐπικ. δοτ. πληθ. ἀνάκτεσιν, σημ. κυρ. πᾶς ἀνώ-
τερος, οἰκοδεσπότης ὡς ἐνταῦθα.

398. οὓς μοι ληίσσατο] = τοὺς ὁποίους λείαν λαβῶν μοί
ἔδωκεν. Ἐντεῦθεν παρατηροῦμεν ὅτι σκοπὸς τῶν νικητῶν ἦν ὁ ἐξ-
ἀνδραποδισμὸς τῆς πόλεως, καὶ ἡ διανομὴ τῶν κατοίκων ὡς δού-
λων, καὶ ὅτι πάντα ἀπέθανον εἰς ἐπίδειξιν ἀνδρείας, διὸ καὶ τὸ
ληΐζεσθαι (ἐκ τοῦ ληΐς = λεία, καὶ ληΐστής) ἔφερε καὶ δόξαν κατὰ
τὸν Θουκυδίδην, (1, 5,) καὶ ἡ εἰρήνη σπανία ἦν κατὰ Πλάτωνα.
Ἦσαν δὲ οἱ δούλοι αἰχμάλωτοι ἢ δοριάλωτοι ὑπηρετοῦντες ἐν τοῖς
οἴκοις τῶν πλουσίων· οἱ δούλοι οὗτοι ἐπωλοῦντο ἑτέροις ἄρχουσι,
καλοῦμενοι τότε ὦνητοί.

402. ἔχοις] ἡ εὐκτ. εὐχὴν ἐν τῷ μέλλοντι σημαίνει = «εἴθε
δὲ σὺ νὰ ἔχῃς τὰ κτῆματά σου καὶ νὰ ἄρχῃς τῶν οἴκων σου· εὐ-
χομαί δὲ νὰ μὴ σοῦ ἀφαιρέσῃ κανεὶς διὰ τῆς βίας τὰ κτῆματά σου.»
Πανουργότερος ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐκφράσεως, διότι ἡπίως καὶ
ὑπόβλως ἐκφράζει ἐναντίον παρ' ὅ,τι πιστεύει, ἵνα μὴ φαίνηται ἀ-
πότομος.

403. μὴ ἔλθοι] = εἴθε μὴ ἔλθῃ. Ἡ δὲ εὐχὴ αὕτη ἐκφράζει

κτῆματ' ἀπορραΐσει, Ἰθάκης ἔτι ναιεταώσης.
 405 ἀλλ' ἐθέλω σε, φέριστε, περὶ ξείνοιο ἐρέσθαι,
 ὀππόθεν οὗτος ἀνὴρ, ποίης δ' ἐξ εὐχεται εἶναι
 γαίης, ποῦ δέ νύ οἱ γενεὴ καὶ πατρὶς ἄρουρα
 ἢ ἐτιν' ἀγγελίην πατρὸς φέροι ἐρχομένοιο,
 ἢ ἑὸν αὐτοῦ χρεῖος ἐελδόμενος τόδ' ἰκάνει;
 410 οἷον ἀναίξας ἄφαρ οἴχεται, οὐδ' ὑπέμεινεν
 γινώμεναι· οὐ μὲν γάρ τι κακῶ εἰς ὤπα ἐώκει.»
 Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα
 «Εὐρύμαχ', ἦτοι νόστος ἀπώλετο πατρὸς ἐμοῖο·
 οὐτ' οὔν ἀγγελίη ἔτι πείθομαι, εἶποθεν ἔλθοι,
 415 οὔτε θεοπροπίης ἐμπάζομαι, ἦντινα μῆτηρ

τὴν ὑποψίαν, ἢ τὴν πίστιν ὅτι θὰ ἔλθῃ τις. — ἀνὴρ, ὅστις] ἀντὶ «εἴθε μὴ ἐλθῶν τις ἀνὴρ ἀπορραΐσει.»

404. ἀπορραΐσει] μέλ. τοῦ ἀπορραΐω = ἀφαίρω, ἀποσπῶ συντάσ. δὲ δυσὶν αἰτιατ. κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην· κατὰ δὲ τοὺς παλαιούς· μιᾶ χάριν τῆς προθέσεως.

405. «Ἄλλ' ἐπιθυμῶ καλὴ νὰ σὲ ἐρωτήσω περὶ τοῦ ξένου· λέγει δὲ ξένον τὴν Ἀθηναῖν, ἣν ἐν μορφῇ τοῦ Μέντην εἶδεν.

409. ἐελδόμενος] μτχ. τοῦ ἔλδομαι καὶ συχνότερον ἐέλδομαι ἐπικ. μόνον κατ' ἐνεστ. καὶ παρατ. ἐφιέμαι, ἐπιθυμῶ. συντ. μετ' αἰτ. καὶ ἀπαρεμφ., ἅπαξ δὲ μόνον κεῖται εἰς παθητικὴν διάθεσιν, ὕλ. II. 494.

411. γινώμεναι] ἀντὶ γινῶναι καὶ ἐγινῶναι (τοῦ β. γνώσκω = nosco) ἀπαρεμφ. τελικ. ἐμφατικὸν σκοπόν.—οὐ μὲν κτλ.] = διότι δὲν ὁμοίαζε διὰ κακῶς ἀπὸ τὴν ὕψιν, ὃ ἔστι τὸ ἐξωτερικὸν του τὸν εἰδείκνυε διὰ καλόν.

415. θεοπροπίης] προφητεία, θεοπρόπιον, τό, πᾶν ὅ,τι ὑπὸ τῶν Θεῶν προμηνύεται, ὑπὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων (μάντεων) ἐξηγεῖται. — ἦν τινα] = ὅποιαδήποτε· φέρεται καὶ γραφῇ ἦντινα· ἡ πρώτη φαίνεται ὀρθότερα, διότι δείκνυσιν ὅτι ἡ Πηνελόπη ὡς δυοῖς αἰμῶν ἔτρεχεν εἰς τὰς μαντικὰς γυναῖκας, ἢ δὲ δευτέρα δείκνυσι μὲν τὴν κλίσιν πρὸς τὸ ἐρωτᾶν τὰς Μαγίσσας, οὐχὶ δὲ ὅτι καὶ ἡ Πηνελόπη ἔπραξε τι τοιοῦτον.

ἐς μέγαρον καλέσσασα θεοπρόπον ἐξερήται.
 ξεινος δ' οὔτος ἐμὸς πατρώϊος ἐκ Τάφου ἐστίν,
 Μέντης δ' Ἀγχιάλοιο δαίφρονος εὔχεται εἶναι
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσει.»

Ὡς φάτο Τηλέμαχος, φρεσὶ δ' ἀθανάτην θεὸν ἔγνω⁴²⁰
 οἱ δ' εἰς ὄρχηστὺν τε καὶ ἱμερόεσσαν αἰοιδὴν
 τρεψάμενοι τέρποντο, μέναν δ' ἐπὶ ἔσπερον ἔλθεῖν.
 τοῖσι δὲ τερπομένοισι μέλας ἐπὶ ἔσπερος ἦλθεν·
 δὴ τότε κακχείοντες ἔβαν οἴκόνδε ἕκαστος.
 Τηλέμαχος δ', ὅθι οἱ θάλαμος περικαλλέος αὐλῆς ⁴²³
 ὑψηλὸς δέδμητο, περισκέπτω ἐνὶ χώρῳ,
 ἔνθ' ἔβη εἰς εὐνὴν πολλὰ φρεσὶ μερμηρίζων.

420—44. Παιγνίδια καὶ χοροὶ μέχρι τῆς ὥρας τοῦ ὕπνου, Εὐρύ-
 κλεια φωτίζει εἰς τὸν Τηλέμ. πορευόμενον εἰς ἀνάπαυσιν.

420. φά το] ἀντὶ ἔφατο = οὕτως ἐλάλησεν ὁ Τηλέμ. — φρε-
 σὶν ἔγνω] = ἐνόησε τὴν ἀθάνατον θεάν, ὅ ἐστιν, ὅτι αὐτὴ ἦν ἡ
 θεά.

424. μένον] = περιέμενον νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἔσπερα = νὰ βραδύσῃ.
 Ἡ ἐπὶ μετ' αἰτιατ. σημ. κίνησιν ἢ στάσιν, ἐν γένει πρὸς τι τέρμα
 ἢ πρὸς τινα ὄρον.

423. Ἀντὶ γενικῆς ἀπολύτου ἔτρεψεν εἰς δοτ. συντ. τοῦ ἐπῆλθεν.

424. δὴ τότε] ἀντὶ τότε δὴ, χάριν τοῦ μέτρου. — κακχείοντες
 = κατακείοντες ἐκ συγκοπῆς. « Τότε λοιπὸν ἀφ' οὗ τοὺς ἐπῆλθεν
 ἡ ὄρεξις νὰ κοιμηθῶσιν ἕκαστος ἐπῆγεν εἰς τὸν οἶκόν του.»

425. «Ὁ δὲ Τηλέμαχ. ἐπορεύθη εἰς τὴν κλίνην ἐκεῖ ὅπου ἦν θά-
 λαμος αὐτοῦ ὑψηλὸς ἐντὸς ἀνοικτοῦ μέρους, λαμπροτάτην ἔχων
 αὐλὴν.» Εἶναι δὲ τὸ ὄλον περιγραφὴ τῆς τοποθεσίας τοῦ θαλάμου.

426. δέδμητο] ὑπερσυντ. τοῦ δέμω, ἐξ οὗ δόμος. — περι-
 σκέπτω] = περιορατῶ κατὰ Π. Σχολ. παρὰ τὸ περι-σκέπτω,
 σκοπέω, ἔχει δὲ τὸ περισκέπτω διττὴν σημασίαν ἐνεργ. καὶ παθη-
 τικὴν, διὸ σημ. καὶ τὸ πανταχόθεν βλεπόμενον μέρος (ὡς ἐναυθα)
 διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν, ἣν κατέχει, καὶ τὸ πανταχόσε βλέπον, ὅπερ
 ὡς εἶδος σκοπιᾶς τῶν πέριξ ἐχρησίμειεν, οἷος ὁ πρόδρομος τοῦ Εὐ-
 μαίου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ὀδυσσεύς.

τῷ δ' ἄρ' ἄμ' αἰθομένας δαΐδας φέρε κέδν' εἰδυῖα
 Εὐρύκλει', ὦπος θυγάτηρ Πεισηνορίδαο,
 430 τήν ποτε Λαέρτης πρίατο κτεάτεσσιν ἐοῖσιν,
 πρωθήβην ἔτ' εὐῶσαν, εἰκοσάβοια δ' ἔδωκεν,
 ἴσα δέ μιν κεδνῇ ἀλόχῳ τίεν ἐν μεγάροισιν,
 εὐνῇ δ' οὔποτ' ἔμικτο, χόλον δ' ἀλέεινε γυναικός·

428. ἄμα τῷ] = μαζὺ μ' αὐτόν. Τὸ ἄμα τίθεται εἰς τὸν λόγον πρὸς ἀκριβεστέραν καὶ ἐμφαντικωτέραν τοῦ συγχρονισμοῦ ἐξήγησιν, συνήθως μὲ τὰ πῶν συνδέσμων «τε—καί» ἐξ οὗ καὶ τὸ παροιμιώδες, ἄμ' ἔπος καὶ ἄμ' ἔργον, ἢ ἄμ' ἔπος τε καὶ ἔργον, dictum factum. Ὅταν δὲ τὸ ἄμα ἀναφέρεται εἰς ῥήμα (ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ), ἢ δευτέρα πρότασις ἐκ τοῦ καὶ ἄρχεται. — δαΐδας] ἀντὶ δᾶδας αἰτ. πληθ. τοῦ δαΐς γεν. δαΐδος δοτ. δαΐ ἀντὶ δαΐδι. Ἦν δὲ ἡ δαΐς λαμπάς, τοῦ δένδρου πίτυος, τὸ κοινῶς πεύκη (ἀγριοκοκκουναριάς). ἐχρῶντο δὲ τὰ τοιαῦτα τεμάχια ζύλων πεύκης πρὸς φωτισμὸν οἱ κάτοικοι τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ Ἑλλάδος οὐ μόνον πρὶν ἢ εἰσαχθῆ ἢ χρῆσις τεχνικωτέρων φωταγωγίας τρόπων, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα, ὅπως καὶ νῦν ἔτι εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ πρὸ πάντων ἐν τοῖς βορείοις λαοῖς διατηρεῖται τὸ τοιοῦτον. Τὰς τοιαύτας δὲ δᾶδας ἐχρῶντο καὶ ἐν ταῖς γαμικαῖς πομπαῖς, ἃς νύκτωρ ἐν χερσὶν ἔφερον ὄμωες.

429. Εὐρύκλεια] πιστὴ θεραπεινὴς τῆς Πηνελόπης καὶ τροφὸς τοῦ Ὀδυσ. ἡ ἀλλαχοῦ «ἀμφίπολος γραῦς», ἥτις καὶ συνεδάκρυε τῇ Πηνελόπῃ· ἠγόρασε δὲ ταύτην ὁ Λαέρτης ἀντὶ εἴκοσι βοῶν, ἐν ᾧ ἀκόμη ἦν εἰς τὴν ἡβικὴν τῆς ἡλικίαν· ἦν θυγάτηρ τοῦ ὦπος υἱοῦ τοῦ Πεισανορίδου.

431. πρωθήβη] θηλ. τοῦ πρωθήβης μόνον ἐνταῦθα ἀπαντᾷ, (πρῶτος, ἡβή) ὁ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἡβῆς εὐρισκόμενος. — εἰκοσάβοια] ἀντὶ εἰκοσάβια οὐδ. τοῦ εἰκοσάβιος = εἴκοσι — βοῖος ἢ βοῖος βῆς βοῦς· σημ. τὴν εἴκοσι βοῶν ἀξίαν, ἥτοι εἴκοσι βόας ἔδωκε πρὸς ἀγοράν.

432. ἴσα] οὐδετ. ἀντὶ ἐπίρ. = ἐπίσης «καὶ αὐτὴν δὲ ἴσα μὲ τὴν σύζυγόν του ἐτίμα εἰς τὰ μέγαρά του, οὐδέποτε ὅμως συνεκοιμήθη μετ' αὐτῆς, ἀποφεύγων τὴν ὀργὴν τῆς γυναικὸς του.»

433. εὐνῇ] = κλίνῃ, διὸ καὶ σύνευνοι οἱ σύζυγοι· δὲν πρέπει δὲ νὰ ὑπολάβῃ τις ὅτι δὲν συνεκοιμήθη ἐν τῇ εὐνῇ, ἀλλ' ἀλλαχοῦ, ὅπερ

ἤ οἱ ἄμ' αἰθομένας δαΐδας φέρε, καί ἐ μάλιστα
 δμῶων φιλέεσκε, καὶ ἔτρεφε τυτθὸν ἔοντα. 435
 ᾤξεν δὲ θύρας θαλάμου πύκα ποιητοῖο,
 ἔξετο δ' ἐν λέκτρῳ, μαλακὸν δ' ἔκδυε χιτῶνα·
 καὶ τὸν μὲν γραίης πυκιμηδέος ἔμβαλε χερσίν.
 ἢ μὲν τὸν πτύξασα καὶ ἀσκήσασα χιτῶνα,
 πασσάλῳ ἀγκρεμάσασα παρὰ τρητοῖς λεχέεσσιν, 440
 βῆ ῥ' ἴμεν ἐκ θαλάμοιο, θύρην δ' ἐπέρυσσε κορώνη
 ἀργυρέη, ἐπὶ δὲ κλείδ' ἐτάνουσεν ἱμάντι.

ἠδύνατο νὰ συμβῆ. — γυναικός] οὐχὶ τῆς Εὐρυκλείας, ἀλλὰ τῆς Κτημένης. — Διὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης «χόλον ἀλέεινε γυναικός» παρίστησιν ὁ ποιητὴς τὸ φίλαυτον καὶ ζηλότυπον τῶν γυναικῶν, ὅπερ ὁ Εὐριπίδης καὶ πλεῖστοι πεζοὶ τε καὶ ποιηταὶ ἀνέπτυσαν, ὅσων τὸ τοῦ Φίλωνος «φίλαυτον γυνή καὶ ζηλότυπον οὐ μετρίως.» Συναμα δὲ καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ Λαέρτου μεγαλύνει.

436. Ὁ νοῦς : «Ἦνοιξε δὲ τὰς θύρας τοῦ στερεοῦ θαλάμου, καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν κλίνην, καὶ ἐκδύετο τὸν μαλακὸν τοῦ χιτῶνα· καὶ τοῦτον μὲν ἔβαλεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς συνετῆς γραός· αὐτὴ μὲν διπλώσασα καὶ συγυρίσασα τὸν χιτῶνα, ἄφ' οὗ τὸν ἐκρέμασεν ἐπάνω, κοντὰ εἰς τὴν τορνευτὴν κλίνην, ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου.» — ᾤξεν] = ἀνέωξεν γ'. πρ. τοῦ ᾤξα ἀντι ἔξα, ἢ ἔωξα ἀορ. ἀ. τοῦ σῆγω ἢ οἴγνυμι.

437. χιτῶν] ἦν δ' ὁ χιτῶν φόρεμα ἀνδρικόν τε καὶ γυναικεῖον· δύο εἶδη χιτῶνων κυρίως ὑπῆρχον, ὁ Δωρικός, ὅστις ἦν στενός καὶ βραχύς, καὶ ὁ Ἴωνικός, ὅστις ἦν ἀπεναντίας μακρός καὶ πλατύς, ἔνδυμα φθάνον μέχρι τῶν ποδῶν, διὸ καὶ ποδῆρης ἐλέγετο περὶ οὗ πολλαχῶς ποιεῖται λόγον ὁ ποιητὴς.

438. τὸν] = τοῦτον — πυκιμηδέος] πυκα-μῆδος, πυκνὴ σκέψις, καλῶς σχεπτομένης, φρονίμου.

440. πασσάλῳ] (πάλος, παλοῦκι) ἐκ τοῦ πάσσω = πήγνυμι = μπῆγω κοινῶς. Ἦν δ' ὁ πάσσαλος ξύλον ἐπίμηκες ἐμπεπηγμένον ἐν τῷ τείχει τοῦ θαλάμου, ἐκρέμων δὲ οὐ μόνον φορέματα, ἀλλὰ καὶ ὄπλα.

442. ἀργυρέη] ἐνταῦθα λέγει ὅτι ἦν ἀργυρᾶ· πρβλ. στίχ. 110 καὶ 137. Σημ. δὲ ἡ δοτ. τὸ ὄργανον ἢ τὸ δι' οὗ γίνεταί τι — κλητέ-

ἐνθ' ὄγε παννύχιος, κεκαλυμμένος οἶος ἄώτῳ,
βούλευε φρεσὶν ἧσιν ὁδὸν τὴν πέφραδ' Ἀθήνη.

δα] ἄσυναίρ. ἀντί κληῖδα Ἰων. καὶ κλειδα Ἀττ. σημ. πᾶν ὄ, τι χρησιμεύει εἰς κλεισίν, «κλειδί», κυρ. ὁ σύρτης· ὁ ἱμάς οὗτος ἔπειτα προσδέεται εἰς τὴν κορώνην· τὸ ἰδίως «κλειδί», ἦν μετάλλινον, εἶχε δὲ τὴν μὲν μίαν ἄκραν ἀγκιστροειδῆ, τὴν δὲ ἑτέραν, τὴν λαβὴν (κώπην), ἑλεφαντίνην, εἰσήρχετο δὲ διὰ τινος χαράγματος ἢ ὀπῆς εἰς τὴν θύραν, περιστρέφετο, ἀνέσπα ἢ ἀπέσυρε τὸν ἔσωθεν ἐπιβεβλημένον σύρτην καὶ οὕτως ἠνοίγετο ἡ θύρα, λυομένου πρότερον ἀπὸ τῆς κορώνης τοῦ ἱμάντος, δι' οὗ ἐπεσύρετο ὁ σύρτης· (Ἰδε λεξ. Ὁμ. Πανταζ.)

443. παννύχιος] = πᾶσαν τὴν νύκτα διαρκῶν καὶ πανταχοῦ τὸ ἐπιθ. κεῖται ἀντί ἐπιρ. — οἶος] γεν. τοῦ οἶς. Ἐπικῶς καὶ Ἰωνικῶς διαίρεται ἡ διφθογγος ὄϊον. ὄϊς, ὄϊος (ἢ δοτ. ὄϊ, Ἀριστοφ. Εἰρ. 929 933) ὄϊν πληθ. ὄϊες (-ου), ὄϊων, (ὄϊεσσιν Ὁμ.) αἰτ. ὄϊς Ὁμ. καὶ Ἡρόδ. Λατ. onis = πρόβατον, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ. — ἄώτῳ] δοτ. τοῦ ἄωτον ἢ ἄωτος· παρὰ τὸ ἄω = πνέω, φυσῶ, τὸ ὑπὲρ ἀέρος πνεόμενον ἀπαλόν.

444. βούλευε] ἀντί ἐβουλεύετο. Τὸ βούλομαι καὶ θέλω ἢ ἐθέλω διαφέρουσι. Ὁ μὲν βούττω. οὕτω διαστέλει ταῦτα τὰ συνώνυμα ὅτι τὸ μὲν βούλεσθαι ἀπλῆν μόνην δείκνυσιν ἐπιθυμίαν ἄνευ ἐνεργείας· τὸ δὲ ἐθέλω ἐνεργόν καὶ ἐξηγεγμένην ἤδη θέλησιν. Ὁ Σχελίφερος τὴν διάκρισιν ταύτην εἰς μόνον τὸν Ὁμ. καὶ Ἡσίοδ. περιορίζει· ὁ δὲ Ἑρμαννος οὕτω. Τὸ μὲν ἐθέλειν, τὴν τῆς ψυχῆς ῥοπὴν καὶ κλίσιν ἐπὶ τι δείκνυσιν, τὸ δὲ βούλεσθαι τὴν μετὰ σκέψεως ἔφραδ' ὡς καὶ ἡ σύστοιχος λέξις βουλή ἐμφαίνει. Ὁ Σάππιος ὁμοίως λέγει ὅτι δὲν φυλάττεται πανταχοῦ ἡ διάκρισις αὕτη. — ὁδὸν] = δρόμον· ἀλλ' ἐνταῦθα μεταφορικῶς ἀντί τρόπον τοῦ διάγειν. — πέφραδε] = εἶπεν, ἐσυμβούλευσε. Ἐνταῦθα λήγει τὸ Α' μέρος καὶ ἄρχεται τὸ Β', ἐνθα ὁ Ὀδυσσεὺς θέτει εἰς ἐνέργειαν τὰ ὑπὸ τῆς Ἀθηναίης συμβουλευθέντα.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ Β ΡΑΨΩΔΙΑΣ

ΙΘΑΚΗΣΙΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΘΛΑΞΜΑΧΟΥ ΑΠΟΔΗΜΙΑ

Βῆτ' ἀγορὴν ἔχει, ἥϊα γρηός, πλοῦν μετ' Ἀθάνας

Τὴν ἐπιούσαν καλεῖ ὁ Τηλέμαχος τοὺς Ἰθακησίους εἰς ἀγορὰν καὶ ἐκτίθησιν αὐτοῖς τὰ τῶν μνηστήρων δεινὰ εἰς τὴν πατρῶαν οἰκίαν, καὶ δακρυροῶν ἐξορκίζει τοὺς μνηστήρας νὰ παύσωσιν ἐνοχλοῦντες αὐτήν, ἀπειλῶν ὅτι ἐπικαλεσθήσεται κατ' αὐτῶν τὴν θεῖαν δίκην. Πάντων δὲ σιωπώντων, καὶ οὐ τολμώντων ἀντειπεῖν τῷ Τηλεμάχῳ, μόνος ὁ Ἀντίνοος ἀντιλέγει, ὅτι ἡ Πηνελόπη διὰ τῆς πονηρᾶς ἰστοουργίας ἐξηπάτησεν αὐτοὺς τρία ἔτη, καὶ παραινεῖ τῷ Τηλεμάχῳ ἀποπέμψαι αὐτήν πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς Ἰκαρον, ὅπως ἀναγκασθῆ νὰ ἐκλέξῃ ὡς νυμφίον ἓνα τῶν μνηστήρων. Ὁ Τηλέμαχος ἀποκρίνεται, ὅτι ἄκουσαν οὐ δύναται ἀποπέμψαι τὴν μητέρα αἴφνης φαίνονται δύο ἀετοὶ ἐν τῷ αἰθέρι, ὧν τὴν ἐμφάνισιν ὁ οἰωνοσκόπος Ἀλιθέρης ἐξηγεῖ ὡς ἀγαθὸν μὲν περὶ τῆς τοῦ Ὀδυσσεῶς ἐπανόδου οἰωνόν, τοῖς δὲ μνηστήρῃσιν δλέθριον κακὸν ἐπαπειλοῦν. Ἄλλ' ὁ Εὐρύμαχος τὸν μὲν μάντην ἐκπλήττει, τῷ δὲ Τηλεμάχῳ παραινεῖ ταῦτά, ἅπερ καὶ ὁ Ἀντίνοος πρότερον. Ἐντούτοις ὁ Τηλέμαχος αἰτῆται ναῦν καὶ ἐταίρους εἴκοσι, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς ἐξακριβῶσιν τῆς τύχης τοῦ πατρὸς του, ἀλλ' οἱ μνηστήρες ἀπιστοῦσιν ὅτι θέλει κατορθῶσει ποτὲ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὁδοιπορίαν ταύτην. Μετὰ τὴν ἀγορὰν ὁ Τηλέμαχος ἀπελθὼν εἰς τὴν παραλίαν θύει τῇ Ἀθηνᾷ, ἀναμιμνήσκων αὐτῇ τὰς τῆς προτεραίας συμβουλὰς τῆς, αὕτη δὲ ὑπὸ τὴν μορφήν πάλιν τοῦ Μέντορος κατέρχεται, καὶ τῷ προσφέρει τὴν ναῦν τοῦ Νοήμονος (13 86) καὶ συναγῆρει αὐτῷ ἐταί-

ρους, και ὑπισχνεῖται αὐτῷ νὰ συμπλεύσῃ προθύμως ὡς φίλος πατρός. Ἐπανερχεται λοιπὸν ὁ Τηλέμ. εἰς τὴν οἰκίαν και παρασκευάζει τὰ πρὸς τὸν πλοῦν· ἡ δὲ ταμιοφύλαξ Εὐρύκλεια ἀκούσασα περὶ τούτου ὀδύρεται, και προσπαθεῖ νὰ ἀποτρέψῃ αὐτόν· ἀλλ' αὐτὸς πείθει αὐτὴν ὅτι ταῦτα πάντα γίνονται θεῖα κελεύσει και ἐξορκίζει αὐτὴν νὰ μὴ εἶπῃ τι πρὸς τὴν Πηνελόπην, πρὶν ἢ παρέλθωσιν ἔνδεκα ἢ δώδεκα ἡμέραι, ὅταν αὐτὴ ἐννοήσῃ ὅτι ὁ υἱὸς τῆς ἀπῆλθε πρὸς ἀνέρες τῶ πατρὸς του. Πάντων ἐτοιμασθέντων ὑπὸ τῆς Εὐρυκλείας και νυκτὸς ἐπελθούσης, ἔρχεται ἡ Ἄθηνᾶ, ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος, παραλαμβάνει τὸν Τηλέμαχον εἰς τὸ πλοιοῖον και ἐνθήμενοι τὰ πρὸς τὸν πλοῦν ἐπιτήδεια, ἀπέπλευσαν ἡλίου δύσαντος.

ΡΑΨΩΔΙΑ Β

ΙΘΑΚΗΣΙΩΝ ΑΓΟΡΑ. ΘΗΛΕΜΑΧΟΥ ΑΠΟΔΗΜΙΑ

Ἦμος δ' ἠριγένεια φάνη ροδοδάκτυλος Ἥως,

ἠριγένεια φάνη.

1—14. Συνάθροισις τῶν Ἰθακησίων, ἐν ἧ ὁ γέρον Αἰγύπτιος ἀρχίζει νὰ ὀμιλῇ.

1. Ἦμος] ἰων. καὶ ἐπικ. συνδ. χρονικός = καθ' ὃν χρόνον. Τὸ ἦμος χρησιμεύει εἰς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τοῦ χρόνου = ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμήν. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἦμος γίνεται διὰ τοῦ «τῆμος» ἢ διὰ τοῦ «τῆμος ἄρα,» πολλάκις δὲ καὶ διὰ τῶν «δὴ τότε δὴ, καὶ τότε ἔπειτα, καὶ τότε δὴ,» ἢ καὶ διὰ τοῦ «ἄρα» μόνον ὡς ἐνταυθα. Διὰ τοῦ ἦμος ἀρχίζει ὁ Ὅμηρος καὶ ἐν ἄλλοις ἔτι 38 χωρίοις, καὶ συντ. μεθ' ὀριστ. συνηθέστερον χρόν. ἀορ. σπανιώτερον, μετὰ παρατ. καὶ ὑπερσυντ. Μετὰ δ' ὑποτ. ἀοριστολογικῶς μόνον Δ 400 καὶ Μ 439. — ἠριγένεια] (ν) (ἦρι γίνομαι), ἐπιθ. τῆς Ἡοῦς· ἢ ἐωθινή ἢ τὸ πρῶτῃ γεννωμένη. Εὐσταθ. «ὑπὸ ἡέρος γεννωμένη» ἢ «ἄμα ἦρι γίνεται.» Ὅδ. 32. 320 «ἠῶθεν μάλ' ἦρι» = ἡ τὸν ὄρθον γεννώσα. Βιργ. Αἰν. XI, 192 Aurora interea miseris mortalibus almam, Extulera lucem. Ὁ Βούττμ. ἐξηγεῖ quae mane apparet. — ροδοδάκτυλος, ον] (ρόδον δάκτυλος), ἢ ροδόχρους δακτύλου εἰχουσα· ἐπιθ. τῆς Ἡοῦς, ἣτις τὸ μὲν χρῶμα τῶν δακτύλων ἔλαβε βεβαίως διὰ τὸ ρόδινον χρῶμα, ὃ ἔχει ἡ ἀγῆ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἥλιου, τὸ δὲ ἐκ τῶν πέντε ροδόχρων καθέτης τῆς ὀρίζοντι ἀνερχομένην ἀκτινοειδῶς ταινιῶν, ἅςτινας διακρίνει ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Ἑλλάδι· πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἥλιου καὶ αἵτινες ὁμοιάζουσι δὴθεν μὲ τοὺς πέντε δακτύλους τῆς ἀνοικτῆς χειρός. Εἶναι συνώνυμον τῶν εὐχρηστοτέρων κροκόπεπλος, ροδόπηχος, πανύπεπλος, ἐϋπλόκαμος, χρυσόθρονος. Ὁ Ἄριστοτέλης ἐν Ῥητ. λέγει (114, 1): διαφέρει δ' εἰπεῖν οἶον, ροδοδάκτυλος ἠώς, μᾶλλον ἢ φοινικοδάκτυλος ἢ ἔτι φαυλότερον, ἐρυθροδάκτυλος.» Ὁ Βιργ. ἐμπνευσθεὶς ὑπὸ ῥωμαϊκῆς ἀγχινοίας συνήνωσεν ἀμφότερα. Αἰν. VII, 23, 26: «Jamque rubescebat radiis mare, et aethere ab alto Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.

ὄρνυτ' ἄρ' ἐξ εὐνήφιν Ὀδυσσῆος φίλος υἷός,
 εἵματα ἐσσάμενος, περὶ δὲ ξίφος ὀξὺ θέτ' ὤμω,
 ποσσὶ δ' ὑπὸ λιπαροῖσιν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 βῆ δ' ἴμεν ἐκ θαλάμοιο θεῶ ἑναλίγκιος ἄντην.

2. ὄρνυτ'] παρ. τοῦ μέσ. ρ. ὄρνυμαι, ἀπαντᾷ μόνον ἐν τοῖς γ' προσώποις ὄρνυτο ὄρνυτο καὶ ἀναύξητον ὄρνυτο. Μεβατικῶς σημαίνει διεγείρω, κινῶ μετ' αἰτιατικῆς ἐπὶ προσώπων καὶ ἐν γένει ἐμψύχων. Ἀμεταβ. ἐν τῇ μέσῃ διαθ. κινουμαι, «σχηκνομαι» ἐπὶ προσ. μετ' ἀπαρεμ. ἐξαιρέτως δὲ ἐγείρομαι ὡς ἐνταῦθα. — ἄρ'] μορ. ἐπικ. σημ. ἀπλήν ἀκολουθίαν, τὸ λοιπόν, ἔπειτα, πολλάκις δὲ μένει καὶ ὅλως ἀμετάφραστον. — εὐνήφιν] = κοίτη. Ἐπισυνάπτεται δὲ ὁ προσχηματισμὸς οὗτος εἰς τὰ ὀνόματα τῆς α' κλίσ. μετὰ τὸ ληκτικὸν φωνῆεν η, εἰς ὅτινες ὑπογράφουσι τὸ ι εἰς δὲ τὰ τῆς β' ἐπισυνάπτεται εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν φωνῆεν ο, ὅπερ καὶ σταθερῶς τονίζεται πάντοτε· εἰς δὲ τὰ τῆς γ' εἰς τὸν χαρακτήρα ε, καὶ τότε παρεμπίπτει σ μεταξὺ τοῦ ριζικοῦ ε καὶ τοῦ φιν· ὅσον κλισίφιν, βίηφιν· οἱ σχηματισμοὶ τίθενται μάλιστα πρὸς ἐξήγησιν τοπικῆς σχέσεως, καὶ ἐπὶ ἄλλης σχέσεως. Ἡ δὲ ὑπὸ τῶν τοιούτων ἐξηγουμένων σχέσις ἐκφράζεται οὐχὶ διὰ μόνου τοῦ σχηματισμοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ ἐπιρρ. ἢ προθέσεως ἀκριβέστερον προσδιορίζεται· ὅσον κυνέην κεφαλῆφιν ἔλοντο = ἔλαβον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. Ἰλ. Κ, 436. Ὅδ. Ξ, 134, Λ, 351.

3. εἵματα] εἶμα (Feῖμα), ατος, τό, ἰων. (ἐννομι) φόρεμα, ὀλη ἢ στολή, παντός εἶδους ἔνδυμα. — περὶ δὲ] ἐπιρρηματικῶς = περίξ, ἀποδίδεται εἰς τὸ θέτ' ὤμω ξίφος... ὤμω· ἐκ τούτου δῆλον γίνεται, ὅτι οἱ τότε εἰς τοὺς ὤμους περιεβάλλοντο τὰ ξίφη· πρβλ. καὶ Ἰλ. Α. 404.

4. λιπαροῖσιν] τὸ θετ. λιπαρός, (λίπα), ὑπερθ. λιπαρώτατος κυρ. σημ. λιπώδης, ἐπὶ σώματος ὑγιούς καὶ βωμαλέου, παχύς, εὐσαρκός, ὠρατός κτλ. (ἴδ. λεξ. Ὀμ. Πανταξ.) — πέδιλα] τό, πέδιλον, «πάτος» σάνδαλον, ὑπόδημα, αἰὶ κατὰ πληθ. ἀριθ. Τὰ τῶν ἀρχαίων ὑπόδηματα ἐδέοντο ὑπὸ τοὺς πόδας καὶ ἦσαν ἐκ βοείου δέρματος κατεσκευασμένα Ξ, 23 καὶ ἐνίοτε πεποικιλμένα. Τὰ δὲ τῶν θεῶν εἶνε ἀθάνατα, χρυσαῖ, ἴδε Ὅδυσ. Α στιχ. 96 σημ.

5. ἴμεν] ἀπαρεμφ. ἐπικ. τοῦ ῥήμ. εἶμι = ὑπάγω, (πάω),

αἶψα δὲ κηρύκερσι λιγυρθόγγοισι κέλευσεν
κηρύσσειν ἀγορήνδε καρηκομόωντας Ἀχαιοῦς.

«πηγαίνω.» Εἰς τὸν ἔνεστ. τῆς ὀριστικ. τὸ ἑ' ἐνικ. προσ. αἰολ. εἶναι παρ' Ὀμ. εἶσθα, Ἰλ. Κ 450, Ὀδ. Τ 69. Εἰς τὴν ὑποτ. ἴω, ἴης, ἐπικ. ἴησθα. Ἰλ. Κ 67, τὸ γ' πρόσ. ἴησι. Εἰς τὴν εὐκτ. τὸ γ' ἐνικ. πλὴν τοῦ ἴοι ἀπαντᾷ ἐπικ. καὶ ἰεῖη, ἀπαρεμ. ἰέναι, ἐπικ. ἴμεν πλχ. καὶ ἴμεναι σπανίως, πρὸς δὲ καὶ ἰέμεναι μὲ μακρόν ι. Ὀδ. Χ 470. Τοῦ παρατ. παρ' Ὀμ. καὶ Ἡροδ. τὸ α' πρόσ. ἐνικ. εἶναι ἦια, τὸ γ' ἦιεν, ἦιε καὶ συνηρ. ἦεν, ἦε καὶ ἐπικ. ἴεν, ἴε. Παρ' Ὀμήρῳ συχνὰ ἦει. Ἰλ. Κ 386, Ν 247. Ὀδυσ. Θ 290. ὑπάρχει καὶ μέσ. μέλ. εἴσομαι καὶ ἀόρ. α' εἰσάμην· ὁ ἔνεργ. ἔνεστ. παρ' Ὀμ. ἔχει σημασίαν μελλοντικὴν, ἂν καὶ ἔτι διατηρεῖ τὴν κυρίαν του σημασίαν. — ἐκθαλάμοιο] ἡ ἐκ προθ. τίθεται α' εἰς τὸν λόγον ἵνα δηλώσῃ τὴν ἔνδειξιν τῆς ἐκ τοῦ ἔνδοθεν ἢ τοῦ πέριξ τινὸς τόπου ἀπομακρύνσεως· ἑ' τὴν τῆς ἀποστάσεως «ἐκ βελών» καὶ γ' μετὰ τῶν ἡρεμίας σημαντ. βῆμ. τίθεται, ἵνα ἐκφράσῃ τὴν ἐν τῷ βῆματι περιλαμβανομένην ἔννοιαν τῆς προηγηθείσης κινήσεως ἢ ἀπομακρύνσεως· τὸ θαλάμοιο εἶναι γεν. καὶ σημαίν. πᾶν ἐντὸς τῆς οἰκίας κείμενον δωματίον· περὶ τῆς μεθ' Ὀμ. οἰκίας πρβλ. Θ. Βενιζέλου Ἰδιωτ. Βίον σελ. 1, ἔνθα πάνυ σαφῶς περιγράφεται αὕτη. — ἄντη] κυρίως αἰτ. ἀπρηχαιωμένου τινὸς ὀνόματος ἄντη = ἀπάντησις, κατὰ τὸν Δοδέκκ. καὶ ἐπιρρ. ἄντα = ἀπέναντι, κατ' εὐθεῖαν· ἐνταῦθα = προδήλως.

6. αἶψα] ἰδίως ἐπικ. ἐπιρ. = ταχέως, εὐθύς. — κηρύκεσσι] οἱ κήρυκες ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς χρόνοις εἶχον οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ἀξίωμα. Ἐθεωροῦντο δὲ ὡς διατελοῦντες ὑπὸ τὴν ἄμεινον προστασίαν τοῦ Διός, διὸ καὶ ἡ μετ' αὐτῶν συνοδεία παρεῖχεν ἀσφάλειαν· ἔφερον «σκῆπτρον», ὡς καὶ οἱ βασιλεῖς, σύμβολον τοῦ ἀξιωματος αὐτῶν καὶ ἦσαν ἱεροὶ καὶ ἀπαραβίαστοι· ὅθεν καλοῦνται «θετοί.» Τὰ κυριώτερα αὐτῶν ἔργα ἦσαν ἡ συγκάλεισις τοῦ λαοῦ εἰς τὰς συνελεύσεις, καὶ ἡ ἐν αὐταῖς διατήρησις τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας. Ἐνεχέριζον εἰς τὸν ἀγορευόντα τὸ σκῆπτρον εἰς ἔνδειξιν ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ λέγειν. Ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις. Δι' αὐτῶν ἐγένοντο αἱ ἐν πολέμῳ διαπραγματεύσεις καὶ συνεννοήσεις τῶν πολεμούντων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις παρεμβαίνοντες ἐχώριζον τοὺς διαμαχομένους· εἰς τὰς ἐπισημοὺς θυσίας εἶχον πολ-

οἱ μὲν ἐκήρυσσον, τοὶ δ' ἠγείροντο μάλ' ὄκα.
αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἤγερθεν ὀμηγερέες τ' ἐγένοντο,

λά ἔργα. Τὸ ὑ ἐν ταῖς πλαγαῖσι πτώσει πάντοτε μακρόν· ἐκ τοῦ-
του τὸ κηρύσσω = εἶμαι κήρυξ, ἔχω τὸ ἔργον τοῦ κήρυκος με-
τ' αἰτιατ. «λαὸν ἀγορήνδε» ὁ νοῦς: ἀμέσως διέταξε τοὺς μεγαλο-
φώνους κήρυκας νὰ συγκαλέσωσιν εἰς συνέλευσιν τοὺς μακρὰν κό-
μην ἔχοντας Ἀχαιοὺς. — λιγυφθόγοισι] ἐπιθ. τῶν κηρύκων·
ἀπαντᾷ ἐν Ὀδυσ. μόνον ἐνταῦθα· ἐν Ἰλ. πολλαχοῦ· = οἱ ἔχοντες
φωνὴν λιγέταν καὶ ὀξεταν. Ἐν Ἰλ. ὁ Νέστωρ λέγεται «λιγὺς Πυ-
λέων ἀγορητής» «ἄρπη εἰκυῖα ταυνοπτέρυγι λιγυφθόνῃ». — ἀγο-
ρήνδε] γίνεται τὸ ἀγορὰ ἐκ τοῦ ἀγείρω = συναθροίζω = συν-
άθροισις, ἰδίως συνέλευσις τοῦ λαοῦ, τοῦ δήμου· εἶτα σημαίνει τὸν
τόπον, ἐνθα ἐπώλου καὶ ἠγόραζον διάφορα εἶδη. Ἰδε Ἰδιωτ. Β.
Ἄρχ. Ἑλλ. Θ. Βενιζέλου, σελ. 178. — κερηκομῶντας] = τῷ
γερμαν. Hauptum lockten, ἐπιθ. τῶν Ἀχαιῶν, οὔτινες οὐδὲν μέρος
τῆς κεφαλῆς ξυρίζοντες οὐδὲ κείροντες, ἔτρεφον τὴν κόμην μακρὰν.
Ἄριστ. Ῥητ. 1, 9 «ἐν Λακεδαίμονι κομᾶν, καλόν· ἐλευθερίας γὰρ
σημεῖον.» Ἰδε στοιχ. Α.

8. οἱ μὲν] = κήρυκες. Πλάτ. Συμπ. «τῶν μὲν ὀνειδιζόντων
τῶν δὲ νοουθετούντων,» ἐνθα τῶν μὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐχθρῶν
ἢ τὸ κατόπι φιλῶν· ὁμοίον τῷ λατιν. alter, alter. Τὸ ῥῆμα κε-
λεύω (κέλομαι) σημ. ὁ τρύνω παρ' Ὀμ. καὶ συντάς. μετὰ δοτικ.
προσ. ἢ μετὰ δοτικ. προσ. καὶ αἰτ. πράγματος· πρὸς δὲ ἀντὶ τῆς
αἰτ. μετ' ἀπαρεμφ. εἴ' συχνότερον μετ' αἰτ. προσώπ. καὶ ἀπαρεμ.
σπανίως δὲ μετὰ μόνης αἰτ. προσώπ. «τινά·» γ' μετὰ δύο αἰτιατ.
Η 68, 349. — μάλ' α] (υ), ἐπίρ. ἐπιτατικόν, ἐπιτεῖνον τὴν ἐν-
νοίαν ἐπιθέτων, ῥημάτων ἐπιρρημάτων καὶ προτάσεων ὀλοκληρῶν.
συγκρ. μάλλον, ὑπερθ. μάλιστα. Τίθεται δὲ καὶ πρό, μετά, πλησίον
καὶ μακρὰν τοῦ προσδιοριζομένου· α' ὡς ἐπιτάς. = πολὺ, σφόδρα·
τίθεται καὶ μετ' οὐσιαστ. εἴ' μετ' ἐπιρρ. «ἦρι μάλα» = λίαν πρωτῆ·
γ' μετὰ ῥημάτων· δ' μετὰ τοῦ εἰ καί, καὶ εἰ καὶ ἐπιτείνει τὸ
«μάλα» τὴν ἐννοίαν τοῦ ἐν τῇ προτάσει ῥήμ. ἢ ἐπιθ. ὡς βεβαιωπι-
τικόν ἀποδιδ. εἰς ὀλοκληρὸν τὴν πρότασιν βεβαίως ἐξ ἄπαντος·
μετὰ τοῦ ἦ· αἰ συλλαβαί τοῦ μάλα ὅτε μὲν εἶναι βραχέστα, ὅτε
δὲ ἢ λήγουσα διὰ τὴν ἄρσιν ἐκτείνεται. — ὦκα] ἐπικ. ἐπίρ. ἐκ τοῦ
ἐπιθ. ὦκός = γοργῶς, μετὰ σπουδῆς, ὑπερθ. ὦκιστα.

9. ἤγερθεν... ἐγένοντο] πεντάκις, ὡς καὶ εἰς τὸν 378 ἐπί-

βῆ ῥ' ἴμεν εἰς ἀγορήν, παλάμη δ' ἔχε χαλκεον ἔγχος,
οὐκ οἶος, ἅμα τῷγε κύνες πόδας ἀργοὶ ἔποντο.

11 †

ἰωδὲν

ἰω

σης πεντάκις παρ' Ὀμήρῳ, εἶναι εἰς ἀμφοτέρους τοὺς στίχους ἀκριβῆς περιγραφή μιᾶς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους προβαίνουσης ἐπιχειρήσεως, ἧς τὸ δεύτερον μέρος τὴν συνέπειαν τοῦ πρώτου ἐκφράζει. — παλάμη] ἐπικ. γεν. καὶ δοτ. παλάμηφι (λατιν. palma), «ἀπαλάμη» ἐν γένει ἢ χεῖρ, ὡς ἐνταῦθα· ὡς σύμβολον σωματικῆς ῥώμης. — παλ. χάλκιον ἔγχος] εἶναι παράταξις, ὡς ἐν τῷ πεζῷ. Τὸ δόρυ συνέκειτο ἐξ ἑνὸς μακροῦ ξυλίνου κονταρίου, ὅπερ συνήθως ἦτο ἐκ ξύλου μηλέας καὶ ἐκαλεῖτο ἰδίως δόρυ, ἐκ τῆς αἰχμῆς, ἧτις ἦτο σιδηρᾶ ἢ χαλκῆ, καὶ συνήπτετο πρὸς τὸ ἕτερον μέρος διὰ τοῦ αὐλοῦ, εἰς ὃν εἰσέδουε καὶ ἐσφίγγετο τὸ δόρυ. Τὸ μῆκος ἦτο ἐξ ποδῶν.

11. ἅμα τῷ] τὸ ἅμα τίθεται εἰς τὸν λόγον πρὸς ἀκριβεστέραν καὶ ἐμφαντικωτέραν τοῦ συγχρονισμοῦ ἐξήγησιν· ὅταν δὲ ἀναφέρεται εἰς ῥῆμα ἢ δευτέρα πρότασις διὰ τοῦ καὶ ἄρχεται· ὡς προθ. μετὰ δοτ. « συγχρόνως ἠκολούθουν αὐτὸν δύο κύνες μετ' ὠραίου πόδας καὶ μάλλον εὐκινήτους.» — δύο κύνες ἀργοί] ὁ Διηνόρφοιος ἐφύλαξε τὴν κοινήν γραφήν ἐν τῷ κειμένῳ, καὶ παρέλειψε τὰς λεπτομερείας τῶν σχολίων. Ἐὰν ὁ ἀριθμὸς δὲν σμικρύνεται εἰς δύο, ὁ Τηλέμαχος συνοδεύεται ὑφ' ἑνός. Τινὲς λέγουσιν ὅτι δύο κύνες εἶναι περιττοὶ διὰ τὴν κυνηγεσίαν, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα ἀπαντᾷ οἱ λατιν. στίχ. τοῦ Βιργιλ. εἶναι ἐλευθέρᾳ μετάφρασις τούτου τοῦ στίχου 11 Αἰνειάδ. VIII 461-62· ἀλλ' εἰς τὸ Σ τῆς Ὀδυσ. στίχ. 387 τέσσαρες κυνηγοὶ ἔχουσιν 9 σκύλους καὶ ὁ εἶς ἐξ αὐτῶν θεωρεῖται ὡς ἀρχηγὸς τῆς ποιμνῆς αὐτῶν, ὥστε δὲν εἶναι περιττοὶ οἱ δύο κύνες ἐνταῦθα. Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι ἐν μεγίστῃ χρήσει ἦσαν ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς χρόνοις οἱ κύνες, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῆς Ἰλιάδος, ἔνθα βλέπομεν ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς μεγίστους κύνας ἔτρεφεν ὡς φύλακας τοῦ στρατοπέδου μεταχειριζόμενος· πρὸς τὴν τοῦ Τηλεμ. ἀκολουθίαν τῶν κυνῶν παραβλητέον καὶ τὸ ἐν τῇ γραφῇ ἀναφερόμενον τοῦ Τωβίτ· «... καὶ ἐξῆλθον ἀμφοτέροι ἀπελθεῖν, καὶ ὁ κύων τοῦ Παιδαρίου μετ' αὐτῶν.» — θεσπεσίην] σημαίνει πᾶν ὅ,τι μέγα, λαμπρὸν, ὑψηλόν, ἰσχυρόν, ὑπεράνθρωπον, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως εἴτε ἐκ τῶν ἀνθρώπων προέρχεται, θεός, θαυμάσιος. — κατέχευεν] ἀόρ. ἀ' κυρ. ἐπίρ. ἐκ τῶν πραγμάτων, «χύνω ἐπάνω,»

- Θεσπεσίην δ' ἄρα τῷγε χάριν κατέχευεν Ἀθήνη·
 * τὸν δ' ἄρα πάντες λαοὶ ἐπερχόμεγον θηεῦντο·
 ἔξετο δ' ἐν πατρὸς θώκῳ, εἶξαν δὲ γέροντες.
 13 τοῖσι δ' ἔπειθ' ἦρωσ Αἰγύπτιος ἦρχ' ἀγορεύειν,
 δς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην καὶ μυρία ἤδη·

μεταφ. περιβάλλω, περικαλύπτω· «ἡ Ἀθηναῖα τὸν περιέβαλε μὲ θεῖαν χάριν» Εὐστάθ. — «διὰ παντὸς τοῦ σώματος περιάγειν» λέγεται ἀπένευθε νεῖν ἔχοντο· ὅμοιον τῷ λατιν. effundi. Βιργίλ. telorum effundere contra omne genus Teucris. — πάντες λαοὶ] ὅλοι οἱ λαοί, οἵτινες ἦσαν ἐκεῖ, ἐνῶ ἐὰν ἔλεγε λαοὶ πάντες, θὰ ἐσημαίνεν ὅλοι χωρὶς οὐδεὶς νὰ λείπη. — Θηεῦντο] εἶναι γ' πληθυντ. συνηρ. ἰων. χρόνου παρατ. ἀντί ἐθεῶντο τοῦ ῥήμ. Θηέομαι ἰωνικ. ἀντί θεάομαι = βλέπω μετὰ θαυμασμοῦ ἢ ἐνδιαφέροντος. Εὐστάθ. ἐθαύμαζεν· ὁμοίως καὶ τὸ λατιν. intueri καὶ suspicere aliquem. Ὁ Φώτ. ἐπιστ. 1, 6, 17 nunc argetum et marmor vetus araque et artes suspice.

14. θώκῳ] ἰων. ἀττ. θᾶκος· ἦν ἔδρα λιθίνη ἢ μαρμαρίνη· ὑπῆρχον ἔδρα καὶ θρανία εἰς τοὺς τόπους τῆς δημοσίας συνελεύσεως, ὡς ἀργότερα καὶ εἰς τὸ θέατρον. — εἶξαν] οἱ γέροντες τιμῶσι τὸν υἱὸν τοῦ Ὀδυσσεύς, καὶ δὲν τοῦ ἀμφισθητοῦσι τὴν πρώτην θέσιν. — Τὸ γέροντες ἐνταῦθα σημ. τοὺς πρεσβυτέρους καὶ προὔχοντας τοῦ λαοῦ, δηλαδή οἱ ἐξ ἐπισήμων οἰκογενειῶν περιστοιχοῦντες τὸν βασιλέα κατὰ τε τὴν ἡλικίαν καὶ τὸν πλοῦτον, ὡς βραδύτερον ἐν Σπάρτῃ ἦτο ἀξίωμα, ὅπως ἐν Ῥώμῃ τὸ Senatus, ἐν Ἑνετία αἱ Signorie, καὶ ἐν Γαλλίᾳ τὸ Seigneur. Ἐν Ἰθάκῃ δὲν ὑπάρχει συμβούλιον, καὶ ὅτι προηγείται ἢ ἔπεται μᾶς δεικνύει καθαρὰν ἀναρχίαν. Ἀλλά, κατὰ τοὺς ἠρωϊκούς χρόνους, ἐσέβοντο τὸ γῆρας, καὶ οἱ γέροντες πάντοτε εἰς τὰς δημοσίας τελετὰς συναυδούοντο ὑπὸ τῶν νέων. Τὸ προνόμιον ἐνταῦθα αὐτῶν εἶναι ὅτι κάθηνται πρὸ πάντων παρὰ τῆ βασιλικῆ ἔδρα.

13. ἦρωσ] Σημαίνει ἐπίσης τὴν διάκρισιν τοῦ γένους καὶ τῆς ἀξίας τῆς πολιτικῆς, ὡς καὶ τῆς στρατιωτικῆς.

16. κυφὸς] Σχολ. κεκυφώς, κεκυρτωμένος, ἀπαξ λεγόμενος. Τακτικ. χρόν. 1, 34: Curvata senio membra.

17. Ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ λάβῃ εἰδησιν περὶ τοῦ μετὰ τοῦ Ὀδυσσεύς

καὶ γὰρ τοῦ φίλος υἱὸς ἄμ' ἀντιθέω Ὀδυσῆϊ
 Ἴλιον, εἰς εὐπωλον ἔβη κοίλης ἐνὶ νηυσίν,
 Ἄντιφος αἰχμητῆς· τὸν δ' ἄγριος ἔκτανε Κύκλωψ
 ἐν σπῆϊ γλαφυρῶ, πύματον δ' ὠπλίσσατο δόρπον. 20
 † τρεῖς δὲ οἱ ἄλλοι ἔσαν, καὶ ὁ μὲν μνηστῆρασιν ὁμίλει,
 Εὐρύνομος, δύο δ' αἰὲν ἔχον πατρώϊα ἔργα·
 ἀλλ' οὐδ' ὡς τοῦ λήθετ' ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων.

ἀπωλεσθέντος υιοῦ του, παρεκίνησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐρώτησιν, ἣν μετὰ δακρύων ἐπρόφερον.

18. εὐπωλον] ἐπίθ. τοῦ Ἴλιου = καλοὺς πώλους ἢ πολλοὺς ἔχων· τὸ δὲ Ἄργος λέγεται ἰππόβοτον. — ἔβη ἐν νηυσίν] ἴδε Α στίχ. 210.

19—20. Ἄντιφος...] κατὰ τι σχόλιον εὐρεθὲν ὑπὸ τοῦ I. La Roche, ὁ Ἀρίσταρχος ἔθεσε λέξιν τινὰ εἰς ἕκαστον τῶν δύο στίχων· ἀθετοῦνται οἱ δύο στίχοι καὶ ὀβελίζονται· ἀκρβῶς δύναται τις νὰ τοὺς ἀποβάλλῃ ἀλλὰ πρέπει τὸ φίλος υἱὸς νὰ ὀρισθῆ διὰ τοῦ Ἄντιφος αἰχμητῆς, καὶ νὰ γνωσθῆ τι ἀπέγεινεν ὁ υἱὸς, ἰδίως μετὰ τὸ: τρεῖς δὲ οἱ ἄλλοι ἔεσαν, ὅστις βεβαίως τὸν θάνατόν του.

20. πύματον] ἀπόδοσις τὸν δέ. Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ τελευταίου γεύματος, ὅπερ ἔκαμεν ὁ Πολύφημος κατὰ τὴν ζωὴν του, ἀλλὰ μόνον περὶ τοῦ συντρόφου τοῦ Ὀδυσσεύς, δν ὁ Πολύφημος ἤγαγε τελευταίον. Τὸ οὐδέτ. ἐνίκ. καὶ πληθ. πύματον καὶ πύματα ὡς ἐπιρρ. τελευταίον, ἐπὶ τέλους ἢ γνησία τοῦ ἀορ. γραφὴ τοῦ ὀπλίσσατο εἶναι ὠπλίσσατο, ὡς ὤκνεον, ὠστησαν, ὠρθωσε, ὠρμυαινε, ὠρμήθη καὶ ὠρμῶντο, ὠρμησαν, ὠρνωτο καὶ ὠρνωτο ὠρσε καὶ ὠρτο, ὠρχεῦντο καὶ ὠρχήσθη, ὠτρυνε, ὠχθησαν ὠκτειρε. — δόρπον] οἱ ἀρχατοὶ τρεῖς τῆς ἡμέρας συνεθίζον νὰ τρώγασιν· ἀ' ὅτε ἠγείροντο ἐκ τῆς κλίνης λίαν πρῶτ' καὶ ἥσθιον ἄρτον βεδρεγμένον· β' περὶ τὴν μεσημβρίαν, ὅτε ἀπεπεράτουν τὰ ἔργα των, ἥσθιον μαγεῖρμα, ὅπερ ἄριστον ἐλέγετο· καὶ γ' τὸ ἑσπέρας, ὅπερ ἐλέγετο δεῖπνον. — ἔργα] = τῷ opera rustica.

23. ἀλλ' οὐδ' ὡς] sed ne sic quidem, ἀλλ' οὐδὲ οὕτω, δηλ. ἂν καὶ εἶχε τρεῖς ἔτι ἐκ τῶν υἱῶν του ζῶντας. Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ

τοῦ ὄγε/δακρυχέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν
 «Κέκλυτε δὴ νῦν μευ, Ἴθακήσιοι, ὅττι κεν εἶπω·
 26 οὔτε ποθ' ἡμετέρη ἀγορὴ γένηετ' οὔτε θόωκος
 ἐξ οὗ Ὀδυσσεὺς διὸς ἔβη κοίλης ἐνὶ νηυσίν. —
 νῦν δὲ τίς ᾧδ' ἤγειρε; τίνα χρεῖῶ τόσον ἔκει.
 ἢ ἐ νέων ἀνδρῶν, ἢ οἱ προσγενέστεροί εἰσιν;

παρετήρουν ἐπὶ τούτου πόσον ὁ Ὅμηρος εἶναι ἀκριβῆς ζωγράφος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Σχολ. «Τὸ συμβατικὸν εἰς τοὺς γονέας παρεφύλαξεν· οὐ γὰρ οὕτως ἢ τῶν ζώντων παρουσία εὐφραίνει ὡς ἢ τοῦ ἀπελθόντος ἀπώλεια λυπεῖ.

24. τοῦ] γεν. τῆς αἰτίας = ἔνεκα τούτου ὡς καὶ εἰς τὸ Ω 425· ἀποδίδεται εἰς τὸ δακρυχέων, ἐνῶ ἡ γραφή τοῖς ἢ τοῖς θά ἐξηρτάτο ἀπὸ τὰ ῥήματα ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν· τὸ δακρυχέων δὲν εἶναι σύνθετον, ἀρμόζει ἡ γραφή δακρυχέων· εἶναι κατ' ἀναλογίαν, ἐλαχίστας δ' ἀπαντᾷ ἐξαιρέσεις ὡς χερνύπτειν· Δ, 323, 336. Μοναδικὸν ἐπτάκις ἀπαντᾷ τὸ τέρην κατὰ δάκρυ χέουσα.

26. ἀγορή] = concilio. = θόωκος] = consessus. — οὔτε — οὔτε] ἀρνητικὰ μόρια, ἐνίοτε κατ' ἀνακολουθίαν πρὸς πλειοτέραν ἀνάδειξιν τοῦ ἐτέρου κώλου· ἔπεται μετὰ τὸ «οὔτε» τὸ «οὐδέ» ἐπὶ δὲ συνδέσεως ἀποφατικῆς καὶ καταφατικῆς προτάσεως τίθεται «οὔτε.»

28—32. Τίς μᾶς συνεχάλεσεν ἤδη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ διατῆ; τὴν ἀπάντησιν ὁ ῥήτωρ δίδει εἰς τὴν β' ἐρωτήσιν. — ᾧδε] sic οὔτω ὡς εἴμεθα συνηγμένοι. Κατὰ τὸν Ἀρίστρ. ὅμως δὲν ἀπαντᾷ τὸ ᾧδε εἰς τοπικὴν σημ. παρ' Ὅμηρῳ = ἐνταῦθα· κατ' ἄλλους ὅμως ὑπάρχει· ὅθεν τὸ παρὸν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τοῦ ἐνταῦθα, ἢ μᾶλλον διὰ τοῦ οὔτω ἴδ. Α 182.—τίνα χρεῖῶ] ἐπικ. γεν. χρεοῦς δοτ. χρεῖστ = χρεῖα, ἀνάγκη· συντ. μετ' αἰτ. προσώπου ἐνταῦθα· ἀλλὰ μετὰ γενικ. πράγματος.

29. ἢ ἐ νέων ἀνδρῶν] ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ τίνα, ὡς καὶ τὸ ἐκείνων, ὅπερ ὑπονοητέον πρὸ ἢ μετὰ τῶν λέξεων, οἱ προσγενέστεροί εἰσιν = πρεσβύτεροι. Τὸ ἢ ὡς μόριον ἐρωτημ. τίθεται ἀ' ἐν μὲν ἀπλῇ ἐρωτήσῃ ἐπικῶς μόνον ἐξαρτωμένην (συνηθεστ. τίθεται ὁ εἰ) = ἄν. Α III, Ν 413· ἐν δὲ ἐξαρτωμένῃ συνθέτῳ ἐρωτ. ὁ

ἤτιν' ἀγγελίην στρατοῦ ἔκλυεν ἐρχομένοιοι, 30
 ἦν χ' ἡμῖν σάφα εἶποι, ὅτε πρότερός γε πύθοιτο
 ἡέ τι δῆμιον ἄλλο πιφαύσκεται ἠδ' ἀγορεύει ;
 ἐσθλός μοι δοκεῖ εἶναι, ὀνήμενος. εἴθε οἱ αὐτῶ

ἦ, ἐν διαπορήσει μετὰ διαζεύξεως τίθεται « ἦ — ἦ ». Ὁ χρησιμεύει
 ὡς ἔκφρασις δευτέρας ἐρωτ. ἥτις ἦ ἀκριβέστερον ὀρίζει γενικωτέραν
 τινὰ προλαβοῦσαν, ἢ περιλαμβάνει εἰκαζομένην τινὰ ἀπόκρισιν εἰς
 ταύτην. Οἷον « τίπτ' εἰλήλουθας ; ἦ ἴνα ὕβριν ἴδῃ ». γ' ἐν εὐθείᾳ
 συνθέτῳ ἐρωτῆσει τίθεται διπλοῦς ἦ—ἦ.

30. στρατοῦ . . . ἐρχομένοιοι] τινὲς ἀρχαῖοι ἐννόου
 τοῦτο ὡς στρατὸν ἔτοιμον νὰ καταλάβῃ τὴν Ἰθάκην. Ἀλλὰ προ-
 φανῶς πρόκειται περὶ τοῦ στρατοῦ, ὅστις ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ
 Ὀδυσσεύος, καὶ οὕτινος περιέμενον τὴν ἀφίξιν πρὸ δέκα ἐτῶν ἠγνό-
 ουν τὴν ἐντελῶς αὐτοῦ καταστροφὴν, καὶ στρατοῦ ἐρχομέ-
 νοιο = de exercitu veniente. Περὶ τοῦ γε ἴδ. Α στίχ. 222.

31. ὅτε] quando quidem = ἀφ' οὔ. Αἱ δύο λέξεις ἐνταῦθα δι-
 δοῦσι τὴν αὐτὴν σημασίαν· ἀλλὰ τὸ ὅτε εἶναι ἀκριβέστερον.

32. δῆμιον] = εἰς τὸν δῆμον, εἰς τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ἀποβλέ-
 πων, κοινωφελές. Τὸ οὐδ. πλήθ. ὡς ἐπιρρ. Τὸ ῥῆμα πιφαύσκω
 καὶ ομαι παρὰ τοῖς ἐπικοῖς μόνον κατ' ἐνεστ. καὶ παρατ. οὔτινος
 τὸ ἐν μὲν τῇ ἄρσει εἶναι μακρὸν Ἰλ. Κ 478, 502, Σ 500· ἄλλως
 δὲ βραχύ, ὡς καὶ παρ' Αἰσχ. Εὐμ. 590, Ἀγ. 23, Χοκρ. 277, Περ.
 652 = δεικνύω, σαφηνίζω, ἀναγγέλλω τι ὡς ἐνταῦθα.

33. δοκεῖ μοι εἶναι] τὸ ῥ. δοκέω συνθ. ὡς ἀμετ. συνθ. μετὰ
 δοτ. προσωπ. καὶ ἀπαρεμφ. ὡς μεταβ. μετ' ἀπαρεμφ. Σπανιώτερον
 μετὰ μελλ. ἀπαρεμφ. « δοκεῖ δέ μοι ἔσεσθαι. » ἴδε Α περὶ τούτου
 στιχ. — ὀνήμενος] μετχ. τοῦ ῥ. ὀνίημι, ἐνταῦθα εἶναι ὡς ἐπί-
 θετον « καλός μοι φαίνεται ὅτι εἶναι » ὁ καλότυχος, ὁ εὐλογημένος,
 utilis, δηλ. σημ. πολίτην ἀφωσιωμένον εἰς τὸ δημόσιον ἀγαθόν. Ὁ
 Hayman λαμβάνει τὸ ὀνήμενος εἰς παθητ. σημ. καὶ ὑπονοεῖ τὸ
 εἶη: μαρθε gratified: αὐτὴ ἡ ἐξήγησις ἔχει προταθῆ παρὰ τινων
 ἀρχαίων. Σχολ. εἰς τὸ ὀνήμενος λείπει τὸ εἶη, ἀντὶ
 τοῦ εἶη ὀνήθησόμενος. Ἀλλ' αἱ εὐχαι διὰ τὴν εὐτυχίαν
 ἐκείνου ὅστις ἔλαβε τὴν ἀγαθὴν ἰδέαν νὰ συγκαλέσῃ τοὺς πολίτας,
 εὐρίσκειται εὐθὺς μετὰ τὴν λέξιν ὀνήμενος. Ἐὰν ἀμφισθητῶσιν
 εἰς τὴν λέξιν ὀνήμενος τὴν ἐνεργ. ἦν ὅμως ἔχει, οὐδεμίαν ἔχο-

- Zeὺς ἀγαθὸν τελέσειεν, ὃ τι φρεσὶν ἦσι μενοινᾶ.»
- 35 Ὡς φάτο, χαῖρε δὲ φήμη Ὀδυσσεύος φίλος υἱός,
οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν ἦστο μενοίνησεν δ' ἀγορεύειν,
στῆ δὲ μέσῃ ἀγορῇ· σκηπτρον δὲ οἱ ἔμβαλε χεῖρῖ

μεν ἀνάγκην νὰ προστρέξωμεν εἰς ἔλλειψιν ἡκιστα φυσικὴν «ἀξίαν ἀνταμοιβῆς» οὕτω οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων ἐξήγουν: «ἄξιος ὀνήσεως.» Ἡ ἐξήγησις αὕτη δίδεται ἔνεκα τῆς ἰδέας, ἣτις παρουσιάζεται φυσικῶς· διότι δὲν ἀνταμείβωσιν ἄνθρωπον εἰμὴ δι' ὑπηρεσίας ἅς ἐπραξεν· ὅθεν τὸ ὄν ἡμενος εἶναι ἀπλήμυχ. καὶ τὸ ἐσθλός = εὐδαίμων, ἐξ οὗ καὶ ἡ εὐχὴ ὄναιο ἦ ὄνησο.

34. ὅτι] (quod cumque) λέγεται γενικῶς· διότι ὁ γέρων ὑποθέτει καλὸν σχέδιον, καὶ ἰδίως ἔννοεῖ ἐν τῇ εὐχῇ του τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ σχεδίου τούτου.

36—79. Ἀπαντᾷ ὁ Τηλέμαχος, περιγράφων τὴν στενοχωρίαν τῶν μνηστήρων καὶ παραπονεῖται περὶ τῶν Ἰθακησίων.

35. φήμη] εὐνοϊκὴ ῥῆσις ὡς προφητεία μιᾶς κατὰ τύχην ἐκφερομένης τυχηρᾶς λέξεως ἐν γένει, ἐνῶ τὸ κληθῶν (σ. 117) εἶναι ἐπίσης εὐνοϊκὴ ῥῆσις ὡς προσδοκωμένη πρὸς ἐπίκλησιν χάριν τοῦ ἐνδιαφερομένου προσώπου. Ὁ Τηλέμ. λαμβάνει τοὺς ἀγαθοὺς λόγους τοῦ Αἰγυπτίου ὡς καλὸν οἰωνόν, ὡς ἔνδειξιν τῆς θείας θελήσεως ἀφορῶν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑποθέσεώς του. Σχολ. λέγει δὲ τὸν λόγον τοῦ Αἰγυπτίου, ὃν ὡς μαντεῖαν δεξάμενος ὁ Τηλέμαχος ἐχάρη οἰωνιζόμενος ἐκ τούτου ὅτι τὰ κατὰ σκοπὸν αὐτῷ πάντα εἰς τέλος ἀχθήσεται.

36. οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν] αὕτη ἡ ἀρχὴ τοῦ στίχου καὶ ἄλλοι ἀπαντᾷ· πρὸβλ. Β 296, Ρ 72, Ζ 139, Θ 126, Υ 426, Φ 690· ὡς οὐτε μάλα δὴν· Α 417, Ν 383, Χ 473· καὶ ἐν τῷ μέσῳ Φ 33, Ε 127, Π 736 = «ἀλλὰ δὲν πρέπει ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ κάθεται καὶ νὰ διαλογίζεσαι διὰ νὰ ὀμιλήσης»

37. Τὸ σκηπτρον ἦτο βᾶκτρον διὰ χρυσοῦν καρφίων κεκοσμημένον, ἦν δὲ πρὸ πάντων τὸ σύμβολον τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος καὶ οἱ φέροντες αὐτὸ βασιλεῖς ἐλέγοντο σκηπτροῦχοι· ἐν γένει δὲ ἦτο τὸ σύμβολον τῆς ἐπισήμου δημοσίας ἐνεργείας, ὅθεν ὁ ἀνίστάμενος ἐν τῇ ἀγορᾷ ἵνα ὀμιλήσῃ ὤφειλε νὰ κρατῇ τὸ σκηπτρον, ὅπερ ἐλάμβανεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ κήρυκος, ὡς λέγει ὁ ποιητὴς ἐν

κῆρυξ Πεισήνωρ, πεπνυμένα μῆδεα εἰδώς.
 πρῶτον ἔπειτα γέροντα καθαπτόμενος προσέειπεν
 « ὦ γέρον, οὐχ ἕκασ οὗτος ἀνὴρ - τάχα δ' εἴσειαι αὐτός- 40
 δς λαῶν ἤχειρα · μάλιστα δ' ἐμ' ἄλγος ἰκάνει.
 οὔτε τιν' ἀγγελίην στρατοῦ ἔκλυον ἐρχομένοιο,
 ἦν χ' ὑμῖν σάφα, εἶπω, ὅτε πρότερός γε πυθοίμην,
 οὔτε τι δῆμιον ἄλλο πιφαύσκομαι οὐδ' ἀγορεύω,
 ἀλλ' ἐμόν αὐτοῦ χρεῖος, ὅ μοι κακὸν ἔμπεσεν οἴκῳ, 45

ἰλ. Γ 218, Ψ 368, Σ· ὅθεν καὶ ὁ Τηλέμαχ. δὲν ἦλθε σκηπτουχος
 εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ὅτε ἔμελλε τοῦ λόγου ἄρξασθαι, ἔλαβεν ἐκ
 χειρὸς τοῦ κήρυκος αὐτό· «ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὸ σκῆπτρον ὁ κῆρυξ
 Πεισήνωρ.»

38. πεπνυμένοι] μτχ. παρακ. τοῦ ῥήμ. πνέω ἢ πνεῖω. Πα-
 ρ' Ὀμήρῳ ὁ ἐνεργ. ἐνεστ. καὶ παρατ. μόνον ἐν τῷ ἐπικῷ τύπῳ,
 πλὴν Ε 469, καὶ μάλιστα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ μετοχὴν. Ἡ μτχ.
 πεπνυμένος συνήθως ἀπαντᾷ παρ' Ὀμ. καὶ ὡς ἐπιθετον, φρόνιμος,
 προσεκτικὸς, ἐπὶ τε προσώπων καὶ ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς πνευ-
 ματικῆς ἐνεργείας αὐτῶν. «σοφὰ μηχανήματα γινώσκων.»

39. Τὰ οὐδ. πρῶτον, πρῶτα τίθενται πολλάκις ὡς ἐπιρρήμ.
 λαμβάνοντα ἐνίοτε καὶ τὸ ἄρθρον· τὸ δὲ ἔπειτα σημαίνει τὴν με-
 τάβασιν μιᾶς πράξεως εἰς ἄλλην, εἴτε ἐπὶ παρελθουσῶν πράξεων,
 εἴτε ἐπὶ μελλουσῶν ὡς εἰς τὸν στίχ. 60 «καὶ τότε ἔπειτα» καὶ
 τότε πλέον· πολλάκις ἔπεται μετὰ τὸ πρῶτον ὡς ἐνταῦθα, τὸ μὲν
 πρῶτον ἀποβλέπει τὸν γέροντα, τὸ δὲ δεῦτερον τὸν Ἀντίνοον. —
 καθαπτόμενος] ἐν καλῇ σημασίᾳ «παίρνω τινὰ μὲ λόγια.»
 Ὁ Τηλέμ. οὐδόλως καθαπτεται τοῦ γέροντος, σημαίνει ἀπλῶς τὸ
 alloquens. Ἀρίσταρχ. τὸ καθ' ἄπτομαι ἐπὶ δύο λαμβάνε-
 ται, ἐπὶ καλοῦ καὶ κακοῦ.

43. Τὸ ὅτε τίθεται μετ' εὐκτ. α' ὅταν ἱστορ. χρον. ἡγουμένου
 ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἰς ἐνδειξιν ἐπανειλημμένων περιπτώσεων τοῦ
 παρελθόντος — ὁσάκις· β' εὐκτ. ἡγουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ὡς
 ἐν στίχ. 31 «ἀγγελίην, ἦν χ' ἡμῖν σάφα, εἴποι ὅτε πρό-
 ρός γε πύτθειαιτο,» τὴν ὁποῖαν ἤθελε δηλώσει εἰς ἡμᾶς, ἐπειδὴ
 πρότερον αὐτὸς θὰ τὴν ἔμαθε.

45. δ] ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ὅτι, καὶ οὐδόλως συνδεδεμένον πρὸς

ἢ οὐραίω
 ἢ αὐτῶν τῶν ἰσχυρῶν
 ἐπὶ τῶν

δοιά· τὸ μὲν πατέρ' ἐσθλὸν ἀπώλεσα, ὅς ποτ' ἐν ὑμῖν
 τοῖσδεσσι βασιλευε, πατήρ δ' ὡς ἦπιος ἦεν·
 νῦν δ' αὖ καὶ πολὺ μεῖζον, ὃ δὴ τάχα οἶκον ἅπαντα
 πάγχυ διαρραΐσει, βίοτον δ' ἀπὸ πάμπαν ὀλέσσει. +
 80 μητέρι μοι μνηστήρες ἐπέχραον οὐκ ἐθελοῦση,

τὸ ἀχρεὺς. Τὸ ἔμπεσον ἐπὶ καταστάσεων, «ἔπεσε μέσ' ε' τὸ σπῆτι μου.» — τοῖσδεσσι] = εἰς τούτους ἐδῶ βασιλευε.

48. νῦν δ' αὖ καὶ πολὺ μεῖζον] ὑπονοεῖ τὸ κακὸν ἔμπεσον οἴκῳ. Ἀναφορικῶς πρὸς τὸν οἶκον ὁ θάνατος τοῦ Ὀδυσσεύς εἶναι δυστύχημα σήμερον. Δὲν πρόκειται περὶ τῶν αἰσθημάτων τοῦ Τηλέμ. ἀλλὰ περὶ συγκρίσεως ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ τῆς καταστροφῆς τῆς βασιλικῆς γενεᾶς. Δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ θεωρήσωμεν τὸ μεῖζον ὡς ὑπερβολὴν προωρισμένην νὰ προξενήσῃ ἐπίδειξιν καὶ νὰ διεγείρῃ τὴν ἀγανάκτησιν τῆς συνελεύσεως ἐναντίον τῶν μνηστήρων τῆς Πηνελόπης. Σχολ. οὐχ ὡς προκρίνων τοῦ πατρὸς τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ τὴν κατηγορίαν αὔξων τῶν νέων.

49. πάγχυ] ἐπιρ. (πᾶς) ἰων. καὶ ἐπικ. ἀντὶ τοῦ πάνυ, πάντη, παντελῶς, ὅπως θὰ διαφθείρῃ καὶ ἐξ ὀλοκλήρου θὰ καταστρέψῃ.

50. μητέρι μοι] ἀσύνητον. — ἐπέχραον] Ἀριστοφ. ὁ Βυζάντιος γράφει ἐπέχρων. ἔχει ἀόρ. μεταβ. ἔχραυσα E 138. εὐρίσκονται καὶ δύο ἀόρ. ἔχραον καὶ ἐπέχραον ἀμεταβ. Συντάσ. ἢ μετὰ δοτ. ἢ μετ' ἀπαρεμφ. Κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Διόδμου ὁ Τηλέμ. δὲν ἀπευθύνεται εἰμὴ μόνον εἰς τοὺς Ἰθακήσιους μνηστήρας, οἵτινες εἰσὶν οἱ μόνοι ἐπίφοβοι οὐκ ὀρθῶς· περὶ γὰρ τῶν ἐν Ἰθάκῃ φροντίζει μόνων, οὓς ἀπελάσας, οὐκ ἂν ἐφρόντισε τῶν λοιπῶν. Οἱ Ἰθακήσιοι δὲν ἦσαν εἰμὴ δώδεκα, οἱ δὲ ξένοι πλεῖστοι, διότι ὑπῆρχεν ἑκατοστὺς μνηστήρων· πρὸλ. 74, 247-31. Ἄλλ' ἕκαστος τῶν ξένων δὲν ἰσοδύναμι εἰμὴ περὶ τοῦ ὡς εἷς μόνος ἀνθρώπος· διότι οἱ ὑπηρεταί, οὓς εἶχον μεταξύ τῶν δὲν ἦσαν παρὰ δέκα, ἐνθ' εἷς καὶ μόνος Ἰθακήσιος ἀντιπροσωπεύει μίαν πλουσίαν οἰκογένειαν. Ταῦτα ἀπῆντων εἰς τοὺς ὑπαινεγμοὺς τοῦ Ἡρακλείδου, καὶ εἰς τὸ ζήτημα ὅπερ ἤγειρε προκειμένου περὶ τῶν λόγων τοῦ Τηλεμάχου. Σχ.: πῶς ὁ Τηλέμ. κατασμικρύνει ἐν τῇ δημηγορίᾳ συστέλλων τὸ πλῆθος εἰς μόνους τοὺς Ἰθακήσιους;

τῶν ἀνδρῶν φίλοι υἱες οἱ ἐνθάδε γ' εἰσὶν ἀριστοί, οἱ πατρός μὲν ἐς οἶκον ἀπερρίγασιν νέεσθαι Ἰκαρίου, ὡς κ' αὐτὸς ἐεδνώσαιο θυγάτρα, δοίη δ' ᾧ κ' ἐθέλοι καὶ οἱ κεχαρισμένος ἔλθοι. οἱ δ' εἰς ἡμέτερον πωλεύμενοι ἤματα πάντα,

83

51. Τὸ ἐπίρ. ἐνθάδε, εἶναι ἐπὶ στάσεως = ἐδῶ.

52. πατρός] πρόκειται περὶ τοῦ πατρὸς τῆς Πηνελόπης. — ἐς οἶκον] τοῦτο ὑποθέτει ὅτι ὁ γέρον Ἰκάριος δὲν κατέκει μακρὰν τῆς Ἰθάκης. ἴδε Α 276. Ἀρχατοὶ τινες λέγουσιν, ὅτι κατέκει τὴν Ἰθάκην αὐτὴν, ὅπερ ὁμως φαίνεται ἀβέβαιον, οὐδόπως ὁμως κατέκει τὴν Σπάρτην τὴν πατρίδα τοῦ διότι οἱ Τηλ. δὲν πηγαίνει εἰς τὴν Σπάρτην γὰρ τὸν ἰδῆ, καὶ οὐδόπως ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ. — ἀπερρίγασιν] συντ. μετ' αἰτ. = φοβοῦμαι, ἀντὶ τῆς αἰτ. τίθεται ἀπαρσμ. ἢ πρότασις ἔχουσα τὸ μή· δηλοῦ τὸ δειλοῦσι καὶ φοβίσσουσι· ὁ παρακ. ἔρριγα μὲ σημ. ἐνεστ. — νέεσθαι] τὸ βῆμα νέομαι (μὲ σημαστ. μέλ. θὰ ὑπάγω, θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα) μόνον κατ' ἐνεστ. καὶ ἐπικ. συνηρ. νεῦμαι· β' καὶ γ' ἐνικ. νεῖται καὶ νεῖται συχνάκις· ἄλλως παρ' Ὀμήρῳ συνηθως ἀσυναϊρέτως· ἀλλ' ἐκτός τοῦ νέεσθαι ἀπαντᾷ καὶ νεῖσθαι Ὀδ. Ο 88. Τὰ φωνήεντα εο καὶ εου τῶν εἰς εω βῆμ. ἀπαντᾷ εἰς τὸν Ὀμ. ἰωνικ. δωρικ. καὶ αἰολικ. ἀσυναϊρέτως καὶ εἰς εου συνηρημένως. Ὀλίγον τι συνηθέστερον εὐρίσκεται τὸ εο συνηρημένον παρ' Ὀμ. εἰς τὴν παθητ. φωνήν· οἶον νεῦμαι. Ἰλ. Σ 136 ὀχλεῦνται Φ 261 ποιεύμεν, ἐξαίρεύμεν, πωλεύμεν κατ. Ἐν Ὀδ. συχνά ἀπαντᾷ μετὰ τῶν προθ. «εἰς, πρὸς, ἐπὶ» καὶ τῆς αἰτ. ἢ καὶ «ἐπὶ» μετὰ δοτ. ἄνευ τινὸς πτωτικῶ.

53, ἐεδνώσαιο το] μέσος ἀριστος α' = «ἵνα προικίσῃ τὴν θυγατέρα του». Ἀλλ' ὁ Πιερρὸν λέγει, ὅτι «οὐδόπως σημαίνει ὅτι ὁ Ἰκάριος θὰ δώσῃ προῖκα εἰς τὴν Πηνελόπην· ἀλλ' ὅτι θὰ συνονοηθῆ μετὰ τοῦ μνηστῆρος ὅνπερ αὕτη θὰ ἐκλέξῃ, δηλ. περὶ τῶν δώρων, ἅτινα οὗτος θὰ δώσῃ πρὸς ἀνταλλαγὴν τῆς κόρης τοῦ Ἰκαρίου· περὶ τοῦ ἔδνα ἴδε Α, στίχ. 277. Σχολ. κυρίως μὲν ἔδνα ἐστὶ τὰ διδόμενα ἀπὸ τοῦ γαμοῦντος τῇ γαμουμένη· νῦν δὲ καταχρηστικῶς κεῖται ἡ λέξις, ἀντὶ τοῦ χρήματα ἐπιδοίη.

55. πωλεύμενοι] μετ. τοῦ βῆμ. πωλέομαι μεσ. ἀποθ. = διατρέθω περὶ τι, συχνάζω, ἐννοητέον τὸ δόμον.

βοῦς ἱερεύοντες καὶ δῖς καὶ πίονας αἴγας,
 εἰλαπινάζουσιν πίνουσί τε αἶθοπα οἶνον
 μαψιδίως· τὰ δὲ πολλὰ κατάνεται· οὐ γὰρ ἔπ' ἀνήρ
 οἷος Ὀδυσσεὺς ἔσκεν, ἀρῆν ἀπὸ οἴκου ἀμῦναι.

† 56. ἱερεύοντες] μτχ. τοῦ ῥ. ἱερεύω = θουσιάζω· ἐνταῦθα σφάζω, διότι ἐκ παντός σφαζομένου ζώου πρὸς ἰδίαν χρῆσιν προσεφέροντο τεμάχιά τινα εἰς τοὺς θεούς· ὁμοίον τῷ λατ. mactare ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀναφορᾶς πρὸς τὸ sacrificia. — δῖς] ἐπικῶς καὶ ἰωνικῶς διαιρεῖται ἢ δίφθογγος ἀντὶ τοῦ οἷς γεν. οἷος καὶ οἷός, δοτ. οἷ, αἰτ. δῖν, πληθ. δῖες, δῖων καὶ οἷων, δοτ. οἷέσσιν καὶ κατὰ συκοπήν ὄεσσι· Z 28, Λ 106, 1418 = πρόβατον ἄρρεν τε καὶ θηλυ· ὁ νοῦς «οὔτοι δὲ διατρίβουσιν ὄλον τὸν χρόνον εἰς τὸ σπίτι μου, σφάζοντες βοῦς καὶ πρόβατα καὶ παχεῖας αἴγας, καὶ συνηθροισμένοι εὐωχοῦνται πίνοντες δυνατὸ κρασί ἀτάκτως.

57. Τὸ εἰλαπινάζουσιν μόνον κατ' ἐνεστώτα ἀπαντᾶ = εὐωχοῦμαι, συμποσιάζω· P 436, 340, ἐξ οὗ εἰλαπινιστής, ὁ συμποσιαστής, ὁμοστράπεζος Ἰλ. P 577.

58. μαψιδίως] = ἀτάκτως temere. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται τὸ πῶς νὰ χορέωσι τὴν τε δῖψαν καὶ πεῖνάν των, ἀλλὰ πῶς νὰ διέλθωσι τὰς καλὰς ἡμέρας των. — τὰ δὲ] δηλ. τὰ πολλὰ πράγματα ἅτινα οὕτω κατέστρεψαν, ἤτοι τὰ πολλὰ δυστυχήματα, ἅτινα προὔξηνσαν. — πολλὰ κατάνεται] ἐν ἀφρονίᾳ καταστυεῦνται, καταστρέφονται ἠδυνάμεθα νὰ ἐνώσωμεν τὸ πολλὰ καὶ τὸ τὰ δέ. Τότε ὁ Τηλέμ. θὰ ἔλεγε «τὰ μεγάλα ἡμῶν πλοῦτη ἀπώλυνται.» — Ὁ Ἀπολλώνιος, εἰς τὴν λέξιν ἄνεται, ἀναφέρει τὴν κατάνεται, καὶ ποιεῖ αὐτῇ συνώνυμον τοῦ καταλύεται, τοῦ ἀναλοῦται. Τινὲς τῶν ἀρχαίων ἐννόουν, διὰ τοῦ τὰ δὲ κατάνεται, τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν κακῶν σχεδίων τῶν μνηστήρων· ἀλλὰ τότε τοῦτο ἕνεκα τοῦ πολλὰ φαίνεται δύσκολον. Ὁ Τηλέμ. ὁμιλεῖ περὶ τοῦ καταστραφέντος πράγματος καὶ οὐχὶ περὶ σχεδίων καταστρεπτικῶν. Σχολ. ταῦτα δὲ πολλὰ ὄντα καταναλισκεται: τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν ὑπερβολὴν τοῦ στιχ. 64: οἶκος ἐμὸς διόλωλε. — ἐπι] δηλ. ἔπεςσι: adest = ἐνταῦθα· «διότι δὲν εἶναι ἐδῶ ἀνήρ οἷος ἦτο ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν καταστροφὴν ἀπὸ τὴν οἰκίαν μας. Ἡμεῖς δὲ δὲν εἴμεθα τοιοῦτοι, ὥστε νὰ ὑπερασπισθῶμεν ἂν ἐπιχειρήσωμεν κτλ.»

ἡμεῖς δ' οὐ νύ τι τοιοῖ ἀμυνέμεν] ἢ καὶ ἔπειτα 60
 λευγαλέοι τ' ἐσόμεσθα] καὶ οὐ δεδαηκότες ἀλκὴν·
 ἢ τ' ἂν ἀμυναίμην, εἴ μοι δύνამις γε παρεῖη.

60. Ἡμεῖς] ὁ Τηλέμαχος ὡς σ. 43, καὶ οὐχὶ ὡς τινες πιστεύουσι, ὅτι ἔννοεῖται ὁ Τηλεμ. ἢ μήτηρ του καὶ ὁ πάππος του, φέροντες πρὸς ἀπόδειξιν τοὺς στίχους τοῦ Ὀβιδ. Ἑρωδ. 1, 97—98. «Tres sumus imbelles numero sine viribusuxor, Laertesque senex, Telemachusque puer.» Διότι πῶς δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἰς μίαν γυναῖκα καὶ εἰς ἓνα γέροντα τὴν μομφὴν ὅτι δὲν εἶναι ἀρείμιοι; Πρόκειται λοιπὸν περὶ μόνου τοῦ Τηλεμάχου. Ἡ χρῆσις τοῦ πληθυντ. ἀντὶ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι συνηθεστάτη παρὰ τοῖς ποιηταῖς· εὐρίσκειται μάλιστα ὁ πληθ. παρὰ τῶν ἐνικῶν ἐν τῇ αὐτῇ φράσει ἐν τῇ αὐτῇ στίχῳ, Εὐριδ. Ἰππολ. 244. αἰδοῦμεθα γὰρ τὰ λελεγμένα μοι, καὶ στιχ. 600· ἄπειμι, σῖγα δ' ἔξομεν σόμα. ὁ μέλλ. ἐσόμεθα ἐν τῇ ἔννοια τῆς ὑποθ. δὲν παρουσιάζει οὔτε αὐτὸς τὴν ἐλαχίστην δυσκολίαν. Τὸ τοῖσι μετὰ τῶν ἀπαρεμφ. ὡς οἶος, ποτός, τηλίκος, οἶός τε, ὅσος τε· πρβλ. Ε 483, Φ 193.

61. λευγαλέοι] ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἀλλαχόθι, ἀπαντᾷ εἰς κακὴν σημασίαν. Σχολ. ἀσθενεῖς, ἀδύνατοι. Τὴν ἔννοιαν τὴν ὁποῖαν ἀποδίδει εἰς τὴν λέξιν, λευγαλέως, ἢ Κυρία Dacier καὶ ὁ Dugas Monthel, terrible φοβερός, εἶναι ὅλως φαντασιώδης· εὐρέθη μόνον διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ἐσόμεσθα διὰ τοῦ (jeserai) ἔσομαι καὶ ὅπως θεωρήσῃ τὴν φράσιν ὡς ἀπειλήν. Ἄλλ' ὁ Τηλέμ. δὲν σκέπεται περὶ τοῦ Ὀδυσσεῦς ἢ ὡς ἐκδικητοῦ, καὶ μέλλον τοσοῦτον ἀμφίβολον ὅσον ἐκεῖνο δι' οὗ ἤξιον νὰ ἐμποιήσῃ φόβον οὐδὲν ἄλλο ἀποτέλεσμα θὰ ἐπέφερον εἰμὴ νὰ ὑψώσωσι τοὺς ὤμους οἱ μνηστήρες (περιφρονητικῶς) — οὐ δεδαηκότες] ἴσον πρὸς τὸ nescii, imperiti, ἀνίκανοι, ἀνάξιοι· πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἀπολύτου στρατιωτικῆς ἀνικανότητος.

62. ἢ τ' ἂν ἀμυναίμην] ὁ ἂν μετ' εὐκτ. σημ. ἐν ἀποδόσει ὑποθετικοῦ λόγου τὴν ἐξ ὑποκειμένου ἀβεβαιότητα τῆς συνεπίας, ὅτι δηλ. ἡ συνέπεια κατὰ τὴν γνώμην τοῦ λέγοντος εἶναι ἀβεβαία «ἢ σ' ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύνამις γε παρεῖη» ἤθελα σὲ ἐκδικηθῇ (τὴν διάθεσιν δηλ. τὴν ἔχω, ἀλλὰ δὲν εἶμαι βέβαιος, διότι δὲν εἶναι βεβαία καὶ ἡ ὑπόθεσις) ἂν κτλ. X 20, καὶ ἔννοουμένης ἔξωθεν τῆς ὑποθέσεως. A 232.

οὐ γὰρ ἔτ' ἀνσχετὰ ἔργα τετεύχεται, οὐδ' ἔτι καλῶς
 οἶκος ἐμός διόλωλε· νεμεσσήθητε καὶ αὐτοί,
 68 ἄλλους τ' αἰδέσθητε περικτίονας ἀνθρώπους,
 οἱ περιναιετάουσι· θεῶν δ' ὑποδείσατε μῆνιν,
 μή τι μεταστρέψωσιν ἀγασσάμενοι κακὰ ἔργα.

63. οὐ γὰρ ἔτ' . . . οὐδ'] συνήθως εἶναι ἐπισυναπτικός ἢ προσθετικός ὁ συνδ. καὶ προηγουμένης ἀρνήσεως. — ἀνσχετὰ ἔργα] = ὑποφερτὰ ἔργα. — νεμεσσήθητε καὶ αὐτοί] (indigne mini vel ipsi) σημαίνει ὅτι τὰ γεγονότα εἰσὶ φανερά καὶ φωνάζουσι· ὅτι οἱ Ἰθακῆσιοι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ὅπως ὁ Τηλέμαχος διεγείρει τὴν ὀργὴν του διὰ τῶν λόγων οὐ· καὶ ἡ ὀργὴ αὕτη αὐτορμήτως θά ἐξερρηγνύετο εἰς τὴν θεῶν τοιοῦτων ἀτακτημάτων· τὸ νεμεσσήθητε μετὰ μόνης αἰτίας. σημ. αἰσχύνομαι, ἐντρέπομαι.

65—66. περικτίονας οἱ περιναιετάουσι] ἐπιμονὴ ὀμηρική, ἀνάλογος πρὸς τὴν Ἰδωμεν ἐν τῷ Α, στιχ. 299—300. Ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐκεῖ, δὲν εἶναι ἀπλὴ ταυτολογία, οὔτε ἐλαττωματικὴ ἀναλογία. Πάντες οἱ ῥήτορες ἐν τοῖς λόγοις των, ἔχουσιν ἀναλόγους μορφάς. Ὁ Τηλέμαχος ἀφ' οὗ εἶπε, οἱ γείτονες ἡμῶν, ὀρίζει καὶ συμπληροῦ τὸ διανόημά του. «Ναὶ οἱ λαοί, ὅτινες κατοικοῦσι περὶ τὴν Ἰθάκην» ἐπομένως εἶναι ἀνάγκη νὰ τεθῆ ἢ μετὰ τὸ ἀνθρώπους. Τὸ μὲν περικτίονας μόνον κατὰ πληθ. οἱ περιοικοῦντες, γειτονικοί, ὡς ἐπὶ θ. τοῦ ἄνθρωποι ἐνταῦθα. Τὸ δὲ περιναιετάουσι γ' πληθ. προσ. τοῦ ῥ. περι-ναιετᾶ μόνον ἀπαντᾷ = περι-οικῶ, καὶ ἀμετάβ. περιοικοῦμαι.

66. ὑποδείσατε] ῥ' πληθ. προσ. τῆς προσ. τοῦ ῥ. ὑποδεῖδω, φοβοῦμαι· ἢ ὑπὸ ἐκφράζει μᾶλλον τὴν ἔννοιαν τῆς ὑποδείξις.

67. μή τι μεταστρέψωσι] φοβούμενοι μήπως μεταβάλλωσι κατὰ τινὰ ἰδέαν (ὡς πρὸς σέ), ἤτοι μήπως παύσωσι νὰ ἦναι εὐνοϊκοὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ γείνωσιν ἐχθροὶ μας. Τὸ ῥῆμα μεταστρέψω εἶναι ἀμετάβ. ὡς καὶ εἰς τὸν στιχ. 203· γράφεται συνήθως ὡς μία λέξις τὸ μή τι. Hayman «ἐνίοτε ἡ λέξις νόον ἀκολουθεῖ συμπληρουῖσα τὴν ἔννοιαν, ἐνταῦθα προηγουμένου τοῦ μῆνιν ὑποτίθεται τοιαύτη τις λέξις.» Τὸ ἀγασσάμενοι λέγεται εἰς κακὴν σημασίαν καὶ σημαίνει ἐξωργισμένοι, χολωθέντες. Σχολ. τινὲς τὸ ἀγασσάμενοι ἀντὶ τοῦ μεμψάμενοι ἐκλαμβάνουσιν. οὐκ

λίσσομαι ἡμὲν Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος,
ἥτ' ἀνδρῶν ἀγορὰς ἡμὲν λῦει ἠδὲ καθίζει;

ἔστι δέ, ἀλλὰ σημαίνει τὸ ἐκπλαγέντες, ὡς ἐπὶ τινι
μεγάλῃ παρανομήματι δηλονότι.

68. λίσσομαι] = παρακαλῶ· συντάθ. μετὰ αἰτ. προσώπ. καὶ
δοτ. εἰς ἔκφρασιν τοῦ μέσου. Ἐνταῦθα μόνον μετὰ γενικ. καὶ εἰς τὸ
X 337 καὶ εἰς Ἰλ. 1451 = «δι' ἀγάπην τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος.»
Ἡ γενικ. εἶτε ἀπρόθ. εἶτε ἐμπρόθ. σημαίν. κυρίως τὸ πρόσωπον ἢ
τὸ πρᾶγμα, οὐτινος ἐπιλαμβάνεται τις κατ' εἰκασίαν, καθὼς φαίνε-
ται καὶ ἐξ ἐκείνων τῶν χωρίων, ἔνθα κέεται πρὸς πλείω ἐνέργειαν
ἢ μετοχ. «λαθὼν» ἢ «ἐλὼν,» «ἀψάμενος,» ἔπειτα δὲ κατὰ τὴν
τροπικὴν χρῆσιν ἐκλείπει ἢ τοιαύτη εἰκὼν, παραμένουσιν ὅμως αἱ
λέξεις καὶ ἡ σύνταξις ὡς καὶ ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ ἐπὶ ὁμοίας τινὸς
πράξεως λέγομεν «πιάνω τὰ παιδιὰ μου» = ὄμνυμι κατὰ τῶν παί-
δων ἢ τοὺς πατέρας. — ἡ μὲν... ἠδὲ] ἐπικ. μόρια συσχετικά. Τὸ
ἡμὲν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀνταποδιδόμενον εἰς τὸ ἠδὲ· ποικίλλεται δὲ ὁ
συνδ. ὡς ἐξῆς· «ἡ μὲν... ἠδὲ καὶ».

68. Θέμιστος] ἐπικ. γεν. τοῦ Θέμις· σημ. πᾶς δεσμός, ὅστις
ἐκ συνηθείας καὶ παραδόσεως καθιερώθη· τὸ προσήκον, τὸ πρέπον,
τὸ δίκαιον· εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο γίνεται ἐπέκτασις τῆς ρίζης· Θέμις,
Θέμιστος, στι, στα· πληθ. Θέμιστες, στας· τῆς αἰτ. πληθ. Θέμιστας
κάμνει χρῆσιν ὁ Ὅμηρος, ὅπως σημάνη τὰς δίκας. Τὸ Θέμιστος,
κατὰ τὰ σχόλια, ἀνήκει εἰς τὴν αἰολικὴν διάλεκτον καὶ οὔτε τὸ
Θέμις-ιδος εἶναι ὀμηρικὴ. Ὡς κύριον ὄνομα. τρεῖς μόνον ἀπαντᾷ πα-
ρ' Ὁμήρ. Ἐκτελεῖ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ τὰ τοῦ κήρυκος, προσκαλοῦσα
τοὺς θεοὺς εἰς συνέλευσιν, ὑποδέχεται τοὺς προσκεκλημένους εἰς
τὸ δεῖπνον τῶν θεῶν, ἐπιβλέπει εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐθίμων καὶ
τῆς τάξεως, συγκαλεῖ τοῦ λαοῦ τὰς ἀγορὰς καὶ πάλιν αὐτὰς δια-
λύει, ὡς ἐνταῦθα. — καθίζει] παρατ. καθίζον, μεταβ. «καθί-
ζω» βάλλω τινα νά καθίσῃ, «ἀγορὰς» συγκαλῶ, τοῦναντίον λύω·
ἀμεταβ. = κάθημαι· λαμβάνεται τὸ ῥῆμα μεταβατ. καὶ ἀμεταβ.
καθίζω = ἔρχομαι ἐπὶ τὴν ἔδραν· κάθημαι· δ' ὅτε πλέον ἐτελείω-
σεν ἢ ἐνέργεια τοῦ καθίζω· π. χ. λέγω, κάθησον εἰς τινα ὁ ὁποῖος
κάθηται· κάθισον δὲ εἰς ἕνα ὅστις εἶναι ὀρθός· τὸ δὲ κάθημαι κυρίως
σημ. μὲν ἀκίνητος ἐν τῇ θέσει μου· ἐντεῦθεν καθήμενοι, οἱ ἐν
ταῖς ἐκκλησίαις συνελεγχμένοι πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ῥητόρων τῶν

το σχέσθε, φίλοι, καί μ' ὄϊον ἑάσατε πένθει λυγρῶ
 τείρεσθ', εἰ μή πού τι πατήρ ἐμὸς ἐσθλὸς Ὀδυσσεύς
 δυσμενέων κάκ' ἔρεξεν εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς,
 τῶν μ' ἀποτινύμενοι κακὰ ῥέζετε δυσμενέοντες,
 τούτους ὀτρύνοντες. ἐμοὶ δέ κε κέρδιον εἶη
 ἡμέας ἐσθέμεναι κειμήλιά τε πρόβασίν τε.

εἰς τὸ βῆμα ἀναβαινόντων. Δημ. Φιλ. 33 «πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ πα-
 ρόντες, ἔπειθ' ἡμεῖς οἱ καθήμενοι.» Ἐντεῦθεν προήλθεν ἡ ἄλλη σημη-
 τοῦ καθῆσθαι = ἀργεῖν, ὅπερ λέγεται καὶ ἐπὶ τῶν μηδὲν ἄλλο ἢ
 μάταια καὶ ἀνωφελεῖ πραττόντων τε καὶ λεγόντων, ἦτοι κάθηται
 καὶ φλυαρεῖ.

70. Τὸ σχέσθε ἐνταῦθα ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ κρατῶ ἑμαυτὸν,
 παύω = σᾶς ἱκετεύω (δι' ἀγάπην) ἐν ὀνόματι τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς
 καὶ τῆς Θέμιδος, ἧτις συναθροῖζει καὶ διαλύει τὰς συνελεύσεις τῶν
 ἀνδρῶν, βοηθήσατέ με, ὦ φίλοι, καὶ ἀφήσατέ με μόνον νὰ βασανί-
 ζωμαι μὲ τὴν θλιβεράν λύπην μου κτλ.

71. εἰ μή που] = τῷ λατιν. nisi forte, σημαίνον εἰρωνεῖαν· ὁ
 Τηλέμαχος παρεδέχετο, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὅτι οἱ πολῖται οἱ
 ζημιωθέντες παρὰ τοῦ Ὀδυσσεύς εἶχον δικαίωμα εἰς ἀποζημίωσιν,
 καὶ ὑπέμενε νὰ ὑποφέρῃ μετὰ καρτερίας τὰς βλάβας, περὶ ὧν πρὸ
 ὀλίγου παρεπονήθη: τῶν μ' ἀποτινύμενοι κακὰ ῥέζετε.
 Στίχ. 73.

72. δεσμενέων] οὔσα, ὄν· ἐπικ. (δυσμενής), δυσμενῶς ἔχων·
 μόνον ἐνταῦθα ἀπαντᾷ μετοχὴ ἄρσεν. ἐνικ. καὶ πληθ. Υ 314.

73. τῶν] ἀπὸ τῶν ἀποτινύμενοι ἐξαρτᾶται «περὶ ὧν τιμωρούμε-
 νοι κακὰ πράττετε, ἐχθρικῶς διακείμενοι παροξύνοντες τούτους.» Σχ.

74. τούτους ὀτρύνοντες] ἐπέξηγεῖ τὸ κακὰ ῥέζετε· τούτους
 = istos, τοὺς ἀθλοῦς, οἵτινες μὲ κατατρώγουσιν. Ὀτρύνοντες
 λέγεται ἐνταῦθα ὑπερβολικῶς, διὰ τὸ οὐκ κωλύοντες, οὐκ ἐπέ-
 χοντες. Οἱ πατέρες τῶν Ἰθακησίων μνηστήρων ἴσως θὰ ἐμπόδιζον
 τοὺς υἱοὺς των εἰς τοιαύτας παραφοράς· ἦτο δὲ καθήκον ὄλου τοῦ λαοῦ
 νὰ καταστήσῃ σεβαστὸν τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἀφίνει τὸ στάδιον
 ἐλεύθερον καὶ εἰς μωρίας νεότητος ἄνευ αἰδοῦς, ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς νὰ
 ἐγένοντο συνένοχοι τῶν ἀκρισιῶν τούτων, ὡς νὰ τοὺς ἔδιδον τὴν
 ἄδειαν εἰς ταύτας, ὡς δηλ. νὰ τοὺς παρώξυνον εἰς ταῦτα. Σχολ. Ε:

εἶχ' ὑμεῖς γε φάγοιτε, τάχ' ἂν ποτε καὶ τίσις εἴη.
τόφρα γὰρ ἂν κατὰ ἄστν ποτιπτυσσοίμεθα μύθῳ

κοῦς γὰρ τίς κωλύειν δυνάμενος, διὰ τὸ εἶναι κύριος αὐτῶν, ἐξ
πλημμελεῖν, οὗτος ἂν εἴη ἀντικρὺς ὁ τὴν τῆς ἀδικίας, ἐξουσίαν αὐτοῦ
δεδωκώς.

75. ὁ μέας] ὑμεῖς δηλαδή ἀνθρώπους ἀπὸ τῆν Ἰθάκην καὶ ξεί-
νους, ὡς ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν μνηστήρων. Τὰ κατόπιν ἐξηγοῦσι
τὴν περικοπὴν ταύτην. Δὲν ὑπάρχει προσφυγὴ ἐναντίον ἐκείνου οὐ-
τινος τάχαθ' ἀπηλλοτριώθησαν, καὶ αὐτὸς μόνος εἶναι ὑποχείριος.
Ἐὸ Τηλέμαχ. οὐδόλως ὀμιλεῖ περὶ ἐκδικήσεως, ἀλλὰ περὶ ὕλικῆς
ἀμοιβῆς. — κειμήλιά τε πρόβασίν τε] = «τὰ ἀκίνητα καὶ
κίνητὰ κτήματα,» δηλαδή τὰ κείμενα, τὰ παρ' ἡμῖν ἀκίνητα,
res reconditae et uservatae. Τὸ πρόβασιν ἀπαξ εἰρημένον,
κυρίως ἢ προχώρησις, «προπατησία» καὶ μετων. κινήτόν, κινήτῃ
περιουσία. Ἡ σημασία οὐδεμίαν δυσκόλιαν φέρει· εἶναι τὸ ἀφῆ-
ρημένον καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ συγκεκριμένῳ πρόβατα, ἀλλὰ τὸ
πρόβατα ἐν τῇ γενικῇ σημ. τοῦ ποιμνίου. Πρόκειται περὶ τῶν
βοῶν καὶ τῶν χοίρων ὡς ἐπίσης καὶ τῶν προβάτων. Δίδυμος «τὴν
κτῆσιν τῶν τετραπόδων.» Ἐὸ Εὐστάθιος σχολιάζει πολὺ κα-
λῶς τὴν λέξιν, ἀλλ' οἱ σχολιασταὶ Ε. καὶ Σ. καταστρέφουσι τὴν
σημείωσιν τοῦ Διδύμου, ποιοῦντες τὸ πρόβατα συνώνυμον τοῦ
πρόποδον καὶ τοῦ περιουσίαν διὰ τὸν λόγον ὅτι τὸ εἰσόδημα
καὶ ἡ περιουσία προσέρχεται ἐκ τῆς κτήσεως ποιμνίου.

76. τίσις] pensatio, ἐκανοποίησις διὰ τὴν προξενηθεῖσαν βλά-
θην. — εἶχ' — τάχ' ἂν] ὁ εἰ συνδ. τίθεται μετ' εὐκτ. ὅταν ἡ
ὑποθ. θεωρεῖται ὡς ἀπλοῦν τῆς διανοίας προτόν, ὁμολογουμένης
πάσης προσδοκίας περὶ πραγματοποιήσεως ἢ μή. π. χ. «Τρῶες μέγα
κεν κεχαροῖατο, εἰ τάδε πάντα τυθοῖατο,» δηλ. οἱ Τρῶες θὰ εἶχον
μεγάλην χαρὰν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι μανθάνουσι ταῦτα πάντα. Ἡ
ἀπόδοσις τίθεται κατ' εὐκτ. μετὰ τοῦ ἂν, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ μόνην
ὀριστικὴν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προτάσει τίθεται ἐνίοτε ὁ «εἶκε» μετ'
εὐκτ. ὡσάντις ἡ ὑπόθεσις παρίσταται ὡς ἐξ ἄλλης συνήθως παρασιω-
πωμένης ὑποθέσεως ἐξηρημένη. Ἰλ. Ζ 36, Α 60.

77. Τὸ τόφρα] πολλάκις ἀνταποδίδεται εἰς τὸ «ἔως» = ἐν
ἔσω, εἰς τὸ «ὅτε δὴ» εἰς τὸ «πρὶν» καὶ τὸ «εὔτε» — ποτιπτυσ-
σοίμεθα] εὐκτ. τοῦ μέσ. ῥημ. προσπτύσσομαι δωρ. καὶ ἐπικ. πο-
τιπτύσσομαι = παρακαλῶ ἢ ζητῶ τι, προσκολλῶμι, «γίνοματ

χρήματ' ἀπαιτίζοντες, ἕως κ' ἀπὸ πάντα δοθείη·
νῦν δέ μοι ἀπρήκτους ὀδύνας ἐμβάλλετε θυμῶ.»

κολλητσίδα.» — μύθῳ] κατὰ τὴν κοινὴν ἐξήγησιν, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ποτιπτυσσοίμεθα, ἢ, ὡς τινες ἔγραφον, προτιπτυσσοίμεθα, κατὰ τὸν Νικάνορα, τὸ δὲ μύθῳ ἀποδίδεται μετὰ τοῦ ἀπαιτίζοντες τοῦ στίχ. 78, καὶ τὸ ποτιπτυσσοίμεθα ἰσοδυναμεῖ τῷ προπετρνίζοίμεθα, ἀχώριστοι γενοίμεθα. Μόνον δὲ ἔθετε κόμμα πρὸ τοῦ μύθῳ, διότι ὁ πέμπτος ποῦς τοῦ ἐξαμέτρου στίχου δὲν πρέπει νὰ χωρίζεται διὰ στίξεως, καὶ ἡ φωνὴ μένει ὅπως σημάνη τὴν ἀξίαν ἢν τὸ μύθῳ ἐν τῇ φράσει. Σχολ. Η, Μ καὶ Β: καὶ ἔδει μὲν ἡμᾶς ὑποστίξειν εἰς αὐτό, τὸ δὲ μύθῳ τοῖς ἐξῆς ἀποδιδόναι· ἀλλ' οὐδέποτε ὁ εἰκοστός χρόνος τοῦ ἡρωϊκοῦ στιγμῆν ἐπιδέχεται. Ἡ ἐξήγησις τοῦ Νικάνορος δίδει πλείονα ἐνέργειαν εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ Τηλεμάχου· ἀλλὰ τὸ δικαιολογοῦν τὴν κοινὴν ἐξήγησιν εἶναι τὸ παράδειγμα Δ, 647, προσπτύξατο μύθῳ.

78. χρήματα] ἡ λέξις αὕτη ἀπαντᾷ συχνάκις ἐν τῇ Ὀδυσσειᾳ, ἐν τῇ Ἰλιάδι οὐδόλωσ. Τοῦτο φαίνεται τυχαῖον καὶ οὐδὲν πλέον εἶναι προφανὲς ὅτι τὸ χρήμα εἶναι ἐπίσης ἀρχαῖον ὡς τὸ χράωμα, οὕτως αἱ χρήσις πολλάκις ἐποίησεν ὁ ποιητὴς ἐν Ἰλιάδι· καὶ οὐδὲν δύναται τις νὰ συμπεράνη, διότι λέγει πάντοτε κτήματα, ἐν ᾧ ἐν τῇ Ὀδυσσειᾳ ὅτε μὲν λέγει χρήματα, ὅτε δὲ κτήματα. Ὁ Pagne Knight καὶ Dugas Montbel θεωροῦσι τὸ χρήματα ὡς ἔκφρασιν πλέον ἀκριβῆ ἢ τὸ κτήματα, καὶ συνεπῶς νεωτέραν. Ἡ παρατήρησις αὕτη φαίνεται ἀβάσιμος, διότι εἶναι ἰδέα τῆς ἀπεικονίσεως καὶ χρήσεως, ἣτις φέρει ἐκείνην τοῦ λαμβάνειν δι' ἑαυτὸν ἢ τοῦ ἀποκτᾶν· ἢ μᾶλλον ὑπάρχει ἀκολουθία τῶν δύο ἰδεῶν, καὶ ὁ λέγων τὴν μίαν ἀναγκάτως λέγει τὴν ἄλλην. Οὕτω διὰ τῆς λέξεως χρήματα οὐδόλωσ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Ὀδύσεια ἀνήκει εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέραν τῆς Ἰλιάδος, — ἕως] ἐνταῦθα εἶναι τὸ μόνον χωρίον, καθ' ὃ ἀπαντᾷ τὸ ἕως ἔχων τὸν φυσικὸν χρόνον αὐτοῦ· πανταχοῦ δὲ ἄλλοι εἶνε ἢ κατὰ συνίχησιν μονοσύλλαβον, ἢ ἀποτελεῖ τροχάτον, προφερόμενον εἶος, Δ 193. Τὸ ἀπαιτίζοντες = τὸ ἀπαιτέω, ζητῶ ὀπίσω, συντασ. μετὰ διπλῆς αἰτιατ. ὡς τὰ στερητικὰ.

79. ἀπρήκτους] ἐπιθ. ἐνεργ. = ἄπρακτος, ὁ μὴ κατορθώσας τι, παθ. ὁ ἐναντίον τοῦ ὁποιοῦ οὐδὲν κατορθοῦται, οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ τις = ἀναπόφευκτος ὡς ἐνταῦθα.

Ὡς φάτο χωόμενος, ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίη,
δάκρυ' ἀναπρήσας· οἶκτος δ' ἔλε λαόν ἅπαντα. 81

ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἀκὴν ἔσαν, οὐδέ τις ἔτλη.

Τηλέμαχον μῆθοισιν ἀμείψασθαι χαλεποῖσιν·

Ἄντινοος δέ μιν οἶος ἀμειβόμενος προσέειπεν.

«Τηλέμαχ' ὕφαγόρη, μένος ἄσχετε, ποῖον εἶπες
ἡμέας αἰσχύνων, ἐθέλοις δέ κε μῶμον ἀνάψαι;» 86

80—128. Ἄπαντᾷ ὁ Ἄντινοος ὅστις ἀποδίδει τὴν αἰτίαν εἰς τὴν Πηνελόπην καὶ διασαφηνίζει αὐτήν, ὅτι δηλ. δὲν θά ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ οἴκου πρὶν ἢ συζευχθῇ μετὰ τινος ἐξ αὐτῶν.

80. Ὡς φάτο κτλ.] «οὕτως εἶπε λυπούμενος, ρίψας δὲ κατὰ γῆς τὸ σκῆπτρον ἔχρσε θερμὰ δάκρυα.» Τὸ ποτὶ εἶναι ἐπικ. προθ. συντ. συνήθως μετ' αἰτιατ. καὶ σπανίως μετὰ δοτ. καὶ ἄπαξ μόνον μετὰ γεν. Ἄπαντᾷ 80άκις ἐν συντάξει καὶ 9άκις ἐν συνθέσει. Ἐν 22 χωρίοις ἔχει τὴν λήγουσαν θέσει μακρὰν καὶ ἐπομένως ἀποτελεῖ Ἰαμβον (υ-), τὸ δὲ ι οὐδέποτε ἐκθλίβεται παρ' Ὀμήρω, ἀλλὰ μόνον παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρίνοις.

81. δάκρυ] τὸ, εἰς τὸν ἐνικὸν μόνον κατὰ τοῦτον τὸν τύπον. Προσχημ. τοῦτου εἶναι τὸ δάκρυον, ἐξ οὗ καὶ ἡ δοτ. πληθ. δακρύοισιν Ὀδυσ. Σ. 173: δακρύοις δὲ λέγουσι καὶ οἱ τραγικοὶ ἐκτός τοῦ δάκρυσιν. Ὁ νοῦς «συμπάθεια δὲ κατέλαβεν ὄλον τὸν λαόν. Τότε μὲν λοιπὸν πάντες εἰσιώπων, οὐδὲ κανεῖς ὑπόφερον ὥστε νὰ ἀνταλλάξῃ μετ' τὸν Τηλέμαχον λόγους σκληροῦς· μόνος δὲ ὁ Ἄντινοος πρὸς αὐτὸν ἀποκρινόμενος εἶπε· «Τηλέμαχε κομπορρήμον, ἔχων ἀκράτητον ὄρμην, πῶς εἶπες, δηλ. τί εἶναι αὐτὸ ποῦ εἶπες ἡμᾶς ὀνειδίξων; δηλ. μᾶς ὑβρίζεις; ἠθέλεις δὲ νὰ μᾶς προσάψῃς κηλιδας.» κτλ. — Τὸ ἔλε εἶναι ἀόρ. τοῦ αἰρέω· παρ' Ἐπικ. ἀναύξητον· οἷον εἶλον καὶ ἔλον, ἀπαρεμφ. ελεῖν καὶ ἐλεῖν.

82. ἔτλη] ἐπικ. ἀόρ. β', γ' ἐνικ. ἀναύξ. τλη, α' πληθ. τλήμεν, γ' ἔτλαν, ἀντὶ τοῦ ἔτλησαν, παρὰ Ἀττ. τὸ τλήναι εἶναι σπάνιον = ὑποφέρω, τολμῶ. Μελλ. τλήσομαι. Παρακ. μετ' σημ. ἐνεστ. τέτληκα.

84. Τὸ μιν] εἶναι ἐν. αἰτ. τῆς προσωπ. ἀντων. τοῦ γ' προσώπ. ἀντὶ τοῦ αὐτόν. Ὁ Ἄντινοος εἶναι ὁ ἀβθαδέστατος τῶν μνηστήρων.

86. ἀνάψαι] ὑπονοεῖται τὸ ἡμῖν· τροπικῶς προσάπτω. Ἄρι-

σοὶ δ' οὔτι μνηστῆρες Ἀχαιῶν αἰτιοὶ εἰσιν,
 ἄλλα φίλη μήτηρ, ἣτοι πέρι κέρδεα οἶδεν:
 ἤδη γὰρ τρίτον ἐστὶν ἔτος, τάχα δ' εἴσι τέταρτον,
 90 ἐξ οὗ ἀτέμβει θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν Ἀχαιῶν.
 πάντας μὲν ῥ' ἔλπει, καὶ ὑπίσχεται ἀνδρὶ ἐκάστω,
 ἀγγελίας προῖεσα νόος δὲ οἱ ἄλλα μενοινᾷ.

ορμῶν

στοφ. Πλουτ. 390: πολὺ τῆς πενίας πραγ' αἰσχέον ζητεῖς αὐτῆ περιάψαι.

87. μνηστῆρες Ἀχαιῶν] οὗτος ὁ τρόπος τοῦ λέγειν οἱ μνηστῆρες Ἀχαιοὶ (ἐκεῖνοι τῶν Ἀχαιῶν οἵτινες εἶναι Μνηστῆρες) δὲν φαίνεται ὀρθός, εἰς τινὰς τῶν ἀρχαίων λέγεται ἐν τοῖς Σχολ. Μ. ὅτι ἀντὶ Ἀχαιῶν κείμενα τινὰ ἔχουσιν ἀχέων, ἐξαρτώμενον ἀπὸ τὸ ἀΐτιοι, καὶ ἡ προτελευταία συλλαβὴ τοῦ ἀχέων, ἕνεκα τοῦ τόνου τῆς, δύναται νὰ λογισθῆ ὡς μακρά: γράφεται καὶ ἀχέων, ἤγουν τῶν θλίψεων· ἡ ὀξεῖα παρὰ τῆ ποιητῆ ἐκτείνει· ἀλλ' ἡ διόρθωσις αὕτη εἶναι ἐντελῶς ματαία· ἄλλως τε, ὅπως περιττόν φαίνεται νὰ ἀντιπαραβάλλωμεν τὸ μνηστῆρας Ἀχαιῶν, ὡς πράττει ὁ Hayman, πρὸς τὸ ὕψος Ἀχαιῶν, καὶ κοῦροι Ἀχαιῶν, αἰτινές εἰσιν ἐκφράσεις τέλειαι καὶ φυσικώταται.

88. ἀλλὰ φίλη μήτηρ] προστίθεται: αἰτιή ἐστὶ σοὶ κέρδεα] = πανουργίας. — Τὸ ἐστὶν ἐμφαντικόν.

90. ἀτέμβει] ἐπ. μόνον κατ' ἔνεστι. = εἰς βλάβην φέρω, μεταφ. ἐνταῦθα ἀπατῶ ὁ νοῦς· διότι εἶναι ἤδη τρίτον ἔτος, πλησιάζει δὲ καὶ τέταρτον, ἀφ' οὗτου ἀπατᾷ διεγείρων θυμὸν εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἀχαιῶν· ἴδλους μὲν τρέφει μὲ ἐλπίδας, ὑπίσχεταί εἰς ἕκαστον ἀνδρᾶ δίδουσα ὑποσχέσεις· κατὰ νοῦν δὲ αὕτη ἄλλα σκέπτεται.»

91. ὑπίσχεται ἀνδρὶ ἐκάστω.] ἡ Πηνελόπη, διακηρύττουσα ὅτι θέλει ἀποφασίσει κατὰ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ὑπόσχεται εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν μνηστήρων. Ἡ ἐκφρασις τοῦ Ἀντινόου δὲν εἶναι ἄλλο εἰμῆ ἀνάπτυξις ἐκείνης, ἧς χρῆσιν ἐποίησατο πρὸ ὀλίγου: πάντας μὲν ῥ' ἔλπει. Ἡ Πηνελόπη οὐδόλως εἶναι φιλάρεσκος· δι' οὐδένα δ' ἐκ τῶν μνηστήρων εὐχαριστεῖτο καὶ ἀφίνει αὐτοὺς νὰ τρέφωνται μὲ τὰς φαντασιοπληξίας των.

92. οἱ] εἶναι ὡς νὰ ἦ αὐτῆς. — ἀλλὰ] = ἄλλα πράγματα ἢ τῆν ἐκτέλεσιν τῆς ὑποσχέσεως, ἧτις ἐγένετο διὰ τῆς ἀγγελίας.

ἐπιφανῶ. σ' ἐμὸν γάμον

ἧ δὲ δόλον τόνδ' ἄλλον ἐνὶ φρεσὶ μερμήριξεν·
στησαμένη μέγαν ἱστόν ἐνὶ μεγάροισιν ὕφαινεν,
λεπτὸν καὶ περίμετρον· ἄφαρ δ' ἡμῖν μετέειπεν·

95,

α^α κοῦροι, ἐμοὶ μνηστῆρες, ἐπεὶ θάνε δῖος Ὀδυσσεύς, *οὐ βαρῆ*
μίμνετ' ἐπειγόμενοι τὸν ἐμὸν γάμον, εἰσόκε φᾶρος *ἕξ ἀλὲς*
ἐκτελέσω — μή μοι μεταμῶνια νήματ' ὄληται. —

93. δόλον τόνδ' ἄλλον] μετὰ τὴν ἐξάντησιν τῆς μιᾶς ἀποφυγῆς ἡ Πηνελόπη κατέφευγεν εἰς ἄλλην· ὁ περὶ οὗ γενήσεται λόγος εἶναι βεβαίως ἄλλος, ἀφ' οὗ εἶναι ὁ τελευταῖος. Περὶ τοῦ δόλου τούτου τῆς Πηνελόπης λέγει ὁ Ὅμηδ. εἰς τὰς Ἑρωιδ. 1, 53:

Pacta quoque es thalamo nisi mendax tela moretur,
et coeptum revoces pellida semper opus.
Ars pia: sed quoties oculos frustrabere lana.,
successum toties ars dabit ipsa tibi?

94. στησαμένη μέγαν ἱστόν] = στήσασα· ὁ ἱστός (ὁ ἀργαλειός), ἐν ᾧ ὁ στήμων καθέτωσ καὶ οὐχὶ ὀρίζοντεῖσ ὡς παρ' ἡμῖν ἐτίθετο. Ὅθεν ἡ φρ. «ἱστόν στήσασαι» σταίνω τὸν ἀργαλειόν, ἡ λέξις λοιπὸν στησαμένη λαμβάνεται ἐν τῇ κυρίᾳ αὐτῆς ἐννοίᾳ.

95. λεπτὸν καὶ περίμετρον] = ψιλὸν καὶ ὑπερμεγέθη.

97. μίμνετ' . . . τὸν ἐμὸν γάμον] ἐξηγοῦσι συνήθως τὸν ἐμὸν γάμον ἐξαρτῶντες αὐτὸ ἐκ τοῦ ἐπειγόμενοι, ἀλλὰ φαίνεται καλλίτερον νὰ προσαρτηθῇ εἰς τὸ μίμνετε, καὶ νὰ ληφθῇ τὸ ἐπειγόμενοι εἰς τὴν ἀπόλυτον αὐτοῦ σημασίαν. Ἡ ἰδέα ἐν ταῖς δυοῖς περιπτώσεσι μένει ἡ αὐτή. Σχολ. φησὶ δὲ μὴ ἐξεῖναι μνηστεύεσθαι ἱστοῦ ἐστῶτος. — εἰσόκε] πρὸ φωνεντ. κεν ἐπικ. συνδ. = ἕως οὗτου· συντασ. μεθ' ὑποτ. ἐκφραζούσης προσδοκώμενόν τι τέρμα· ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ τὰ χωρία, ἐν οἷς ἡ συνεσταλμένη ὑποτακτ. ἐθεωρεῖτο μέλλων τῆς ὀριστ. εἰσόκε—ἀποδώσει ἕεδνα, καὶ μετ' εὐκτ. Ο, 70, χ, 443. — φᾶρος] εὖρος, τό, σημ. α' σινδόνην νεκρικὴν, β' ἐνδύμα ἄνευ χειρῶν, φορούμενον ὡς ἡ «χλαῖνα» ἐπάνωθεν τῶν ἄλλων ἐνδυμάτων.

98. μή μοι μεταμῶνια] = νὰ μὴ μοῦ χαθοῦν εἰς μάτην, «νὰ μὴ πᾶν χαμένα.» Κατὰ τὸν Ἀριστοφ. Εἰρ. 117: ὡς σὺ μετ' ὀρνίθων, προλιπὼν ἐμὲ ἐς κόρακας βαδιστ' μεταμῶνιος. Φαίνεται ἡ λέξις

- Λαέρτη ἤρωϊ ταφήιον, εἰς ὅτε κέν μιν
 100 Μοῖρ' ὄλοή καθέλησι τανηλεγέος θανάτιο,
 μή τίς μοι κατὰ δῆμον Ἀχαιῶδων νεμεσῆση,
 αἶ κεν ἄτερ σπείρου κῆται πολλὰ κτεατίσσας.»¹⁾
 ὡς ἔφαθ', ἡμῖν δ' αὖτ' ἐπεπείθετο θυμὸς ἀγήνωρ.
 ἔνθα καὶ ἡματίη μὲν ὑφαίνεσκεν μέγαν ἰστόν,
 105 νύκτας δ' ἀλλῷεσκεν, ἐπεὶ δαΐδας παραθεῖτο.
 ὡς τρίετες μὲν ἔληθε δόλω καὶ ἔπειθεν Ἀχαιοὺς,
 ἀλλ' ὅτε τέτρατον ἦλθεν ἔτος καὶ ἐπήλυθον ὦραι,

νά ἐτυμολογεῖται ἐκ τοῦ ἄνεμος κατὰ συγκοπὴν ἀντὶ τοῦ μετανεμῶνιος, διὰ τοῦ ἀνέμου, ἀέρος δηλ. Κατὰ τοὺς γραμματικούς ἀπὸ τοῦ μετὰ τῶν ἀνέμων ἰέναι.

99. ταφήιον] ἐντάφιον· τοῦτο δὲ ἦν τὸ κωλύον τὸν γάμον.

102. ἄτερ σπείρου] = ἂν κείται ἄνευ σαβάνου. Τὸ ἄτερ εἶναι ποιητ. προθ. μετὰ γεν. ἄνευ, χωρὶς, τὸ δὲ αὖ συνδ. Δωρ. ἀντὶ τοῦ εἰ καὶ κείται ἐν προτάσει ὑποθετικῶν. — κῆται] = κείται ἐν τῷ τάφῳ πολλὰ ἀποκτήσας.

104. Τὸ ἔνθα] = χρονικὸν = τότε. — ἡματίη] δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, interdia.

105. νύκτας] τὰς νύκτας. δηλ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς (pendant la nuit). «Τότε δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ὑφαίνει τὸ λεπτόν ὑφασμα, τὴν δὲ νύκτα ἀνέλυεν αὐτό, ἀφ' οὗ παρέθετε πυρτοῦς.»

106. τρίετες] πρόκειται περὶ τῶν τριῶν ὀλοκλήρων ἐτῶν, περὶ ὧν ἐν στίχ. 89 ἐγένετο λόγος. Τὸ τριετής, ἐς, μόνον ἐν τῷ οὐδετέρῳ ἐπιρρηματικῶς λαμβονομένῳ καὶ ἀναβιδάζοντι τὸν τόνον τρίετες «ἐπὶ τρία ἔτη.» — ἔληθε] τὸ ῥῆμα λαμβάνω ἐπ. λήθω· σημ. εἶμαι κεχυμμένος. (Ἐκ τῶν Ἀττ. πεζογ. ἔχει τὸ λήθω ὁ Ξενοφ. Συμπ. 4, 84, Οἶκον. 7, 31, Ἀγησ. 6, 5)· μέλλ. λήθω (λήσωμαι ἀπὸ Ἀριστοτέλους ἄρχεται.) Τὸ μέσο. λαμβάνωμαι σημ. λησμονῶ, τὸ ἐκλαμβάνω, κάμνω τινὰ νὰ λησμονήσῃ. Ὅδ. Η, 24· εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν ὁ ἀόρ. ἐπέλησεν Ὅδ. Γ 85. — Τὸ ἐπειθεν = ἡπάτα τοὺς Ἀχαιοὺς.

107. ἀλλ' ὅτε [τέτρατον ἦλθεν ἔτος καὶ ἐπήλυθον ὦραι] σημαίνει ἀπλῶς κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 4^{ου} ἔτους, δηλαδὴ

καὶ τότε δὴ τις ἔειπε γυναικῶν ἢ σάφα ἤδη,
καὶ τήνγ' ἀλλύουσαν ἐφεύρομεν ἀγλαὸν ἱστὸν.
ὥς τὸ μὲν ἐξετέλεσσε καὶ οὐκ' ἐθέλουσ', ὑπ' ἀνάγκης
σοὶ δ' ὧδε μνηστῆρες ὑποκρίνονται, ἴν' εἰδῆς 111
αὐτὸς σῶ θυμῷ, εἰδῶσι δὲ πάντες Ἀχαιοί.
μητέρα σὴν ἀπόπεμψον, ἄνωχθι δέ μιν γαμέεσθαι
τῷ ὄτεψ' τε πατὴρ κέλεται καὶ ἀνδάνει αὐτῆ.
εἰ δ' ἔτ' ἀνιήσει γε πολὺν χρόνον υἴας Ἀχαιῶν, 113 +
^{ζωὴν}

πρὸ ὀλίγου. Οἱ μὴ ἐννοοῦντες καλῶς τὸ τάχα δ' εἴσι τέταρτον, τοῦ στίχ. 89, εὕρισκον δυσκολίας εἰς τοὺς στίχους τούτους, καὶ μετέβαλλον τὸ τρίτες εἰς δίτες, καὶ τὸ τέταρτον εἰς δὴ τρίτον. Ὁ Ἀρίσταρχος ἀπέριπτε τὰ μάλα τὴν διόρθωσιν ταύτην, ὡς φαίνεται διὰ τῆς διπλῆς τοῦ στίχου 89. — Τὸ ἀλλύουσαν = διαλύουσα· τὸ υ μακρόν.

110. τό] ἀναφέρεται εἰς τὸ φᾶρος, ἢ εἰς τὸ σπεῖρον, διότι τὸ ἱστὸν αἰτιατ. ἄρσεν. Ἄλλ' ὁ μανδύας, τὸ σάβανον καὶ τὸ ὑφασμα, ἦν ἔν. Τινὲς ἐννόουν· τὸ ἔργον, ἢ ἐργασία αὐτῆ.

111. ὦδε] sic, οὕτω.

113. ἄνωχθι] προστ. τοῦ ῥήμ. ἄνωγα = παρακινῶ· τὸν ὀμολὸν τύπον ἄνωγε δὲν ἔχει ὁ Ὅμηρος· Ἰδε Α, στίχ. 274.

113. γαμέεσθαι] = νά ὑπανδρευθῆ. ὄτεψ] εἶναι τὸ μόνον χωρίον τοῦ Ὁμήρου ἔνθα ἡ δοτ. αὐτῆ λογίζεται ὡς τρεῖς συλλαβαί. Ἄλλ' ὑπάρχουσι παρ' Ὁμήρῳ ἀνάλογα παραδείγματα. Οὕτω τοῦνομα Πηνέλεψ Πηνέλεως, ἀρχίζει ἐν πᾶσι περιπτώσει διὰ δακτύλου· πρὸλ. Ἰλιδ. Β 494, Γ' 92, Δ' 333. — πατὴρ κέλεται] ὁ γέρον Ἰκάριος εἶχε καὶ αὐτὸς τὸν μνηστῆρα, ὃν ἐπροτίμα· ἐβίαζε τὴν Πηνελόπην νά συζευχθῆ τὸν Εὐρύμαχον· καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰκαρίου, οἱ ἀδελφοὶ τῆς Πηνελόπης, ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ σύμφωνοι εἰς τοῦτο. — καὶ ἀνδάνει αὐτῆ] τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι τὸ θσσις, οὕτινος ἡ ἰδέα ἐμπεριέχεται ἐν τῷ ὄτεψ.

113.—28. Ἐὰν ἡ Πηνελόπη κρατήσῃ ἔτι ἐπὶ μακρόν τοὺς μνηστῆρας, βλάβηται ὁ Τηλέμ, διότι δὲν θά ἀπομακρυνθῶσι πρὸ τοῦ γάμου των. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ στίχου 113 παραλείπεται ἕνεκα τῶν πολλῶν ἐπεξηγήσεων, συνάγεται ὁμως ἡ ἐννοια αὐτῆς ἐκ τοῦ στίχ. 123. Πρὸλ. Γ 103.

τὰ φρονέουσ' ἀνά θυμὸν ἅ οἱ πέρι δῶκεν Ἀθήνη,
 ἔργα τ' ἐπίστασθαι περικαλλέα καὶ φρένας ἐσθλὰς
 κέρδεά θ', οἷ' οὔπω τιν' ἀκούομεν οὐδὲ παλαιῶν,
 τῶν αἰ πάρος ἦσαν εὐπλοκάμιδες Ἀχαιαί,
 120 Τυρῶ τ' Ἀλκμήνη τε εὐστέφανός τε Μυκῆνη
 τῶν οὔτις ὁμοῖα νοήματα Πηνελοπείη

116. τὰ] (ista). Ταῦτα ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς δυοῖς ἐπομένοις στίχοις. Πρόκειται περὶ τῶν ἐξόχων προτερημάτων, δι' ὧν ἡ Πηνελόπη εἶναι κεκοσμημένη, καὶ ἐξ ὧν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐπωφελήθη ὅπως ~~προφυλάξῃ~~ αὐτὰ ἀπὸ τοῦς μνηστήρας. — πέρι] ἐπίρ. ἡ Ἀθηνᾶ ἐπλήρωσε τὴν Πηνελόπην διὰ τῶν δόλων τῆς, πλειότερον πάσης ἄλλης γυναικός.

117. φρένας ἐσθλὰς] λέγεται περὶ τῆς διανοίας μόνον, περὶ τοῦ ἐπινοητικοῦ πνεύματος, περὶ τῶν ὑψηλῶν γνώσεων, οὐχὶ δὲ περὶ ἠθικῶν ἀρετῶν (περὶ τοῦ φρένας ἴδε Ἀπολ. 112). ὁ Ἀντίνοος δὲν περιγράφει ἡ τὰ κακὰ μέρη τῆς φύσεως τῆς Πηνελόπης· ἐννοοῦμεν κακὰ, ὅχι ὡς πρὸς ἑαυτὰ, ἀλλὰ σχετιζόμενα πρὸς τὴν ἔποψιν τῶν μνηστῆρων, ὅτινες ἀπέβλεπον καὶ τὸ τέλος τῆς ὑποθέσεώς τιν.

118. οἷα] δηλ. ἐπίστασθαι.

119. ἦσαν] ὁ Ὅμηρος χρῆται τὸ β. εἶναι ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ζῶειν. — Ἀχαιαί] εἶναι τὸ μόνον χωρίον τοῦ Ὀμήρου ἐνθα ἀπαντᾷ τὸ θηλυκὸν τοῦ Ἀχαιοί. Ὁ Pagne Knight σημειοσκοπτοὺς ὡς ἀπόδειξιν παρενθέσεως, ἀλλὰ εἰς τοῦτο δὲν ἔχει δίκαιον.

120. Τυρῶ] ἦτον θυγάτηρ τοῦ Σαλμονέως, μήτηρ τοῦ Νηλέως καὶ Πηλέως, υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος. Ἡ Ἀλκμήνη σύζυγος τοῦ Ἀμφιτρώωνος, μήτηρ τοῦ Ἡρακλέους. — Μυκῆνη] θυγάτηρ τοῦ Ἰνάχου, γυνὴ τοῦ Ἀρέστορος, ἐξ ἧς κατὰ τὸν μῦθον ὠνομάσθη ἡ πόλις Μυκῆνη. ἐνικ. καὶ πληθ. πόλις τῆς Ἀργολίδος, καθέδρα τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἡρωϊκὴ ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν. Ἐτυμολογεῖται παρὰ τὸ μυχός, διότι ἐν τῷ μυχῷ τῆς πεδιάδος τοῦ Ἰνάχου κεῖται ἡ πόλις, κατὰ τὸν Ε. Κούρτιον. — Τὸ εὐστέφανος εἶναι ἐπίθ. τῆς Μυκῆνης = καλλιστέφανος, δηλ. καλὸν στέφανον ἔχουσα.

121. Ὅμοια... Πηνελοπείη] ἴσον πρὸς τὸ ὁμοῖα τοῖς νοήμασι Πηνελοπέης βραχυλογικῶς, ὡς «κόμαι Χαρίτεσιν ὁμοῖαι» ἀντὶ τοῦ ταῖς τῶν Χαρίτων ὁμοῖαι· συντ. μετὰ δοτ. = «οὐδεὶς ἐγνώριζε τὰς ἰσοδυνάμους ἀποφάσεις ἢ σκοποὺς τῆς Πηνελόπης.»

ἦδ' ἄπαρ μὲν τοῦτό γ' ἐναίσιμον οὐκ ἐνόησεν.
 τόφρα γὰρ οὖν βίοτόν τε τεὸν καὶ κτήματ' ἔδονται, †
 ὄφρα κε κείνη τοῦτον ἔχη νόον, ὄντινά οἱ νῦν
 ἐν στήθεσσι τιθεῖσι θεοί. μέγα μὲν κλέος αὐτῇ 123
 ποιεῖτ', αὐτὰρ σοίγε ποθὴν πολέος βίοτιο·

122. τοῦτό γ' ἐναίσιμον.] Mad (quod) saltem honestum (sit), ὅτι ἡ εὐκρίνεια προστάττει. Ὁ Ἀντίνου; ὁμιλεῖ ὡς μνηστήρ· τοῦτο δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῆ, ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦτου τοῦ χωρίου. Τὸ ἐναίσιμον δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ὅτι αὐτὸς θεωρεῖ δίκαιον, καὶ οὐχὶ ἐκεῖνο ὅπερ εἶναι καθ' ἑαυτὸ δίκαιον πάντοτε καὶ πανταχοῦ· σημ. τὸ ἐν καιρῷ opportune· ἐνίοτε τὸ οὐδ. ἐνικὸν ἐναίσιμον λαμβάνεται ὡς ἐπίρρ.

123. τόφρα] ἡ ἀναπόδοσις ὄφρα.— Τὸ γὰρ (υ) ἐκ τοῦ γε-ἄρα οὐδέποτε ἐν ἀρχῇ τίθεται. Τὸ α ἐκτείνεται, δύο ἐπομένων βραχειῶν συλλαβῶν. Σημ. αἰτιολ. διότι· β' ἐπεξηγητ. δηλαδή· γ' βεβαιωτικός ἢ συμπληρωτικός βέβαια, δά, Δ 189, Ζ 244. Ὁσάκις συνδιάζεται μετ' ἄλλων μορίων ἐρμηνεύεται μετὰς αὐτὰς σημασίας «ἀλλὰ γὰρ» ἀλλὰ βεβαίως. Τὸ μόριον οὖν παρ' Ὁμ. ἀεὶ συνδιάζεται μετ' ἄλλων μορίων καὶ σημ. κατὰ τὸν Ἄρταγγ περιορισμὸν πράγματός τινος εἰς ἑαυτὸ παντὸς ἐξωτερικοῦ, τὸ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, κατὰ δὲ τὸν Rost τὸ ἔντις τῷ ὄντι· ἐνταῦθα σημ. καὶ τὰ δύο «γὰρ οὖν» διότι βεβαίως· διότι εἶμαι βέβαιος. — ἔδονται] τὸ ὑποκείμενον οἱ μνηστήρες ἐννοούμενον.

124. Τὸ ὄφρα μεθ' ὑποτ. ἐπὶ περιστάσεων ἢ καταστάσεων παρουσῶν, παρατεινομένων δὲ καὶ εἰς τὸ μέλλον, τίθεται καὶ μετὰ τοῦ Ἄν ἢ Κε ἢ καὶ μετ' ἀμφοτέρων ὁμοῦ, ὅταν τὸ ἐκφερόμενον παριστᾶται ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων ἐξαρτώμενον.

125. Μέγα . . . ποιεῖται] = parat sibi, αὐτῇ ipsi. Κάλλιστα τοῦτο διασαφηνίζεται ὑπὸ τοῦ Ὀβιδίου, ἔθνα ὁ Ὀδυσσεὺς περιγράφει τὴν Πηνελόπην,

Certe ego cum Antinoum Polybumque Medonitaque lege,

Heu toto sanguis corpore nullus erat.

Tot juvenes inter, tot vina liquentia semper.

Heu mihi, quo credam pignore casta manes?

Curve placet ulli, si sunt in fletibus, ora,

Deperit et lacrimis non decor iste tibi? Ἑρωδ. 1, 47,

ἡμεῖς δ' οὐτ' ἐπὶ ἔργα πάρος γ' ἴμεν οὔτε πη ἄλλη,
πρίν γ' αὐτὴν γήμασθαι Ἀχαιῶν ᾧ κ' ἐθέλησιν.»

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα
130 «Ἀντίνο', οὕτως ἔστι δόμων ἀέκουσαν ἀπῶσαι

427. Ἡ ἐπὶ προθ. ἐνταῦθα σημ. τὸ πρὸς τι τέρμα μεταφορ. ἢ πρὸς τινα ὄρον. Τὸ δὲ πάρος (ν) ἐπιρρ. χρον. σημ. πρότερον. Μετὰ ἐνεστ. σημ. τὸ ἄλλοτε, ἐπομέν. τοῦ «πρίν γε» ὄχι πρωτότερα. — Τὸ μὲν πη τοπικὸν ἐπιρρ. ἐπὶ κινήσεως. — Τὸ δὲ ἄλλη δοτικὸ-φανὲς ἐπιρρ. τοπικῶς. — Τὸ δὲ πρίν ὡς συνδ. χρον. τίθεται καὶ ἀρνητικῶς «οὐ πρίν—πρίν» «οὐ πάρος—πρίν γε» μεθ' ὀριστ. οὐ-δαμοῦ παρ' Ὅμηρ. πλὴν ἐν τῇ Ὅμ. ὕμ. Ἄπ. 338. Πολλάκις ὁμοῦ ἐν τῇ συνδυασμῷ «πρίν γ' ὅτε» συχνότατα συντ. μετ' ἀπαρεμφ. χρόν. ἀορ. ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας ἐννοεῖται ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφ. τίθεται κατ' αἰτ. — Συνήθως τὸ ἰ εἶναι βραχύ, ἀλλὰ παρ' Ὅμηρῳ ἔν τε τῇ ἄρσει καὶ θέσει (τοῦ γ' ποδός) ἀπαντᾷ καὶ ἰ μακρόν.

128. Ἀχαιῶν] πρὸ τοῦ ἀναφορικοῦ, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται, διότι ἡ ἀναφορική πρότασις θεωρεῖται ὡς ὑποκείμεν. Πρὸλ. Γ 183· ἐνίστε ἡ γεν. εἶναι μᾶλλον κεχωρισμένη τοῦ ἀναφορικοῦ.

129—45. Ὁ Τηλέμαχος παριστᾷ τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ ἀποβάλλῃ τὴν μητέρα του ἐκ τοῦ οἴκου. Οἱ μνηστῆρες πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸν οἶκόν του, ἄλλως τε θὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἐκδίκησιν τῶν θεῶν.

130—37. Ἀντίνο', οὕτως ἔστι...] οἱ ἀρχατοὶ ἐθαύμαζον πολὺ τὸν τρόπον τοῦ Τηλεμ. δι' οὗ ἀπονέμει δικαιοσύνην εἰς τε τὸν Ἀντίνοον καὶ τὰ ἔργα του. Βλέπει τις ὅτι δὲν ἀπαντᾷ εἰμὴ εἰς ὅ,τι εἶναι ἄξιον ἀπαντήσεως, καὶ ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὰ πλέον ζωηρὰ καὶ βαθυτέρα τῆς ψυχῆς αἰσθήματα, ὅπως δὲ προξενήσῃ πᾶσαν τὴν ποθητὴν ἐντύπωσιν ἐπ' ἐκείνων, οἵτινες ἀκροῶνται αὐτῶν, ἀντικαθίστησιν εἰς τὰς εὐφήμους ἐκφράσεις τοῦ Ἀντινόου τὴν βδελυρὰν πραγματικότητα τοῦ πράγματος: «ν' ἀποδιώξω ἐκείνην ἥτις μὲ ἐθήλασε διὰ τοῦ μαστοῦ της. Οἱ ἄλλοι λόγοι εἶναι λίαν ἰσχυροί· ἀλλὰ πρὸ πάντων οἱ ἐξῆς εἶναι γενναῖα κραυγὴ: «Ὅχι, δὲν θέλω ποτὲ ἐκφέρει τοιαύτην!» Τὰ Σχολ. Η. Ε καὶ V καὶ οὗτος τεχνικῶς ἄγαν τὴν ἀντίρρησιν ποιεῖται· περὶ γὰρ τῆς ἀπάτης καὶ τῆς ὑποσχέσεως σιωπᾷ· παρατήρησας δὲ ὅπη μάλιστα ἀπερθηρίασει Ἀντινόου, πρὸς τοῦτο τὴν ἀντίρρησιν ποιεῖται· ἔστι γὰρ πρόσφορον

ἦ μ' ἔτεχ', ἦ μ' ἔθρεψε· πατήρ δ' ἐμὸς ἄλλοθι γαίης,
ζῶει ὄγ' ἦ τέθνηκε· κακὸν δέ με πόλλ' ἀποτίνειν

ἐν πλήθει τὸν ὑπὲρ τῆς φύσεως λόγον ἀντικαταστήσαι· ὄρα δὲ καὶ τὴν ὑπαλλαγὴν τοῦ ῥήματος· ὁ μὲν γὰρ ψιλῶς εἰπεῖν ἀπόπεμψον, ὁ δὲ οὐκ ἂν φησιν ἀπόσασθαι· καὶ ὁ μὲν μητέρα, ὁ δὲ, ἦ μ' ἔτεχ', ἦ μ' ἔθρεψε, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸ μῦθον ἐνίψωι· « Αἱ ὠραῖαι παρατηρήσεις δὲν προέρχονται ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀριστάρχου, ἀλλ' ὁ Δίδυμος εἶναι ὁ συντάξας. Τὸ οὕτως μετ' ἀπαρεμφ. σημ. δὲν ὑπάρχει τρόπος, εἶναι ἀδύνατον νά, « δὲν ὑπάρχει τρόπος ἄκων ν' ἀποδιώξω ἐκείνην, ἥτις μὲ ἐγέννησε, καὶ μὲ ἀνέθρεψε.

131. ἦ μ' ἔτεχ', ἦ μ' ἔθρεψε] σημ. ἐπίτασιν γνησιότητος. Εἰσι γάρ, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Εὐστάθιος, αἱ τίκτους μὲν, οὐκ ἐκτρέφουσι δέ, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν ἐκτιθέασι τὰς τιθηναῖς· τὸ τίκτειν δὲ λέγεται ἐπὶ τῆς μητρὸς, τὸ δὲ φυτεύειν ἐπὶ τοῦ πατρὸς. Πλάτ. Κρ. « Ὀλβίος ὅς σ' ἐφύτευσε, καὶ ὀλβίη ἡ τέκε μήτηρ. » Ἐνταῦθα δεῖκνυσιν ὁ Τηλ. τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ πρὸς τὴν Πηνελόπην, οὐ μόνον ὡς τεκοῦσαν, ἀλλὰ καὶ θρέψασαν, δηλ. θηλάσασαν αὐτόν. Ἐκτοτε ἤδη ἤρξαντο αἱ δέσποιναι, καὶ μάλιστα αἱ Βασίλισσαι, ἀπαλλάττεσθαι τοῦ ὀχληροῦ καθήκοντος τοῦ θηλάζειν τὰ αὐτῶν τέκνα (Ῥουσ.). — πατήρ δ' ἐμὸς] ὅσον ἀφορᾷ τὸν πατέρα, ἥτοι τὰς ἀφορμάς, ἃς δύναται νά μοι ὑπαγορεύσῃ ὁ λογισμὸς· « ὁ Ὀδυσσεὺς ζῆ ἢ ἀπέθανεν. » Dicit primam, eamque præcipuam causam, cur amittere ab se matrem adhuc non possit, quia incertum sit vivante Ulysses an perierit» Bothe. — ἄλλοθι γαίης] ἐννοεῖται ἐστὶ· μετὰ γενικοῦ τοῦ ὄλου = εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς (ἀλλαχοῦ).

131 — 133. Πλὴν τῆς ὀφειλομένης ἀγάπης πρὸς τὴν μητέρα του προβάλλει ἔτι ὅτι εἶναι ἀμφίβολος ἂν ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπέθανε, καὶ ὅτι ἔμελλε νά ἀποδώσῃ τὴν προῖκα εἰς τὸν πατέρα τῆς Πηνελόπης.

132. ζῶει ὄγ' ἦ τέθνηκε] ὁ συνήθως τύπος διὰ τὸ ἀβέβαιον περὶ τῆς τύχης τινὸς κεῖται ἐν ἐναντιωματικῇ ἐξαρτωμένῃ ἐρωτησῆσει ἄνευ συνθέσεως ἐν τῷ πρώτῳ μέρει. — κακὸν δέ με πόλλ' ἀποτίνειν Ἰκαρίῳ] πρόκειται περὶ τῆς πληρωτέας τῆς οἰκίας, καὶ οὐχὶ δὲ περὶ τῆς ἀποδόσεως τῆς παρ' ἡμῖν καλουμένης προικὸς. Ὁ Τελέμ. οὐδὲν δικαίωμα ἔχει νά θεωρῆ ὡς ἰδικὸν του ὅτι ἀνῆκε τῇ μητρί του, ὅπερ ὀφείλει νά τῇ ἀκολουθήσῃ πανταχοῦσε, ἀλλ' ὅ-

Ἰκαρίῳ, αἶ κ' αὐτὸς ἐκὼν ἀπὸ μητέρα πέμψω!
ἐκ γὰρ τοῦ πατρὸς κακὰ πείσομαι, ἄλλα δὲ δαίμων

πόκειται εἰς μίαν τῆς μίας ἀποζημιώσεως (προστίμου) πρὸς ὄφελος τοῦ πατρὸς, ἢ ὁ Ἰκάριος θέλει ἀναβιβάσει ὅσον τὸ δυνά-
τὸν μεγαλειτέρα, ἐὰν ἡ Πηνελόπη, χωρὶς οὐδόλως ἀποκλεισθῆ τοῦ
συζυγικοῦ οἴκου. Ὁ Εὐστάθιος λέγει ὅτι οἱ ἀρχατοί, ἦτοι ὁ Ἀρί-
σταρχος καὶ ἡ Σχολή του, ἀπέριπτε τὴν ἐξήγησιν ταύτην, καὶ
ὅτι ἔσωζον τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Τηλεμ. στίζοντες
μετὰ τὸ ἀποδοῦναι καὶ ὄχι μετὰ τῷ Ἰκαρίῳ. Οὕτω τὸ πὸλ-
λ' ἀποδοῦναι ἐνοητέον περὶ ἄλων τῶν δυστυχημάτων τῶν ἐπι-
κειμένων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Τηλεμάχου. Ἰδοὺ ὁ λόγος, ὃν ἔφε-
ρον οἱ Ἀλεξανδρινοί, ὅπως ὑποστηρίζωσι τὴν στίξιν αὐτῶν. «ἐπεὶ
εἰ περὶ χρημάτων ἔλεγε, μικρολόγος ὢν ἐφαίνετο.» Ὁ λόγος οὗτος
εἶναι πλήμμελής καὶ δεικνύει τὸν τόνον καὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν
ἔγραψεν ὁ Ἀρίσταρχος· εἴμεθα μετὰ τοῦ Τηλεμάχου, εἰς ἐποχὴν
ἄφελῃ, ἐνθα οὐδὲν εἶναι μικρόν, καὶ καθ' ἣν ἀδημονεῖ τις τοσοῦτον
ζωηρῶς περὶ τίνος ἀπωλείας, ὅσον μακαρίζει ἑαυτὸν περὶ αὐξήσεως
τῆς οὐσίας· ὁ λόγος ὅστις προτείνεται ὑπὸ τοῦ Τηλεμάχ. δὲν ἦτο
χαμερπῆς εἰς τὰ ὄμματα οὐδενός, ἀπ' ἐναντίας δὲ εἰς ἐξ ἐκείνων,
εἰς ὧν οἱ παρεστώτες δὲν ἤθελον φέροι ἀντίρρησην.

134. ἐκ γὰρ τοῦ πατρὸς;] = ἐκ τούτου τοῦ πατρὸς· δηλ. ὁ
πατὴρ τῆς Πηνελόπης Ἰκαρος. Ὡστε ἡ φράσις δὲν εἶναι εἰμὴ ἐπα-
νάληψις τῆς ἰδέας τῆς περιεχομένης ἐν τῷ πὸλλ' ἀποδοῦναι
Ἰκαρίῳ. Οἱ ἀρχατοί ἀποκρούουσιν τὴν ἐξήγησιν ταύτην. Σημειω-
τέον ὅτι ὁ Τηλ. τῷ ὄντι ἀμφιδάλλει ἀν ἀπέθνησκεν, ἢ ἐὰν ὁ Ὀδυσ-
σεὺς ἐπανήρχετο. Πρόκειται λοιπὸν περὶ τῶν ἐκδικήσεων, ἃς ἐξή-
σκει ὁ Ὀδυσ. κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του. Ὁ Εὐστάθιος: ἐκ τοῦ πα-
τρὸς κακὰ φησι πείσομαι, ὃ ἐστὶν ἐκ τοῦ Ὀδυσσεὺς, εἰ τυχὼν ἐπα-
νέλθῃ ὁ Τηλέμαχος θὰ λέγῃ ἀλληλοδιαδόχως περὶ τῶν κακῶν, ἀτι-
να τὸν ἀπειλοῦσιν ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς του, ἐκ μέρους τῶν θεῶν
καὶ τῶν ἀνθρώπων.

134—37. Διότι οἱ θεοὶ ἤθελον μὲ τιμωρήσει καὶ οἱ ἀνθρωποὶ
ἤθελον μὲ μεμφθῆ. — δαίμων] (ἐκ τοῦ δαίω, οἶονεὶ διανομεὺς
ἢ ἐκ τοῦ δα-, δαῖναι = δαήμων = εἰδήμων. Ὁ δαίμων διέπει τὰς
τύχας τῶν ἀνθρώπων, πέμπει πρὸς αὐτοὺς τὰ εὐτυχήματα καὶ εἴ-
ναι ὁ προστάτης των, ἀλλὰ καὶ τὰ δυστυχήματα, τὰς νόσους, ὡς
ἐνταῦθα. Παρ' Ὁμήρ. οὐδὲν ἔχνος ὑπάρχει ἐκ τῶν ἰδίως λεγομένων

Τροισφόν
Μίγμια
Αγγυλο

δώσει, ἔπει μήτηρ στυγερὰς ἀρήσειτ' Ἐρινῦς
οἴκου ἀπερχομένη· νέμεσις δέ μοι ἐξ ἀνθρώπων
ἔσσειται· ὡς οὐ τοῦτον ἐγὼ ποτε μῦθον ἐνίψω.

133

ὕμέτερος δ' εἰ μὲν θυμὸς νεμεσίζεται αὐτῶν,
ἕξιτέ μοι μεγάρων, ἀλλας δ' ἀλεγύνετε δαΐτας
ὕμᾶ κτήματ' ἔδοντες, ἀμειβόμενοι κατὰ οἴκους.

140

εἰ δ' ὕμῖν δοκέει τόδε λωϊτερον καὶ ἀμεινον

δαιμόνων, τῶν ὄντων δηλαδὴ ἐκείνων τῶν μεσολαβούτων μεταξὺ
θεῶν καὶ ἀνθρώπων.

133. ἀρήσειτ' Ἐρινῦς] (--) ὄος, ἤ. Ὁ Ὅμι. δὲν μνημονεύει
οὔτε ἀριθμῶν, οὔτε μορφῆν, οὔτε ὀνόματα. Εἶναι δὲ τὸ σύμβολον
τῆς συνειδήσεως τῶν ἐλέγχων τῶν εἰς πᾶσαν πράξιν κακὴν παρεπο-
μένων καὶ μάλιστα τῆς κατάρας τῆς ἐπιβαρυνούσης παντός κακούρ-
γου τὴν κεφαλὴν, ὅστις ἠσέδησεν εἰς τὰ ἱερώτατα τῆς ἀνθρωπό-
τητος καθήκοντα· ὅθεν τιμωροῦσι τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπειθειαν
τῶν τέκνων, τὴν ἔλλειψιν τοῦ βσεβασμοῦ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους
κλπ. ἔτυμολ. κατὰ Ἀρχάδιον· ἐρινύω = ὀργίζομαι, ὅπερ ἀνάγεται
εἰς τὴν ῥίζαν ἐρι- (ἔρις)· κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ ὀρίνω, ἐρίνω,
ἐρευνάω, ἀναζητῶ. Τὸ υ μακρὸν ἐν ταῖς τρισυλλάβοις, βραχὺ δὲ ἐν
ταῖς τετρασυλλάβοις πτώσειν.

136. νέμεσις... ἀνθρώπων] = θὰ λάβω (θὰ ὑπόκειμαι εἰς
τὴν) μομφήν, κατάρξιον παρὰ τῶν ἀνθρώπων.

137. ὡς] οὕτω, sic, quae quum ita sint. Πρὸβλ. Δ 93· ἐκφράζει
δηλαδὴ πλαγίαν τινὰ συνέπειαν.

138. ὕμέτερος... αὐτῶν θυμὸς] = ἡ ψυχὴ ὕμῶν αὐτῶν
ἐντρέπεται. Τὸ αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὸ ὕμέτερος.

139. ἀλεγύνετε δαΐτας] τὸ ἀλεγύνω (υ-) = τῆ ἐπιμελοῦ-
μαι περὶ τινος ἵνα παρασκευασθῆ, πάντοτε μετὰ τῆς αἰτ. τοῦ ὀνόμ.
«δαΐτα» = ἐτοιμάζω δεῖπνον.

140. ἀμειβόμενοι κατὰ οἴκους] = πορευόμενοι διαδοχι-
κῶς ὅτε μὲν εἰς τούτου, ὅτε δὲ εἰς ἐκείνου τὸν οἶκον.

141. λωϊτερον] ἀνώμ. συγκρ. ἐπικ. ὡς ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ
«χειρότερος καὶ καλλίτερος· ὡς οὐδέτ. συνάπτεται μετὰ τοῦ «ἀμει-
νον». ἔτυμ. κατὰ τὸν Βούτμ. ἐκ τινος ἀχρήστου θετικοῦ λωϊς·
κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τοῦ λα-, λω = θέλω, ἐπιθυμῶ· κατ' ἄλλους δὲ τὸν
Κούρτιον ἐκ τοῦ λαυ-, ἀπολαύω.

ἔμμεναι, ἀνδρὸς ἑνὸς βίοτον νήποινον ὀλέσθαι,
 κείρετ'· ἐγὼ δὲ θεοὺς ἐπιβώσομαι αἰὲν ἐόντας,
 αἶ κέ ποθι Ζεὺς δῶσι παλίντιτα ἔργα γενέσθαι.
 143 νήποινοί κεν ἔπειτα δόμων ἔντοσθεν ὄλοισθε.»

Ὡς φάτο Τηλέμαχος, τῷ δ' αἰετῷ εὐρύοπα Ζεὺς
 ὑπόθεν ἐκ κορυφῆς ὄρεος προέηκε πέτεσθαι.
 τῷ δ' ἕως] μὲν ῥ' ἐπέτοντο μετὰ πνοιῆς ἀνέμοιο,
 πλησίω] ἀλλήλοισι τιτανομένω πτερούγεσσι·
 150 ἀλλ' ὅτε δὴ μέσσην ἀγορῆν πολύφημον ἰκέσθην,

142. νήποινο ν] = ἄνευ ἀποζημιώσεως κατασπαταλεῖτε. Τὸ ἐπιβώσομαι εἶναι μέσος μέλλ. τοῦ ἐπιβόω ἀντὶ ἐπιδοῆσομαι καὶ πλέον οὐ = ἐπικαλοῦμαι εἰς βοήθειαν τοὺς θεοὺς.

144. Ζεὺς δῶσι παλίντιτα ἔργα γενέσθαι] = ἐὰν δώσῃ ὁ Ζεὺς νὰ γείνωσι τὰ ἔργα ταῦτα πληρωμένα, νὰ ἀνταποδοθῶσι, ἀνεκδίκητοι ἔπειτα ἐντὸς τῆς οἰκίας θὰ ἐξολοθρευτῆτε. — ἔντοσθεν] ἐπίρ. = ἐντὸς· μετὰ γεν. τίθεται καὶ κατόπιν τῆς γεν. ὡς ἐδῶ.

146. τῷ] ἐκεῖν· εἰς τὸν Τηλέμαχον· ἄλλοι γρ. τῷ = ἐν ἐκεῖνῃ τῇ μοναρχίᾳ. Ἀλλ' οἱ ἀετοὶ οὐδόλως εἰσέτι ὠνομάσθησαν, καὶ ἡ δεικτικὴ αὐτῆ ἢ τὸ ἄρθρον αὐτὸ θὰ ἠλλοίωσε τὴν σημασίαν· ἀπειναντίας τὸ τῷ εἶναι ἐπιτυχές· οἱ ἀετοὶ ἔρχονται διὰ τὸν Τηλέμαχον. — εὐρύοπα] (υ υ) ὁ, ἀντὶ τοῦ εὐρύοπος, ὡς ὄνομα ἐνταῦθα· εἴτε ἐκ τοῦ οπ-, ὄπωπα ὄψις, ὁ εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἐπιβλέπων, δηλ. παντεπόπτῃς, εἴτε ἐκ τοῦ οψ-νοχ, φωνή, εὐρύφωνος· ἐπίθ. τοῦ Διός· ταύτην παραδέχεται ὁ Ἀμείψ καὶ Δύντζερος. "Ἴδε Ὀδυσ. ἐκδ. αὐτῶν.

148. τῷ] οἱ δύο, δηλαδὴ οἱ δύο ἀετοί. — ἕως] μονοσύλλαβον ἐκ συνιζήσεως· ἐνταῦθα λαμβάνεται ἐπιρρημ. aliquantisper, ἐπὶ τινὰ χρόνον· συνήθως συνάπτεται μετὰ τοῦ μὲν ὡς Γ 136, Μ 141, Ν 143, Ο 277, Ρ 727, 730.

150. πολύφημον] de quo est multa fama (φήμη Β 34), ἔνδοξον, ὡς Χ 376 ἀγορῆ κυδιάνειρα, in qua clarescunt oratores I 441: ἀγορέων, ἵνα τ' ἄνδρες ἀριπρεπέες τελέθουσιν. Ἠρόδ. 74 ἐς πολύφημον ἐξωνεῖμαι, δηλαδὴ σημαίνει πολυθόρυβον συνέλευσιν, ἐν ᾗ πολλοὶ λόγοι ἐκφωνοῦνται.

ἐνθ' ἐπιδινηθέντε τιναξάσθην πτερὰ πολλά,
 ἐς δ' ἰδέτην πάντων κεφαλᾶς, ὄσσοντο δ' ὄλεθρον,
 δρυψαμένω δ' ὀνύχεσσι παρειᾶς ἀμφί τε δεξιᾶς
 δεξιῶ ἤϊξαν διὰ τ' οἰκία καὶ πόλιν αὐτῶν.

Θάμβησαν δ' ὄρνιθας, ἐπεὶ ἴδον ὀφθαλμοῖσιν.
 ὠρμηναν δ' ἀνά θυμόν ἄπερ τελέεσθαι ἔμελλον.
 τοῖσι δὲ καὶ μετέειπε γέρων ἤρως Ἀλιθέρης
 Μαστορίδης· ὁ γὰρ οἷος ὀμηλικίην ἐκέκαστο

155

151. πολλά] ὑπάρχει καὶ γραφή πύκνά. — ἐπιδινηθέντε] τοῦ ῥήμ. δινέω, παθητ. = περιίπταμαι, κάμων γύρους. — τιναξάσθην] ἀόρ. α' δύικ. ἀνάξ. μέσ. = ἐτίναξαν τὰ πτερὰ των.

152. ὄσσοντο] Τὸ ῥήμ. ἐπιχ. ὄσσομαι, ἀποθ. μόνον κατ' ἐνεστώτα καὶ παρატ.; κυρ. διὰ τῶν ὀφθαλμῶν θεῶμαι. Μεταφορ. ἐπὶ τῶν οἰωνῶν προαισθάνομαι, ἐπὶ τῆς θαλάσσης, Ε 17.

153. δρυψαμένω] τοῦ ῥ. δρύπτω = ἀποξέω. τὸ μέσ. σχιζομαι διὰ τῶν ὀνύχων· τὸ δὲ παρειᾶς λέγεται κυρ. ἐπὶ ἀνθρώπου πάντοτε κατὰ πληθ. ἐπὶ καὶ ἐπ' αἰετοῦ. Ὁ Εὐστάθιος λέγει, ὅτι ὁ Ἰάμβλιχος οἶδεν ὄρνιθας, οἱ αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀναιροῦσιν, ἐπὶ δηλώσει μέλλοντος κακοῦ. — Ἡ ἀμφί προθ. ἐνταῦθα ὡς ἐπίρρ. συντ. μετὰ δύο αἰτ.

154. δεξιῶ ἤϊξαν] ἡ δεξιὰ διὰ τὸν Ὅμηρον εἶναι ἡ ἀνατολή. Σχολ. ἀνατολικοί· δεξιὰ γὰρ τὰ ἀνατολικά λέγεται ὁ Ὅμηρος: Οἱ δύο αἰετοὶ εἶχον ἔλθει ἐκ τῆς Δύσεως, ὡς ὅλοι οἱ ἀπαίσιτοι οἰωνοί· ἰδοὺ δὲ διατὶ πετώσι πρὸς ἀνατολὰς· ἐξακολουθοῦσι δὲ τὸν δρόμον των, ἀφ' οὗ ἐπέταξαν ἐπὶ τινὰ στιγμὴν ὑπεράνω τῆς συνελεύσεως. — αὐτῶν] ἐκείνων, δηλ. τῶν Ἰθακησίων. — διὰ] = διὰ μέσου ὁδῶν.

157. Ἀλιθέρης] (ου) ου, ὁ υἱὸς τοῦ Μήστορος, πιστὸς φίλος τοῦ Ὀδυσσεῦς ἐν Ἰθάκῃ.

158. οἷος] κυρ. λέγεται ὡς τὸ unus ἐν τῇ λατ. Ὁ Ἀλιθέρης εἶναι ὁ ἐπιτηδεύτατος μεταξὺ τῆς γενεᾶς τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἐξηγεῖν τοὺς χρησμούς. — ὀμηλικίην] ἰσοδουμῆ πρὸς τὸ ὀμηλικας, εἶναι τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου. — ἐκέκαστο] τὸ ῥ. καίνυμαι, ποιητ. ἀποθ. παρακ. κέκασμαι, ὑπερσυντ. ἐκεκασμην = ὑπερβαίνω, ὑπερτερῶ τίνα. Συνήθ. εἶναι ὁ παρακ. καὶ ὑπερσ. με

12

ὄρνιθας γρυψαμένω αὐτῶν.

ὄρνιθας γινῶναι καὶ ἐναίσιμα μυθήσασθαι·
 160ὸ σφιν εὐφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν
 «Κέκλυτε δὴ νῦν μευ, Ἰθακήσιοι, ὅτι κεν εἴπω·
 μνηστῆρσι δὲ μάλιστα πιφασκόμενος τάδε εἴρω·
 τοῖσιν γὰρ μέγα πῆμα κυλίνδεται· οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς
 δὴν ἀπάνευθε φίλων ὦν ἔσσεται, ἀλλὰ που ἦδη
 168ἐγγὺς ἐὼν τοῖσδεσσι φόνον καὶ κῆρα φυτσίει

σημασίαν ἐνεστ. καὶ παρατ. ὡς «κέκασμαι τινά τινα,» ὑπερτερῶ
 τινος κατὰ τι. Συντ. μετὰ δοτ., ἀλλ' ἀντὶ δοτ. τίθεται ἀπαρέμφ. ὡς
 ἐνταῦθα. — ὄρνιθας] ἔτυμολ. συνθ. ἐκ τοῦ ὄρνυμι = οἰωνός,
 μαντικὸν ὄρνεον. Τὸ ι εἶναι μακρὸν ἐν ταῖς τρισυλλάβοις πτώσει·
 ἐν δὲ ταῖς δισυλλάβοις μακρὸν μὲν ἐν τῇ 1, 323 καὶ Ἔγμ. 48, 17,
 βραχὺ δὲ ἐν τῇ M 218, τὸ 219. — ἐναίσιμα μυθήσασθαι] =
 προοιωνίσασθαι, τὰ μέλλοντα προεἰπεῖν. Τὰ δύο ἀπαρέμφ. εἰσὶν
 οὐσιαστικοποιημένα αἰτιατικ. διότι οὗτος μόνος ὑπερτερεῖ μεταξὺ
 τῶν συγχρόνων του εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν οἰωνῶν καὶ εἰς τὸ προ-
 οἰωνίσθαι τὰ μέλλοντα καὶ ὅστις θέλων τὸ καλὸν τῶν ἡγήρουσε
 καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς.

160. ὁ σφιν εὐφρονέων κλπ.] ὁ στίχος οὗτος δεκαπεντάκις
 ἀπαντᾷ.

162. εἴρω] λέγω, dico, je dis. Τὸ ῥῆμα τοῦτο τόσον εὐχρηστον
 ἐν τῇ μέλλοντι, δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὸν ἐνεστῶτα, εἰμὴ ἄπαξ.

163. τοῖσιν] in illos, ἐπὶ τούτοις· διότι τὸ ῥῆμα κυλίνδεται ἰσο-
 δυναμεῖ μετὰ τὸ ἐπικυλίνδεται. Σχολ. τούτοις μεγίστη βλάβη
 ἐπέρχεται. Τὸ κυλίνδεται μόνον κατ' ἐνεστ. παρατ. καὶ ἀορ.
 παθ. ἐκυλίσθη (ἐκ τοῦ κυλίω) = κατακυλοῦμαι· ἐνταῦθα μεταφορ.
 ἐπῆρχετο, παρεσκευάζετο.

168. ἐγγὺς ἐὼν] οἱ ἐνστατικοὶ ἐγείρουσιν ἐνταῦθα δυσκολίας.
 «Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶναι μακρὰν, λέγουσι, διότι εἶναι εἰς τὴν νῆσον Ὠ-
 γυγίαν.» τινὲς ἔλυσον τὴν δυσκολίαν μεταβάλλοντες τὸ ἐγγὺς εἰς
 ἐπιρρ. χρόνον. Σχολ. Η καὶ Σ. Τὸ ἐγγὺς οὐ τοπικῶς νῦν, ἀλλὰ
 χρονικῶς· ἐν Ὠγυγίᾳ γὰρ ἦν: Ἀλλὰ διατὶ ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἦτο
 εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων; ὅπως δὴ ποτε εἶναι πολὺ, νὰ ζητῆ τις
 εἰς χρῆσμον ἀπόλυτον ἀκρίθειαν λέξων. Ὁ Ἀλιθέρης ἐννοεῖ τὴν
 προσεχῆ ἀφίξιν τοῦ Ὀδυσσεὺς· ὁ Ὀδυσσ. ἄρα εἶναι ἐγγὺς. Ἡ ἐπι-

πάντεσσιν· πολέσιν δὲ καὶ ἄλλοισιν κακὸν ἔσται,
οἱ νεμόμεσθ' Ἰθάκην εὐδείελον. ἀλλὰ πολὺ πρὶν
φραζόμεσθ' ὡς κεν καταπαύσομεν· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
παυέσθων· καὶ γάρ σφιν ἄφαρ τόδε λώϊόν ἐστιν.
οὐ γὰρ ἀπείρητος μαντεύομαι, ἀλλ' εὖ εἰδώς·

170

στήμη τὸν κάμνει νᾶ μαντεύη, ἀλλ' ἀορίστως αἰετὶ ἐπὶ τῶν καθε-
καστα· ὁμιλεῖ κατὰ πιθανότητα, καὶ τὸ ἐγγύς ἐὼν ἀρμόζει εἰς τὸ
στόμα του. — φ υ τ ε ὕ ε ι] τὸ φυτεῦω ἐνταῦθα = τῆ παρασκευάζω, +
ἀλλαχθὲ φόνον καὶ κῆρα φυτεῦσω· παροιμία τοῦ Φωκῶλλ. ἔρις
δ' ἔριν ἀντιφυτεύει. Τιτ. Λιβ. serere civiles discordias. Πλάυτ. se-
vere lites.

167. εὐδείελον] ἀντὶ εὐδέελον, εὐδηλον· ἐπιθ. τῆς Ἰθάκης
καὶ ἄλλων νήσων = περιφανής, εὐδιάκριτος, ἐκ τοῦ δῆλος, ἀσυ-
ναιρέτου δέελος καὶ δείελος, διότι αἱ νῆσοι, περιοριζόμεναι ὑπὸ
τῆς Θαλάσσης, εἰσὶ φυσικῶς περιφανεῖς. Ἡ Ἰθάκη εἶναι νήσος ὀρει-
νή, ἣν βλέπει τις μακρόθεν. Τινὲς λέγουσιν ὅτι ἡ ἐξήγησις διὰ τοῦ
δείλητ ἐῖναι ἀτελής· διότι ἡ Ἰθάκη εἶναι ἀνατολική, ὀλιγώτερον
δὲ μεσημβρινή, βορρεια καὶ δυτικῆ· ἀπαντᾷ τὸ δέελον ἐν Ἰλ.
Γ 466. Ἄλλοι δὲ παραδέχονται ὅτι παραγ. ἐκ τοῦ (εὐήλιος) εὐ καὶ
εἴλη. Αἱ δύο αὐταὶ ἐρμηνεῖται εἶναι παρὰ τῆ Ἀπολλωνίῳ καὶ τοῖς
Σχολίοις· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ ἐξηγῶντες τὸ εὐδείελον διὰ τοῦ
δείλητ ἐξελάμβανον τὸ Ἰθάκην, ἀντὶ τοῦ πόλις καὶ οὐχὶ ἀντὶ
τῆς νήσου ὀλοκλήρου. Οὕτως ἡ λέξις εἶχε τινα σημασίαν· οἱ δὲ λό-
γοι τοῦ Ἀλιθέρου ἀπέβλεπον προφανῶς ὅλους τοὺς Ἰθακησίους,
τούς τε χωρικοὺς καὶ τῆς πόλεως.

168. καταπαύσομεν] δηλαδὴ τοὺςδε. — αὐτοί, sponte =
ἐκουσίως, χωρὶς νᾶ βιασθῶν.

169. ἄφαρ] ἐκ τοῦ τόδε, τὸ ὅποτον ἀντικαθιστᾷ τὸ ῥῆμα,
καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ λώϊον, τοῦθ' ὅπερ οἱ μνηστήρες θὰ πράξουν καλ-
λίτερον νᾶ παύσωσι τὰς ἀνησυχίας των. Σχολ. Ο, Ε καὶ Σ καὶ
γὰρ λώϊον αὐτότε ἐστὶ τὸ ἄφαρ παύσασθαι.

170—76. Περιέχει τὸν ἔλεγχον ὅλης τῆς Ὀδυσσεείας καὶ μᾶλτι
τῆς στιγμῆς τοῦ ὁμιλοῦντος· διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἤδη εἶναι τὸ εἰκο-
στὸν ἔτος τελειώνει μὲ τὸν ἐνεστῶτα τελεῖται.

170. ἀπείρητος] ἰων. καὶ ἐπιχ. ἀντὶ τοῦ ἀπείρατος (α, πειράω)
= ὁ μὴ δοκιμάσθεις ἄπειρος. Σχολ. οὐχὶ ὡς ἀμαθῆς μαντικῶς λέγων.

*ῥῥῥῥ ἢ ἰθάκη
ἀπὸ τοῦ εἴχου
αὐτῶ ἀντὶ
Παυτ.*

+ Παυτ.

καὶ γὰρ κείνῳ φημι τελευτηθῆναι ἅπαντα
ὡς οἱ ἐμυθεόμην, ὅτε Ἴλιον εἰσανέβαινον
Ἄργεῖοι, μετὰ δέ σφιν ἔβη πολύμητις Ὀδυσσεύς.
φῆν κακὰ πολλὰ παθόντ', ὀλέσαντ' ἀπὸ πάντας ἐταίρους,
175 ἄγνωστον πάντεσσιν εἰκοστῶ ἐνιαυτῶ

οἴκαδ' ἐλεύσεσθαι· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.»

Τὸν δ' αὖτ' Εὐρύμαχος, Πολύβου παῖς, ἀντίον ἦδ' α·
«ὦ γέρον, εἰ δ' ἄγε νῦν μαντεύεο σοῖσι τέκεσσιν
οἴκαδ' ἰών, μή πού τι κακὸν πάσχωσιν ὀπίσσω·

180 ταῦτα δ' ἐγὼ σέο πολλὸν ἀμείνων μαντεύεσθαι.

ὄρνιθες δέ τε πολλοὶ ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο ^{ραίων / κρυμ}
φοιτῶσ', οὐδέ τε πάντες ἐναΐσιμοι· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
ᾤλετο τῆλ', ὡς καὶ σὺ καταφθίσθαι σὺν ἐκείνῳ
ᾤφελες· οὐκ ἂν τόσσα θεοπροπέων ἀγόρευες,
^{ἄρξαι δὲ θ' ἀγορεύει ἀέροι φρασεῖ.}

171. κείνῳ] εἶναι ἐμφαντικόν δηλ. τῆ ἡρῶι Ὀδυσσεῖ. — τε-
λευτηθῆναι] παθ. ἀορ. ἀπαρεμφ. = τελεῖωσω.

172. εἰσανέβαινον] = ἀναβαίνω ἀπλῶς μετ' αἰτ. ὡς καὶ εἰς
τὸ Η 449.

176. τελεῖται] τοῦτο δὲν εἶναι συμπλήρωμα, διότι ὁ Ὀδυσ.
δὲν εἶναι ἐπὶ τῆς Ἰθάκης ἀκόμη. Ἀλλὰ ὁ μάντης εἶναι βέβαιος ὅ,τι
θὰ τελεσθῆ καὶ ὁμιλεῖ κατὰ τὴν προσεχῆ τῶν πραγμάτων ὄψιν.

177 — 224. Ὁ μνηστήρ Εὐρύμαχος, ὅστις σκόπτων καὶ ἀπειλῶν
τὴν προφητείαν τοῦ γέροντος συμβουλεύει ἐκ τῆς θέσεώς του τὸν
Τηλέμαχον νὰ ἀποβάλλῃ τὴν μητέρα του, ἐπειδὴ ἄλλως δὲν θέλει
ἀπαλλαγθῆ τῶν μνηστήρων.

180. ταῦτα] τὰ πράγματα δηλαδή, τὰ ἀφορῶντα τὸν Ὀδυσ.—
ἀμείνων] ὑπεννοεῖται τὸ εἰμί.

182. ἐναΐσιμοι] fatales = μοιραῖαι, δηλ. τὰ ψηφίσματα τῆς
τύχης. Τὸ ἐπιθ. δὲν ἔχει παθητ. σημ. ὡς εἰς τὸν στίχ. 159, ἀλλὰ
λαμβάνεται ἐτυμολογικῶς. Σχολ. μαντικοί, τὸ εἰμαρμένον ση-
μαίνοντες.

183. τῆλε] ποιητ. ἰδίως ἐπικ. ἐπιρ., ὡς τὸ τηλοῦ = μακρὰν,
εἰς μεγάλην ἀπόστασιν.

184. τόσσα] = τόσα πράγματα, δηλ. τόσας ἀνοησίας.

οὐδέ κε Τηλέμαχον κεχολωμένον ὦδ' ἀνιείης, 183

σῶ οἴκῳ δῶρον ποτιδέγμενος, αἶ κε πόρησιν·

ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·

^{ἀνιείης} αἶ κε νεώτερον ἄνδρα παλαιά τε πολλά τε εἰδῶς

παρφάμενος ἐπέεσσιν ἐποτρύνης χαλεπαίνειν,

αὐτῷ μὲν οἱ πρῶτον ἀνιηρέστερον ἔσται, 190

[πρῆξαι δ' ἔμπης οὔτι δυνήσεται εἶνεκα τῶνδε·] ^{vol. 100p2}

σοὶ δέ, γέρον, θωὴν ἐπιθήσομεν ἢν κ' ἐνὶ θυμῷ

183. Τὸ ἀνιείης εἶναι ε' ἐνικ. πρόσ. τῆς εὐκτικ. Ὁ ἐνεστ. ἀνιήμι = ἐρεθίζω.

186. Ἐνταῦθα θέλει ὁ Εὐρύμαχος ἴνα προσάψῃ μῦθον κατὰ τῆς προφητείας τοῦ Ἀλιθέρσου, ὅτι δηλ. ἐδωροδοκήθη παρὰ τοῦ Τηλεμάχου καὶ διὰ φιλοκέρδειαν λέγει ταῦτα. Τῆς διαβολῆς δ' αὐτοῦ ταύτης τὴν αἰτίαν λαμβάνει ἐκ τοῦ ὅτι πολλάκις ἦσαν πολλοὶ τῶν προφητῶν, ὧν τὴν γλῶσσαν ἐκίνουν τὰ δῶρα. — ποτιδέγμενος] μετοχ. ἄορ. τοῦ ῥήμ. προσδέχομαι = προσδοκῶ.

188. παλαιά τε πολλά τε] = τῷ πολλὰ παλαιά· ἐν τούτοις δύνανται νὰ διακριθῶσι δύο ἰδέαι· διότι ὁ Ἀλιθέρσης ὡς γέρον μὲν γνωρίζει παλαιά, ὡς μάντης δὲ πάμπολλα.

189. παρφάμενος] μετοχ. τοῦ ῥήμ. παράφημι, εὐρισκόμενον τὸ μέσ. μόνον ἐν τῇ μετοχῇ παρφάμενος καὶ παραιφάμενος = ἀπατήσας διὰ λόγων.

190. ἀνιηρέστερον] ἢ ἀνιηρότερον. Τὸ ἀνιηρός ὡς καὶ ἄλλα ἐπιθέτα εἶχον δύο σχηματισμοὺς εἰς ος καὶ εἰς ης, διότι οἱ Ἴωνες πεζοὶ εἶχον συγκριτ. εἰς ἑστέρος καὶ ὑπερβητ. εἰς ἑστατος ἐκεῖ ὅπου κατὰ συνήθειαν ἔθετον ὅτερος καὶ ὄτατος· δὲν ἐννοῶ τοὺς ποιητὰς ἐκείνους, οἵτινες φερόμενοι ὑπὸ τὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρου ἀνεγίνωσκον ἀδιακρίτως· ὡς στοιχ. I, 22 Ἰλ. φιλοκτεανέστατε καὶ φιλοκτεανώτατε. Οἱ Ἀλεξανδρίνοι ἰνόμαζον τὸ ἀνιηρέστερον ἀττικισμὸν· ἐννοεῖται παρ' αὐτοῦ ἀνάλογος σχηματισμὸς πρὸς τὸν τῶν ἀττικῶν ποιητῶν· ὡς τὸ πτωχέστερον· οὕτω καὶ ἀμορφέστερον, δικαιοέστερον, ἀκρατέστερον ἐκ τοῦ ἄκρατος, σπουδαίεστερος, ἀναγκαιέστερος, ἀλλοιέστερος, ἐπιτηδεύεστερος, ἀφνειέστερος.

192. θω ἢ] ἢ, ποιητικῶς· (τίθημι) = σταθερὰ ζημία, τὸ γερμ. strafe· ἐνταῦθα πρόσμιον· mulctam pecunie — ἐπιθήσομεν]

νεοαίτιος ἢ γιν' οργάνος σαφρῆς α' ἰδύοι

τίνων ἀσχάλλης· χαλεπὸν δέ τοι ἔσσεται ἄλγος,
 Τηλεμάχῳ δ' ἐν πᾶσιν ἐγὼν ὑποθήσομαι αὐτὸς·
 195 μητέρ' ἔην ἐς παπρὸς ἀνωγέτω ἀπονέβησθαι·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα εἴοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι·
 οὐ γὰρ πρὶν παύσεσθαι θύομαι υἱᾶς Ἀχαιῶν
 μνηστύος ἀργαλέης, ἐπεὶ οὔτινα δεῖδιμεν ἔμπης,
 200 οὔτ' οἷν Τηλέμαχον, μάλαι περ πολύμυθον ἐόντα·
 οὔτε θεοπροπίης ἐμπαζόμεθ', ἦν σύ, γῆραιέ, /ε
 μυθεαὶ ἀκράαντον, ἀπεχθάνεαι δ' ἔτι μᾶλλον.
 χρήματα δ' αὖτε κακῶς βεβρώσεται, οὐδέ ποτ' ἴσα

ἐπιτιθέσθαι, ἐπιβάλλειν; — ἐνὶ θυμῷ] ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ῥήματος ἀσχάλλης.

+ 194. ἐν πᾶσιν] = μεταξύ ὄλων, coram omnibus hisce. Τὸ ἐγὼν εἶναι ὄνομ. ἐνικ. δωρική.

196. οἱ δὲ γάμον τεύξουσι] πρὸς Α, ἀτίχ. 277-278.

+ 198. πρὶν] πρότερον· δηλαδή πρὶν ἢ ἡ Πηνελόπη ἀποφασίσῃ νὰ ἐκλέξῃ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Ἥκαριου καὶ πάσης τῆς οἰκογενείας.

+ 199. ἐπεὶ... ἔμπης] αἰτιολ. πρότ.· τὸ ἔμπης ἐπικ. καὶ ἰωνικ. ἀντὶ τοῦ ἔμπης = παντάπασιν, ἐν γένει.

200. πολύμυθον] ὁ πολλοὺς λόγους ἔχων, πολυλογᾶς.

+ 201. ἐμπαζόμεθ'] τὸ ῥῆμ. ἐμπαζομαι, ἐπικ. ἀποθ. μόνον κατ' ἐνεστ. καὶ παρατ. = δίδω ἀκρόασιν, προσέχω, μετὰ γενικ. καὶ ἄπαξ μόνον μετ' αἰτ. «ἰκέτας» Π 422.

+ 202. μύθεαι] β' πρὸς. τοῦ ἐνεστ. ἐνικ. ἐπικ. καὶ μυθεῖται μεταβ. λέγω, διηγοῦμαι τι. — ἀκράαντος, ον] ἐπικ. (α κραινῶ): ἀνεκτέλεστος· ἐνταῦθα ψευδής. — ἀπεχθάνεαι ἔτι μᾶλλον] ὑπερβαίνει τὸ ἀκράαντον· οὐ μόνον ὁ μάντις δὲν κερδίζει τίποτε ἐπαγγελόμενος τὴν μαντείαν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐπισύρει τὸ πάθος τῶν μνηστήρων κατ' αὐτοῦ.

+ 203. βεβρώσεται.] εἶναι παθητ. θὰ καταφαγωθῶν. Ἐν τούτοις ἡ ἀλληλοπαθῆς ἔννοια ἔχει τὸν τρόπον τῆς. Ὁ Εὐρύμαχος δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ εἴπῃ τί θὰ κάμῃ αὐτὸς καὶ οἱ ἀντίπαλοί του· οἱ ἀκροαταὶ τὸ γνωρίζουσι. — ἴσα] τὸ οὐδ. πληθ. ἴσα λαμβάνεται

ἔσσεται, ὄφρα κεν ἦγε διατρίβησιν Ἀχαιοὺς
 ὄν γάμον· ἡμεῖς δ' αὖ ποτιδέγγενοι ἤματα πάντα 205
 εἵνεκα τῆς ἀρετῆς ἐριδαίνομεν, οὐδὲ μετ' ἄλλας
 ἐρχόμεθ', ἄς ἐπιεικὲς ὀπιούμεεν ἐστὶν ἐκάστω.»

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
 «Εὐρύμαχ' ἠδὲ καὶ ἄλλοι, ὅσοι μνηστήρες ἀγαυοί,
 ταῦτα μὲν οὐχ ὑμέας ἔτι λίσσομαι οὐδ' ἀγορεύω· 210
 ἤδη γὰρ τὰ ἴσασι θεοὶ καὶ πάντες Ἀχαιοί.»

ὡς οὐσιαστικόν ἀντὶ τοῦ ἐξίσωσις, ἀποζημιώσεις = τὰ χρήματα κα-
 κῶς θά φαγωῦσι, καὶ δὲν θά ὑπάρξῃ ἢ δὲν θά γείνη ποτὲ ἀπο-
 ζημιώσεις.

204. Τὸ ὄφρα] μεθ' ὑποτακτ. ἴδε στίχ. 124. — διατρίβησιν]
 μόνον ἐνταῦθα τὸ διατρίβω μετὰ διπλῆς αἰτίας. κρατεῖ (παρὰτείνει)
 τοὺς Ἀχαιοὺς ἀναβάλλουσα τὸν γάμον τῆς (μὲ τὸν γάμον τῆς).

206. τῆς ἀρετῆς] οὐδόλως λέγεται γενικῶς, καὶ ἡ ἐξήγησις
 propter virtutem εἶναι πλημμελής. Δὲν πρόκειται ἐν ταῖς δυσὶν αὐταῖς
 λέξεσι περὶ ἀναπτύξεως ἀνδρείας, οὔτε περὶ ἄρσεως νίκης· ἀλλὰ πρό-
 κείται περὶ τῶν ἀρετῶν τῆς Πηνελόπης αὐτῆς, ὡς εἵνεκα τῆς
 ἀρετῆς σημαίνει propter illius virtutem ἄλλως τε οὐδὲν τὸ ὑπο-
 νοούμενον, διότι τὸ τῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀρετῆς. Ἐδώσαμεν εἰς
 τὸ πρῶτον τῶν χωρίων τούτων τὴν ἐξήγησιν τοῦ Ἀριστάρχου. Ἐν-
 ταῦθα εὐρίσκομεν τὸν Ἀρίσταρχον πιστὸν ἑαυτῷ. Σχολ. Ἀρίσταρ-
 χος λείπειν φησὶ τὸ ἄρθρον ἐν ἧ, εἵνεκα τῆς ταύτης ἀρετῆς, Ἰα-
 κόν δὲ τὸ ἔθος εἶναι· ἄλλως τε ληπτέαν κατὰ τὴν ὁμηρικὴν
 σημασίαν τὴν ἀρετὴν τῆς Πηνελόπης· ἅπασαι δ' αὐτῆς αἱ τελειότη-
 τος ἐμπεριέχονται ἐν τῇ λέξει vertu. Τὸ πνεῦμα, ἡ ὠραιότης,
 ἡ τέχνη τοῦ ὑφαίνειν ὠραῖα ὑφάσματα· κατ' ἄλλους δέ· εἵνεκα
 τοιαύτης ἀρετῆς, δηλ. τοιαύτης ἐξόχου γυναικός, ὅσα ἡ Πηνελόπη,
 (οὕτως ὥστε τὸ ἀφηρημένον νὰ κῆται ἀντὶ τοῦ προσώπου) — μετ'
 ἄλλας] = τῷ γερμ. «nach andern» πρβλ. Εὐρ. Μηδ. 6. Ἦρ. Γ,
 ἐν Εὐλ. 1346 ἐν Ταύρ. 14, Θεπιρ. Εἰδ. 13, 16.

209. ἀγαυοί] ἑτέρα γραφὴ Ἀχαιοί· ἀγαυός, ἡ, ὄν, (υ),
 F (ἀγαμαί) σοι κυρ. θαυμαστός κτλ. ἐνταῦθα = τῶν μνηστήρων ὡς
 εὐγενῶν.

ἦν δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ ἐστὶν Πηνελόπεια

ἀλλ' ἄγε μοι δότε νῆα θοὴν καὶ εἵκοσ' ἑταίρους,
οἳ κέ μοι ἔνθα καὶ ἔνθα διαπρήσωσι κέλευθον.
εἴμι γὰρ ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα, 1147
215 νόστον πευσόμενος πατρός δὴν οἰχομένοιο,
ἣν τίς μοι εἴπησι βροτῶν, ἣ ὄσσαν ἀκούσω
ἐκ Διός, ἣτε μάλιστα φέροι κλέος ἀνθρώποισιν.
εἰ μὲν κεν πατρός βίοτον καὶ νόστον ἀκούσω,
ἣ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίην ἐνιαυτόν·
220 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσω μηδ' ἔτ' ἐόντος,
νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαίαν
σῆμά τέ οἱ χεύω καὶ ἐπὶ κτέρεα κτερεῖζω
πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δώσω.» +
Ἦτοι ὄγ' ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔξετο, τοῖσι δ' ἀνέστη
225 Μέντωρ, ὅς ῥ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἦεν ἑταῖρος,
καὶ οἱ ἰὼν ἐν νηυσὶν ἐπέτρεπεν οἶκον ἅπαντα,

212. θοήν] ἐπιθ. σύνθετος τῶν «νηῶν» = ταχὺς. — ἔνθα καὶ ἔνθα] ἐκεῖ καὶ ἐδῶ = τῷ γεμ. hin und her, πάντοτε πρὸς δύο διευθύνσεις.

216. ὄσσαν] ἡ, φωνή, λόγος, μάλιστα ὁ ἀδέσποτος, θεωρεῖται ὡς ἐκ θεοῦ πηγάζων A 283· παράγεται ἐκ τοῦ ὄσσαι, ἣ ἐκ τοῦ ὄψ, ἐπος· ἴδε A σελ.

222. χεύω] ἀορ. α' ὑποκτ. μὲ σημ. μέλλοντος = τὸ ρίπτω, πετώ. Καὶ τὸ κτερεῖζω εἶναι ἀορ. ὑποκτ. μὲ σημ. μέλ. μετὰ τῆς αἰτ. «κτέρια» = προσφέρω τὴν ἐπικήδειον θυσίαν.

224—249. Ὁ Μέντωρ ὁ πιστότατος φίλος τοῦ Ὀδυσσεύος ἐγείρεται καὶ μέμφεται τοὺς Ἰθακήσιους ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς μνηστήρας διαγωγῇ των. Πρὸς τοῦτον ἔπειτα ἀπαντᾷ ὁ Λεώκριτος, ὅστις διαλύει τὴν συνάθροισίν των.

226. καὶ οἱ] δηλ. τῷ Μέντωρι, ἰδίως λογικῶς ἐπερίμενός τις καὶ ᾧ = καὶ εἰς τὸν ὅποσον ὁ Ὀδυσ. ἐπέτρεπε, ἀλλὰ συχνὰ ἐκ τῆς ἀναφορικῆς συντάξεως μεταβαίνει εἰς τὴν δεικτικὴν. — ἰὼν] πηγαίνων, δηλ. ἀναχωρῶν· κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του.

175 L 289

πείθεσθαι τε γέροντι καὶ ἔμπεδα πάντα φυλάσσειν·

ὁ σφιν εὐφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν

«Κέκλυτε δὴ νῦν μευ, Ἴθακήσιοι, ὅτι κεν εἶπω·

μή τις ἔτι πρόφρων ἀγανὸς καὶ ἥπιος ἔστω 230

σκηπτοῦχος βασιλεύς, μηδὲ φρεσὶν αἴσιμα εἰδώς,

ἀλλ' αἰεὶ χαλεπὸς τ' εἶη καὶ αἴσυλα βέζοι,

ὡς οὔτις μέμνηται Ὀδυσσῆος θείοιο

λαῶν, οἷσιν ἀνασσε, πατὴρ δ' ὡς ἥπιος ἦεν.

ἀλλ' ἦτοι μνηστῆρας ἀγῆνορας οὔτι μεγαίρω 235

ἔρδειν ἔργα βίαια κακοραφίησι νόοιο·

227. γέροντι] τινές, ἕνεκα παραδόξου σφάλματος, ἐννόουσι διὰ τῆς λέξεως ταύτης τὸν Λαέρτην καὶ οὐχὶ τὸν Μέντορα. Ὁ Εὐστάθιος δίδει εἰμὴ ἡμῖν ἐξήγητιν ταύτην, ἧς βεβαίως δὲν εἶναι ὁ ἐφευρέτης: τὸ δὲ πείθεσθαι γέροντι, ὃ ἔστι τῷ Λαέρτῃ, φιλοπατορίαν διδάσκει, ὡς γὰρ οἱ κατ' αὐτὸν τῷ Μέντορι, οὕτως αὐτὸς τῷ τοῦ Ὀδυσσεύς πατρὶ πείθεται: τὸ πείθεσθαι γέροντι ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ὥστε πάντας τοὺς ἐν ὄψει πείθεσθαι τῷ γέροντι. — ἔμπεδα, ος, ον,] (ἐν, πέδον) κυρ. ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἰστάμενος· ἐπὶ χρόνου, διαρκῆς, ἀδιάλειπτος. — φυλάσσειν] ἔχει δι' ὑποκειμ. Μέντορα ὑπονοοῦμενον: ut que Mentur custodiret.

231. αἴσιμα] εἶναι ἐπὶ ἠθικῆς σημασίας recta, πράγματα δίκαια, δηλ. τὸ ἀσθημα τῆς δικαιοσύνης.

243. ὦς] = quia, cum. Ὁ Μέντωρ δικαιολογεῖ εὐχὴν ἐξωτερικῶς βάρβαρον.

234. πατὴρ δ' ὡς... ἦεν] καὶ (δι' οὓς) ἦτον ἀγαθὸς ὡς πατὴρ. Ἡ φράσις εἶναι συνηρισμένη, ἀλλ' ἡ ἀναφορά μὲ τὸ προηγούμενον εἶναι προφανής. Ὁ συνδ. δὲ ἰσοδυναμεῖ ὡς τὸ καὶ οὔτις, ἢ μᾶλλον, κατὰ τὴν ὁμηρικὴν συνήθειαν, ὡς τὸ καὶ αὐτοῖς.

235. μεγαίρω] ὡς τὸ λατιν. invideo, συνώνυμον τοῦ vetare, κωλύειν. Ὁ Μέντωρ ἀφίνει τοὺς μνηστῆρας νὰ πράττωσι κατὰ βούλησιν, δηλ. «κατὰ τὸ κεφάλι τους» «δὲν παραξενεύομαι ὅτι οἱ μνηστῆρες κτλ.» Γίνεται ἐκ τοῦ μέγας, ὡς τὸ γεραίρω ἐκ τοῦ γέρας.

336. κακοραφίησι] δοτ. πληθ. τοῦ κακοραφίη (υυ), ἡ ἐπικ. (κακὸς ῥάπτω), ἐπίνοια κακῶν, δολιότης = τῷ λατιν. consuere dolos, texere fraudes,

4^c χειρῶν ἀνεργῶν

σφάς γὰρ παρθέμενοι κεφαλὰς κατέδουσι βιαίως
 οἶκον Ὀδυσσεύος, τὸν δ' οὐκέτι φασὶ νέεσθαι
 νῦν δ' ἄλλω δήμῳ νεμεσίζομαι, οἶον ἅπαντες
 240 ἦσθ' ἄνεω, ἀτὰρ οὔτι καθαπτόμενοι ἐπέεσσιν.
 παύρους μνηστήρας κατερούκετε πολλοὶ ἔοντες.»
 Τὸν δ' Εὐρηνορίδης Λειώκριτος ἀντίον ἤδα·

+ 237. σφάς] ἐπίθ. ἀναφερόμενον εἰς τὸ κεφαλὰς.

237—38. κατέδουσι... οἶκον] τρώγουσι τὸν οἶκον, ἀντιπάσης ἄλλης ἐξηγήσεως τῆς ζωνῆς ταύτης ἐκφράσεως, ἀντιγράφουσαν τὴν Βυζαντινὴν σημείωσιν. Σχολ. μετωνομικῶς, τὰ ἐν οὔκω, τὸ δὲ ἐναντίον, μετὰ δαίμονας ἄλλους (Ἰλ. Α 222), τὸν τόπον τῶν θεῶν. Ὁμοίως εἰς τὸ σύεσι παρήμενον. (Ὀδ. Υ 407.)

+ 237. παρθέμενοι] μετχ. μέσ. ἀορ. β' ἐπικ. = διακινδυνεύω· «ἔβαλαν κάτω τὰ κεφάλια των.» Βιργιλ. objectantes periculis ἀλαχοῦ, παραθέμενοι ψυχάς.

239. νῦν δὲ] nunc vero = τῶρα ὅμως. — ἄλλω δήμῳ] cetero populo, ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν, οὔτινες δὲν εἶναι μνηστῆρες· γερμαν. dem andern.

+ 240. ἄνεω] muti, ἄνευ φωνῆς, σιωπηλῶς ἐπιρρημ. ἀμφιδόλου ἔτυμολογίας· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ πληθ. ἀριθμ.· μετὰ ἐνικ. μόνον Ψ 93· εἰς ἄλλα ὁμηρικὰ χωρία γράφεται ἄνεω ἄνευ τοῦ φ, καὶ λαμβάνεται ἐπιρρημ. silenten ἐν σιγῇ· ἐνταῦθα, παρὰ τὸ ἅπαντες εἶναι ἐπίθετον. Σχολ. Η καὶ Μ: σὺν τῷ τὸ ἄνεω.

+ 241. παύρους, ος, ον] (τὸ θηλ. δὲν εὐρίσκεται), συγκρ. παυρότερος, η, ον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ πληθ. ἐναντίον τοῦ πολλοῖ. Συγγεν. τῷ φαῦλος, φαῦρος, φλαῦρος· λατιν. paulus, paucus.

241 — 239. Τρίτος μνηστήρ ἀντιλέγει εἰς τὸν Μέντορα μετ' ἀπειλητικῶν θάρρους καὶ διαλύει τὴν συνάθροισιν, ἀφοῦ ἀπέριψε σκώπτων τὴν βοήθειαν τοῦ Τηλεμάχου.

+ 242. Εὐρηνορίδης Λειώκριτος] εἷς τῶν προϋχόντων Ἰθακησίων καὶ τῶν μνηστήρων ἅμα ὦν, λέγει ταῦτα ὑπὲρ τοῦ ὑπὸ τοῦ Μέντορος ψευθέντος λαοῦ ἀπολογήσασθαι θέλων· πᾶσα δὲ τῶν λόγων αὐτοῦ ἡ δύναμις περιστρέφεται εἰς τὸ ὅτι οἱ αἰεὶ συνδειπνοῦντες καὶ συνευχαρούμενοι, δύνανται ἐναντιοῦσθαι καὶ πλείουσιν, αὐτοῖς ἐπιβάλλουσιν· ἐκτὸς γὰρ ὅτι ὁ οἶνος ἐπαυξέει τὰς δυνάμεις

σφάς ἐπὶ σφείρας

«Μέντορ ἀταρτηρέ, φρένας ἤλεέ, ποῖον ἔειπες
ἡμέας ὀτρύνων καταπαυέμεν, ἀργαλέον δὲ
ἀνδράσι καὶ πλεόνεσσι μαχήσασθαι περὶ δαιτί.»

243

αὐτῶν, μάχονται καὶ ἐν τόπῳ συμφόρῳ καὶ τὴν νίκην αὐτοῖς ἀσφα-
λίζονται. Μωρὰ μὲν ἡ κρίσις αὐτοῦ, καὶ οἱ λόγοι δειλοῦ καὶ ἀνάν-
δρου, ἀλλ' ὁ καπνὸς ἐστὶ τὸν λαὸν μᾶλλον φοβεῖσθαι καὶ κατέχειν
αὐτὸν μηδὲν ἀποτολμώντα ('Ρουσιάδης). Ὁ δὲ Εὐστάθιος λέγει:
«'Ακμάζων ὁ ποιητὴς ἐν ταῖς τῶν μνηστῆρων δημηγορίαις τὸν μὲν
'Αντίοον ἀπλούτερον δημηγοροῦντα πεποίηκε καὶ ἀφελέστερον,
τὸν δὲ Εὐρύμαχον ἐμβριθέστερον ἐκείνου καὶ ἀδρότερον· ἐνταῦθα δὲ
Λειώκριτόν τινα μνηστῆρα βραχύλογον μὲν πλάττει, θρασύτερον
δὲ ἐκείνων, ὃς οὐ μόνον τὸν Ὀδυσσεῖα ἐξευτελίσσει, ἀλλὰ καὶ τὴν
ἀγορὰν ταχὺ λύσει, ἣν οὐκ ἐκάθησεν αὐτός. Ὡστε εἶναι εἰπεῖν, ὡς
εἰ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀνδρῶν ἀγορὰς κατὰ τὸν ποιητὴν Θέμις λύει
καὶ καθίζει, ἀλλὰ τὴν σήμερον ἐν Ἰθάκῃ ταύτην Θέμις μὲν ἐκάθη-
σεν, ἀβριμίστου δὲ ἀνδρὸς ὕβρις ἔλυσε.»

243. ἀταρτηρὸς ἡ, ὄν,] ἐπικ. ὀλέθριος, ἐχθρικός. Κατὰ μὲν
τὸν Ἀμείν, ἐκ τοῦ τείρω, κατὰ δὲ τὸν Δούντζερρον κατ' ἀναδιπλα-
σιασμόν, ὡς ρίζα ἔχων τὸ ταρ-τ-ηρος, ὡς τὸ καρ-κ-ίνος (cancer)
μετὰ τῆς καταλήξεως ηρὸς (πρβλ. ὀτρηρὸς) καὶ τὸ στέλεχος ταρ,
τὴν δύναμιν ἐκ τοῦ τ αράσσειν (ταραχῆ), ταρβεῖν, ταρ-βει.—
φρένας ἤλεε] = «στραβομάλε» ἀνόητε· ἐτυμολογ. ἐκ τοῦ ἄλη,
ἀλάομαι.

244. ἀργαλέον δὲ] ὑπονοεῖται ἂν εἴη ἡ ἀνάλογόν τι τοιοῦ-
τον· ὁ δὲ εἶναι ἐπεξηγηματικὸς «διότι θά ἤτο βαρετὰ ἐπεχειρήσις.»

245. ἀνδράσι καὶ πλεόνεσσι] εἰς ἀνδρας πολυαριθμο-
πέρους (τῶν μνηστῆρες)· ἕτερα γραφή, ἀνδράσι καὶ παύροισι.
Κατὰ τὴν γραφὴν ταύτην θὰ ἐπρόκειτο τότε περὶ τῶν ὀλίγων ἀν-
δρῶν οὓς διαθέτει ὁ Τηλέμαχος· ἀλλ' οὐδόλως θὰ δυνάμεθα νὰ
διακρίνωμεν ποία ἦτο ἡ σημασία τοῦ καί. Ὁ Λειώκριτος λέγει
ὅτι οἱ μνηστῆρες εἶναι μᾶλλον ἀκαταμάχητοι. Περὶ τοῦ ἀνδράσι
ἴδε Α, στίχ. 1. — μαχήσασθαι] = πιάναμαι, ὄχι περὶ τῆς ἐν
πολέμῳ μάχης, ἀλλ' ἐπὶ θηριομαχίας· ὁ Pierron ἀποφαίνεται οὕτω·
ὅτι εἰς τὸ μαχήσασθαι ὑπονοεῖται τὸ ἡμῖν: «νὰ μάχωνται ἐναν-
τίον ἡμῶν.» Ὁ Λειώκριτος ἐννοεῖ νὰ μᾶς νικήσωσι, νὰ λάβωσι λό-
γον ἀπὸ ἡμῶν. — περὶ δαιτί] in loco coenae: προκαιμένου περὶ

εἶπερ γάρ κ' Ὀδυσσεὺς Ἰθακῆσιος αὐτὸς ἐπελθὼν
 δαινυμένους κατὰ δῶμα ἐόν μνηστῆρας ἀγαυοὺς
 ἐξέλασαι μεγάροιο μενοινήσει' ἐνὶ θυμῷ,
 οὐ κέν οἱ κεχάροιο γυνή, μάλα περ χατέουσα,

του συμποσίου, δηλ. περι τῆς καταστροφῆς ἦν ἐπιφέρομεν δια τῶν
 συμποσίων ἡμῶν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ Bothe παραφράζει
 τὸ περι δαιτι ὡς ἂν ἔλεγεν ὁ Ὀμ. ἐν δαιτί: cum epulantibus
 sativisque. Τὸ παράδειγμα ὅπερ ἀναφέρει ἐκ τῆς Ἰλιάδος ΙΘ, 160
 —170, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τοὺς συμποσιαστάς· καὶ ἡ ἐξή-
 γησις αὐτῆ ἀποδίδει εἰς τὸ Λειώκριτον προφανῆ ἀπάτην ἅς ἀφή-
 σωμεν εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς, οὗς ἀπανθίζει ὁ Εὐστάθιος, τὴν ιδεάν
 ὅτι ἔνεκα τῆς εὐωχίας αὐτῆς ὁ Ὀδυσσεὺς θέλει εὐρεῖ ἐν τοῖς μνη-
 στῆρσιν ἀητητήτους ἀντιπάλους. Παρατηρήσατε ὅτι ἔχομεν ἐν τῇ
 σημ. τοῦ Διδύμου, συγχρόνως τῇ αἰτιολογίᾳ τοῦ καὶ πλεόνεσσι
 τὴν σχολίασιν τοῦ ἐν δαιτί· (οἱ μνηστῆρες) περιέπονται
 εὐωχοῦμενοι. Ὁ Λειώκριτος λέγει, «θὰ ἀποκρούσωμεν τὴν προσ-
 βολήν, καὶ θὰ συμποσιάζωμεν.» οὐδόλως ἔνεκα τοῦ συμποσίου θὰ
 ἦσαν ἰσχυρότεροι, διότι εἶναι καὶ ἰσχυροὶ, καὶ δὲν φοβοῦνται οὐ-
 δένα· οἱ κορσεμένοι μέχρι τοῦ λαιμοῦ φονεύονται ἄνευ ἀμύνης.
 (Pierron Ὀδυσσ.)

247. δαινυμένοις] σημαίνει γενικὴν πράξιν καὶ οὐχὶ τοῦτο ἢ
 ἐκεῖνο τὸ γεῦμα τῆς ἡμέρας. Πρόκειται περὶ τῆς διαρπαγῆς, ἥτις
 δίδει ὕλην εἰς τὰ συμπόσια τῶν μνηστῆρων. Αἱ προετοιμασίαι ἐ-
 κάστου συμποσίου ἐμπεριέχονται ἐν τῷ δαινυμένοις, ὡς καὶ τὰ
 συμπόσια αὐτά. Κατ' ἀκριβολογίαν ὁμοῦ σημαίνει εἰς πᾶσαν σιγ-
 μὴν τοῦ συμποσίου καὶ οὐχὶ εἰς ἐκείνην τῆς πλησμονῆς καὶ τῆς
 μέθης.

249. οὐ κέν οἱ κεχάροιο... ἐλθόντ'] non ipso lætaretur re-
 verso, οὐδὲν θὰ εἶχε, δι' οὗ νὰ συγχαρῆ ἑαυτῇ διὰ τὴν ἐπιστροφήν
 τοῦ συζύγου τῆς. Τὸ ῥῆμα χαίρω ἔχει τοὺς ἐξῆς τύπους· (χαρ)
 παρατ. ἀναξ. χαίρων, ἔχαιρε, χαῖρε, θαμισ. χαίρεσκεν, μέλ. ἀπα-
 ρεμφ. χαίρησιν, ἀόρ. ἐχάρη, -μεν, -σαν, παρακ. κεχάρηκα, μόνον
 ἐν τῇ ἐπικ. μετοχ. κεχαρηότα, καὶ τοῦ μέσ. παρακ. κεχαρημένος,
 ὑπερσυντ. κεχάρηντο γ' πληθ. Παρ' Εὐριπ. συχνάκις παρακ. κεχά-
 ρημαι, εἶμαι χαρούμενος· ῥηματ. χαρτός. Πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἐξῆς
 ἐπικούς ἀναδιπλ. κεχάροντο, ἀόρ. β' εὐκτ. κεχάροτο καὶ γ' πληθ.

ἐλθόντ', ἀλλά κεν αὐτοῦ ἀεικέα πότμον ἐπίσποι, 250
 εἰ πλεόνεσσι μάχοιτο· σὺ δ' οὐ κατὰ μοῖραν ἔειπες.
 ἀλλ' ἄγε, λαοὶ μὲν σκίδνασθ' ἐπὶ ἔργα ἕκαστος,
 τούτω δ' ὄτρυνέει Μέντωρ ὁδὸν ἠδ' Ἀλιθέρσης,
 οἷτε οἱ ἐξ ἀρχῆς πατρώϊοί εἰσιν ἑταῖροι.
 ἀλλ', ὄτω, καὶ δηθὰ καθήμενος ἀγγελιάων 255

κεχαροῖατο, μέλ. ἐνεργ. ἀπαρεμφ. κεχαρησέμεν, μέσ. μέλ. γ' ἐνικ. κεχαρήσεται, μέσ. ἀόρ. α' χάρετο. Ἡ συλλαβὴ χαρ εἶναι καθ' ἅπαντας τοὺς χρόνους βραχεῖα = χαίρω, ἔχω χαρὰν· συχὰ μετὰ τῶν ἐξῆς προσδιορισμῶν «θυμῷ, ἐν θυμῷ, φρεσὶ, φρένα.» Συντ. α' μετὰ δοτ. χαίρω ἐπὶ τινι, ἀγάλλομαι· β' μετὰ δοτικ. καὶ μετοχ. «τῆ χαίρον νοστήσαντι.» γ' μετὰ μετοχ. τοῦ ὑποκειμένου προσδιοριστικῆς «χαίρω ἀκούσας·» «μετὰ χαρᾶς ἤκουσα·» δ' μετὰ τοῦ «οὐνεκα» ἢ «ἴτι.» — χατέουσα] μετοχὴ τοῦ χατέω, κυρ. χάσσω πρὸς τι, δηλαδὴ ποῦ, ἐπιθυμῶ.

250. ἐλθόντ'] λείπει τὸ ἐλθόντι· σπανία ἔκθλιψις τῆς δοτικ. τοῦ ἐνικ. (ἀλλ' ἐνταῦθα ἦν ἀναγκαῖα· διότι τὸ χαίρειν κεῖται παρ' Ὀμήρῳ εἴτε ἀπολύτως εἴτε μετὰ δοτικ. καίτοι μετοχῆς, ὡς καὶ 419· Τ 463, Ε 682, Ω 703). — ἀπό τοῦ] ἐπίρ. τοπικόν, ibidem, ἢ ἰδία. — ἀεικέα πότμον] = τέλος ἐπονείδιστον. — ἐπίσποι] ἔχει δὲ ὑποκειμένον τὸν Ὀδυσσεά, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς φράσεως· εἶναι ἀόρ. τοῦ ῥήμ. ἐφίπω, ἀπαρέμφ. ἐπισπεῖν καὶ μετχ. ἐπισπών. Ἐνεργ. σημ. κυρίως εἶμαι κατόπιν· μεταφ. ἐπιδιώκω, συχὰ ἐν τῇ φράσει «πότμον, θάνατον καὶ πότμον ἐφέσω·» εὐρίσκω τὸν θάνατον, ἐκκληρῶ τὸ εἰμαρμένον.

252. ἀλλ' ἄγε] πλεῖσταί αἱ ἐπίνοιαι τοῦ Ὀμήρου, τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν αὐθάδειαν τῶν μνηστήρων εἰκονίζουσαι· ὁ μὲν Τηλέμ. συνεχάλεσεν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαόν, ὁ δὲ Λειώκριτος οὔτε τὴν ἐξουσίαν, οὔτε δίκαιον ἔχων, λύει αὐτήν. Ὅταν ἡ δυναστεία καὶ ἀνομία ἐπιπολάξῃ δύναται μὲν τότε ἡ δικαιοσύνη νὰ συγκαλῆ ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἡ ἀδικία λύει αὐτὰς ταχέως.

253. ὄτρυνέει] accelerabit, ἢ κάλλιον properabit· τάχιστα θὰ προετοιμασθῆ. Ὁ Λειώκριτος εἰρωνεύεται τοὺς δύο φίλους τοῦ Τηλεμάχου, ἀλλὰ λογίζει ἄνευ τῆς Ἀθηνᾶς, ἣτις θέλει ἐνισχύσει τὰ ἀδύνατα μέσα τοῦ Μέντορος καὶ τοῦ Ἀλιθέρσου.

πεύσεται εἰν Ἰθάκῃ, τελείει δ' ὄδον οὔποτε ταύτην.»

Ὡς ἄρ' ἐφώνησεν, λῦσεν δ' ἀγορὴν αἰψηρὴν.
οἱ μὲν ἄρ' ἐσχίδναντο ἐὰ πρὸς δῶμαθ' ἕκαστος,
μνηστῆρες δ' ἐς δῶματ' ἴσαν θεοῦ Ὀδυσῆος.

Τηλέμαχος δ' ἀπάνευθε κίων ἐπὶ θύγα θαλάσσης,
261 χεῖρας νιψάμενος πολιτῆς ἄλός, εὔχετ' Ἀθήνη·

256. εἰν Ἰθάκῃ] ἐν τῇ Ἰθάκῃ, δηλαδή χωρὶς νὰ κινηθῇ ἀπὸ τὴν Ἰθάκην. — οὔποτε] ἀποδεικνύει κάλλιστα ὅτι τὸ ὅτρυνέει ἐν στίχ. 233 εἶναι εἰρωνεῖα. Σχολ. ὡς μὴ δυναμένου τοῦ Μέντορος καὶ τοῦ Ἀλιθέρσου παρασχεῖν αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια πρὸς τὸ πλεῖν. Ταῦτα λέγων ὁ Δειώκριτος δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι οἱ Μνηστῆρες ἐναντιωθήσονται καὶ θέλει διεγείρει αὐτοὺς ὁ Μέντωρ.

257. αἰψηρὴν] τὸ ἐπιθ. ἀντὶ τοῦ ἐπιρ. ἐν πᾶσι βία = ταχέως διέλυσαν τὴν ἀγορὰν, κυρ. διέλυσε τὴν ἀγορὰν οὕτως ὥστε νὰ ᾖναι ταχεῖα, δηλ. ταχέως διαλελυμένη.

259. Ὁ Ὅμηρος οὐδέποτε μεταχειρίζεται γενική δι' οὐ, ἀλλ' ἀντὶ αὐτῆς πάντοτε τὴν γεν. θεῖου ἢ θεῖοιο (οἱ βασιλεῖς εἰσι θεῖοι, διογενεῖς), τὸ ὁποῖον μόνον κατὰ γεν. περὶ Ὀδυσσεὺς μεταχειρίζεται, ἄλλως ὅπως, διογενής.

260 — 98. Ὁ Τηλέμαχος ἔκετεύει χθές ἐπὶ τῆς θαλάσσης τὴν παρουσιασθεῖσαν αὐτῷ θεότητα, ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ Μέντορος, ὑπισχνεῖται ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ βοήθειαν καὶ τὴν προτρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ οἴκοι, ὅπως φροντίσῃ διὰ τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ ταξιδίου.

260 ἀπάνευθε] (υ), καὶ πρὸ φων. θεν. ἐπίρ. πόρρω, μακρὰν «ἀπάνευθε κίων» ἀπερχόμενος. — θύγα] αἰτ. ὄνομ. θῆς, θινός, ὄ, (τίθημι) = παράλια, αἰγιαλός.

261. Ἀθήνη] ὁ ποιητῆς ὀμιλεῖ δι' αὐτὸν καὶ δι' ἡμᾶς· διότι ὁ Τηλέμαχος ἀγνοεῖ τὸ ὄνομα τῆς θεότητας, ἥτις τὸν ἐπισκέφθη· γνωρίζει ὅτι εἶναι θεὸν τι ὄν, καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶναι τοῦ Διδύμου· ὁ μὲν Τηλέμαχος ἀπλῶς θεὸν ἐπικαλεῖται (στίχ. 262)· ἀγνοεῖ γὰρ τίς ἦν θεῶν ὁ φανείς αὐτῷ· ὁ δὲ ποιητῆς εὔχετ' Ἀθήνη φησίν. Ἐάν ὁ Τηλέμαχος πρὸ τῆς προσευχῆς νίπτεται τὰς χεῖρας μὲ θαλάσσιον ὕδωρ (πολιτῆς ἄλός), καὶ οὐχὶ μὲ γλυκύ, πράττει τοῦτο διότι ἀπέδιδον εἰς τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἰδιαιτέραν καθαρτικὴν ιδιότητα. Ἴδε Ἰλιάδ. Α, 313· ἄλλως τε τὸ νίπτειν τὰς

«Κλυθί μοι, ὁ χθιζὸς θεὸς ἤλυθεσ ἡμέτερον δῶ
καί μ' ἐν νηὶ κέλευσας ἐπ' ἠεροειδέα πόντον,
νόστον πευσόμενον πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
ἔρχεσθαι· τὰ δὲ πάντα διατρίβουσιν Ἀχαιοί, 263
μνηστῆρες δὲ μάλιστα, κακῶσ ὑπερηνορέοντες.»

Ὡσ ἔφατ' εὐχόμενος, σχεδόθεν δὲ οἱ ἤλθεν Ἀθήνη,
Μέντορι εἰδομένη ἡμὲν δέμασ ἠδὲ καὶ αὐδῆν,

χεῖρας πρὸ τῆσ προσευχῆσ δὲν ἦτο τύπος ἀπαραίτητοσ βλέπομεν,
π. χ. τὸν Χρῦση ὅστισ ἐτοιμάζεται νὰ προσευχηθῆ ἐν ἴλ. Α, 34—
36· ἀλλ' ὁ Χρῦσησ ἐνίσθη τὰσ χεῖρασ, Α, 449, ὅταν ἐκ δευτέρου
δέεται τῷ Ἀπόλλωνι.

262. Τὸ χθιζὸσ] συχνότατα ἀπαντᾷ ἀντὶ ἐπιρ. χθεσ ἦλθε.

263. ἠεροειδέσ] Ἡ ὄνομ. ἠεροειδέσ, ἐσ, (ἀήρ, εἶδοσ) γεν.
έοσ, ἐπ. ἀντὶ τοῦ ἀεροειδέσ, πᾶν ὅ,τι εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ μακρό-
θεν ὁρώμενον καὶ οὐχὶ ἐντελῶσ διαφανῆ ἀέρα· ἐπιθ. τῆσ θαλάσσησ
ἀπὸ τοῦ χρώματοσ τοῦ σκοτεινοῦ.

263. διατρίβουσιν] morantur, βραδύνοουσι, δηλ. ἐμποδιζουσι.
Ὁ Τηλέμ. εἶχε ζητήσεσ πλοστον καὶ εἰκοσι συντρόφοουσ, ἀλλ' οὐδὲν τῷ
ἐχορηγήθη. Ἡ ἔκφρασισ: τὰ πάντα, toutes ces choses. Ἄπαντα
αὐτὰ τὰ πράγματα, ἅτινα μετεχειρίσθη, δεικνύουσι τὰ μέσα τοῦ
ἐκτελέσαι τὸ θαλάσσιον ταξείδιον, καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου,
ὅπερ ἡ Ἀθήνᾶ ὑπηγόρευσε, δηλ. τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Νέστοροσ καὶ
τοῦ Μενελάου.

266. ὑπερηνορέοντεσ] ὁ ὑπερηνορέων, μετοχῆ ἐνεστ. (ὡσ
ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ πληθ. εὐρισκομένη, ἐνικῶσ δὲ μόνον Ν 238)
ἀχρήστου τινὸσ ῥήματοσ ὑπερηνορέω (ἐκ τοῦ ὑπερήνωρ, ὃ ἐσιν
ἀγαν ἀνήρ, ὡσ ἐκ τῆσ ὑπὲρ καὶ ἀνήρ) κυρ. ὑπερανδριζόμενοι· ἐπὶ
κακῆσ σημ. = ὑπερόπτησ, ὑβριστήσ καὶ ἐπιτείνεται ἡ κακῆ σημ.
διὰ τοῦ «κακῶσ,» ὡσ ἐνταῦθα λέγεται ἐπὶ τῶν μνηστῆρων.

267. σχεδόθεν] ἐπικ. ἐπιρ. ἐκ τοῦ σύνεγγυσ ε proximo· ὁ Τη-
λέμαχοσ δὲν βλέπει αἰφνιδίωσ πρὸ αὐτοῦ τὸν ψευδομένορα. —
ποιοῦσι ἐνταῦθα τὸ σχεδόθεν συνώνυμον τοῦ σχεδόν, καὶ τῷ δι-
δουσι τὸ οἱ ὡσ συμπλήρωμα. Τοῦτο εἶναι διαστροφῆσ τῆσ σημα-
σίασ τῶν λέξεων, καὶ ἀφαίρεσισ ἀναγκαίασ λεπτομερίασ πρὸσ τὸ πι-
θανόν τῆσ διηγήσεωσ. Τὸ οἱ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἦλθεν.

268. ἡμὲν . . . ἠδὲ καὶ αὐδῆν] Βιργιλ. Omnia Mercurio si-

ὁ δὲ θεὸς *ἐκ τῆσ* *ἀφ' ἧσ* *ἐκ τῆσ* *(ὡσ ἐπὶ τῆσ ἐκ τῆσ)*

καί μιν φωνήσασ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

«Τηλέμαχ', οὐδ' ὄπιθεν κακὸς ἔσσειαι οὐδ' ἀνοήμων,
 271εἰ δὴ τοι σοῦ πατρός ἐνέστακται μένος ἧῦ,
 οἷος κείνος ἔην τελέσαι ἔργον τε ἔπος τε.
 οὐ τοι ἔπειθ' ἀλήη ὁδὸς ἔσσειται οὐδ' ἀτέλεστος.
 εἰ δ' οὐ κείνου γ' ἔσσι γόνος καὶ Πηνελοπείης,

milis vocemque coloremque. Τὸ αὐτὴ, ἐκ τοῦ ἄω, φωνὴ ἀνθρω-
 πίνη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.

270. ὄπιθεν] in posterum, εἰς τὸ μέλλον. Ὁ Ὅμ. ὀνομάζει ὡς μέλλον τὸ ὀπισθεν ἡμῶν κείμενον, δηλ. τὸ μὴ ἔτι συμβάν ὑπάρχει καὶ ὀπίσω, Α, 222, ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ λεγόμενον ὑπὸ τῆς Ἀθη-
 νᾶς, εἰς ἀνάλογον ἔκφρασιν.

271. εἰ δὴ τὸν...] δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ φράσις ἰσοδύνα-
 μος ταύτης «διότι ὑποθέτω ὅτι εἶσαι ἀληθῆς υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς.» Ὁ Νικάνωρ λέγει ὅτι δύναται νὰ τεθῇ ἔπειτα τὸν στίχον 270, καὶ νὰ σχηματισθῇ ἀπὸ τοῦ εἰ δὴ τοι ἡ ἀρχὴ τῆς περιόδου, ἥτις λήγει εἰς τὸν στίχον 273. Σχολ. Μ καὶ Σ: ὁ στίχος καὶ τοῖς ἐπομένοις καὶ τοῖς ἡγουμένοις δύναται συνάπτε-
 σθαι. Ἐν τούτοις ἡ συνήθως στίξις εἶναι προτιμητέα κατὰ τὴν φυσικότητα τῶν ἐνοιῶν.

273. ἔπειτα] igitur, ἔκτοτε.

274—80. εἰ δ' οὐ κείνου...] ὁ Pagne Knight ἀποκόπτει τοὺς στίχους ταύτους ὡς ἀνωφελεῖς καὶ γελοῖους· ὁ Dugas Montbel ἀποδοκιμάζει τὴν ἀποκοπὴν, διότι δὲν ἀρμόζει τὸ γελοῖον εἰς τὸν Ὅμηρον. Ἡ ταυτολογία τοῦ στίχου 276 καὶ 277, ἣν ὁ Dugas Montbel μέμφεται, ἔχει λόγον ὑπάρξεως εἰς τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀρχῆς, ἣν πρόκειται νὰ θέσῃ ἐν πληρεῖ φωτὶ· ἀλλ' ὁμως πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ ὀμιλῶν εἶναι γέρον, καὶ ὅτι ἡ ἠθικότης ἀρμόζει εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν γερόντων.

274. γόνος] υἱός, δηλ. ἀληθῆς υἱός. Ὁ Μέντωρ δὲν δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὁ Τηλέμαχος ἦν υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ τῆς Πηνελόπης· ἀλλὰ ὁ Τηλέμαχος οὐδὲν ἔπραξεν ἔτι μαρτυροῦν ἀνωτέραν τινα διάνοιαν· οἱ στίχοι 276—77 ἐπικυροῦσι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην τοῦ φίλου τοῦ Ὀδυσσεύς ἢ τῆς Ἀθηναῖς, ἥτις ἐνεσαρκώθη ἐν αὐτῇ.

οὐ σέγ' ἔπειτα ἔολπα τελευτήσῃν ἃ μενοιγᾶς. 275
 παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται,
 οἱ πλείονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους.
 ἀλλ' ἐπεὶ οὐδ' ὄπιθεν καχὸς ἔσσειαι οὐδ' ἀνοήμων,

277. παῦροι. . . . πέλονται] ὁ Εὐριπ. ἐν Ἡρακλ. στίχος 326 κλπ.

οὐδὲν κακίων τυγχάνεις γεγῶς πατρός,
 παύρων μετ' ἄλλων· ἕνα γὰρ ἐν πολλοῖς ἴσως
 εὐροις ἄν, ὅστις ἐστὶ μὴ χείρων πατρός.

Δημοσθ. « Τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὡσπερ εἰμαρμένη εἶη, φαύλους ἀποβαίνειν τοὺς υἱούς· » καὶ τὸ παροιμιώδες « Ἀνδρῶν ἠρώων κακὰ σήματα· » « heron filii noxae. » — οἱ πλείονες] ὡς ἂν ἢ οἱ μὲν πλείονες: isti quidem, scilicet plures. Δύναται τις αὐστηρῶς ἐξετάζων, νὰ λάβῃ τὸ ὅ, ἢ, τὸ, ὡς ἀπλοῦν ἄβρρον· ἀλλὰ κάλλιον εἶναι νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀξίαν του ἐνταῦθα· καὶ τοι ἄβρρον παρ' Ὀμηρῷ δὲν ἀπαντᾷ συχνά. — κακίους] ὁ Ὅμηρος, ὡς ὁ Ἡσιόδος, καὶ πάντες οἱ ἀρχαῖοι ποιηταί, πιστεύουσιν ὅτι ὁ κόσμος βαδίζει ἐκπίπτων. Δὲν εἶναι μόνον ἡ περιώνυμος στροφή τοῦ Ὁρατίου, Aetas parentum reior avis . . . ἦν δύναται τις νὰ ἀναφέρῃ ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἄλλαι Ἑλλήνων τε καὶ Λατίνων· ἄξιος προτιμήσεως εἶναι ὁ ὁμηρικὸς τύπος· οἷοι ν ὕν βροτοῖ εἰσι, καὶ τοὺς εὐγλώττους πόθους τοῦ Νέστορος συγκρίνοντες τοὺς ἀνθρώπους οὓς βλέπει μὲ τοὺς ἥρωας, καὶ οὓς εἶδὲ ποτε ἐπὶ τῆς γῆς. — πατρός ἀρείους] κρείττονες δὲ ὀλίγοι· ὅσον, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Ἔκτωρ καὶ ὁ Κοτρεὺς ὡς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν Ἀμφιτρυόνα, Πηλέα, Πριάμον καὶ Περιφύτην. Ὁ Nietzsche φέρει παράδειγμα ἐκ τῆς Ῥητ. τοῦ Ἀριστοτ. 11, 18, 3. « ἐξίσταται δὲ τὰ μὲν εὐφυᾶ γένη εἰς μαντικώτερα ἤδη· ὅσον, οἱ ἀπ' Ἀλκιβιάδου καὶ οἱ ἀπὸ Διονυσίου τοῦ προτέρου· τὰ δὲ στάσιμα εἰς ἀβελτηρίαν καὶ νωθρότητα· οἷοι οἱ ἀπὸ Κίμωνος καὶ Περικλέους καὶ Σωκράτους. » Ἡ λέξις ἀρείων, ἄρειον, ποιητ. συγκρ. κατὰ τὴν σημ. ἀνήκει εἰς τὸ θετικ. ἀγαθὸς (ἐκ τῆς ρίζ. αρ- ἐξ ἧς ἀρ-ετή, ἀρ-έ-σκω κτλ. Ἄρ-ης), καλλίτερος, τούναντιον « χείρων. »

278. ἀλλ' ἐπεὶ. . .] ὁ Μέντωρ ὡς φίλος παραδέχεται φυσικῶς ὅτι ὁ Τηλέμ. δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ, ἀλλ' ὅτι εἶναι ὁ ἐκλεκτός καὶ γνήσιος υἱός.

οὐδέ σε πάγχυ γε μήτις Ὀδυσσεύς προλέλοιπεν,
 280 ἔλπωρή τοι ἔπειτα τελευτήσαι τάδε ἔργα.
 τῷ νῦν μνηστήρων μὲν ἕα βουλὴν τε νόον τε
 ἀφραδέων, ἐπεὶ οὔτι νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι·
 οὐδέ τι ἴσασιν θάνατον καὶ κῆρα μέλαιναν,
 ὅς δὴ σφι σχεδὸν ἔστιν, ἐπ' ἤματι πάντας ὀλέσθαι.

279. οὐδ' ἐ] δηλαδή καὶ ἐπεὶ οὐ. Ὁ Μέντωρ εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ Τηλέμαχ. πιστεύει ὅτι ἐφαίνετο εἰς τὸν γέροντα (στ'χ. 271), μὴ πιστεύων· ὁ δὲ λόγος προβαίνει κατὰ τοὺς κανόνας τῆς πιθανότητος. — μήτις, ιος] ἡ δοτ. μήτι ἐπ. = μήτις, συγγ. τοῦ μήδομαι = βουλή, δύναμις.

+ 280. ἐλπωρή] ἡ, ἐπικ. ἀντὶ τοῦ ἐλπίς μετ' ἀπαρμυφάτ.

+ 281. τῷ] ἀρχαία γραφ. τῷ, καὶ ἀποδίδουσιν ἀναμφιβόλως τὸν δυϊκὸν τοῦτον εἰς τὸ βουλὴν τε νόον τε. Τοῦτο φαίνεται καὶ καλὸν καὶ κακόν, διότι τὸ τῷ, σημαῖνον τὴν συνέπειαν, εἶναι φυσικὸν καὶ ἀπλοῦν. Ἐφ' ὅτου τὸ ταξείδιον ὄφειλε νὰ ἐπιτύχη, ὁ Τηλέμ. δὲν ἔχει νὰ φοβῆται ἄλλο πρᾶγμα, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐτοιμασθῆ καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ ταχέως.

+ 284. ὅς] ὁ Bothe δὲν παραδέχεται τὸν σύνδεσμον, ὅστις ἀναφέρεται εἰς τὸ πρῶτον τῶν δύο οὐσιαστικῶν, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ δεύτερον ἢ εἰς ἀμφοτέρω· προτείνει δὲ τὴν γραφὴν ὡς· Ineleganter orationem. Κῆρα μέλαιναν, ὅς, κτλ. Ponamus, quod egregio vate dignum sit, ὡς δὴ... ὀλέσθαι, h. e. ὅτι ὀλέσθαι πάντας σχεδὸν σφίν ἐστιν ἐπ' ἤματι, imminere jam illis uno die omnibus in teritum. Οὐδὲν πλέον ἄχρηστον τοιαύτης τελειότητος τοῦ ὀμηρικοῦ λεκτικοῦ. Ἡ σύνταξις τοῦ ποιητοῦ εἶναι ἐλευθερωτέρα τῆς ὑπερσυχράσης μετ' αὐτόν· ἔπειτα τὸ ὅς ἐξηγεῖται εὐκολώτερον ἢ τὸ ὡς. — ἐπ' ἤματι] ἰσοδυναμεῖ τῷ ἰφ... ἤματι. "Ἰδε Ἰλ. VI, 422 uno eodemque die, ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ· ὁ Μέντωρ δὲν λέγει μόνον ὅτι θ' ἀπολεσθῶσιν ἡμέραν τινά, ἀλλ' ὅτι θὰ λάβῃ χώραν τελεία καὶ ταχεῖα σφαγή· καὶ οὕτως τῷ ὄντι τὰ πράγματα λαμβάνουσι χώραν ἐν τῇ Ὀδυσσεῖα. Ὁ Μέντωρ, ὅστις εἶναι ἡ Ἀθηνᾶ, προφητεύει μετ' ἀπολύτου βεβαιότητος. — ὀλέσθαι] μετὰ τὸ ἐστὶ, εἶναι προφανῶς ἀντὶ τοῦ ὥστε ὀλέσθαι, ut perierint, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀπολεσθῶσι, δηλαδή τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ ἀπολεσθῶσι.

σοὶ δ' ὁδὸς οὐκέτι δηρὸν ἀπέσσεται ἦν σὺ μενοιᾶς
 τοῖος γάρ τοι εταῖρος ἐγὼ πατρώϊός εἰμι, 286
 ὅς τι νῆα θοήν στελέω καὶ ἄμ' ἐψομαι αὐτός.
 ἀλλὰ σὺ μὲν πρὸς δώματ' ἰὼν μνηστῆρσιν ὁμίλει,
 ὄπλισσόν τ' ἦια καὶ ἄγγεσιν ἄρσον ἅπαντα,
 οἶνον ἐν ἀμφοροεῦσι, καὶ ἀλφιτα, μυελὸν ἀνδρῶν, 290
 δέρμασιν ἐν πυκινόισιν· ἐγὼ δ' ἀνὰ δημον εταίρους
αἰψ' ἐθελοντῆρας συλλέξομαι. εἰσὶ δὲ νῆες
 πολλαὶ ἐν ἀμφιάλω Ἰθάκῃ, νέαι ἠδὲ παλαιαί.
 τῶν μὲν τοι ἐγὼν ἐπιόψομαι ἧτις ἀρίστη,

286. Τὸ ἀπέσσεται εἶναι μέλ. τοῦ ῥήμ. ἀπειμι = εἶμαι μακράν. «τὸ ταξιδί σου δὲν θὰ ἀργήσῃ πλέον πολὺ.»

286 — 87. τοιοσ... εἰμί, ὅς] talis, sum, qui (διότι ἐγὼ, ὁ ἐκ πατρὸς φίλος), εἶμαι εἰς κατάστασιν τοῦ νά. — ὄπλισσον τ' ἦια] ἐτοίμασον ἐφόδια, τροφὰς κτλ. Τὸ ἦια, viatica, σημ. ὅσα δηλαδή λαμβάνει τις μετ' ἑαυτοῦ ταξιδεύων. Ἀμφισβητέα εἶναι ἡ παραγωγή, ἀλλὰ βεβαίως ὑπάρχει ἐν τῇ λέξει ἰδέα κινήσεως, καὶ ἡ ῥίζα του εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τοῦ ἰέναι.

290. ἀμφοροεῦσι] (ἀμφι, φέρω) ἐπικὸς καὶ πλήρης σχηματισμὸς ἀντὶ τοῦ συνήθους συγκεκομμένου ἀμφορεῦς, ἀγγεῖον ὀπωσοῦν μέγα, ἀμφοτέρωθεν ἔχον λαβὰς, πῆλινον ἢ καὶ μετάλλινον, χρῆσιμον διὰ τὸν οἶνον καὶ τὸ μέλι, «στάμνα.» — μυελὸν ἀνδρῶν] medullam hominum, μυελὸς τῶν ἀνθρώπων, δηλαδή κυρίως τροφή θρεπτικὴ· χάρις εἰς αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἰσχυροὶ καὶ δυνατοί. Σχολ. μυελὸν δέ, ὡς ἰσχυροποιοῦντα τοὺς ἄνδρας.

291. δέρμασιν] δέρματα, δηλ. «ἀσκόι.» — πυκινόισιν] γρονθρά, δηλ. ἰκανὰ τοῦ νά προφυλάξωσιν ἀπὸ τῆς ὑγρασίας τὸν λεπτότατον ἄλευρον.

292. ἐθελοντῆρας] ἡ ὄνομ. ἐθελοντῆρ-ῆρος, ἀντὶ τοῦ ἄττικ. ἐθελοντῆς, ὁ μετέχων ἐπιχειρήσεώς τινος οὐχὶ ἀναγκαζόμενος, ἀλλ' ἐκούσιως.

294. ἐπιόψομαι] providebo, ὅθ' ἐκλέξω, ἀφ' οὗ ἐξετάσω. — ἧτις ἀρίστη] (eam) quæ optima (sit), ἐκείνη ἧτις ἔσεται καλλίστη.

293 ὄκα δ' ἐφοπλίσσαντες ἐνήσομεν εὐρέϊ πόντῳ. »
 Ὡς φάτ' Ἀθηναίη, κούρη Διός· οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν
 Τηλέμαχος παρέμιμνεν, ἐπεὶ θεοῦ ἔκλυεν αὐδὴν.
 βῆ δ' ἵμεναι πρὸς δῶμα, φίλον τετιημένος ἦτορ,
 εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας ἐν μεγάροισιν,
 300 αἶγας ἀνιεμένους σιάλους θ' εὔοντας ἐν αὐλῇ.
 Ἄντινοος δ' ἰθὺς γελάσας κίε Τηλεμάχοιο·
 ἐν τ' ἄρα οἱ φῦ χειρὶ ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν
 « Τηλέμαχ' ὑψαγόρη, μένος ἄσχετε, μή τοι ἄλλο

293. ἐφοπλίσσαντες] τὸ πλοῖον αὐτὸ ἀρματώσαντες. —
 ἐνήσομεν] ἐννοεῖται νῆα θὰ ῥίψωμεν εἰς τὴν θάλασσαν.

296—336. Ὁ Τηλέμαχος πάλιν παρὰ τοῖς μνηστῆρσιν. Ὁ Ἄντινοος προσαγορεύει καὶ λαμβάνει τὴν ἀπάντησίν του, ἐφ' ᾧ οἱ μνηστῆρες ἀποφαίνονται καὶ δευτέραν σκέψιν περὶ τοῦ ταξιδίου τοῦ Τηλεμάχου.

297. ἐπεὶ] postquam καὶ οὐχὶ quia, διότι ὁ Τηλέμ. ἀγνοεῖ ὅτι ἡ φωνή, ἣν ἤκουσεν εἶναι ἡ τῆς θεᾶς.

298. τετιημένος ἦτορ] ἐνταῦθα δὲν ἔχει τὴν συνήθη σημασίαν τῆς λύπης. Ὁ Τηλέμαχος κατέχεται ὑπὸ σκέψεων, ἧ, μᾶλλον εἶναι ἀνήσυχος. Εἰς ταύτην τὴν ἰδέαν πρέπει νὰ περιορίσωμεν τὴν ἔκφρασιν.

300. ἀνιεμένους] nudantes, δηλαδὴ excoriantes, ἐκδέροντες· οἱ Ἀλεξανδρίνοι ἐσημεῖον τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, θέτοντες ἐπὶ τοῦ ἰῶτα. Ἡρόδ. ἀνιεμένους δάσεως, ἀπὸ τοῦ ἡμισημαίνει δὲ ἐκδέροντας, γυμνοῦντας. Τὸ ἀνιεμένη σημαίνει χαλαρωμένη. — εὔονται] assantes, ψήνονται· αὐτοὶ ἐγύριζον τοὺς ὀβελούς. Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι οἱ μνηστῆρες εἰς ἔργα τινὰ καταγίνονται, παρατηροῦντες μάλιστα εἰς τὴν λέξιν δαινομένους (στίχ. 247) τὴν ἐνασχόλησιν ὀλοκλήρου τῆς ἡμέρας καὶ οὐχὶ ὠρῶν ὠρισμένων, καθ' ἃς διήρκει τὸ δεῖπνον.

301. γελάσας] ὁ Ἄντινοος μεταχειρίζεται τὸν Τηλέμαχ. ὡς παιδίον. Δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸν περιγεῖα, μειδιᾷ ὁμοῦ μετὰ ὕφους ὑπεροχῆς.

303. τοι] ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μελέτω, tibi curae sit.

ἐν στήθεσσι κακὸν μελέτω ἔργον τε ἔπος τε,
 ἀλλὰ μοι ἐσθιέμεν καὶ πινέμεν, ὡς τὸ πάρος περ. 303
 ταῦτα δέ τοι μάλα πάντα τελευτήσουσιν Ἀχαιοί,
 νῆα καὶ ἐξαιίτους ἐρέτας, ἵνα θάσσον ἵκηαι
 ἐς Πύλον ἠγαθέην μετ' ἀγαυοῦ πατρὸς ἀκουήν. »

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα
 « Ἀντίνο', οὕτως ἔστιν ὑπερφιάλοισι μεθ' ὑμῖν 310
 δαίνυσθαί τ' ἀκέοντα καὶ εὐφραίνεσθαι ἔκηλον.
 ἢ οὐχ ἄλλως ὡς τὸ πάροιθεν ἐκείρετε πολλὰ καὶ ἐσθλὰ
 κτήματ' ἐμά, μνηστῆρες, ἐγὼ δ' ἔτι νήπιος ἦα;
 νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας εἰμι καὶ ἄλλων μῦθον ἀκούων

304. ἔργον τε ἔπος τε εἶναι ἀπόδοσις τοῦ κακόν.

303. μοι] παρέλκει, ὡς τὸ γαλλικ. moi ἐντὸς prend-moi le bon parti. — ἐσθιέμεν καὶ πινέμεν] = « τρώγε καὶ πίνε » τὰ ἀπαρέμφ. εἶναι ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς προστακτικῆς.

306. ταῦτα] ταῦτα τὰ πράγματα, ἥτις ὅτι ὁ Τηλέμ. ἐζήτησεν ἀπὸ τοῦ Ἀχαιοῦ ἢ Ἰθακησίου ἐν τῇ συναθροίσει, καὶ τὰ ὅποια ὁ Ἀντίνοος θέλει ὑπομνήσει. — τοι.. τελευτήσουσιν] tibi perficient: οὐδὲν θέλει λείψει ὅπως ἐξασφαλισθῆ ἢ ἐπιτυχία τοῦ ταξιδίου· πλοῦτον καλόν, ἐπιδέξιο: κωπηλάται· ἐνθουμούμεθα ὅτι ὁ Δειώκριτος ἐθεώρησε τὸ ταξείδιον ἀδύνατον· ὁ Ἀντίνοος, ἤττον ἄγριον· θέλει νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἐπιθυμία τοῦ Τηλεμάχου· ἀλλὰ πείθεται ὡς ὁ Δειώκριτος, ὅτι ὁ Ὀδυσ. ἀπέθανε, καὶ ὅτι οἱ μνηστῆρες δύνανται νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀσφαλῶς τὴν πορείαν των.

310. ὑπερφιάλοισι] οἱ μνηστῆρες εἰς ἑαυτοὺς ἐδίδον τὸ ἐπίθ. ὑπερφιάλοισι.

311. ἔκηλον] τὸ ἔκηλος, ον, ποιητ. = ἀμέριμος, κατὰ τὸν Βούττμ. καὶ Κούρτ. συγγ. πρὸς τὸ ἐκών, ἔκητι, μὲ τὴν ἐπιθετικὴν κατάληξιν ηλος· κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τοῦ κηλέω, ἢ συγγ. πρὸς τὸ ἀκᾶ, ἀκήν, ἀκαλός.

314. μέγας] adultus = κατασταθεὶς ἀνὴρ. Ὁ Τηλέμαχος αἰσθάνεται ἔχων κεκτημένας ὄλας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις· ἔπαυσε τοῦ νὰ ᾔηται νήπιος, ὃν δηλαδὴ ἄνευ λόγου, δηλ. πατρὸς μὴ ἐννοῶν τὰ πράγματα, οὐδόλως σκεπτόμενος, οὐδόλως διαλογιζόμενος. Ἀπὸ

[ῥεῖα· μνηστῆρες δὲ δόμον κάτα δαῖτα πένοντο].

οἱ δ' ἐπελώβευον καὶ ἐκερτόμεον ἐπέεσσιν·

ᾧδε δέ τις εἶπεςκε νέων ὑπερηγορέοντων·

325 « Ἡ μάλα Τηλέμαχος φόνον ἡμῖν μερμηρίζει.

ἢ τινας ἐκ Πύλου ἄξει ἀμύντορας ἡμαθόντος,

ἢ ὄγε καὶ Σπάρτηθεν, ἐπεὶ νύ περ ἴεται αἰνῶς·

ἢ καὶ εἰς Ἐφύρην ἐθέλει, πείριαν ἄρουραν,

μνηστῆρες ἠτοίμαζον κτλ. Τοῦτο φαίνεται εἰρημένον μετ' ἐμβρι-
θείας, διότι οἱ μνηστῆρες δὲν κατέλιπον αὐτῷ ἐκ πάντων τῶν ἑαυ-
τοῦ κτημάτων οὔτε τὸ δύνασθαι ἐπ' ἰδίας ἑαυτοῦ νεῶς πλεῦσαι.
Ῥουσιάδ. — οἱ δὲ ἐπελώβευον] οἱ δὲ μνηστῆρες περιέπαιζον
καὶ ἔσκωπτον διὰ λόγων.

325. μερμηρίζει] τὸ μερμηρίζω σημαίν. ἀμεταβ. φροντίζω,
μεταβάτ. μετ' αἰτιατ. μηχανῶμαι· ἀποφασίζω, « φόνον, » « δόλον »
τινά. Κατὰ τὸν Κούρτιον ἐκ τῆς ῥίξης μερ, ἐξ ἧς καὶ ἡ μέρ-ιμνα,
καὶ ὁ μέρμερος καὶ μέρμηρος. Πλὴν τοῦ ἔνεστ. καὶ παρατατ. ἔχει
ἔτι καὶ τὸν ἀόρ. ἀ' μερμηρίζα.

326. ἡμαθόντος] παρ' Ὀμήρῳ εἶναι σταθερὸν ἐπίθ. τῆς πό-
λεως Πύλου διὰ τὸ ἀμμῶδες τῆς παραλίας, ἐφ' ἧς ἔκειτο· πάντοτε
δικατάληκτον.

327. ἢ ὄγε] εἶναι ὅμοιον τῷ λατινικῷ ille ἐπανάληψις εἰς Α 4
Βιργιλ. Nunc dextra in geminas ictus nunc ille sinistra. Καὶ ἄλλα-
χοῦ: Qualis ubi abruptis fugit praesepia viualis, tandem liber e-
quus, campoque potitus aperto, aut ille in pas tus. Κατὰ τὸν
αὐτὸν τρόπον ὁ Ὀράτ. χρῆται τῷ τῷ:

..... nec dulces amores,

Sperne puer neque Tu choreas. Ῥιδ. 1, 9.

328. Ἐφύρην] δὲν πρόκειται περὶ τῆς Κορίνθου, ἀλλὰ περὶ τῆς
Ἐφύρης ἐν Θεσπρωτίᾳ, πόλεως ὀλίγον ἀπεχούσης τῆς Ἰθάκης. Σχολ.
τὴν ἐν Θεσπρωτίᾳ, οὐχ, ὡς ἔνιοι, τὴν Κορίνθον. Ἡ σημείωσις αὕτη
ἐλλήπεται παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου· πιθανὸν ἢ προσθήκη πείριαν ἄ-
ρουραν νὰ ἐμπόδιζε τὸν Ἀρίσταρχον νὰ ἴδῃ ἐν Ἰλιάδι τὴν Ἐφύ-
ραν τοῦ Βελλεροφόντη. Ποτὲ δὲν ὠμίλησέ τις περὶ παχείας γῆς ἐν
Ἰσθμῷ, ἢ εἰς τὰ πέριξ αὐτοῦ.

ἐλθεῖν, ὄφρ' ἔνθεν θυμοφθόρα φάρμακ' ἐνεΐκη,
 ἐν δὲ βάλῃ κρητῆρι καὶ ἡμέας πάντας δλέσση. » 330

Ἄλλος δ' αὖτ' εἶπεσκε νέων ὑπερηγορόντων
 « τίς δ' οἶδ' εἴ κε καὶ αὐτός ἴων κοίλης ἐπὶ νηὸς
 τῆλε φίλων ἀπόληται ἀλώμενος ὥσπερ Ὀδυσσεύς ;
 οὔτω κεν καὶ μᾶλλον ὀφέλλειεν πόνον ἄμμιν·
 κτήματα γάρ κεν πάντα δασαίμεθα, οἰκία δ' αὖτε 335
 τοῦτου μητέρι δοῖμεν ἔχειν ἢδ' ὅστις ὀπυίοι. »

329. θυμοφθόρα φάρμακ'] θανατηφόρα, δηλητήρια φάρμακα·
 (ἴδε. σελ. Α.)

330. κρατῆρι] εἰς τὸν κρατῆρα, δηλαδή εἰς τὸ μέγα ἀγγετον
 ὅπου ἐγένετο ἡ ἀνάμιξις οἴνου καὶ ὕδατος διὰ τοὺς συνδαιτυμόνας,
 καὶ ἐξ οὗ ἦντελον μὲ ποτήρια· δηλητηριάζει τὸν κρατῆρα, ἴσον μὲ
 τὴν δηλητηρίασιν ὄλων τῶν μνηστήρων.

333. ὥσπερ Ὀδυσσεύς] ὑπονοεῖται ἂ πώλετο ἀλώμε-
 νος· οἱ μνηστῆρες πείθονται ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς ἀπέθανε.

334. ὀφέλλειεν πόνον] εἰρωνικῶς, διότι ἡ αὐξήσις τῆς ἐρ-
 γασίας ἀφορᾷ τὴν εὐχαριστήσιν τῆς διανομῆς τοῦ Τηλεμάχου. Σχολ.
 « ἢ ἐν εἰρωνείᾳ, οὕτως ἡμῖν μέζονα παρέξει κακὰ· μερισόμεθα γὰρ
 αὐτοῦ τὰ κτήματα. » Ἄλλοι ἐνόμισαν ὅτι ὑπάρχει ἀπαίτησις ζυηρο-
 τέρα μεταξύ τῶν μνηστήρων, ἕνεκα τοῦ κλήρου τῆς διανομῆς, ὅστις
 προσῆκε τῇ Πηνελόπῃ· ἀλλ' ἡ εἰρωνεία συμφωνεῖ πληρέστερον μὲ
 τὴν εὐχὴν τῶν σίχων 342—333. Ὁ Πηγεμα, ὅστις ἐξηγεῖ τὸν σίχ.

334 εἰρωνικῶς, δὲν λέγει ἄλλο ἢ ὅ,τι καὶ διὰ τὸ ἐπιθόλοε ὅτι δηλ.
 εἶναι παράδοσις τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς· ἀλλὰ λέγομεν ὅτι ὅπου
 ὁ Ὅμηρος χρῆται τῷ πόνος, ὡς ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Ἀρίσταρ-
 χος ἐσημείωσε τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς λέξεως. Σχολ. Μ καὶ Ε· ση-
 μειώσας ὅτι πόνον τὴν ἐνέργειαν καὶ κακοπάθειαν λέγει ὁ ποιητής,
 οὐδέποτε δὲ τὴν ἀλγηδόνα.

335. τὸ δασαίμεθα] εἶναι τοῦ ρήμ. δαίομαι = χωρίζω, δια-
 μοιράζω.

336. τοῦτου] λέγεται μὲ σκοπὸν περιφρονητικόν· ἰστις, τοῦ
 παιδίου τούτου· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ οἰκία, ἀλλ' ὑπενοεῖται τὸ
 μητέρι.

᾿Ω φάν· ὁ δ' ὑπόροφον θάλαμον κατεβήσето πατρός,
 εὐρύν, ὅθι νητὸς χρυσὸς καὶ χαλκὸς ἔκειτο
 ἐσθῆς τ' ἐν χηλοῖσιν ἄλις τ' εὐῶδες ἔλαιον·
 340 ἐν δὲ πίθοι οἴνοιο παλαιοῦ ἠδυπότοιο
 ἔστασαν, ἄκρητον θεῖον ποτὸν ἐντὸς ἔχοντες,

337—381. Ὁ Τηλέμαχος φροντίζει διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ ταξιδίου, καὶ ἀναγκάζει τὴν Εὐρύκλειαν νὰ τοῦ ὀρκισθῆ τὴν τήρησιν τοῦ μυστικοῦ. Διατηρεῖ ἐνταῦθα τὴν περισκεμμένην αὐτοῦ φρόνησιν, ἧς δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκην ἐκ μέρους τῆς Ἀθηνᾶς.

338. θάλαμον] δὲν πρόκειται περὶ κοιτῶνος, ἀλλὰ περὶ ἀποθήκης (ταμείου). Ἡ ἀποθήκη αὕτη ἦτο ταμεῖον, ἔνθα ἐφύλαττον χρυσόν, ἄργυρον, ἐνδύματα, καὶ ἄλλα διάφορα εἶδη· τινὲς νομίζουν ὅτι ὁ θάλαμος τοῦ Ὀδυσσεύς ἦτο ὑπογεία στοά. Τὸ κείμενον δὲν λέγει τοιοῦτόν τι· διότι εἰς τὰ ὑπόγεια δὲν φυλάττουσιν ἐνδύματα. Τὸ πιθανὸν εἶναι ὅτι ἦτο ὀλίγον κάτω τοῦ ἐπιπέδου μέρους, διότι ἔπρεπε τις νὰ καταβῆ διὰ νὰ εἰσέλθῃ· (κατεβήσето). Τὸ ἐπιθετον ὑπόροφον δίδει ἰδέαν διάφορον εἰς ὅλην τὴν ὑπόθεσιν.

338. νητὸς, ἦ, ὄν] (νέω) συσσωρευμένος. — χηλός, ἦ] (χα, χαίνω) κιβωτός, σενδοῦκι, ὅπου διεφύλαττον ἐνδύματα καὶ ἄλλα σκεύη.

339. ἔλαιον] κατὰ τινάς, δὲν εἶναι κυρίως ἔλαιον, ἀλλὰ κατασκευὴ τις δι' ἐξωτερικὴν χρῆσιν, ἢ χυμὸς τις εὐώδης λιπαρότητος ἀναλόγου τῆς τοῦ ἐλαίου· καὶ τοῦτο συνάγωσιν ἐκ τοῦ ἐπιθέτου εὐῶδες· ἀλλὰ πόθεν γνωρίζομεν ἐὰν ἡ ὄσμη τοῦ ἐλαίου δὲν ἦτο εὐχάριστος τοῖς ἀρχαίοις; Οἱ μεσημβρινοὶ λαοί, καὶ τανῦν καλλύνονται διὰ ταγγότητα τοῦ ἐλαίου· καὶ ἴσως ὁ Ὅμηρος τὴν ταγγότητα ἐκφράζει διὰ τοῦ εὐῶδες· ἄλλως τε διατὶ τάχα δὲν θὰ ἔθετον ἐν τῷ κοινῷ ἐλαίῳ ἄρωμά τι ὅπως ἐνδυναμώσῃ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὄσμήν;

340. ἐν δὲ] ἐντὸς, δηλ. εἰς τὴν ἀποθήκην. — πίθος] οὐδὲν κοινὸν ἔχων μὲ τὰ κοινῶς καλούμενα βαρέλλια. Ἔθετον τὸν οἶνον ἐν μεγάλοις πηλίνοις ἀγγείοις, ὁμοίοις ἐκείνοις ἐν οἷς θέτομεν τὸ ἔλαιον, (τὸ κοιν. πιθάρι). Ὁ πίθος μένων ἀκίνητος δὲν εἶχε λαβάς. Ὁ ἀμφιφορεὺς, ἦτο ἀγγεῖον μεγέθους φορικοῦ μὲ δύο λαβάς, ὡς σημαίνει καὶ τοῦνομά του: ἀμφὶ φέρω.

341. ἄκρητον] τὰ δύο ἐπιθέτα εἰσι συνηνωμένα εἰς ἓν· πρόκει-

ἔξειης ποτὶ τοῖχον ἀρηρότες, εἶποτ' Ὀδυσσεύς
οἴκαδε γοστήσειε καὶ ἄλγεα πολλὰ μογήσας.
κλήϊσταί δ' ἔπεσαν σανίδες πυκινῶς ἀραρυῖαι,
δικλίδες· ἐν δὲ γυνή ταμίη νύκτας τε καὶ ἤμαρ
ἔσχ', ἥ πάντ' ἐφύλασσε νόου πολυιδρῆϊσιν,
Εὐρύκλει', ὦπος θυγάτηρ Πεισηνορίδαο.

345

ται περὶ φυσικοῦ ἀρχαίου οἴνου, ὅστις ἔφθασεν εἰς τὴν ἄκραν αὐτοῦ
τελειότητα. Τὸ ἄκρατος εἶναι ἰων. ἀντὶ τοῦ ἄκρατος (κεράννυμι),
ὁ μὴ κεκρασμένος, μεμιγμένος μὲ ὕδωρ.

342. τοῖχος] οὐδέποτε ἐν τῇ σημ. τοῦ τοῖχος· ὁ τοῖχος τῆς
οἰκίας καὶ τῆς αὐλῆς. — ἀρηρότες] μετοχ. τοῦ ῥήμ. ἀραρίσκω
(υυ), ἀόρ. ἀ' ἦρσα, ἀπαρεμφ. ἄρσαι, προστ. ἄρσον, ἀόρ. β' μὲ
ἀναδιπλ. ἦραρον, ἐπ. ἄραρον (υυ), τὸ γ' ἐνικ. καὶ ἄρηνεν, μετοχ.
ἀραρών, παρακ. ἄρηρα, μετοχ. ἀρηρώς, θηλ. ἀραρυῖα. Μεταβ. εἰς
τοὺς δύο ἀόρ. ἀ' καὶ β' (ἀλλ' ὁ β' εὐρίσκεται καὶ ἀμεταβ. Π 214,
Δ 777) = ἀρόζω, συναρμολογῶ. Ἀμεταβ. εἰς τὸν παρακ. καὶ
ὑπερσ. εἶμαι προσηρησομένους· ἐντὸς δὲ τῆς ἀποθήκης ἔστησαν
τοὺς πῖθους κατὰ σειρᾶν πρὸς τὸν τοῖχον προσερεϊδομένους, καὶ
ἔχοντας ἡδύτατον οἶνον παλαιόν, ἄκρατον θεῖον ποτόν, ἐάν ποτε
ἐπιστρέψῃ οἴκαδε ὁ Ὀδυσσεύς, πολλὰ δεινὰ ὑποφέρων. Ἐκλείσαν
τὰ ἐκ σανίδων θυρόφυλλα καὶ ἐφήρμισαν αὐτὰ σταθερῶς, τὴν διεύ-
θυνσιν δὲ τοῦ ταμείου εἶχε νύκτα καὶ ἡμέραν οἰκονόμος γυνή, ἥτις
πάντα ἐφύλαττε συνεπῶς καὶ φρονίμως, ἡ Εὐρύκλεια θυγάτηρ τοῦ
Πεισηνορίδου ὦπου.»

345. ἐνδὲ] δὲν σημαίνει πλέον ἐν τῇ ἐσωτερικῇ τῆς ἀποθήκης,
ἀλλ' ἀπλῶς ἐν τῇ οἴκῳ. Ἡ ἀποθήκη ἦτο κλειστή· δὲν ἔπρεπε λοι-
πὸν εἰμὴ νὰ φυλάττωσιν ἐπὶ τῆς θύρας, ἥτις τὴν ἔκλειε, δηλ. εἰς
τὸ ἐξωτερικὸν τῆς θύρας. Ἀλλως τε θὰ ἦτο γελοῖον νὰ εἴπωμεν
ὅτι ἡ Εὐρύκλεια ἔμενε νύκτα καὶ ἡμέρα ἐν τῇ ἀποθήκῃ, ἀφοῦ τὴν
ἴδομεν (ἐν στοιχ. Α, 428-42) ὑπηρετοῦσαν τὸν Τηλέμαχον, καὶ
ἀφοῦ ὁ Τηλέμαχος τὴν καλεῖ (ἐν στοιχ. 348) εἰς τὴν ἀποθήκην.

347. Εὐρύκλεια] ἴδε Α 429. — ὁ ἀλά μόν δε καλέσας] ἐκ
τούτου φαίνεται ἀναμφισβήτητον ὅτι, καθὸ ταμίας ἡ Εὐρύκλεια,
εἶχε τὴν εὐθύνην τῶν θησαυρῶν τῶν ἐντὸς τῆς ἀποθήκης, καὶ ἀδια-
κόπως ἐφρόντιζε διὰ τὴν διατήρησιν αὐτῶν, πληροφορομένη πάν-
τοτε ὅτι ἡ θύρα ἦτο κλειστή καὶ καλῶς συνηρησομένη.

τὴν τότε Τηλέμαχος προσέφη θάλαμόνδε καλέσσας
 «Μαί', ἄγε δὴ μοι οἶνον ἐν ἀμφιφορεῦσιν ἄφυσσον
 330 ἠδὺν, ὅτις μετὰ τὸν λαρώτατος δν σὺ φυλάσσεις,
 κείνον διομένη τὸν κάμμορον, εἶποθεν ἔλθοι
 διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.
 δώδεκα δ' ἔμπλησον καὶ πώμασιν ἄρσον ἅπαντας.
 ἐν δέ μοι ἄλφιτα χεῦον εὐρραφέεσσι δοροοῖσιν·
 335 εἰκοσι δ' ἔστω μέτρα μυληφάτου ἀλφίτου ἀκτῆς.
 αὐτὴ δ' οἴη ἴσθι· τὰ δ' ἀθρόα πάντα τετύχθω·
 ἐσπέριος γὰρ ἐγὼν αἰρήσομαι, ὅπποτε κεν δὴ
 μήτηρ εἰς ὑπερῶ' ἀναβῆ κοίτου τε μέδῃται.
 340 εἴμι γὰρ ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόοντα,
 νόστον πευσόμενος πατρός φίλου, ἣν που ἀκούσω.»
 Ὡς φάτο, κώχυσεν δὲ φίλη τροφὸς Εὐρύκλεια,

349. ἐν ἀμφιφορεῦσιν] ὡς τὸ ἔμβαλε χειρὶ 37.

350. 8 τῖς μετὰ τὸν λαρώτατος] δηλ. ὅστις ἐστὶ λαρώτατος μετὰ τὸν, καὶ λαμβάνεται τὸ τὸν ἀντὶ ἐκεῖνον, ἵνα σημάνῃ τὸν ἄριστον. Ὁ Τηλέμαχος δὲν ζητεῖ εἰμὴ οἶνον δευτέρας ποιότητος, καὶ κρατεῖ διὰ τὸν πατέρα του τὸν καλλίτερον· οἱ ἀρχατοὶ ἐπεδεικνυον τὴν λεπτότητα ταύτην. Σχολ: χρηστὸν ἦθος ὑποφαίνει· οὐ γὰρ τὸν κάλλιστον, ἀλλὰ τὸν μετ' ἐκεῖνον δεύτερον αἰτεῖ, τὸν δὲ πρωτεύοντα τῷ πατρὶ φυλάσσει.

351. κάμμορον] κυρίως ὁ ὑπὸ τῆς μοίρας καταβεβλημένος, δυστυχής.

352. τὸ ἀλύξας] εἶναι ἀόρ. τοῦ ἀλύσκω (υ..) (ἀλεύομαι) συνθ. μετὰ αἰτ. πράγματος «θάνατον» = διαφεύγω, ἀποσύρομαι.

353. καὶ πώμασιν ἄρσον ἅπαντας] = τοὺς ἀφορεῖς μετὰ πώματα ἅπαντας ἐφοδίασον. — ἄρσον] = σκεπάσω τὸ στόμα.

354. ἄλφιτα] = τὸ ἐκ πεφρυγμένων κριθῶν ἄλευρον: κριθάλευρον χονδρὸν. — εὐρραφέεσι] ἐπικ. «καλλοῦραμμένος.» — δοροοῖσιν] ὁ δορός, (ἄρω) ἐπ. ὁ δερμάτινος ἀσκός.

355. μυληφάτου, ος, ον,] (υ) (μύλη, φεν — πέφαμαι), μολοτριπτος, ἀθλησμένος.

356. ἀθρόα] conferta, συνηθρισμένα.

καί ῥ' ὀλοφυρομένη ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Τίπτε δέ τοι, φίλε τέκνον, ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο νόημα
ἐπλετο; πῆ δ' ἐθέλεις ἰέναι πολλήν ἐπὶ γαῖαν
μοῦνος ἐὼν ἀγαπητός; ὁ δ' ὤλετο τηλόθι πάτριος 363
διογενῆς Ὀδυσσεὺς ἀλλογνώτῳ ἐνὶ δῆμῳ.

οἱ δέ τοι αὐτίκ' ἰόντι κακὰ φράσσονται ὀπίσσω,
ὥς κε δόλῳ φθίης, τάδε δ' αὐτοὶ πάντα δάσονται.
ἀλλὰ μὲν' αἰθ' ἐπὶ σοῖσι καθήμενος· οὐδέ τί σε χρῆ
πόντον ἐπ' ἀτρύγετον κακὰ πάσχειν οὐδ' ἀλάλησθαι.»

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤυδα 371
« θάρσει, μαί', ἐπεὶ οὔτοι ἄνευ θεοῦ ἦδε γε βουλή.
ἀλλ' ὄμοσον μὴ μητρὶ φίλῃ τάδε μυθήσασθαι,
πρὶν γ' ὅτ' ἂν ἐνδεκάτῃ τε δωδεκάτῃ τε γένηται,

363—365. τοι] tibi, εἰς σέ. — μοῦνος] ἐάν ἀγαπητός, σὺ
ὅστις εἶσαι (υἱός) μονογενῆς (καὶ ὡς τοιοῦτος) τρυφερῶς ἀγαπᾶσαι.
Σχολ. μονογενῆς ἂν καὶ ἀγαπώμενος.

366. ἀλλογνώτῳ] γνωστός εἰς ἄλλους, εἰς ἡμᾶς ἄγνωστος,
ξένος.

367. οἱ] ἐκεῖνοι, δηλαδὴ οἱ μνηστῆρες. — ἰόντι] = πορευθέντι·
ἀνεχώρησε νὰ ταξιδεύσῃ.

368. ὡς κε... φθίης] ut pereas, ὥστε νὰ ἀπωλεσθῆς. — τάδε]
τὰ πράγματα ταῦτα. Ἡ Εὐρύκλεια δεικνύει τοὺς κατατεθειμένους
ἐν τῇ ἀποθήκῃ θησαυρούς.

369. ἐπὶ σοῖσι] ἐπὶ ἐκείνων, τὰ ὅποια σοῦ ἀνήκουσιν, ἐπὶ τῶν
ἀγαθῶν σου, χαίρων τὴν περιουσίαν σου. Ἡ λέξις καθήμενος
προσδιορίζει τὴν σημασίαν τῆς ἐπὶ· δὲν πρόκειται περὶ ἐργασίας,
ἀλλὰ περὶ κτήσεως, ἣν ἔχει τις ἡσυχῶς καὶ ἀδιαφιλονεικῆτως.

373. ὄμοσον] τὸ πρᾶγμα, ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου, ἐπάνω εἰς
τὸ ὅποσον ὀρκίζεται τις, τίθεται κατ' αἰτ. Ἰλιάδ. Τ, 187. Τὸ δὲ
πρᾶγμα, τὸ ὅποσον ὑπισχνεῖται τις νὰ πράξῃ, τίθεται μετ' ἀπαρεμ-
μέλλ. μετὰ τοῦ « ἦ μὲν » ἐπὶ καταφάσεως, καὶ μετὰ τοῦ « μὴ »
ἐπὶ ἀρνήσεως. Τίθεται ὁμοῦ καὶ ἀπαρέμφ. ἀορίστου ἐπὶ μέλλοντος,
ὡς ἐνταῦθα, ἐπὶ δὲ παρελθόντος ἀπαρέμφ. παρακειμ.

375 ἢ αὐτὴν ποθέσαι καὶ ἀφορμηθέντος ἀκοῦσαι,
 ὡς ἂν μὴ κλαίουσα κατὰ χροῖα καλὸν ἰάπτῃ. »
 Ὡς ἄρ' ἔφη, γρη῏ς δὲ θεῶν μέγαν ὄρκον ἀπώμυ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ὄμοσέν τε τελευτήσέν τε τὸν ὄρκον,
 αὐτίκ' ἔπειτὰ οἱ οἶνον ἐν ἀμφιφορεῦσιν ἄφυσσεν,
 380 ἐν δὲ οἱ ἄλφιτα χεῦεν εὐρραφέεσσι δοροῖσιν·
 Τηλέμαχος δ' ἐς δώματ' ἰὼν μνηστῆρσιν ὀμίλει.
 Ἐνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 Τηλεμάχῳ δ' εἰκυῖα κατὰ πτόλιν ὄχετο πάντη,

375. ἢ αὐτὴν ποθέσαι...] ἡ Πηνελόπη δὲν θά λυπηθῆ εἰμῆ ὅταν μάθῃ ὅτι ὁ Τηλέμαχος ταξιδεύῃ. Ὑπάρχει λοιπὸν ἐνταῦθα ὑστερολογία ἢ μᾶλλον καὶ ἀφορμηθέντος ἀκοῦσαι δεῖν ληφθῆναι ὡς ἐξήγησις τοῦ ποθέσαι, καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ ἀκούσασα ἐμὲ ἀφορμηθῆναι. Ὁ Τηλέμ. δυνατὸν ν' ἀπουσίασῃ τῆς πόλως ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας χωρὶς ἡ μήτηρ του νὰ ἀνησυχῆ, ἐὰν πιστεύῃ ὅτι μετέβῃ διὰ νὰ ἴδῃ τὸν γέροντα Λαέρτην ἢ φίλον τινά, ἢ ὅτι κυνηγᾷ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ὅτι βραδύνει ἐξ ἀηδίας πρὸς τὰ ἐν τῷ παλατίῳ συμβαίνοντα.

377. θεῶν μέγαν ὄρκον] *deorum magnum jusjurandum*, δὲν σημαίνει ποσῶς ὅτι ἡ Εὐρύκλεια ὀρκίζεται, ὡς ἔπραττον οἱ θεοί, εἰς τὰ ὕδατα τῆς Στυγός. Ἡ γενικὴ θεῶν εἶναι ἀντὶ ἐπιθετ., ὅπερ οὐδόλως ὑπάρχει, καὶ θὰ ἐσήμαινε *in vocatis diis*. Τὸ ἀπομύμω σημαίνει δίδω πλήρη ὄρκον, ὀρκίζομαι. Ἡ Εὐρύκλεια ὀρκιζομένη ἐπικαλεῖται ὡς μάρτυρας τοὺς θεοὺς, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπικαλεῖται πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τοῦ ὄρκου τῆς.

378. τελευτήσον] ἐτελείωσε, δηλ. ἀφοῦ ἔκαμεν ὄλον τὸ σχῆμα τοῦ ὄρκου.

381. ἐς δώματ' ἰὼν] βλέπομεν διὰ τῶν λέξεων τούτων, ὅτι ἡ ἀποθήκη τοῦ Ὀδυσσεῶς ἔκειτο εἰς ἀπόστασιν τινὰ τῆς μεγάλης αὐλῆς καὶ τῆς αἰθούσης τῶν δειπνῶν.

382. Ἐνθ' αὖτ'] εἶνε σταθερὸς τύπος ἀντὶ ἔνθα· ἀπαντᾶ δις ἡ δ', δις ἔπεται τοῦ αὐτὰρ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ προσώπου εἰς τὸ τέλος τοῦ στίχου. — ἄλλ'] ἄλλο πρᾶγμα, δηλαδὴ σχέδιον εἰς ὃ οὐδὲν μέρος ἔχει ὁ Τηλέμαχος.

καί βα ἐκάστῳ φωτὶ παρισταμένη φάτο μῦθον,
 ἔσπεριους δ' ἐπὶ νῆα θοὴν ἀγέρεσθαι ἀνώγει. 385
 ἥ δ' αὖτε Φρονίοιο Νοήμονα φαίδιμον υἷον
 ἤτεε νῆα θοὴν· ὁ δέ οἱ πρόφρων ὑπέδεκτο.

Δύσετό τ' ἥελιος σκιάωντό τε πᾶσαι ἀγυαί·
 καὶ τότε νῆα θοὴν ἄλαδ' εἴρυσε, πάντα δ' ἐν αὐτῇ
 ὄπλ' ἐτίθει, τάτε νῆες ἐύσσελμοι φορέουσιν. 390
 στήσε δ' ἐπ' ἐσχατιῇ λιμένος, περὶ δ' ἐσθλοὶ ἐταῖροι
 ἀθρόοι ἠγερέοντο· θεὰ δ' ὤτρυνεν ἕκαστον.

Ἐνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 βῆ δ' ἴμεναι πρὸς δώματ' Ὀδυσσῆος θείοιο·
 ἔνθα μνηστῆρεςσιν ἐπὶ γλυκὺν ὕπνον ἔχευεν, 395
 πλάζεε δὲ πίνοντας, χειρῶν δ' ἔκβαλλε κύπελλα.

384. ἐκάστῳ] ὅταν φθάσῃ ὁ ἀριθμὸς εἰς εἴκοσι ἀνδρας καλῶς διατεθειμένους, οὐδὲν πλέον τὸ ποιητέον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἡ Ἀθηναῖα δὲν ἀπευθύνεται εἰς ἕκαστον εἰμὴ ἐν ὄσφ δὲν ἔχει τοὺς εἴκοσι κωπηλάτας οὓς χρειάζεται.

386. Φρονίοιο Νοήμονα] προφανῶς ἐνταῦθα εἶναι ὀνόματα φανταστικά καὶ πεπλασμένα κατὰ τὸν ὑποτιθέμενον χαρακτήρα τῶν προσώπων. Σχολ. πεποίηκε πλαστὰ ὀνόματα.

382—404. Ἡ Ἀθηναῖα ἠτοίμασε πλοῖον καὶ κωπηλάτας, καὶ προσκαλεῖ τὸν Τηλέμαχον ἐκ τῆς οἰκίας του.

388. Σταθεροὺς στίχους, Τάκεις εὐρισκόμενος. Εἰς τὰ μεσημβρινὰ τοῦ οὐρανοῦ θρια ἐναγκαλιζονται, ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου, ἡ ἡμέρα μὲ τὴν νύκτα, χωρὶς ἡ ἔσπερα νὰ παρενθέσθῃ ἐν τῇ μέσῳ τὸ σκότος τῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ νύξ θοὴ παρ' Ὀμήρῳ καλεῖται. (Ὁ στίχ. παρατατικός ἀντὶ ἀττικῶ ὑποτακτικῶ χρόνου· δι' αὐτὸ τίθεται εἰς τὸ τέλος κόμμα).

395. Ἡ ἐπὶ] εἰς τὸ ἔχευεν = ἐπέχευεν.

396. πλάζεε] σημαίνει κυρίως τοὺς ἔκαμε νὰ πλανῶνται, elle faisait erer. Ἡ Ἀθηναῖα ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρας πᾶσαν τὴν ἑαυτῶν συνείδησιν. Δὲν γνωρίζουσι πλέον ποῦ εὐρίσκονται, οὐδόλως δ' ἀκολουθοῦσι τὸν μῦτον τῶν ἰδεῶν των. Σχολ. πλανᾶσθαι ἢ παραφρονεῖν ἐποίει.

οἱ δ' εὐδριν ὠρνυντο κατὰ πτόλιν, οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν
 εἶατ', ἐπεὶ σφισιν ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπτεν.
 αὐτὰρ Τηλέμαχον προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη
 400 ἐκπροκαλεσσαμένη μεγάρων εὐναιεταόντων,
 Μέντορι εἰδομένη ἤμην δέμας ἠδὲ καὶ αὐδὴν,
 « Τηλέμαχ', ἤδη μὲν τοι εὐκνήμιδες ἑταῖροι
 εἶατ' ἐπήρετμοι, τὴν σὴν ποτιδέγμενοι ὄρμῆν
 ἀλλ' ἴομεν, μὴ δηθὰ διατρίβωμεν ὁδοιο. »
 403 Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο Παλλὰς Ἀθήνη
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἔχνια βαῖνε θεοῖο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἐπὶ νῆα κατήλυθον ἠδὲ θάλασσαν,
 εὔρον ἔπειτ' ἐπὶ θινὶ κερηχομόωντας ἑταίρους.
 τοῖσι δὲ καὶ μετέειπ' ἱερῇ ἴς Τηλεμάχοιο

397. οἱ δ' εὐδριν ὠρνυντο κατὰ πτόλιν] πρόκειται περὶ τῶν μνηστήρων οἵτινες μὴ ὄντες Ἰθακήσιοι, κατψύχουν παρὰ τοῖς φίλοις. Οἱ Ἰθακήσιοι ἐκοιμῶντο ἐν αὐτῇ τῇ παλατίῳ. Σχολ. δεῖ νοεῖν ὅτι οἱ ξένοι τῶν μνηστήρων παρὰ φίλοις ἐκάθευδον· οὐ γὰρ ἐθάρρουν παρὰ τῶν Ἰθακησίων μνηστήρων ἐν τῇ οἴκῳ Ὀδυσσεύς καθεῦδεν. Ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ ἐνοήσωμεν ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην οἱ μνηστῆρες κατέλιπον τὸ παλάτιον, καὶ ἐπανέρχονται, ἄλλοι μὲν εἰς τὰ ἴδια, ἄλλοι δὲ παρὰ τοῖς φίλοις. Ἰδομεν δὲ (Α, 424) τοὺς μνηστῆρας μεταβαίνοντας τὸ ἐσπέρας, οἴκῳ δὲ ἔκαστος, ὅπερ ἐνοεῖ ἅπαντας τοὺς Ἰθακησίους ὡς καὶ τοὺς ξένους.

402. εὐκνήμιδες] φαίνεται ὅτι εἶναι τιμητικὸν ἐπίθετον, τὸ συνήθως ἀποδιδόμενον εἰς τὸ ὄνομα τῶν Ἀχαιῶν. Ἐν τούτοις οἱ Ἀλεξάνδρινοι ἐνταῦθα ἀπέδιδον ὠρισμένην ἀξίαν εἰς τὴν λέξιν ταύτην· εἶναι, κατ' αὐτοὺς, τὸ ἰσοδύναμον τοῦ ὠπλισμένοι, «καλῶς ἀρματωμένοι,» δηλ. ὡς καλοὶ ναυτικοί. Σχολ. ἔνοπλοι· ἐκ μέρους τὸ πᾶν· ἢ κατὰ μετάληψιν, εὐ ὠπλισμένοι τὰ περὶ τὸν πλοῦν.

405 — 34. Ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Τηλέμαχος ἐν τῇ παραθαλασσίῳ. Προπαρασκευὴ τοῦ πλοίου καὶ ἀναχώρησις πρὸς τὸ ἐσπέρας.

409. ἱερῇ ἴς Τηλεμ.] δὲν δύναται νὰ ᾔηται ἀπλῆ ποιητικὴ περίφρασις, ἀντὶ τοῦ ὁ εὐγενῆς Τηλέμαχος. Διὰ θείας ἐπιρροῆς ὁ πατὴρ Τηλέμαχος μετεβλήθη εἰς ἄνδρα, καὶ θεῖα δύναμις ἐμ-

« Δεῦτε, φίλοι, ἦα φερόμεθα· πάντα γὰρ ἤδη 410
 ἀθρό' ἐνὶ μεγάρῳ· μήτηρ δ' ἐμοὶ οὔτι πέπυσται,
 οὐδ' ἄλλαι δρωαί, μία δ' οἷη μῦθον ἄκουσεν. »

Ὡς ἄρα φωνήσας ἠγήσατο, τοὶ δ' ἄμ' ἔποnton.
 οἱ δ' ἄρα πάντα φέροντες εὐσσέλμῳ ἐπὶ νηϊ
 κάτθεσαν, ὡς ἐκέλευσεν Ὀδυσσῆος φίλος υἱός. 415

ἂν δ' ἄρα Τηλέμαχος νηὸς βαῖν', ἤρχε δ' Ἀθήνη,
 νηϊ δ' ἐνὶ πρύμνῃ κατ' ἄρ' ἔξετο· ἄγχι δ' ἄρ' αὐτῆς
 ἔξετο Τηλέμαχος· τοὶ δὲ πρυμνήσι' ἔλυσαν,
 ἂν δὲ καὶ αὐτοὶ βάντες ἐπὶ κληῖσι καθίζον.
 τοῖσιν δ' ἴκμενον οὔρον ἴει γλαυκῶπις Ἀθήνη, 420

πνέει ἀπίσας τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ. Τὸ μὲν ἰερὴ (ἐκ τοῦ ἴεσθαι, ὡς τὸ διερὸς ἐκ τοῦ διεσθαι), τὸ δὲ ἴς ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ σημασίᾳ σημαῖνον τὴν μετὰ ζήλου δύναμιν, εἶναι χαρρακτηριστικὸν τοῦ νέου αἰσθανομένου ἤδη τὴν δύναμιν τοῦ ὡς υἱοῦ ἤρωος = ὁ γοργός καὶ ῥωμαλέος Τηλέμαχος. Τὸ ἰ εἶναι μακρὸν πανταχοῦ.

412. μῖα δ' οἷη] τὸ μῖα οἷη σημαίνει ἐπίτασιν, ὡς τὸ «μῖα μόνη.» Ὁ Ὀράτιος μεταχειρίζεται τὸ una καὶ solus· ἐπίστ. 1 6: Nil admirari prope res est una, Na micis, solaque, quæ possit facere et servare beatum. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον συνδέει ὁ Κικέρων καὶ unus καὶ solus.

116. ἀναβαίνεῖν] μετὰ γενικ. ὡς τὸ ἐπιβαίνειν.

418. τοῖσι' ἐκεῖνοι, δηλ. οἱ ἄνθρωποι τοῦ πληρώματος. — πρυμνήσι'] πρυμνήσια λέγονται τὰ χονδρά ἐκεῖνα καλώδια, «παλαμάρια,» δι' ὧν προσδένεται τὸ πλοῖον ἀπὸ τῆς πρύμνης εἰς τὴν παραλίαν, τὰ λεγόμενα λατιν. retinacala, συνήθως ἐξηπακουομένου τοῦ οὐσιαστ. πείσματα.

419. ἐπὶ κληῖσι καθίζεῖν] ὡς ἐπὶ κλισμοῖσι (P 90)· πρβλ. M 215. Τὰ καθίσματα τῶν κωπηλατῶν καλοῦνται κληῖδες, διότι ἦσαν ἐστηριγμένα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν πλοίων. Ἄλλως τε ὁ πολυλαχῶς εὐρισκόμενος στίχος δὲν ἀρμόζει, διότι ὁ Τηλέμαχος δὲν θὰ ἐπέτρεπε νὰ καθήσωσιν πρὶν ἢ ἐτοιμασθῶσιν ὅλα πρὸς ἀναχώρησιν.

420. Ἢ Ἀθηνᾶ φροντίζει διὰ δυνατόν βόρειον ἄνεμον τὸν μόνον

ἀκραῆ Ζέφυρον, κελάδοντ' ἐπὶ οἴνοπα πόντον.
 Τηλέμαχος δ' ἐτάροισιν ἐποτρύννας ἐκέλευσεν
 ὄπλων ἄπτεσθαι· τοὶ δ' ὀτρύνοντος ἄκουσαν.
 ἱστὸν δ' εἰλάτινον κοίλης ἔντοσθε μεσόδμησ
 423 στήσαν αἰείραντες, κατὰ δὲ προτόνοισιν ἔδησαν,

εὐνοϊκὸν πρὸς τὸ κατὰ δυσμᾶς ταξείδιον. — Ἰκμενον] ὁ πάντοτε ἐν συναφείᾳ μετὰ τοῦ «οὔρος.» Κατ' Εὐστάθιον, πιθανῶς ἐκ τοῦ ἰκέσθαι παραγόμενον. Σημαίνει τὸν ἄνεμον τὸν εἰς τὰ πλοῖα ἐρχόμενον ἢ τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ ἰκέσθαι κτλ. — οὔρος] ὁ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ποιητ. (ορ-, ὄρνυμι) κυρίως ὁ κινητῆς, ὁ ἐλατήρ, ὁ πλώμιος, εἰς πλοῦν ἐπιτήδειος ἄνεμος· ὁ οὔριος ἄνεμος, πολλάκις λαμβάνει καὶ τὸ ἐπίθετον «Ἰκμενος» ὡς ἐνταῦθα = τῷ λατινικῷ see cundus ventus.

421. ἀκράης, ἐς, ἐορς] (κατὰ τὸν Ἄμειν, ἐκ τοῦ ἄκρος, ἀῆ-
 ναι) ἐπίθ. οὔριου ἀνέμου=σφοδρῶς πνέων, δυνατός. — Ζέφυρον] ὁ Ζέφερος, ὁ δυτικὸς ἄνεμος, εἰς τῶν τεσσάρων κυρίων ἀνέμων, οὗς μνημονεύει ὁ Ὅμηρος. Ἔρχεται ἐκ τοῦ δυτικοῦ ὠκεανοῦ, Δ 567, (ἐναντίος εἶναι ὁ Εὔρος, Σ 332). Ἄλλὰ πνέει καὶ μετὰ τοῦ Βορρᾶ ἐκ τῆς Θοράκης I, 5, καὶ ὁμοῦ μετὰ τοῦ Νότου εἰς τὴν Τρωϊκὴν πε-
 διαδά, Φ 334. Εἶναι πολλάκις ψυχρὸς καὶ σφοδρὸς, θεωρεῖται δὲ ὡς ὁ παχύτατος τῶν ἀνέμων (ἴδ. Λεξ. Ὅμ. Πανταζ. λ.)—κελάδοντ'] ἐπικ. μτχ. τοῦ ἀχρήστου ῥήμ. κελάδω, κατ' ἄρσις γένος=θορυ-
 βώδης, πολυπάτατος.

424. ἱστὸς] ὁ, (ἴστημι) «τὸ κατάρτι,» ὕπερ ἴστατο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλοίου στηριζόμενον ἐν τῇ ἱστοπέδῃ καὶ διὰ δύο σχοι-
 νίων, «προτόνων» καλουμένων, προσδεδεμένων τοῦ μὲν μέσου εἰς τὴν πρῶραν, τοῦ δὲ εἰς τὴν πρῶμην· ὡσάκις τὸ πλοῖον ἦτο προσωρ-
 μιζόμενον, ὁ ἱστὸς ἔκειτο κατακεκλιμένος ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν ἱστο-
 δόκην, ἢ καὶ ἐκτὸς τοῦ πλοίου πλησίον αὐτοῦ, προκειμένου δὲ νὰ ἀποπλεύσῃ, ἀνωροῦτο, ὕπερ ἐλέγετο «αἰεῖριν στήσαι, στήσασθαι ἱστὸν.» — μεσόδμησ] (ἐκ τοῦ μέσος, δέμω) κυρ. τὸ μεσόδομον, τὸ μεταξὺ δεδμημένον ἢ μέρος οἰκόδομῆς μεταξὺ ἄλλων, ἢ δοκὸς ἢ διήκουσα ἐγκαρσίως ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν πλευρὰν τοῦ πλοίου καὶ κατὰ τὸ μέσον ἔχουσα ὀπὴν ἢ κοίλωμα, ἐν ᾧ προσηρ-
 μόζετο ὁ ἱστὸς ὡσάκις ἴστατο ὄρθιος, διὸ καὶ λέγεται «κοίλη με-
 σόδη.»

ἔλκον δ' ἰστία λευκὰ εὐστρέπτοισι βοεῦσιν.
 ἔπρησεν δ' ἄνεμος μέσον ἰστίων, ἀμφὶ δὲ κῦμα
 στεῖρην πορφύρεον μεγάλ' ἴαχε νηὸς ἰούσης·
 ἦ δ' ἔθεεν κατὰ κῦμα διαπρήσσουσα κέλευθον.
 δησάμενοι δ' ἄρα ὄπλα θοὴν ἀνὰ νῆα μέλαιναν
 στήσαντο κρητῆρας ἐπιστεφείας οἴνοιο,
 λεῖθρον δ' ἀθανάτοισι θεοῖς αἰειγενέτησιν,
 ἐκ πάντων δὲ μάλιστα Διὸς γλαυκώπιδι κούρη·
 παννυχίη μὲν ῥ' ἦγε καὶ ἡῶ πεῖρε κέλευθον.

430

427—29. Οὗτοι οἱ στίχοι εὐρίσκονται καὶ εἰς τὸ Α 482, ἐνθα προηγέτο ἡ ἀνόψωσις τοῦ ἰστοῦ καὶ ἡ ἀναπέτασις τοῦ ἰστίου. — ἰστία] εἶναι ὁ πληθ. ὡς τὸ Λατ. vela ἀντὶ τοῦ ἑνικ. διότι δὲν εἶχον εἰμῆ ἔν ἰστίον μόνον. — λευκὰ] τοῦτο εἶναι ἐπίθετον, ὡς σημειοῖ ὁ Εὐστάθιος· λέγει δ' ὅτι τὸ πανίον ἦτο ἀπὸ λίνου. — βοεῦσιν] Σχολ. λώροις, τούτοις γὰρ ἐχρῶντο τὸ πρότερον, νῦν δὲ τοῖς ὠνομασμένοις κάλοις.

427. Τὸ ἀμφὶ] συνδέεται μὲ τὸ σπεῖρη.

429. κατὰ κῦμα] σημαίνει ἔκτασιν, ὡς τὸ κατὰ στρατόν, κατὰ στόλον, κατ' ὠκεανόν· τὸναντίον δὲ τὸ κατὰ ῥόσιν, σημαίνει διεύθυνσιν πρὸς τὴν φορὰν τοῦ βρέματος.

430. τοῦ πλοίου τὰ «ἄρμενα,» σχοινία, πανία, κῶνια κτλ.

432. λεῖθρον] = χύνων εἰς τιμὴν θεοῦ τινος. Τὸ λείθω συντ. μετὰ δοτ. καὶ αἰτ. καὶ ἄνευ τούτων. — αἰειγενέτης, αω] ὁ, ἐπ. ὁ αἰεὶ ὑπάρχων, αἰώνιος· ἐπίθ. τῶν θεῶν, αἰετοσε ἐν τέλει στίχου (αἰεὶ, γενέτης)· ἄλλως τε ὁ Ὅμηρος ἔχει αἰὲν ἔόντες, οὐχὶ αἰειγενῆς ὡς τὸ παλαιγενῆς.

433. Εἰς τὴν Ἀθηναῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποδίδουσι τὸν τίτλον τῆς φρονήσεως.

434. παννύχιος] (υυ), η, ον, ποιητ. πᾶσαν τὴν νύκτα διαρκῶν, ὀλονυκτικός. Πανταχοῦ τὸ ἐπίθετ. κεῖται ἀντὶ ἐπιρρήματος, ἢ δὲ ἐξηγ. «δι' ὅλης τῆς νυκτός καὶ τὴν αὐγὴν αὐτὴν ἔπλεε.»

ΤΕΛΟΣ

